VĂN HỌC MỚI

TẠP CHÍ VĂN HỌC NGHỆ THUẬT

TRONG SỐ NÀY

Nguyễn Vy Khanh - Tuệ Sĩ - Chu Vương Miện - Nguyễn Minh Triết - Ngô Nguyên Nghiễm - Phan Ni Tấn - Hạ Quốc Huy - Phan Tấn Hải - Hà Nguyên Du - Trần Văn Tích - Bạch Xuân Phé - Nguyên Minh - Nguyễn Văn Sâm - Hoàng Xuân Sơn - Đức Phổ - Ngã Phương Huyền - Hoài Ziang Duy - Vũ Uyên Giang - Nguyễn Thị Hồng Hải - Chu Thụy Nguyên - Khaly Châm - Nguyễn Lương Ba - Xuân Thủy - Phan Nguyên - Viên Đung - Quỳnh Thi - Nguyễn Khôi Việt - Doãn Khánh - Đỗ Quyên Trần Hoàng Vy - Mã Lam - Trần Thoại Nguyên - Trần Vạn Giã - Trần Việt Hải - Hồ Xoa - Hạ Du - Trần Hạ Vi - Phan Tường Niệm - Nguyễn Hàn Chung - Huỳnh Thị Quỳnh Nga - Monghoa Vothi - Sa Chỉ Lệ - Mộng Yên Hà - Đỗ Kh - Lê Hữu - Huỳnh Liễu Ngạn - NP Phan - Trang Luân - Trâm Cà Mau - Trần Đức Tín - Trần Yên Hòa - Nguyễn Đình Tứ Lam - Nguyễn Thị Khánh Minh - Nguyễn An Bình ...

Tháng 12 / 2019 5

https://tieulun.hopto.org

https://tieulun.hopto.org

VĂN HỌC MỚI

TẠP CHÍ VĂN HỌC NGHỆ THUẬT
PHÁT HÀNH MỖI NĂM 4 SỐ

Điều hành: Hà Nguyên Du
Phụ tá: Vương Thư Sinh (VHT)
Kỹ thuật nhà xuất bản VHM:
Phạm Hồng Thái

Thư từ, bài vở, ngân phiếu xin gởi về:
(Văn Học Mới - Literature Magazine)

To: Ha Nguyen (Ha Nguyen Du)
10291 Arundel Ave.
Westminster, CA 92683 - 5821

vanhocmoi68@gmail.com
hanguyendu@gmail.com
https://vanhocmoi.com

ĐẠI DIỆN PHÁT HÀNH

Toronto:**NguyễnVyKhanh**<nguyenvykhanh@yahoo.com>
Vancouver BC:**Nguyễn Đức Tùng**<bachnguyen@shaw.ca>
Phan Ni Tấn <phannitan@yahoo.ca>
USA:Georgia: **Đức Phổ**<dducpho@gmail.com>
Nguyễn Thị Thảo An<thaoan2009@gmail.com>
Massachusetts: **Lâm Chương** <lamchuong495@gmail.com>
Louisiana: **NgT Hồng Hải**<nhattannguyen575@yahoo.com>
Dallas: **Nguyễn Lương Ba**< bal@nguyen.us>
Houston: **Nguyễn Minh Triết**<lntt_2000@yahoo.com>
San Jose: **Phạm Hồng Thái**<thaihpham@gmail.com>
Paris: **Cổ Ngư** <nguyenlinhquang@gmail.com>

https://tieulun.hopto.org

THƯ TÒA SOẠN

tạp chí văn học mới

Quí tác giả và quí bạn đọc thân mến…

Suốt ba tháng qua, tạp chí Văn Học Mới đã tiếp nhận những hiệu ứng tốt đẹp, những tương tác thật lạc quan. Tính nhân quả được diễn tiến một cách phấn khởi từ sự phản hồi của quí tác giả thân hữu cộng tác và cả số bạn đọc thân mến…

Thành quả của tờ báo được nâng lên, qua hai số VHM vừa qua, đã vượt xa số hàng đơn vị...Với bằng chứng "lai rai" thư gởi đến có kèm theo ngân phiếu mua dài hạn…Niềm vui này chính là nguồn năng lượng mạnh mẽ cho sự tồn tại của tờ báo giấy đầu tiên đã mạnh dạn với tính liều lĩnh được ra đời, sau hàng chục năm của sự khép lại hàng loạt các tạp chí VHNT ở hải ngoại.(*Sự liều lĩnh này đã được minh chứng hung hồn bởi những ngôi sao trong làng VHNT.!!*)

Ban biên tập tạp chí Văn Học Mới chân thành cảm ơn sự đóng góp bài vở hay sự ủng hộ rất nhiệt tình của quí vị, từ trước tới nay. Nhất là Văn Học Mới Số 5 kỳ này, qui tụ đông đảo các tác giả và bài viết… Khiến cho số trang tăng lên, vượt xa số trang qui định, gây ra sự khó xử cho BBT.!!

(Hầu như, mỗi số VHM đều đăng hết những bài vở gởi đến. Nhất là nhắm mục đích nâng đỡ những tác giả đang tạo nên tên tuổi, song hành với việc tìm kiếm những mới những lạ nơi các ngòi bút như nêu trên.)

Vì vậy, sự loại bỏ hay rút bớt bài viết của một tác giả nào đó, là điều khiến cho BBT do dự, cuối cùng dẫn đến quyết định giữ nguyên trạng. Thế nên giá thành của tờ báo, nếu tăng theo số trang thì tạo ra giá cao, còn giữ giá cũ thì thiệt thòi cho BBT… Thôi thì…
như chủ trương của tờ báo là mở ra sân chơi cho chúng ta có nơi gởi gấm niềm riêng, nỗi chung, của thân phận bầy chim di trú, nơi đất khách quê người, giữa lúc mặt trời tuổi tác đã chệch bóng về Tây.

Thưa quí vị…

Số báo kỳ này, tưởng cũng nên nêu bật những sự kiện gây xót xa hay buồn chung cho giới VNS của chúng ta. Đó là sự mất mát lớn lao

https://tieulun.hopto.org

bởi những vì sao băng trên bầu trời VHNT ở trong nước cũng như ở hải ngoại, đó là sự ra đi không hề trở lại với trần gian, gây nên nỗi tiếc thương, thứ nhất là của gia đình và thứ hai là anh em trong giới sáng tác.!!

Những vì sao vụt tắt trên bầu trời Văn Chương, Nghệ thuật đầu tiên ở trong nước, vào ngày 8/10/2019, Nhà thơ Trần Tuấn Kiệt ra đi. Hải ngoại, vào ngày 22/5/201, Nhà thơ Tô Thùy Yên ra đi. Vào 27/9/2019 Nhà thơ Nguyễn Đức Bạt Ngàn ra đi. Vào ngày 7/10/2019 Nhà thơ Du Tử Lê ra đi.

Năm ngoái, vào ngày 10 /1 /2018 là sự ra đi của Nhà thơ, nhà lý luận, biên khảo Trần Văn Nam…

Với tâm trạng ngậm ngùi và thương tiếc, tạp chí Văn Học Mới xin thành kính chia buồn cùng thân quí thân nhân của những nhân tài đã khuất, như những vì sao đã nêu trên. (Chúng tôi đã lên danh sách tất cả thành viên cộng tác với VHM, đã đăng nơi khoảng đầu trang của VHM số 5 này.!!)

Thưa quí vị…

Nhân tiện, viết lời tòa soạn kỳ này, mặc dù sự kiện sội đông của giải Nobel năm nay, rất đặc biệt mang tính lịch sử là trao cho hai nhân tài thế giới, nhưng BBT chúng tôi viết lướt qua thôi vì số trang lời tòa sọn có giới hạn, nhất là đề tài giải Nobel, cấn phải có nghiên cưu chuyên sâu, mới mong tường thuật đầy đủ và chính xác

Giải Nobel Văn học 2018 thuộc về tác giả người Ba Lan ***Olga Tokarczuk*** *và giải Nobel Văn học 2019 thuộc về tác giả người Áo* ***Peter Handke,*** *theo thông báo từ Viện hàn lâm Thụy Điển vào ngày 10/10 /2019, sau khi giải thưởng bị hoãn trao vào năm ngoái vì bê bối tình dục liên quan đến tổ chức này.*

Nhà văn, nhà thơ ***Olga Tokarczuk*** *được vinh danh vì* ***"lối viết giàu sức tưởng tượng, một cảm xúc rộng khắp như cách vượt qua mọi ranh giới, coi đó như một cách/lối sống".***

Trong khi đó, nhà văn ***Peter Handke*** *được trao giải* ***"vì một tác phẩm có ảnh hưởng cùng sự khéo léo về ngôn từ đã khám phá được ngoại diên và sự độc đáo của trải nghiệm làm người".***

Để kết thúc lời tòa soạn kỳ này, chúng tôi vẫn với lời chúc đến toàn thể quí vị… Sức Khỏe, An Lành và Hạnh Phúc với gia đình, nhất là sáng tác nhiều tác phẩm như ý…

Trân trọng / TC Văn Học Mới

https://tieulun.hopto.org

VHM

VĂN HỌC MỚI SỐ 5 / Tháng 12 / 2019

MỤC LỤC :

THƯ TÒA SOẠN **4**
MỤC LỤC **6**
NGUYỄN VY KHANH **10** biên khảo : nhà văn hải ngoại hồ trường an
TUỆ SĨ **34** thơ song ngữ - thiên lý độc hành - (Translated by PHE BACH - Edited by Erik Korling)
CHU VƯƠNG MIỆN **42** thơ - tô vũ mục dương
NGUYỄN MINH TRIẾT **44** biên khảo : học thuyết văn chương nữ quyền / hịch trống đồng - thơ (lưu nguyễn từ thứ)
NGÔ NGUYÊN NGHIỄM **76** biên khảo: lâm chương, bản tường trình của một chứng nhân / bên sơn lộ quê xưa, nghe tiếng chim kêu chợt đau lòng viễn xứ - thơ.
PHAN NI TẤN **87** thơ - cái thời ở núi / thác ngàn / ở kontum ...
HẠ QUỐC HUY **90** thơ - tìm cây trâm cài / bắt giọt mưa trời
PHAN TẤN HẢI **92** thơ- mê lộ
HÀ NGUYÊN DU **94** thơ song ngữ - những mảnh vỡ cuối tháng chạp 01/ Translated by bạch xuân phẻ / lục bát hai câu / câu thơ nốt nhạc / bức tranh em vẽ / tàn nhanh / phế tích / em tháp cánh hôm nay
TRẦN VĂN TÍCH **104** biên khảo: nét đẹp che dấu
BẠCH XUÂN PHẺ **118** thơ - mẹ xả tóc /và trích đoạn thơ ngắn/ về thăm quê ngoại / mẹ, đêm giáng sinh và trăng (tác giả dịch ra anh ngữ)
NGUYÊN MINH **122** thơ - về nguồn
NGUYỄN VĂN SÂM **124** kịch thơ - ước vọng bay tan
HOÀNG XUÂN SƠN **136** thơ - dâu. và màu tóc khác
ĐỨC PHỔ **137** thơ - ngày về
NGÃ PHƯƠNG HUYỀN **138** thơ - ám ảnh container
HOÀI ZIANG DUY 13**9** thơ - em từ nhan sắc bước ra / hình như có điều không thể.
VŨ UYÊN GIANG **142** thơ - thăm mẹ / khóc mẹ
NGUYỄN THỊ HỒNG HẢI **144** truyện - khói.

https://tieulun.hopto.org

CHU THỤY NGUYÊN **160** thơ - cú chạm vào tháng 9 /
chỗ bóng đang nằm mộng.
KHALY CHÀM **162** thơ - ta với con chữ là thơ / xứ người hương
lúa đẫm môi.
NGUYỄN LƯƠNG BA **164** thơ - cuối năm để thấy bóng mình /
quán cà phê.
XUÂN THŨY **166** thơ - hat ban mai / lá cờ
PHAN NGUYÊN **168** truyện - quán "le tokin"
GIỚI THIỆU số 6 tới **171** - số xuân (đặc biệt về nv/ns ng đình toàn)
VIÊN DUNG **172** thơ - đành ta khách lạ / tiếng thở dài chui qua..
QUỲNH THI **174** thơ - tiếng gọi trong ánh mắt / mẹ tôi không còn...
GIỚI THIỆU **177** - hãy trở thành độc giả dài hạn
NGUYỄN KHÔI VIỆT **178** truyện ma - những chuyện ma tôi gặp...
DOÃN KHÁNH **186** truyện - chiếc bánh đi chơi (song ngữ anh việt)
ĐỖ QUYÊN **196** biên khảo : ngụ ngôn giữa đời thường.
TRẦN HOÀNG VY **218** thơ - chiếc lá thuộc bài / cà phê tản mạn.
MÃ LAM **220** thơ - đêm đông nhậu với bóng dài.
TRẦN THOẠI NGUYÊN **222** thơ - đêm nằm ngủ bên mẹ trong
bệnh viện / đêm huyền thoại.
TRẦN VẠN GIÃ **224** thơ - chúc thư tình bỏ quên trên đồi sương.
TRẦN VIỆT HẢI **226** nhận định : thử bàn về khía cạnh nghệ thuật
qua bài của ngọc cường.
HỒ XOA **241** thơ - mùa thu áo nâu
HẠ DU **242** thơ - chớm đông / tình xuân / hồn quê tôi
TRẦN HẠ VI **244** thơ - nụ hôn mùa thu / hạ thương.
PHAN TƯỞNG NIỆM **246** thơ - nấm đất mẹ / những dấu chân đời
NGUYỄN HÀN CHUNG **248** thơ song ngữ - mặt mộc / tiếng khóc
HUỲNH THỊ QUỲNH NGA **250** thơ - ngồi đó với anh nghe ...
MONGHOA VOTHI **252** thơ - ai về cho nhắn tình ta với ...
SA CHI LỆ **254** thơ - hiếp dâm buồn.
MỘNG YÊN HÀ **256** thơ - không về hiện thực
ĐỖ KH **258** truyện - 1 performance
LÊ HỮU **262** - bạn thật, bạn giả
HUỲNH LIỄU NGẠN **267** thơ - thơ xuân gởi mẹ ở quê nhà
NP phan **269** thơ - tình khúc tháng mười một
TRANG LUÂN **271** truyện - góc trời thiên thu

https://tieulun.hopto.org

TRÀM CÀ MAU **284** thơ - giấc ngủ trên cát / truyện - vác cái ngà voi
TRẦN ĐỨC TÍN **294** thơ - trung thu đầu cho con / sao em không...
TRẦN YÊN HÒA **296** truyện - tiếng nói
NGUYỄN ĐÌNH TỪ LAM **302** truyện - lưu mặc ngày xưa
NGUYỄN THỊ KHÁNH MINH **311** - giới thiệu thơ ngôn ngữ xanh
NGUYỄN AN BÌNH **313** truyện - còn xanh bóng núi
GIỚI TIỆU SÁCH **322** - ngã phương huyền
TRẢ LỜI THƯ TÍN **328**
THỂ LỆ GỞI BÀI **329**
PHIẾU MUA BÁO DÀI HẠN **330 - 331**

TẠP CHÍ VĂN HỌC MỚI

https://tieulun.hopto.org

TẠP CHÍ VĂN HỌC MỚI
VÀ QUÍ TÁC GIẢ
CỘNG TÁC THƯỜNG XUYÊN...

CHÚNG TÔI THÀNH KÍNH CHIA BUỒN
CÙNG GIA QUYẾN

THI SĨ DU TỬ LÊ.

"Du Tử Lê là một trong bảy nhà thơ miền Nam, được cố nhà văn Mai Thảo chọn là "Bảy Vì Sao Bắc Đẩu" của nửa thế kỷ thi ca Việt Nam. Sáu người kia là Vũ Hoàng Chương, Đinh Hùng, Bùi Giáng, Nguyên Sa, Thanh Tâm Tuyền, và Tô Thùy Yên."

Du Tử Lê là tác giả của trên 70 tác phẩm đã xuất bản.

ÔNG QUA ĐỜI LÚC 8 GIỜ 6 PHÚT TỐI THỨ HAI
NGÀY 7 THÁNG 10 NĂM 2019 TẠI TƯ GIA THUỘC THÀNH PHỐ
GARDEN GROVE, CALIFORNIA, HOA KỲ

Nguyễn thị Thảo An, Nguyễn Lương Ba, Nguyễn Thị Thanh Bình, Phạm Quốc Bảo, Nguyễn An Bình, Hoàng Chính, Lâm Chương, Nguyễn Hàn Chung, Khaly Chàm, Hà Nguyên Du, Quyên Di, Quan Dương, Hạ Du, Viên Dung, Phạm Xuân Đài, Đào Trung Đạo, Trần Vạn Giã, Nguyễn Trung Hối, Hạ Quốc Huy, Thái Tú Hạp, Ngã Phương Huyền, Mộng Yên Hà, Phan Tấn Hải, Trần Việt Hải, Nguyễn Thị Hồng Hải, Lê Hữu, Trần Yên Hòa, Khế Iêm, Đỗ Kh, Nguyễn Vy Khanh, Khê Kinh Kha, Doãn Khánh, Sa Chi Lệ, Mã Lam, Nguyễn Vĩnh Long, Nguyễn Đình Từ Lam, Trần Dạ Lữ, Trang Luân, Nguyên Lạc, Nguyễn Thị Ngọc Lan, Nguyễn Thị Khánh Minh, Miêng, Chu Vương Miện, Tràm Cà Mau, Ngô Nguyên Nghiễm, Chu Thụy Nguyên, Cổ Ngư, Mai Ninh, Huỳnh Liễu Ngạn, Phannguyên Psg, Huỳnh Thị Quỳnh Nga, Trần Thoại Nguyên, Nguyễn Quang Nhạc, Gia đình Trần Văn Nam, Đức Phổ, NP Phan, Nguyễn Nguyên Phượng, Bách Phẻ, Đặng Phùng Quân, Đỗ Quyên, Hà Bạch Quyên, Nguyễn Văn Sâm, Tuệ Sĩ, Hoàng Xuân Sơn, Nguyễn Đình Toàn, Hoàng Ngọc-Tuấn, Nguyễn Minh Triết, Nguyễn Mạnh Trinh, Phan Ni Tấn, Trần Văn Tích, Trần Hoài Thư, Nguyễn Đức Tùng, Khánh Trường, Thành Tôn, Thu Thuyền, Quỳnh Thi, Đặng Thơ Thơ, Lê Hưng Tiến, Xuân Thủy, Trần Đức Tín, Mong-hoa Vothi, Trần Hoàng Vy, Trần Hạ Vi, Hư Vô, Nguyễn Khôi Việt, Ngô Tinh Yên…

https://tieulun.hopto.org

NGUYỄN VỸ KHÁNH

NHÀ VĂN HẢI NGOẠI
HỒ TRƯỜNG AN

Ông tên thật Nguyễn Viết Quang. Sinh ngày 11-11-1938 tại xóm Thiềng Đức, làng Long Đức Đông, tỉnh Vĩnh Long; nguyên quán làng Hương Thủy, Thừa Thiên. Năm 1967, đang học Dược khoa Đại học Sài Gòn bị động viên, khoá 26 trường Sĩ quan Trừ-Bị Thủ Đức. Biến cố 30-4-1975 xảy ra khi ông đang làm sĩ quan Thông tin Báo chí của Quân Đoàn III tại Biên Hòa.

Định cư tại Pháp năm 1977; từ 1981 cư ngụ tại tỉnh Troyes, vùng Champagne. Tổng thư ký toà soạn các tập san Quê Mẹ (Pháp, 1977-1981), Làng Văn (Canada, 1987-1997) và cộng tác với nhiều tạp chí hải ngoại. Tác phẩm đã xuất-bản ở hải ngoại khoảng 60 tác phẩm gồm 23 truyện dài, 11 tập truyện ngắn, 22 tác phẩm biên khảo và 2 tập thơ.

https://tieulun.hopto.org

Hồ Trường An qua hơn 20 tác phẩm biên khảo và ký sự, nhận định văn học nghệ thuật - một kỷ lục ở hải ngoại, đã chứng tỏ đi xa và chi ly trong nhận xét, phê-bình dù chủ quan dễ nhận ra. Có thể nói Hồ Trường An là chủ soái của thể-loại này. Từ trước 1975 dưới nhiều bút hiệu, ông đã điểm sách và tổng kết tình hình văn-học cuối nhiều năm cho các tạp-chí Tin Sách, Văn Học, … Ra hải-ngoại ông đã viết về khá nhiều nhà văn thơ và xuất-bản thành tập ông thường gọi là "ký sự văn-học" và có người được ông viết đi ký lại hơn một lần. Nói chung các ký sự của ông giúp độc-giả biết nhiều khía cạnh cuộc đời và sáng-tác của nhiều văn-nghệ sĩ, tuy vậy sự lựa chọn của ông có thể dễ dãi khi viết về những vị đời văn ngắn ngủi hoặc chưa được biết đến. Trong một số các truyện dài ngắn, Hồ Trường An cũng đưa hình ảnh, hành trạng cùng tác phẩm của một số nhà văn thơ dưới một số tên khác, đủ để gây thích thú, tò mò đồng thời khiến cho các truyện thêm thành công và có độc giả.

Hồ Trường An có thể xem như là nhà văn của "miệt vườn" chân quê lẫn kiểu cách, mộc mạc và kiêu kỳ. Ông gọi các tác phẩm là "truyện dài đồng quê". Những chuyện về con người, phong tục, sinh hoạt ngày trước được nhớ lại và hiện lên trang chữ như những bức tranh cố hoàn chỉnh, như bài ca vọng cổ đủ 6 câu. Trong hành trình đi tìm thời gian đã mất, ông chứng tỏ có một trí nhớ đặc-biệt về người và biến cố, nhưng khi trình bày, mô tả, ông đã hoa hoè biến thành một thực thể mới: Nam-kỳ chân quê của Hồ Trường An! Ngôn-ngữ nói mà dài dòng như của ca ngâm, ca hát!

Bài thơ Khai Từ Cho Một Quyển Sách mở đầu "truyện dài đồng quê" Lớp Sóng Phế Hưng cũng là sáng tác dài hơi đầu tay của Hồ Trường An, có thể xem như tâm tình, ý nguyện của ông trao đặt khi sáng tác:

"Đã mất trong khung trời ký ức
Bóng hình thân mến một miền quê
Đường xa còn đợi chân lưu lạc
Đất cũ dường như khép lối về.
Quê cách trùng dương, khuất khói sương
Bên kia chung cuộc: tháng năm buồn
Trải dài lịch sử bao hưng phế
Đất nghẹt oán thù, ngập máu sương.

https://tieulun.hopto.org

Ngẫm lại từng ngày thân chiến bại
Mà nghe hờn oán dậy đêm đêm
Phương trời lận đận, không đôi lứa
Giấc mộng ngày xa cũng úa mềm.
Bỗng tiếng thổ ngơi xưa nhắn nhủ,
Trong chiều hoang vắng, giữa lòng đêm:
Từng phen gục ngã, từng phen chết
Xin ngẩng đầu lên, hãy đứng lên...”
Hãy nhớ mảnh ao, dòng nước mát
Hãy yêu vườn rộng, rẫy xanh tươi
Có nghe vết cháy hồn đau cũ
Ngời vết soi trang điểm cuộc đời?
Tươi mãi trong lòng bóng khóm tre
Vàng hanh kỷ niệm buổi trưa hè
Ngát thơm ký ức mùa xôi cốm
Sớm nắng còn say lắng tiếng ve
Nuôi mãi niềm tin qua đất cũ
Để còn gốc rễ bám quê hương
Ngẩng đầu, thế kỷ huy hoàng đón,
Dẫu đã chồn chân mấy dặm đường” (bản 1988, tr. 13-14)

Qua hơn 30 sáng-tác đã xuất bản, chuyện miệt vườn với Hồ Trường An đã là một trường thiên tiểu thuyết, trong đó các nhân vật và các tác phẩm tiếp nối nhau, các chuyện tình, ghen tương và những khung cảnh gia đình miệt quê cũng như tỉnh lỵ, thủ đô. Ông chứng tỏ đã sống và biết nhiều, hơn nữa sinh trưởng trong một gia đình văn nghệ – thân sinh là nhà thơ Mặc Khải (Nguyễn Viết Khải), tác giả Sông Nước Cổ Chiên, Phấn Nội Hương Đồng,...; một người Cô là thi sĩ Phương Đài và chị là nhà văn Nguyễn Thị Thuỵ Vũ (Nguyễn Thị Băng Lĩnh). Ngoài ra, đời lính, đam mê phim ảnh, sân khấu và làm văn nghệ của ông trước 1975 đã giúp ông không ít trong việc sáng tác và biên khảo, chủ yếu từ khi sống tị nạn ở Pháp.

Từ những tác phẩm đầu tay *Lớp Sóng Phế Hưng, Phấn Bướm, Hợp Lưu, Nửa Chợ Nửa Quê, Đêm Chong Đèn, Lúa Tiêu Ruộng Biển, Ngát Hương Mật Ong, Bãi Gió Cồn Trăng,...* đến những tiểu thuyết sau này như *Mùa Thục Nữ Vu Quy, Trang Trại Thần Tiên, Vùng Thôn*

https://tieulun.hopto.org

Trang Diễm Ảo, Chân Trời Mộng Đẹp, Tình Sen Ý Huệ và các tập truyện ngắn *Tạp Chủng, Chuyện Miệt Vườn, Chuyện Quê Nam*,..., Hồ Trường An đưa người đọc trở về và sống lại với miền đất đồng bằng sông Cửu Long như Mỹ Tho, Trung Lương, Vĩnh Long, Rạch Giá, ..., với đủ hạng người, dân quê, nửa quê nửa thành thị, người Minh Hương, dân ruộng rẫy, thương hồ, trốn nợ, đào kép cải lương, trẻ già, ... chung đụng trong một không khí mát lành của đồng quê mà cũng hâm hấp dục tình, tự nhiên như thời tiết, như con nước phù sa, ... Người đọc cũng được nhìn thấy sinh hoạt thường ngày và những cảnh đẹp miền quê, những căn nhà lợp bằng lá dừa nước, những mảnh đời sống của các thập niên 1940 đến 1970 cũng như thời thuộc Pháp.

Ngoài ra ông cũng có sáng-tác truyện miền Đông Nam phần cũng như miền Trung - như *Trăng Xanh Bên Trời Huế*, *Trở Lại Bến Thùy Dương* và trong truyện dài *Ngát Hương Mật Ong q*ua nhân vật "bà nội", ông đưa vào món ăn, phong tục, tập quán của người Huế "chung đụng" với người miền Nam như thế nào...

Hơn 20 truyện dài, nhưng chỉ có một số là đáng kể. Chúng tôi thử đi vào một vài truyện có thể xem là tiêu biểu và đặc sắc. *Lớp Sóng Phế Hưng* là "truyện dài đồng quê" đầu tay, sớm tuyệt bản khi in roneo lần thứ nhất năm 1983, Hồ Trường An đã cho báo *Xây Dựng* ở Houston, Texas đăng lại từng kỳ năm sau, 1984, và được Tủ Sách Cành Nam tái bản năm 1988. *Lớp Sóng Phế Hưng* đáp ứng được sự mong đợi của người đọc từ khi một số truyện ngắn của ông vừa xuất hiện đã gây ấn tượng và đáp ứng một số nhu cầu thương nhớ xứ sở quê nhà của người Việt lưu vong. Các truyện này gợi lại khung cảnh thôn quê lục-tỉnh ra đến giữa Paris xứ người - như trong truyện Tên, Thứ, Hỗn Danh thú vị – chuyện cậu Ba Thiềng Đức gặp lại người cùng quê giữa lòng Paris hoa lệ! Truyện dài *Còn Tuôn Mạch Đời* viết về nếp sống người Việt ở Paris xứ người khó khăn về hội nhập và ý chí bảo tồn phong hóa dân tộc. Các truyện ngắn Bà Già Trầu Cảm Khái và Giấc Mộng Bà Già Trầu - trong tập *Gả Thiếp Về Vườn*, ông kể chuyện một bà già quê mùa chất phác sống tị nạn ở Pháp – cũng vì truyện này (và Lớp Sóng Phế Hưng) mà Hồ Trường An có biệt danh "Bà Già Trầu". Bà già này hay than thở với chị Tám: *"Chèn ơi, chị Tám! Không hiểu mồ mả ông nội của hai con Ngọc có bị trâu*

https://tieulun.hopto.org

dẫm, bò đạp, heo chó phóng uế hay không mà mả bị động khiến lũ cháu gái mất nết hư thân. Con Giên tuy không dám loã thể trên sân khấu nhưng nó chế ra cái áo giống như cái áo lá, để chừa một khoảng bụng lòi cái lỗ rún thật sâu đựng cỡ một muổng cà phê nước mắm. Cái quần của nó thiệt lạ đời: xì-líp không ra xì-líp, quần cụt không ra quần cụt. Quần bằng nhung đen, thêu con dơi bằng kim tuyến ngay chỗ giữa cặp đùi. Quên nữa, cái áo hở bụng của nó cũng bằng nhung đen, ôm tròn cặp vú, thêu từng vòng tròn ở chỗ lồi của vú. Mèn ơi, áo quần mà thêu kiểu đó có khác nào réo gọi khán giả rằng: "Mấy người hãy coi đây!". Ngộ hén! Ca sĩ trình diễn là để mời khán giả thưởng thức giọng hát chớ có lý đâu mời họ nhìn và tưởng tượng mấy thứ bửu bối của đờn bà nằm dưới con dơi và những vòng tròn thêu kim tuyến đó!

Con Giên vừa ỏng ẹo bước ra, lũ choai choai thôi huýt sáo, rít tu hít từng tràng dài. Tui nhục nhã biết để đâu cho hết, chị Tám! Khi hát nó ưa xoay lưng lắc lắc cái mông thiếu điều dện vô mặt khán giả. Rồi khi quay mặt lại là nó nẩy người lên, chàng hảng chê hê coi thiệt là tục tĩu, vô phép tắc. Vậy mà lũ trẻ coi bộ thích lắm, hoan nghinh như sấm. Tui và bà bạn già bỏ ra về, ở coi cho hết chương trình càng thêm nhục!...".

Lớp Sóng Phế Hưng xảy ra ở một địa danh quê mùa thuộc Hậu giang. vùng Hóc Hỏa, quận Hỏa Lựu, tỉnh Rạch Giá *"đất Hóc Hỏa nầy, dân tứ xứ, cùng kẻ lang bạt kỳ hồ tới đây, mạnh ai nấy đốn rừng tràm , khẩn đất cho mình. Người nào siêng thì có nhiều đất. Ngoài ra đều là rừng tràm dầy bịt, ngăn một phần nào gió biển thổi về. Qua thời gác kèo nuôi ong lấy mật, họ trồng khoai; giờ đây họ trồng lúa. Trái với người Tàu thích du canh; người Việt lại thích định cư. Dân chúng phần nhiều thất học. Cuộc sống của họ lam lũ, tăm tối, quanh quẩn trong chốn bùn lầy nước đọng, chưa hề nghe nói tới xe ô tô, xe lửa, đèn điện, nước đá, cà phê, sữa hộp...".*

Câu chuyện xoay quanh đời sống của một gia đình có 5 người con đang đến tuổi dậy thì (Hai Cường, Ba Kiểm, Tư Diễm, Năm Nhan, Út Biên) và bà Bếp Luông, một bà mẹ quê góa phụ cứ phàn nàn *"Thằng lớn thì vào Sóc để ve vãn mấy con đầu gà đít vịt [gái Miên], hai đứa con gái lớn mượn cớ đi đây đi đó để bẹo dạng bẹo hình với tụi con trai. Người ta có phước đẻ con nhờ con cậy, còn tui nghiệp*

https://tieulun.hopto.org

dầy đức mỏng, đẻ ba thứ sấu bắt hùm tha, chằn ăn trăn quấn. Phải dè, tui đẻ ra hột gà hột vịt, luộc ăn còn bổ ích hơn…" (tr. 15)

Người dân quê ở đây đàn ông thì nếp sống thường tứ chiếng, thương hồ; đàn bà thì hay ngồi lê đôi mách và chửi lộn – họ quen chửi lộn có vần có điệu, tuy bản chất chân thật. Những lời rủa sả chửi bới thô lỗ, ngọt ngào, có vần có điệu có cung có giọng, nghe thì thô lỗ nhưng nghe sâu vào mới thấy ngọt ngào. Làm như không chửi bới thì họ ăn com không ngon miệng - tiếng chửi rủa thô lỗ bị chê là "như chằn tinh, gấu ngựa" như nhân vật Sáu Quyên góa chồng mà Hai Cường theo chọc và cuối cùng lấy anh ta và cùng có hai đứa cháu nội sinh đôi đưa về xin được má chồng cho phép cưới hỏi:

- "Mầy dám nói vậy hả thằng Thiên Lôi? Qua đây mặc sức mà bồng, mà hun. Mầy mà không qua thì tao vác dao qua liền".

-"Đồ ăn nói luông tuồng,đồ trời đánh thánh đâm! Ma Da không rút mầy dưới đáy sông thì quỷ La Sát bắt mầy xé téc hai. Gặp mặt mầy là tao có nước trào máu họng" (tr. 29).

Như bà Bếp Luông la hai cô con gái Ba Kiểm và Tư Diễm:

- "Hai con đĩ Hà Bá nầy tới bây giờ sao chưa chịu ngủ để sáng mai đi buôn đi bán vậy hả?"

Hai Cường đêm đêm nhớ tưởng Sáu Quyên: *"Chàng ao ước được ôm Sáu Quyên một lần để nựng cái cằm xinh xinh của chị, để cắn lên đôi môi mỗi khi hé ra là có tiếng chửi bới và rủa sả đó.*

Lúc mười chín tuổi, đã một thời Hai Cường yêu cô Chín Điều ở ngoài Vàm. Nhưng thuở đó,chàng cảm thấy mình cần phải yêu. Yêu là nhu cầu tình cảm của người con trai mới lớn. Nhưng khi gặp Cấm Dục rồi chàng mới biết trước đó mình lầm và mình chưa thật sự bước vào vòng yêu đương. Chín Điều không phải là kẻ mà chàng yêu với tất cả tâm hồn.

Đêm nay, không biết tại sao chàng lại ít nghĩ về Cấm Dục mà lại nghĩ nhiều về Sáu Quyên? Mình có yêu chị ta không? Hay chỉ vì ánh trăng ở đây ve vuốt quá,mông lung quá,làm chàng nghĩ tới cảnh vai kề má tựa với bất cứ cô gái, đàn bà nào xấp xỉ tuổi chàng" (tr. 47)

Sáu Quyên, *"từ Vịnh Trà Bay, chị ta trôi nổi qua đây lập quán,như trốn tránh một kỷ niệm nào đó. Chị ta chăm chỉ làm ăn,chăm sóc nhà cửa,chăm sóc quần áo,tóc tai. Chị ta tuy đẹp thua*

https://tieulun.hopto.org

Ba Kiểm và Tư Diểm, nhưng chị biết cách chưng diện, lúc nào cũng đi guốc, biết xức dầu bông lài, biết cười duyên,biết liếc truyền ý, biết nhấn vuốt giọng nói để giọng đôi lúc mơn trớn, đôi lúc như than vãn. Lại nữa,chị có dáng đi uyển chuyển, khêu gợi. Đã bao lần nhìn trộm chị, chàng cảm thấy thân thể mình bứt rứt, lòng dạ mình bâng khuâng,khó diễn tả".

Hai Cường si chị Sáu Quyên, *"Trai đa tình nào cũng mê đàn bà góa ráo trọi. Đàn bà góa như cá nấu canh. Đã có bỏ hành,còn thêm tiêu ớt".*

Đối đáp cưa cẩm :

"Hai Cường gọi:

-Sáu Quyên !

Sáu Quyên tru tréo:

-Ai cho phép mầy hài tên tao ra vậy? Nhờ mầy mà thiên hạ biết tên tao đó mà.

-Sáu Quyên,chị đừng có dối lòng chị nữa.Hai đứa mình mê nhau. Ở đời,thiếu gì trai tơ mà mê cảm,mê điên gái góa. Chị coi,hồi xưa, bác Bảy Hương trai là trai mới lớn lấy bác Bảy Hương gái là gái một con. Đàn bà goá ví như cây đờn kìm, có khảy nhiều lần thì tiếng càng thanh tao. Chị coi, vậy mà hai bác cũng gầy dựng nên cửa nên nhà.

Sáu Quyên phì cười:

-Ai dạy mầy ăn nói như mấy thằng cha o mèo trong tuồng cải lương vậy hả? Hôm nay mầy thấy tao...dễ tánh, mầy gáy lảnh lót quá mà.

-Ai dạy cũng được,miễn là chị thấu cho lòng tui thì thôi.

Sáu Quyên ứ hự,ngồi buồn hiu,nước mắt rưng rưng. Hai Cường tiến lại chị,nắm chặt tay chị,ngó sâu vào mắt chị. Chị hoảng hốt xô chàng ra,nước mắt tuôn như suối.Hai Cường dịu giọng:

-Nếu chị thật bụng thương tôi,thì mình dắt nhau đi xứ khác làm ăn. Chừng có con cái rồi mình về lạy bà già chịu lỗi cũng được. Bà già tui tuy hay chửi, hay rủa, nhưng lại dễ tánh, chửi đó rồi quên đó..." *(tr. 111-112).*

Hai người rủ nhau trốn đi sống chung làm ăn ở Vịnh Trà Bay. Vài năm sau họ trở về xin bà Bếp Luông tha thứ và nhận dâu, nhận cháu:

https://tieulun.hopto.org

"Chàng quì xuống lạy. Còn Sáu Quyên thì ngồi bẹp xuống đất vừa lạy,vừa khóc rống,miệng xổ một hơi:

-Lạy má,xin má thương anh Hai,thương hai đứa cháu mà cho phép tụi con về đây phụng dưỡng má, để má hủ hỉ với hai thằng cháu nội.Tụi con đã ăn ở quấy,làm má rầu buồn,tức giận nên ngày đêm tụi con ăn năn, đau đớn lung lắm.Má mà không thương thì vợ chồng con biết nương tựa vào đâu?Tụi con về đây hủ hỉ với má để chuộc tội bất hiếu.

Bà Bếp Luông nạt:

-Thôi đi cô.Ai dám nhận cô là dâu chớ? Cô là oan gia của tui,tui sợ cô lắm mà.Thằng con tui hiếu hạnh,cô dụ dỗ nó làm nó mang tiếng bất hiếu.Nay cô còn bày chước gì nữa đây? Tui mời cô đứng dậy để tui lạy cô,xin cô đừng theo tui báo oán nợ tiền kiếp giữ cô với tui nữa.Thấy mặt cô là tui sợ rợn tóc gáy,muốn ngã lăn ra chết giấc.Cô không đi,tui la làng cho cô coi...

Bà Bảy Hương nói:

-Thôi mà chị. Bề nào tụi nó cũng đã ăn ở có hai mặt con rồi. Chị nhận lời nó đi, uống miếng rượu, ăn miếng trầu cho vợ chồng nó mừng. Tuy tụi nó không đợi cưới hỏi, lại chim chuột ngang xương. Nhưng tụi nó ăn nên làm ra,xu tiền rủng rẻng, gẫm lại bằng mười cái thứ có cưới hỏi rỡ ràng, mà vợ chồng xung khắc, mần ăn tàn mạt. Chị nghe lời tui, uống miếng rượu, ăn miếng trầu cho thấm miệng, rồi nựng cháu.Hơi đâu mà giận cho tổn sức, để sức mà hun hai thằng cháu nội có hơn không" (tr. 145).

Nhờ bà Bảy Hương can ngăn mà bà má nguôi ngoai và nhờ đó mà cả nhà vui vầy trở lại.

Phấn Bướm kể chuyện một gia đình phải bỏ nhà hương hỏa ở Vĩnh Long dọn về làng Đạo Thạnh gần Ngã Ba Trung Lương (Mỹ Tho) lập nghiệp; vào thập niên bốn mươi, năm mươi và cuộc kháng chiến chống Pháp. Người dân thời đó chưa bị lối sống Tây phương vật chất sau này ảnh hưởng khiến phải mất đi những nét riêng. Con người ta sống hòa đồng với thiên nhiên, hàng xóm; nhà thì mái lợp bằng lá dừa nước bên những "bãi dừa nước được gọi là xẻo lá, doi lá". Về vùng kinh rạch đó, bà má sanh thêm được ba cô gái đặt tên là Lệ Phỉ, Diễm Lăng, Mỹ Cần - sau Phương Tần sanh trước ở Vĩnh Long. . *"Bốn chị em đều có tên bốn thứ rau để kỷ niệm thời má sửa sang vườn tược và gây dựng sở rẫy. Tần, Cần, Lăng là rau ở quê hương*

https://tieulun.hopto.org

Ba bảo 'Lăng' tức là củ ấu, còn 'Phỉ' là một loài rau thanh đạm ở bên Tàu" " (tr. 5). Nhà không con trai nên nhận Cảnh nuôi trong nhà. Các nhân vật của *Phấn Bướm l*ớn lên, đi học lên và đường tình trươn tru có mà khủng hoảng cũng có. Phương Tần đính hôn với Cảnh, Mỹ Cần mê Cảnh và gặp Hạo Minh. Diễm Lăng cũng mê Cảnh, lại bồi hồi khi ngắm Tùng ngủ trưa.

Nhưng rồi chiến tranh khắp Đông Dương. Người cha bị ép vô bưng Giáp Nước của Việt Minh, má con có lúc vào "ở chơi" cả tháng. Tình cảnh nhà sa sút như trong thơ Phương Tần viết cho Cảnh: "*gia đình em đã gặp tai nạn mấy năm nay. Ruộng đất của ông nội em bị Việt Minh sung công. Bác Hai em yểu mệnh, ba em bị giam cầm...*" (tr. 231).

Lệ Phỉ luôn mơ mộng trở về mái nhà xưa nhưng tạm theo nghiệp hát. Mỹ Cần viết văn đăng báo "Ngày Xanh". Diễm Lăng thêu thùa - như chị Phương Tần nay sống với Cảnh ở Xóm Tre. Tất cả bị thời cuộc bứng khỏi nhà hương hỏa rồi cả vùng "xẻo lá, doi lá"!

Ngát Hương Mật Ong: Hồ Trường An đưa độc giả trở lại quê nhà Vĩnh Long của ông. Ông kể chuyện "*ba cô Phương [Đạm Phương, Hằng Phương, Thấm Phương], ba cậu Ngọc [Tường Ngọc, Lương Ngọc, Tuấn Ngọc], hai cô Minh [Bình Minh, Tuyết Minh] và Hạo Minh bắt đầu trưởng thành vào lúc cuộc chiến giữa Pháp và Việt Minh gần tàn, ở một nơi xa tầm ác hiểm của chiến tranh. Đó là vùng ngoại ô tỉnh Vĩnh Long, nằm bên hữu ngạn con rạch Long Hồ gần vàm sông Cổ Chiên*" (tr. 174).

Chuyện của họ, và người cha với ba bà vợ cộng thêm chị vú tằng tịu nhưng không có con tự bỏ đi tu sau khi gả em gái út của mình làm dì ghẻ đám trẻ nói trên và sinh thêm hai người con khác – Thấm Phương và Tuấn. Chuyện có nét đơn thuần cũng như đầy rắc rối, cốt nói lên hương thơm mật ong thường trực quẩn quanh chốn đồng quê nhưng mấy ai dễ nhận ra. Tên và cảm tình hay ghét bỏ bắt nguồn từ các tên gọi, người thích hương bông này kẻ thích mùi hay màu bông kia. Nhân vật Mãn Đường Kiều - giang hồ, sành đời và từ năm 14 tuổi "*tôi đã bị cánh tay chủ nghĩa trói buộc. Tôi được phe kháng chiến gài vào công-tác dân vận nội-thành*", được đưa vào như nhân tố kích thích các nhân vật khác cùng diễn tiến câu chuyện. Cô này mê trồng hoa, cây kiểng cũng như rau cỏ, và có kinh nghiệm:

https://tieulun.hopto.org

"Kỳ lạ, vào những hôm trời nóng như hôm nay, tôi có cảm tưởng mỗi bông hoa tiết ra một ít mật. Hương mật ong trộn với hương thơm riêng biệt của từng loại hoa. Nhưng mình phải lắng sâu vào không khí, vào hương thơm, nhất là lúc yêu đời, mình mới cảm nhận được mùi mật ong...

Tường Ngọc hít hít không khí vào lồng phổi rồi nhăn mặt:

- Tôi... không cảm nhận được hương mật ong như bồ nói.

Mãn Đường Kiều nắm lấy tay Tường Ngọc:

- Làm sao bồ cảm nhận được? Vì trong giây phút nầy, tâm hồn bồ còn dư sót hương vị mật đắng của cuộc đời.

- Tôi sẽ bắt chước bồ

- ?

- Tức là phải lắng sâu vào không khí, vào hương thơm để tìm hương mật ong..." (tr. 114).

Tường Ngọc thành công làm nghệ sĩ sân khấu nhưng lại làm "đĩ đực" cho các bà thừa tiền rữngmỡ, anh và Mãn Đường Kiều vẫn yêu mê nhau có lẽ vì cả hai phải sống nhiều mặt. Cô Kiều cuối cùng mở mắt về kháng chiến khi nhận thư tuyệt mệnh cha cô viết trước khi tự sát bảo phải tránh xa "lũ cuồng tín" Việt Cộng. Đạm Phương theo đuổi ca hát, yêu và được Thẩm Kỳ tỏ tình. *"Đạm Phương tóc xõa như gái Huế, mặc áo xanh, tai đeo bông nạm kim cương, cườm tay đeo vòng ngọc thạch. Hằng Phương mặc áo màu hoàng yến, cổ áo gài con bướm bạc, tay đeo vàng, bông tai cũng nạm kim cương. Mèn ơi, Hằng Phương sao hồi nào đẹp chói lên, má hồng, da mịn, mắt đen và sáng loang loáng. Bên cạnh nét tươi thắm đoan trang của chị, vẻ rạo rực, nồng nàn của Hằng Phương nổi bật lên..."* (tr. 304). Hằng Phương theo đuổi nghiệp văn vào cái thời tiểu thuyết tâm lý xã hội, kiếm hiệp, sách báo, truyện và phim ảnh tràn ngập nơi đô thị; người yêu là Huy Đán theo tập kết về Bắc.

Hạo Minh tự chuốc mặc cảm tội lỗi lánh mặt Thấm Phương chỉ vì nghe lời bạn rủ rê *"đi hành lạc ở một căn nhà thổ xóm Lò Tương gần Cầu Lộ (...) Chàng biết mùi gái từ hôm đó (...) Chàng đang sức lớn, thể xác cường tráng. Những lúc động tình, chàng cũng nghĩ về Thấm Phương. Nhưng cái hôm viếng xóm Lò Tương đó, trong lúc nằm trên giường với người đàn bà lạ mặt , rõ ràng chàng quên mất Thấm Phương. Cái hành động "tội lỗi" đó, khi ôn lại, ác nghiệt thay, chàng vẫn thấy thích thú, thân xác bừng nóng bởi ngọn lửa nhục cảm đê mê".*

https://tieulun.hopto.org

Hành động chàng nghĩ là phản bội đó, Thấm Phương lại xem là … chuyện nhỏ: *"Tưởng chuyện gì! Thì ra … là vậy (…). Anh ngốc nầy sao ưa vẽ ác mộng để rồi chui vào quá!"* (tr… 306, 307). Và họ lấy nhau, nàng "vẫn còn là một xử nữ".

Hơn một lần, tác giả đã để các nhân vật kéo nhau ra vườn tìm hương hoa: *"Khu vườn sau trận mưa như mới hẳn, lá bóng loáng. Những cành mận đơm hoa trắng nõn. Cây chiết, cây điều bừng nở lá non màu nâu ửng hồng. Cây đọt lụa điểm lá non màu lục nõn. Chuối xoè túm lá rộng bản, dưới gốc những chồi chuối con lớn cỡ chày đâm tiêu. Ổi cũng đơm hoa trắng. Hương hoa ổi trộn với hương hoa mận thơm dìu dịu. Hai thứ hương nầy chỉ tỏa nồng vào sau cơn mưa hay lúc hừng sáng, khi thời tiết mát dịu..."* (tr. 281).

"Những cây trứng cá đơm đầy trái chín mọng và đỏ như san hô. Những cây mận sai trái; mận hồng đào tô né hồng vui tươi và xán lạn trên nền lá lục sẫm, mận trắng như đúc bằng sáp ong, mận xanh như những khối ngọc thạch được đẽo gọt khéo léo. Chen giữa những trái mận non là những chùm hoa trắng tỏa hương thơm ngát" (tr. 329).

Bình thường người ta nghĩ hương cuốn theo chiều gió hoặc chờ đợi hương bay tỏa ngược chiều, ít ai chịu khó lắng đọng để hưởng mùi hương nhất là thứ hương quyện mật ong. Cũng vậy, lối vào ra luôn ở cùng chỗ; chính con người ta quên lối hoặc đường đi đầy cỏ dại – như lời một bà tu hành tướng hao hao một bà bà khách mà Tuyết Minh đã quen, báo mộng cho nàng.

Truyện ngưng khi Pháp phải rời Đông Dương, mở màn cho chế độ đệ nhất Cộng hòa, các giáo phái lần lượt phân rã hoặc về với chính phủ quốc gia. Và tương lai hãy còn ở trước mặt với đám trẻ: *"Một cơn gió thổi tới phơi phới. Những khóm thổ lan và cẩm nhung mềm mại rung rinh. Trong hồn mọi người như choáng rợp những cánh diều bay lồng lộng, đuôi diều uốn lượn uyển chuyển trên nền trời xanh mây trắng"* (tr. 334).

oOo

Nói chung, các "truyện dài đồng quê" với đề tài phong tục, văn hóa miền đất mới của Hồ Trường An có đặc thù của riêng ông, ở cách kể chuyện khá sống động, ở ngôn từ đối đáp, ở cảnh tình, diễn biến – khi đọc truyện ông, nếu đọc lớn tiếng và phát âm giọng miệt vườn nhà quê thì càng hấp dẫn (mà các băng đọc truyện chỉ

https://tieulun.hopto.org

làm được được phần nào)! Truyện đồng quê miền Nam lục tỉnh của ông đã rời xa những Hồ Biểu Chánh, Nguyễn Chánh Sắt, Phi Vân ở kỹ thuật truyện, ở miêu tả tỉ mỉ, và hình ảnh, ngôn ngữ sử dụng,… cũng như khai thác tối đa tiếng nói thường ngày, bình dân, của con người ở vùng đất mới, đã tạp chủng, pha trộn. Đa phần trong hơn 20 "truyện dài đồng quê" có thể gộp chung và xem như là "đại trường thiên tiểu thuyết" hay những "truyện dài đồng quê" nhiều tập – hay "siêu liên văn bản" nói theo thời gần đây. Tuy vậy, đọc Hồ Trường An dễ thấy cái hoa hòe trãi rộng của ông có khi làm người đọc bối rối, lạc lỏng, không phải như trong câu chuyện dài tình tiết của Xuân Vũ, hay dài cố ý của phim bộ, mà là ở chi tiết, hình dung từ, cái trang điểm thêm khi đã đủ tươm tất, nhất là khi độc giả xem các tập truyện gần nhau!

Truyện Hồ Trường An có những đặc biệt bất ngờ như lời tả "Chị Marie có tấm nhan sắc trung bình, có cái thân hình cao lớn bốc lửa, có *cái miệng tục tĩu duyên dáng*".

Có lẽ vì cái miệng vậy cho nên chị Marie lấy Tây này thường "rên la thống thiết" khiến "ông thợ câu neo xuống gần đó câu tôm, hoặc mấy cô đi gánh nước từ cầu nhủi sát hông nhà chị" đều nghe rõ:

"- Thằng chó đẻ, mày đâm, mày ngoáy tao. Quỉ ơi, tao sung sướng mà chết đây!
- Ông bà ông vải ơi, thằng thiên lôi này giết tôi đây!
- Thằng khốn nạn, muốn giết tao thì đâm tao lút cán đi. Cứ nhấp nhứ hoài làm tao muốn phát điên. Tiên nhơn tổ đường ơi, thằng mắc dịch này bày vẽ nhiều trò dễ ghét quá!
Tóm lại, đây là hạng đờn bà dở... chịu khoái lạc" (Mùa Thục Nữ Vu Quy)

Cách đặt tên nhân vật lại là một đặc điểm khác của ông. Trong vài tác phẩm, tên đặt cho nhân vật quá đẹp không hợp với hoàn cảnh địa lý thôn quê thường dùng tên cục mịch hơn, "dân gian" hơn. Chỉ lấy thí dụ cuốn *Phấn Bướm*, nhân vật nào là Diễm Lăng, Lệ Phỉ, Phương Tần, Mỹ Cần, mà ngay thú vật, bồ câu được gọi là Xuyết Cẩm, Ánh Tuyết, Như Băng, Hoàng Hạc, ngựa thì Đạm Lớn, Đạm Nhỏ, Bích, Huyền Ô, ...

Tả sắc đẹp, nào "dung nhan tuy không lộng lạc hực hỡ đến

https://tieulun.hopto.org

độ huê nhường nguyệt thẹn, song cũng duyên dáng, mặn mòi lắm", so sánh "Cặp mắt cô Ba sáng ngời loang loáng ánh thu ba thì mắt cô Năm là cặp mắt lá răm và xếch như mắt phụng, êm dịu tỏa ánh hiền từ", … Một người như bà út Túy Huệ *"đã 42 tuổi, nhưng còn non nheo nhẻo như đờn bà 30 tuổi. Cho nên bà út ăn diện theo gái tân thời, tóc chải chín lượn, mười mồng trên đầu rồi bới cái bí bo dẹp dẹp tròn tròn như cái bánh tiêu sau ót. Hễ bước ra khỏi nhà là bà tô son giồi phấn hực hỡ, mặc áo dài bợ ngực bó eo, đeo nữ trang rườm rà choáng lộn"*. Một chị tên Marie Phô Mai *"mặc chiếc áo bà ba bằng mousseline đen in bông huệ hường và huệ vàng, quần sa teng tuyết nhung đen. Tóc chị cuốn tay rế, giắt lược đồi mồi có nạm trân châu ở sống lưng. Tai chị đeo bông hột xoàn, cổ đeo xâu trân châu, đôi cườm tay lồng trong đôi vòng huyết ngọc"*, …

Hồ Trường An có khá nhiều nhân vật viết văn, viết báo, như trong các truyện dài *Vùng Thôn Trang Diễm Ảo, Trang Trại Thần Tiên, Ngát Hương Mật Ong,...*

Tên món ăn dù không cao lương mỹ vị vẫn được tác giả âu yếm bác-học đặt tên! Mỗi khi tả món ăn thường Hồ Trường An khá chi tiết: *"Cô Ba Diệm Quang trổ tài làm bánh nướng như bánh nem, bánh con đuông, bánh gai, bánh phục linh, bánh petite madeleine có thể để dành lâu khi đựng trong những ngăn quả sơn son thếp vàng. Bánh men cô lớn cỡ khu tô được bắt bông đường màu tím, màu hường trong khóm lá lục thấy đẹp nên không ai nỡ ăn. Bánh phục linh của cô trắng như phấn, mịn như thạch cao được in trong khuôn gỗ nên có hình vuông, hình quả chám viền răng cưa và nổi bông mai, bông cúc, bông sen, bông huệ. Bánh gai và bánh con đuông của cô nướng chín vàng ấm áp, không một vết cháy. Còn bánh petite madeleine của cô xốp như bông đá, cũng không có vệt cháy vì nướng già lửa..." (Mùa Thục Nữ Vu Quy)*

Trong tác phẩm của ông có những biến cố lịch sử, xã hội trải dài từ thời Nam-kỳ Pháp thuộc đến trước 1975, nhưng thường là đời sống bình nhật, quê có, tỉnh có, sang có, hèn có, có kẻ phong lưu trí thức cũng như sa cơ mạt vận, ... với những tiếng nói lanh lảnh, ngọt ngào, kiêu kỳ, hèn hạ, và cả những tiếng chửi có vần du dương, dài đến bất tận, người nghe thích khoái nhưng cũng có khi đau điếng gây hận thù đến mấy đời...

https://tieulun.hopto.org

Có một số từ ngữ và tiếng nói dân giả, đồng quê ít thấy dùng thời sau này như "*lu câm*" [mờ?], "*vụt chặc,* lanh chanh", trái "*lôm* chôm" [chôm chôm], "lá *lưỡi cọp*", kết quả thi cử "*xệ* xuống", "thằng *nghiệt súc*, thằng dâm tặc", "non *nheo nhẻo*", v.v. Những cây cỏ, món ăn lạ đối với dân thành thị (và hải ngoại) như bồn bồn nhổ về làm dưa (LSPH), trái phù quân (NHMO), ...

Trích đoạn tiếng than khóc của một cặp thương hồ ở một truyện ngắn:

"- Hồi đó tui biểu anh đi tập hát cải lương, anh không nghe; anh nghe lời ông bầu gánh Rương Đen, đi theo nghề hát bội. Giờ đây hát bội hết thời, không ai thèm coi. Gánh Rương Đen rã tại chợ Lách, may mà tui còn chút đỉnh tiền mua chiếc ghe để về đây vớt phân thiên hạ. Vớt ba cái thúi tha hoài, rồi chẳng biết ngày nào về quê quán đây! Năm cùng tháng tận rồi mà mình chưa mua được chai rượu, con vịt để dành ăn Tết.

Tiếng người đàn ông lè nhè:

- Tao biểu mày nín. Số tao là số bần cùng, dẫu có đi theo cải lương, thì cái giọng thùng thiếc bể chắc gì tao đÚt hết hay sao? Có nhiều gánh cải lương đi hát ở miễu đình, gặp lúc trời mưa thưa khách thì sáng hôm sau họ đi bắt cóc nấu cháo.

- Thịt cóc coi vậy mà thơm tho, nói cho anh biết.

- Ấy, mình với cứt sanh nhai chớ có ăn cứt đâu nà. Dầu sao đi nữa, mình cũng đắp đổi qua ngày nhờ nghề vớt hạ tiện này. Mày chê nó thì mày ngu như ăn cứt..." (Bèo Bọt, *Tạp Chủng,* tr. 18).

oOo

Tính dục trong các truyện của Hồ Trường An có khi thường trực, như cái bản năng, có khi lại như là tác động của tiềm thức, của quá khứ. Nói chung đó là cái gì tự nhiên, bộc phát, không dồn nén, không "đạo đức giả", như hơi thở, như ăn uống, như cái thú sống ở đời. Đặt trong khung cảnh đồng quê ngày trước – mà nay đã trở nên lạ lẫm một cách kỳ thú!

Chuyện giáo dục sinh lý và công dung ngôn hạnh cho con gái sắp về nhà chồng được ông viết hẳn một truyện dài - ***Mùa Thục Nữ Vu Quy,*** đặc biệt về chữ dùng và cách dạy. Bà út Túy Huệ dạy cháu Năm Thể Tần [giả bộ chưa biết gì]:

https://tieulun.hopto.org

"- Chị Hội Đồng đã ngỏ ý cô dạy hai cháu chuyện giao hoan hiệp cẩn để hai cháu biết cách chiều chuộng chồng. Chỉ phàn nàn rằng con Ba vốn không được thâm trầm kín đáo. Hễ ai rờ nhẹ nó, nó cũng nhảy thót lên la oải oải. Vào đêm tân hôn, thằng Thế Mạnh mà xung bức phá trinh nó, nó chịu đau không nổi hét rùm lên thì thiên hạ sẽ cười cho sượng mặt. Rồi đó, khi mà vợ chồng nó mặn chuyện ái ân rồi, giữa lúc loan điên phụng đảo biết đâu nó sẽ không tự chế nổi cái gay gắt của lạc thú. Đáng lẽ nó ngậm miệng sò khép miệng hến để tận hưởng khoái lạc thì nó lại ré lên nói sảng quàng, rên rỉ huyên náo, người ngoài mà hay được chắc chồng nó sẽ đội quần thiên hạ. Hai cô cháu nhà này giống tánh nhau, vốn dở chịu đựng. Mấy chuyện mà cô nói vừa rồi, thiệt ra là chuyện cô đã từng làm, từng trải quạ Cho nên cô phải khuyên nhủ con Ba lẫn con Năm nên tránh là hơn. (…) Cô chỉ khuyên bây một điều: đờn bà con gái phải giữ vẻ thâm trầm, không nên bộc lộ tình cảm sa đà quá trớn như cô chầu xưa. Đờn bà mà sướng rên, khổ rên, ngạc nhiên rên, hoảng sợ rên là thứ đờn bà bộc tuệch như cái nhà trống trước hở sau, làm sao mà giữ gìn của cải, cầm chơn được chồng, dưỡng nuôi được con cái? Chèn ơi, cứ coi con Ba ăn xoài tượng chấm mắm ruốc giã tỏi ớt! Lúc khoái khẩu nó rên rỉ suýt soa, khi cắn nhằm miếng ớt quá cay, nó rít the thé làm như lưỡi nó rát phỏng thiếu điều thụt tuốt vô trong cuống họng. Mai kia mốt nọ, nó sẽ gặp nhiều chuyện mà nó chưa từng nếm qua, nó sẽ phóng thanh rùm beng, chắc lưỡi hít hà, suýt soa ỏm tỏi, ai mà chịu nổi?"

Nhân vật nữ trong truyện này vô địch về chuyện "nói tục, nói trây" và "ăn nói trặc trẹo"! Đến đoạn kết thì quả là quá … lành: : *"Hạnh phước vốn có thiên hình vạn trạng bộ mặt. Nhưng với tấm lòng thành thiệt, thì chúng ta cũng có thể tìm gặp cái chơn hạnh phước. Đừng có mang mặt nạ đạo đức, đừng có hổ thẹn không đúng chỗ, thì cái chơn hạnh phước kia đến với chúng ta mau lẹ".*

Trong ***Chân Trời Mộng Đẹp,*** tác giả viết về những kiếm tìm hạnh phúc, dĩ nhiên không thể bỏ ra ngoài chuyện gối chăn. Trọng Khang và Ngọc Hảo lấy nhau rồi xa nhau rồi tìm lại nhau qua thú vui nhục dục tìm thấy trở lại: *"Ngay đêm ân ái lần đầu tiên trong cuộc tái ngộ, chàng có cảm tưởng mình động phòng với một Ngọc Hảo nào khác. Cái thể xác tươi rộ lên của nàng trước khi đi vào thời kỳ lệch lạc và bệu nhão theo tuổi tác sao mà kích thích chàng một*

https://tieulun.hopto.org

cách bất ngờ! Chàng ôm nàng thật chặt, thọc sâu vào nàng như đi vào một thiên đường vừa khám phá, chàng nhún nhẩy cọ mài vào vùng nhạy cảm với khoái lạc của nàng một cách miệt mài để tìm lại những mảnh vụn ký ức về thú giao hợp vào thuở cả hai đi hưởng tuần trăng mật ở Vũng Tàu. Lúc chàng tưới tẩm chan hòa vào nàng, chàng có cảm tưởng mình rót vào nàng những sinh lực tươi mới và rót vào nàng một niềm phục vụ tha thiết về mầm mống hạnh phúc bắt đầu hồi sinh ở trong nàng. Cuộc ân ái đêm hôm đó làm cho cả hai có cảm tưởng là cùng ban ân sủng cho nhau để vớt vát lại những ngày hạnh phúc đã lỡ đánh mất. Khi tan cuộc, chàng còn nằm trên thân thể nàng một lúc và khi cả hai nằm nghiêng thì chàng vẫn còn ôm nàng, vùi mặt mình vào tảng ngực mềm mát của nàng để gây lại nguồn lử nhục cảm mới và bắt đầu cuộc làm tình kế tiếp..." (tr. 70).

Bãi Gió Cồn Trăng là "truyện dài đồng quê" nhiều về những câu chuyện tình dục "tạp pí lù" nhất: trăng gió, ngoại tình, khổ dâm, dâm dục thả dàn đủ cả, từ thằng ngu cu đen, bác sĩ, quan chức đến bà này con kia, ta có, tây có, thoải mái với đủ hạng người trong xã hội thời thực dân:

"Cô Ba ngoe ngoảy bỏ vào buồng dành cho cô. Nơi đây nệm drap trắng tinh, thoảng mùi long não. Cô cởi áo dài máng lên móc rồi vào giừng nằm nghỉ. Cô tính nằm chơi, ai dè ngủ hồi nào không hay. Bỗng một chiếc cằm lám nhám gốc râu chạm vào đôi má mịn màng của cô, rồi cặp môi ấm áp đè lên cặp môi cô. Cô mở mắt ra thì thấy Thierry đang nằm bên cô, thân thể không mảnh vải che. Cô siết chặt tấm thân hắn, làm bội hỏi:

- Ai? Ai vậy?

Tên Pháp kiều rên rỉ:

- Kiếm được dịp tốt để đến đây khó quá! Anh nhớ em lắm!

Hắn hun hít cô, rồi cả hai nhẩn nha vuốt ve nhau cho đến lúc tên gian phu không chịu nổi lửa dục nữa, bắt đầu giao hoan với cô. Cô nhắm nghiền mắt hửng ứng, quên phứt đi tấm vách có một lỗ nhỏ để cặp mắt cô Sáu Bạch Huệ theo dõi, chờ lúc họ mê man nhục dục sẽ ra tay".

Bang biện Hưỡn như tên gọi, suốt ngày chỉ có mỗi bận tâm bệnh hoạn *"làm thế nào ăn nằm với vợ Cai tuần Hạp, tá điền của ông. Chị đang có chửa bốn tháng. Ông chỉ cần ăn mằm với chị vài lần rồi sẽ trả chị ta về với chồng, để ông kiếm một mụ đờn bà có chửa*

https://tieulun.hopto.org

khác … Ông chỉ thích ăn nằm với đàn bà chửa từ ba tháng tới năm tháng. Cái thai lớn vừa phải thì ông ham nhưng cái bụng bự chang bang của đàn bà mang bầu từ bảy tháng sắp lên thì ông không hứng thú chút nào .... Ông thích thông dông với thứ đàn bà chửa nhưng chồng còn sống hơn. Đờn bà góa có chửa không kích thích ông nhiều bằng. Theo ông, còn gì thích cho bằng vừa tráng men đứa hài nhi vừa cặm một cặp sừng cong vút lên đầu thăng tía bạc phước của ông" Hắn gạ gẫm để "núp gò mối đâm heo", sau thím Bảy Bảnh là lén lút với vợ Cai tuần Hạp đang mang thai, cuối cùng bị hồn ma cô Út Thoại Huê trừng *phạt:*

"Ông ồm chầm lấy chị ta, vuốt ve cái bụng chửa lùm lùm của chị, hun hít. Mà ủa lạn, sao mình mẩy chị ta lạnh ngắt. Ông hỏi:

- Sao mình mẩy em như ướp nước đá vậy?

Vợ Cai tuần Hạp háy ông bằng cặp mắt có đuôi:

- Thì em phải tắm rửa sạch sẽ để tiếp ông. Ngặt vì lóng rầy em yếu trong người, gặp nước lạnh về chiều nên da thịt mới như vậy. Ông úm em một đỗi thì em ấm lại liền!

Ông tiếp tục hun hít, ấp ủ người đàn bà. Quả nhiên da thịt chị ấm lại dần. Nhưng khi ông muốn bóc hết lớp quần áo che thân chị thì chị đề nghị:

Ngoài sau vườn em có một cây rơm, chỗ đó quanh năm suốt tháng chẳng ai lai vãng. Đêm nay có trăng, tụi mình ra đó gẫm có thú vị hơn không?

Ông Bang biện Hưỡn khoái quá, gật gù khen ngợi:

- Thiệt qua không ngờ em... cao kiến như vầy, hiểu chuyện phong lưu tao nhã lắm. Vậy thì mình cùng đi!

Cả hai sóng bước ra ngoài nhà sau. Quả thiệt có cây rơm bên cạnh cái ao. Ven ao là cây gừa, Đom đóm bám vào từng chiếc là, ánh sáng chớp tắt liên hồi. Trăng bây giờ lên cao, thu nhỏ lại, sáng như phiến gương làu làu nước thủy. Quanh ao tiếng vạt sành kêu râm ran. Chốc chốc có tiếng cá ăn móng.

Ông Bang biện Hưỡn bước cạnh người đờn bà, chốc chốc lại quay qua nhìn chị cười mơn. Bỗng ông lạnh mình. Ô hay! Người đàn bà đi cạnh ông rõ ràng là cô Út Thoại Huê. Ông buốt miệng kêu: "Trời ơi!" rồi đưa tay dụi mắt. À thì ra ông nhìn lầm, vợ Cai tuần Hạp chớ không ai khác. Người đờn bà gặng ông:

https://tieulun.hopto.org

- Ủa, sao ông kêu trời vậy?

Ông Bang biện Hưỡn nói lảng:

- Không, có gì đâu! Tại qua thấy em đẹp nên buột miệng vậy mà!

Vợ Cai tuần nhìn ông đăm đăm như thôi miên:

- Thiệt không đó? Hay ông tưởng em là cô nào khác?

Ông Bang biện cười dã lã:

- Thôi mà em, em nói chi chuyện tầm phào cho mất vui!

Người đờn bà khi tới gốc cây rơm, nằm dài ra, giọng ỏn ẻn thẽo thẹt:

- Mình ơi, em đây nè. Mình có chiên xào, kho nấu em cách nào, em cũng vui lòng hết.

Chị lột hết quần áo ông, ôm sát vào người chị rồi bất ngờ siết thiệt chặt làm ngực ông muốn vỡ vụn. Chị ta cười hăng hắc, sắc lạnh như từng gáo nước dội lên mặt, lên sống lưng ông. Ông Bang biện sững sờ nhìn chị. Trời ơi, rõ ràng là Út Thoại Huê đây mà! Quả nhiên người đờn bà the thé:

- Con quỉ dâm dục, con quỉ súc sanh từng làm nhơ các thai phụ để họ phải chịu nhục nhã vì ô danh xủ tiết! Cả nhà Cai tuần Hạp đã vì mầy mà lìa quê lìa quán, đem thân cầu thực xứ người! Bọn họ đi Bạc Liêu từ hai hôm rồi, tao phải giả dạng chị vợ để răn dạy mầy!

Nói tới đây, cô Út Thoại Huê thổi một làn hơi lạnh buốt lên mặt ông bang biện Hưỡn khiến ông lịm đi.

Sáng hôm sau, mấy người đờn bà hái rau dại trong xóm phát giác ông Bang biện Hưỡn nằm im lìm bên mộ cô Út Thoại Huê, liền tri hô lên. Mấy lực điền xúm lại, lấy chiếu đắp lên thân thể trần truồng của ông, rồi hơ lửa cạo gió, xức dầu... Chừng nửa tiếng đồng hồ sau, ông bắt đầu thở thoi thóp".

Cậu Hai Luyện, con trai ông ta cũng dâm dục không thua, nhưng lại *"ưa phá trinh con gái hơn. Cậu chỉ giống tánh cha thích ăn nằm với đàn bà có chồng. Thím Bảy trắng trẻo, mình dây, cặp giò dài, cặp mông tròn hoay, bộ ngực cao và săn chắc, cặp mắt thiệt lẳng, cặp môi thiệt tươi. Uổng cho thím lấy nhằm ông chồng thiệt thà, chỉ biết lo làm ăn, lo cưng vợ mà không biết đua đòi cách sống hào huê.*

Cậu Hai Luyện gặp thím như mèo gặp mỡ, như rồng gặp nây, chinh phục thím tuy khó khăn nhưng rồi nước chảy hoài thì đá cũng

https://tieulun.hopto.org

hao mòn.

(...) Cậu Hai Luyện đi chùa Sơn Thắng để ve vãn các cô đi chùa dưng hương ngầy rằm, tình cờ gặp chỗ dung thân mới của vợ chồng người tá điền cũ. Nhờ ở trong quán tối ngày nên da dẻ thím Bả hồng hào. Tuy thím mặc quần áo vải bô, hai bàn chơn to phè nhưng cậu đã thấy trong cái đẹp thiên chơn ấy một ngọn lửa kích dục hào hứng. Cậu tìm cách ve vãn, hứa cho thím một chiếc vòng cẩm thạch và một sợi dây chuyền vàng. Chiếc vòng tặng chỉ là chiếc vòng mã não tuy xanh lặt lìa nhưng ửng ánh vàng nghệ. Còn sợi dây chuyền tặng bằng vàng tám, miếng mề đay hình trái tim nhỏ xíu chớ không phải là sợi dây chuyền bằng vàng mười, miếng mề đay lớn cỡ đồng xu lá bài in hình chữ phước như thím hằng ao ước.

Tuy nhiên, người đàn bà quê mùa kia một khi đã sa chơn vào chuyện phong tình nguyệt trái rồi thì đâm ra ghiền cái mùi đờn ông thị thành. Chồng thím dù có tinh lựa như sói cọp nhưng vẫn là kẻ quê mùa, không rành chuyện gối chăn. Khi cậu Hai Luyện ngỏ ý đưa thím cho cha cậu hú hí một đêm thì thím làm mặt giận. Ông Bang biện tuổi tuy năm mười mà da mặc chưa dùn, thân vóc còn dẻo, tóc chỉ điểm vài sợi hoa râm. Vả lại mặt mày ông cũng khá khôi ngô. Đã lỡ hư thì thím cho hư luôn. Khi ông Bang biện nhét vào tay ghím chiếc cà rá cẩm thạch cắt hình hột dưa thì thím chịu tiếp ông ở cái tổ quỉ của cậu Hai bên cầu Kinh Cụt..

Sau khi hú hí đã đời với thím Bảy Hành, hai cha con theo đuổi mục đích riêng. Cậu Hai Luyện chuẩn bị đi Mỹ An để đo đất và cậu đã sai thằng tớ trai tâm phúc tên Yêm dò la kiếm gái trinh, mặt xinh đẹp để cậu dụ dỗ. Còn ông Bang biện Hưỡn thì muốn mua bộ divan bằng gỗ cảm lai đã giồi bóng lộn. Bộ divan đó mà đặt trong cái tổ quỉ của thằng con trời biển của ông, để ông đưa vợ Cai tuần Hạp lên nằm và "núp gò mối đâm heo" thì thập phần khoái lạc!...".

Cha nào con nấy, tha hồ lộng hành, kẻ cả cùng người đàn bà đã có chồng! Dân quê còn tin là ma quỷ, thủy quái cũng … dâm không thua gì mấy "dâm tặc" ở những vùng hẻo lánh:

"Bà Năm Tảo bảo:

- Có kiêng có cữ thì việc dữ hóa lành. Đất nước mình mới khẩn huâng lập ấp mấy trăn năm nay nên có đủ thứ yêu tinh, ma quỉ, tà quái. Làm gái xinh tốt càng phải giữ kỹ hơn. Bây mặc quần áo

https://tieulun.hopto.org

trắng đứng bên mé nước thì bọn Giang long, Hà bá, Thủy quan, Thủy quái thấy đít, ngực, hông, nách bây ráo trọi, tránh sao "họ" khỏi động lòng dâm dục, phựt ngọn lửa tình. Cho nên có đi xuống, đi ghe, đi dạo trên bờ sông nhớ bận quần áo màu sậm, nhứt là nên bận đồ đen cho chắc ăn, vì màu đen có hể che mắt "họ".

Ông Năm Tảo thêm vô:

- Tụi con gái chớ nên soi kiếng chải đầu ban đêm. Bởi mặt kiếng lánh như mặc nước lúc lặng sóng nên "họ" thường ẩn trong mặt kiếng ban đêm vì ban đêm thuộc giờ âm, giờ của cõi âm, giờ của dưới nước lên trần tác oai tác quái".

Dâm dục "thái quá" cũng là lý do để bị "mộc đè", như chuyện cậu Hai Luyện với cô Bảy Cẩm Thạch - "vốn là nhơn tình cũ của cậu, từ khi hóa [goá] chồng cứ thậm thụt ăn nằm với cậu hoài":

" Sau hai hiệp mây giăng mù mịt mưa rớt dầm dề, cô Bảy Cẩm Thạch vụt cảm thấy bào xào xao xuyến với một cảm giác khó hiểu. Cô vụt chổi dậy mặc quần áo và bảo tình nhơn:

- Không hiểu tại sao em hồi hợp quá, chắc ở tiệm có chuyện gì xảy ra. Thôi để em về. Tối nếu anh rảnh, tới tìm em.

Cậu Hai Luyện vẫn nằm dài thây trên chiếc divan cẩm lai. Cậu thấm mệt vì hai keo ân ái nên chỉ muốn nằm một mình ở đây đánh một giấc trưa, không có con đờn bà nào lằng nhằng vương vấn bên cạnh cậu. Cậu liền nói đẩy đưa:

- Ừ, nếu em cảm thấy bất an thì cứ về.

Mí mặt cậu nặng chĩu. Con lười biếng bạc nhược làm thể xác cậu mềm nhũn. Cô Bảy Cẩm Thạch liếc qua cậu, kín đáo trề môi nguýt háy rồi mở bóp lấy hộp phấn hồng tô lên má, lấy thỏi son thoa cặp môi. Khi cô trang điểm xong thì cậu Hai Luyện đã ngáy lảnh lót. Xời ơi, đờn ông gì mà... thiếu tế nhị. Nó chơi mình xong là lăn kình ra ngủ, không biết ve vuốt mình, không biết ngọt bùi gì ráo! Nó coi mình như con điếm, một món đồ chơi không bằng. Chiều nay mà nó xách đít tới tiệm may, tui sẽ đạp đít nó đuổi ra cửa rồi hốt gạo muối vãi vô nó như đuổi phong long, đuổi tà.

Cô Bảy Cẩm Thạch vùng vằng mở cửa bước ra ngoài, cuộc bộ một khúc đường mới tìm được xe lôi để về nhà.

Trong tổ quỉ, cậu Hai luyện chìm trong giấc ngủ nặng như chì. Tay

https://tieulun.hopto.org

chơn cậu như đóng đinh vào mặt gỗ. ngực cậu nặng chĩu nhưng cận vẫn ý thức được cậu đang bị mộc đè, chỉ cần có người khua động bên tai là cậu sẽ ra khỏi cơn nửa mê nửa tỉnh đó. Bổng một khuôn mặt đờn bà già nua xấu xí nhăn nheo gớm ghiếc áp gần mặt cậu. Mụ hét:

- Quân dâm dục dắt gái về đây xỏ lỗ làm dơ nhớp thân tao. Tao sẽ vả cho mày trẹo quai hàm.

Cậu Hai Luyện hét lên và tỉnh dậy, nghe đau buốt cả hàm. Cậu bước lại kiếng soi mặt thì thấy một bên cằm mình sưng vù và đỏ ửng, nhưng may miệng cậu không méo và quai hòm không trẹo".

Cô nhân tình Bảy Cẩm Thạch cũng mơ bị bà … hành cho mà phát *bịnh:*

"Trong chiêm bao em thấy một mụ già cùng hung cực ác đến hăm he em rằng: "Mầy và thằng quỉ dâm cục kia dám lên thân tao bày chuyện gió trăng, tao sẽ hành cho mầy bị huyết trắng hoặc sa tử cung cho đã tức". Khi tỉnh dậy, em ớn lạnh khắp mình mẩy, sẵn cảm gió say nắng, em phát bịnh rồi anh ạ".

Hoang dâm, cho nên Cậu Hai Luyện không ngừng ở đó,"," *Giao hoan với hạng gái dễ dãi như cô Bảy Cẩm Thạch làm sao cậu hào hứng cho được! Cậu lại nghĩ tới thím Bảy Bảnh. Ái ân với đàn bà có chồng bất hạnh kia, điêu đó làm cậu như được dấn thân vào cuộc phiêu lưu mạo hiểm đầy thú vị. Do đó mà thằng Yêm cứ phải làm môi giới đưa thím Bảy Bảnh lên tổ quỉ của cậu ở cầu Kinh Cụt. Nhưng nếu cậu Hai tạm hài lòng vui thú với vợ người ở tổ quỉ thì tai họa đâu tới nỗi giáng xuống đầu cậu như một cú sét. Một hôm cậu ngỏ ý với thím Bảy Bảnh:*

- Tui ăn nằm với mình ở đây tuy có sướng thiệt, nhưng tui vẫn ao ước ân ái với mình tại nhà mình kìa!

Thím Bảy Bảnh ngạc nhiên:

- Sao lạ vậy? Đường bằng phẳng mà mình không chịu đi, lại chọn đường đầy dẫy chông gai hầm hố làm chi không biết!

Cậu Hai Luyện cười trơ trẽn:

- Tánh tui kỳ lạ lắm! Hễ gặp chuyện dễ ột tui không nhớ dai. Phải giặp chuyện khó khăn, đòi hỏi lao tâm tổn trí, phải đem mưu mẹo ra đối phó thì tui mới nhớ đời đời. Mình có thiệt bụng yêu thương tui thì nên dàn xếp các nào để tui được hú hí với mình trên cái giường của mình thì tui mới có hứng".

https://tieulun.hopto.org

Phải ngoại tình trên giường ngũ của vợ chồng người ta thì mới hứng thú... bất kể người đàn bà sau đó bị tai tiếng đủ điều...

Hồ Trường An là một người đồng tính (ông dùng chữ "dị tính luyến ái") và không che giấu giới tính của mình. Năm 1983, ông cho đăng truyện dài *Hợp Lưu* trên tạp chí *Văn (*nhà Văn Nghệ xuất bản năm 1987) viết về khuynh hướng đồng tính luyến ái của ông. Ông cho biết: *"tôi tung ra quyển Hợp Lưu trong đó có nhân vật gay tên Quế phản ảnh đôi chút tâm trạng của tôi. Trước tôi vào năm 1967, bạn tôi tên Đỗ Quế Lâm có viết tiểu thuyết tự truyện có tựa là "Vết Hằn Rướm Máu" do chính chị Thụy Vũ tôi viết lời tựa. Sau đó ở hải ngoại vào năm 1979 thằng bạn khác của tôi tên Lucien Trọng, một kỹ sư thủy lâm có viết quyển "L'Enfer Rouge, Mon Amour" do Seuil xuất bản. Sau đó nó dịch ra "Hỏa Ngục Đỏ, Mối Tình Tôi" kể lại mối tình của nó với một chàng trai bụi đời tên Hải trong thời gian hai đứa bị Cộng Sản giam cầm. Đúng như cô Vân nghĩ, hình như những cây bút gay như Đỗ Quế Lâm và Lucien Trọng không dám diễn tả huych tẹt như Hồ Trường An, không mô tả cuộc làm tình tỉ mỉ và tới nơi tới chốn như Hồ Trường An. Tôi diễn tả chuyện giao hợp giữa cậu trai Việt và anh chàng gay quý tộc Pháp khá táo bạo và khá đậm đà..." Chính nữ ca sĩ Quỳnh Giao thuở thập niên 1980 bảo rằng đây là quyển sách mà Quỳnh Giao thích. Song song cũng có nhiều độc giả chửi tôi khá nặng. Họ gọi điện thoại xài xể anh Mai Thảo vốn là người chủ trương tờ tập san văn chương Văn tại sao có thể đăng từng kỳ những chương sách dơ dáy nhớp nhúa của quyển Hợp Lưu?"* (HTA. "Giới Tính Trong Văn Chương Nghệ Thuật").

Hồ Trường An đặc biệt quan tâm và đề cao sắc đẹp. Các nhân vật nữ đa số danh tính mỹ miều, diễm lệ và thân dáng "sắc nước hương trời"; các nhân vật nam tiêu biểu thường được ông trau chuốt mình vóc không cường tráng thì cũng hấp dẫn chất người. Trong một phỏng vấn, ông cho biết: *"Tôi dệt ra những cảnh giao hợp bỏng cháy, tôi nhập vai vào các nữ nhân vật, còn nam nhân vật tuy có tên Việt như Cảnh, Hạo Minh, Tường Ngọc, Huy Châu v.v…, nhưng tôi mường tượng qua các chàng kép có thân vóc cường tráng mỹ lệ. Bao giờ cũng vậy, khi viết tiểu thuyết không bao giờ tôi dám giết những nhân vật đẹp trai dù các đương sự cùng hung cực ác đi nữa. Tôi chỉ dám giết những nhân vật già nua từ 80 tuổi trở lên (cho họ chết vì*

https://tieulun.hopto.org

già yếu chớ không dám cho họ chết vì bịnh hoạn). Lại nữa, các nhân vật đẹp trai được tôi xe duyên chỉ thắm với những nữ nhân vật nếu không kiều diễm thì cũng duyên dáng mặn mòi. Nếu các cô lỡ có chửa với người chồng bô trai ngó hoài…vẫn thích ngó của họ, thì ở chương áp chót của quyển tiểu thuyết, tôi cho họ xổ bầu đập chum để họ có cái eo thon đẹp, để họ diện áo đẹp đi rước đèn, đi bát phố cùng chồng. Còn nam nhân vật đẹp trai nếu rủi bị bịnh ung thư hay bị bịnh AIDS thì nếu không nhờ thuốc men hiệu nghiệm thì cũng được Đức Thánh Đồng Trinh Maria của thành phố Lourdes hay Đức Đại Bi Quán Thế Âm Bồ Tát sẽ dùng phép lạ mà giúp họ lành mạnh" (https://damau.org/974/nha-van-ho-truong-an-song-theo-cai-duc)

Nếu nhìn kỹ, toàn bộ tác phẩm của Hồ Trường An có thể nói có nhiều phần cái thế giới của cái *giống thứ hai* (deuxième sexe), có nữ tính, ẻo lả, màu hồng; ở những không khí, tâm lý dịu dàng hoặc sôi xục ở bên trong, ở cái hồn nhiên, thật thà dễ tin người, ở những đam mê đắm đuối không thể thắng, ngừng, ở những món ăn, cách ăn cách mặc, ở y phục, ở những dáng điệu, bộ tướng, bộ đi, ở cái không khí đào hát, cải lương, đời như kịch tính, ở cách đặt tên nhân vật, v.v. Tóm, của màu mè, của mùi và lẳng! Khi tả những tiếng hát, có thể "quỉ khốc thần sầu", có thể vô danh, Hồ Trường An tỏ ra không khác gì một bác sĩ chuyên viên chăm sóc dây gân hay thanh đới, thanh âm của người ca sĩ! Nếu truyện và thơ Trân Sa toát một "nam-tính" thì toàn thể tác phẩm của Hồ Trường An mang một "nữ-tính" rõ rệt, bao trùm – ít ra là một không gian lạ lẫm, hấp dẫn người đọc vốn quen thứ văn chương cổ điển, nhà trường, nhẹ nhàng!

Hồ Trường An có thể viết nhanh và ít khi xem lại như ông từng cho biết, nên trong một vài tiểu thuyết đã sai thời gian tính, như khi để một bà già đầu thập niên 1950 lý luận ăn nói như sau 1970. Cả về y phục, kiểu cách, ... vì chi tiết, mỹ hóa, kỹ xảo quá có thể khiến người đọc đâm nghi ngờ đọc tiểu thuyết hơn là chuyện phong tục miệt vườn! Dĩ nhiên, đã là truyện, là tiểu thuyết... và với ngọn bút của ông thì phải hiểu đây là "thế giới văn chương" của Hồ Trường An – kể cả khi ông phóng tác *Chiếc Quạt Tôn Nữ* (2002) theo cốt chuyện phim The Fan / Chiếc quạt, chuyện của phu nhân Windermere. Nhưng cũng nhờ trí nhớ tốt, trong cả chi tiết, do đó

https://tieulun.hopto.org

không lạ khi ông là người thành công nhất ở hải ngoại viết về cuộc đời sự nghiệp các danh ca, đào cải lương, tài tử phim ảnh, hoặc giới văn nghệ sĩ, báo chí, v.v. với *Cõi Ký Ức Trăng Xanh, Chân Trời Lam Ngọc, Giai Thoại Hồng, Theo Chân Những Tiếng Hát , ...!* Và rõ rệt là ông chịu ảnh hưởng truyện bình dân Tàu như *Phấn-Trang Lầu,* ... và truyện "nghĩa hiệp", "ái tình tiểu thuyết" như của Hồ Biểu Chánh, Nguyễn Chánh Sắt, Lê Hoằng Mưu, Phú Đức, ... Cả một truyền thừa nhiều *biền ngẫu, nhạc tính!* Dĩ nhiên Hồ Trường An cũng không thể tránh đưa chuyện tu hành và giáo lý, tư tưởng nhà Phật vào truyện và tiểu thuyết của ông, như trong tập truyện *Đêm Xanh Huyền Hoặc.*

NGUYỄN VY KHANH
4-2019

https://tieulun.hopto.org

TUỆ SĨ

THIÊN LÝ ĐỘC HÀNH

1.

Ta về một cõi tâm không
Vẫn nghe quá khứ ngập trong nắng tàn
Còn yêu một thuở đi hoang
Thu trong đáy mắt sao ngàn nửa khuya

2.

Ta đi dẫm nắng bên đèo
Nghe đau hồn cỏ rủ theo bóng chiều
Nguyên sơ là dáng yêu kiều
Bỗng đâu đảo lộn tịch liêu bến bờ
Còn đây góc núi trơ vơ
Nghìn năm ta mãi đứng chờ đỉnh cao

3.

Bên đèo khuất miễu cô hồn
Lưng trời ảo ảnh chập chờn hoa đăng
Cây già bóng tối bò lan
Ta ôm cỏ dại mơ màng chiêm bao

https://tieulun.hopto.org

4.
Đã mấy nghìn năm đợi mỏi mòn
Bóng người cô độc dẫm hoàng hôn
Bởi ta hồn đá phơi màu nắng
Ôm trọn bờ lau kín nỗi buồn

5.
Từ thuở hồng hoang ta ở đâu
Quanh ta cây lá đã thay màu
Chợt nghe xao xuyến từng hơi thở
Thấp thoáng hồn ai trong khóm lau

6.
Trên đỉnh đèo cao bát ngát trông
Rừng, mây, xanh, ngất tạnh, vô cùng,
Từ ta trải áo đường mưa bụi
Tưởng thấy tiền thân trên bến không

7.
Khi về ngả nón chào nhau
Bên đèo còn hẹn rừng lau đợi chờ
Trầm luân từ buổi ban sơ
Thân sau ta vẫn bơ vơ bụi đường

8.
Bóng tối sập mưa rừng tuôn thác đổ
Đường chênh vênh vách đá dọa nghiêng trời
Ta lầm lũi bóng ma tròn thế kỷ
Rủ nhau đi cũng tận cõi luân hồi
Khắp phố thị ngày xưa ta ruổi ngựa
Ngang qua đây ma quỷ khác thành bầy
Lên hay xuống mắt mù theo nước lũ
Dẫm bàn chân lăn cát sỏi cùng trôi
Rồi ngã xuống nghe suối tràn ngập máu
Thân là thân cỏ lá gập ghềnh xuôi
Chờ mưa tạnh ta trải trăng làm chiếu
Nghìn năm sau hoa trắng trổ trên đồi

https://tieulun.hopto.org

9.
Gởi lại tình yêu ngọn cỏ rừng
Ta về phố thị bởi tình chung
Trao đời hương nhụy phơi hồn đá
Thăm thẳm mù khơi sương mấy từng

10.
Một thời thân đá cuội
Nắng chảy dọc theo suối
Cọng lau già trầm ngâm
Hỏi người bao nhiêu tuổi

11.
Bước đi nghe cỏ động
Đi mãi thành tâm không
Hun hút rừng như mộng
Chập chùng mây khói trông

12.
Thân tiếp theo thân ngày tiếp ngày
Mù trong dư ảnh lá rừng bay
Dõi theo lối cũ bên triền đá
Sao vẫn còn in dấu lạc loài

13.
Khi về anh nhớ cài quai nón
Mưa lạnh đèo cao không cõi người

ALONE ON A LENGTHY JOURNEY

1.
I come back to the realm of the empty mind
Still listening
To the past
Flooding into the dying sun
Still loving
The time of Uncertainty

https://tieulun.hopto.org

Hoarding in countless of shining midnight stars
Into the deep eyes

2.

Walking in the sunny day on the side of the Pass
Listening to our own soul
And the grass drooping
Under the sunset
Pristine – a lovely form
Suddenly, everything is upside-down on the lonely shore
Still
There is a corner with a solitary mountain
For thousands of years
Still
We are waiting for the peak
Of an absolute truth

3.

On the side of the pass
There
A hidden soul shrine
Is
In the sky
There
An illusion of lanterns
Flickering and flowers
Is
The shadows of the old trees spread
I grasp the mountain grass
Dreaming
Mesmerized by beauty

4.

Already
Thousands of years
Of waiting
In anguish

https://tieulun.hopto.org

The shadow of a lone step
    On earthly sunset
Because
    We are the soul
    Of rock
    In sadness
    The shores of sadness
    Embracing
    Completely
Sunlight

5.

From the beginning we are here
    Around us
    Tree leaves change colors
    Suddenly hearing in every single
    Breath
    Anxiety
    Looming
In our soul behind the reed

6.

On the peak of the high Pass
Looking out to the vast forest
    Clouds
    Clear water
    And sky
    Incredibly
    From us
We pave the way
Knitting the fabrics
    Of experience
    And thought
    Our former life
    Exists
On the empty shore

https://tieulun.hopto.org

7.

Coming back, we tilt our cone in greeting
    Meeting on the pass
    The reed forest waiting
    Is
Misfortune
    Time, from the beginning
    Flowing in our future life
    Is
    We are still as helpless
    As the lonely dust
Perhaps along the road.

8.

As darkness sets in
    Pouring like waterfalls
    Rain in the forest
    The road
    Protruding as the cliff
    Threatens to tilt the sky
Who would be at fault
    like a specter
    of a century?
Altogether marching
    Toward the Reincarnation
    Realm
Across the town like olden days
Where we traveled by horse
Across the town
    Is another herd
Of the Devil
    Ups and downs
    Their blinded eyes
Under floodwater
    Stepping in
Our feet roll

https://tieulun.hopto.org

As the sand drifts
    Then
We tumble down
    Listening to the stream
Pour down blood
    The body itself is the body
    Like the changing of leaf and grass
    Bumpy
    Waiting for the rain to stop
    The moon used as a mattress
After thousands of years
    White flowers are blossoming
On the hill

9.
Sending back my love
    As the forest grass
I am coming to town
    As the greater love
For all
    Incenses
Giving life
    Shining
    Spirited
A rock
    As deep as the sea
And mist
    In the stratosphere
10
A pebble
    My life
    Sunshine flowing along streams
    Or
    The pensive old reeds
Asking
How old are we?

https://tieulun.hopto.org

11
The grass glitters with dew
    As we are walking
Deep in the dreamlike forest
    Into the state of empty mind
Rolling clouds and particles become clear

12
All are here
    To continue
As day after day
    Continues
    Blinded
In the lingering image
    The forest leaves
    Following the old path
    Along the mountain trench
    Still
    Why are we
Imprinted in the solitary stray?

13.
Remember
    Whenever we go or come back
    Don't forget to fasten the cone hat
    It is the cold rain
    In the high pass without anyone to look after!
Remember:
Emptiness
    The human realm
Is

Poem by **TUE SY**
Translated by **PHE BACH**
Edited by Erik Korling

https://tieulun.hopto.org

CHU VƯƠNG MIỆN
TÔ VŨ MỤC DƯƠNG

Nhìn hoài bức tranh cổ
mất 1 phần phía đầu
Tô Vũ quanh bầy thú
trên mặt toàn những râu
thảo nguyên mùa đông giá
đứng mãi ngoài tuyết sầu
dê từng bầy núp rét
bằng hữu tận mãi đâu ?

10 năm ngoài quan ngoại
bỗng chốc đã bạc đầu
lông dê thì vẫn trắng
bầy dê ngày đông thêm
chăn dê để lấy sữa
cõi lòng như đã mềm
sống 1 mình trơ trụi
bơ vơ ngó ưu phiền

sáng chiều cây gậy trúc
nón rách đội hàng niên
dê không tình không nghĩa
cỏ xanh vàng trăm miền
dê ăn xong cỏ mọc
càng nhìn càng phát điên
không 1 mảnh thư nhà
đường ải thì quá xa
ở hang thì quá chật
yêu nước cũ đứng nhìn
nhìn làm sao mà thấy
quanh quẩn toàn những dê
ngược xuôi rừng lau sậy
thương dân tro cảnh khổ
thương người sống lất lây

thương ta ngoài biên giới
tuyết phủ tấm thân gầy
quê hương biết phía nào ?
chập chờn dăm dã thú

ngồi chơi mới mươi năm
tình thân 1 con chó
chó buồn chó sủa ma
ta buồn tay bỏ ngỏ

đói thì ăn tái lê
khát thì uống sữa dê
nói năng cùng bạn chó
đâu ? biết năm nào về

CHU VƯƠNG MIỆN

https://tieulun.hopto.org

CUỘC ĐỜI

Cuộc đời là luẩn quẩn
trước lạ rồi sau quên?
những bài thơ lẩn thẩn
đọc rồi lại quen quen
em từ đâu tới đó
gửi ta chút muộn phiền?
rồi em đi khuất dạng
ta nhức đầu nhức tim?

LỤA ĐÀO

thân em giống tấm lụa đào
lục ra rồi lại xếp vào valy
40 [lỡ cỡ lỡ thì ?]
ngồi dài ra đó chả đi lấy chồng ?
người ta lấy bắc lấy đông
còn em toàn ngóng toàn trông toàn chờ ?
lần nào cũng trượt lô tô

KHỔ

làm pho sách cũng khổ
nhốt bao bài thơ tình
trong tủ ngang dẫy dọc
trong thư viện trống không ?
kẻ bàng quang hờ hững
lật lật đọc mươi dòng ?
trả pho sách chỗ cũ
vòng về chốn dửng dưng
ta lạc chân nơi đó
vừa bước vừa ngập ngừng ?

CHU VƯƠNG MIỆN

https://tieulun.hopto.org

NGUYỄN MINH TRIẾT

HỌC THUYẾT VĂN CHƯƠNG NỮ QUYỀN

Phong trào đòi quyền bình đẳng cho nữ giới hay phong trào nữ quyền là những vận động đòi hỏi bình đẳng cho phụ nữ trong các lãnh vực chánh trị, xã hội, giáo dục, và văn học. Sở dĩ có phong trào nữ quyền là vì từ lâu người phụ nữ trong xã hội thường hay bi xem khinh về phương diện thể lực cũng như tinh thần. Do đó, tại Mỹ sau nhiều năm vận động, một đại hội phụ nữ đã được tổ chức tại Seneca Falls thuộc bang New York vào năm 1848 và một Tuyên ngôn độc lập cho phụ nữ đã ra đời đòi quyền bình đẳng cho phụ nữ trong lãnh vực pháp luật, trong giáo dục và thương mại, trong công việc làm và lương bổng, cũng như quyền bầu cử. Phong trào này sau đó đã lan ra mau chóng cùng khắp nước Mỹ rồi vượt đại dương tràn sang Âu châu.

Nhờ sự vận động tích cực của phong trào, vào năm 1920 Quốc hội Hoa kỳ thông qua Tu chánh án số 15 cho phép người phụ nữ Mỹ được quyền đầu phiếu. Nhưng phong trào nữ quyền không dừng lại ở đó mà vẫn tiếp tục tranh đấu để đòi hỏi nhiều quyền bình đẳng rộng rãi hơn và lần lần họ đã đạt được các quyền như quyền bình đẳng trong khi đi làm việc, bình đẳng trong giáo dục, trong việc chăm sóc con cái, trong việc tề gia nội trợ, bình đẳng trong việc sanh con tức việc ngừa thai hay phá thai theo ý muốn, quyền không bị sách nhiễu tình dục nơi sở làm, quyền có tài sản riêng....

https://tieulun.hopto.org

Phong trào nữ quyền ngày một lớn mạnh và phổ biến khắp các quốc gia nên vào năm 1946 Liên Hiệp Quốc thành lập một Ủy ban đặc trách tình trạng phụ nữ để theo dõi sự tôn trọng quyền bình đẳng của phụ nữ khắp thế giới trong các lãnh vực chánh trị, kinh tế và giáo dục. Riêng tại Mỹ phong trào nữ quyền đã chánh thức định chế hóa với sự ra đời của hội National Organization for Women (NOW) vào năm 1966 và chỉ trong vòng chưa đầy một thập kỷ hội đã có hơn 400 phân hội tại khắp các tiểu bang Hoa kỳ.

Tuy nhiên, mục tiêu của bài này không nhằm khai thác khía cạnh chánh trị và xã hội của phong trào nữ quyền mà chỉ xin thu hẹp vào khía cạnh văn học của phong trào nữ quyền hay lịch sử học thuyết văn chương nữ quyền mà thôi.

Về phương diện lý thuyết thật khó mà xác định rõ rệt được ý nghĩa của danh từ "phong trào nữ quyền" trong văn chương vì chánh các nữ lưu cổ xúy cho nữ quyền cũng mâu thuẫn với nhau và không thống nhất trong việc xác định mục tiêu. Khó khăn vì tìm hiểu văn chương nữ quyền không phải là nghiên cứu về người phụ nữ mà là nghiên cứu về sự can thiệp của phụ nữ vào văn hóa, vào sự hình thành của văn học, và nghiên cứu người phụ nữ bị tự nhiên hóa bởi văn hóa bằng nhiều cách khác nhau trong những giai đoạn khác nhau như thế nào. Nhưng một cách tổng quát như Adrienne Rich có lần đã phát biểu là phong trào nữ quyền muốn vận động để thoát ra khỏi sự lệ thuộc vào những nề nếp cũ trong cái thế giới đã do các bậc cha chú dựng lên, cái thế giới có rất nhiều thiếu sót, bị bóp méo, đầy những tư tưởng trọng nam khinh nữ mà trong đó người nữ đã phải bị bắt buộc suy tư, và hành động. Một số các nhà tranh đấu nữ quyền đặc biệt muốn dùng văn chương để thoát ra khỏi cái xã hội phụ quyền đó, cái xã hội mà các truyền thống về giá trị và chuẩn mực văn hóa đều được đặt ra để phục vụ cho phái nam đồng thời được dùng để kìm kẹp phái nữ. Sự bất công này thể hiện rõ ràng trong Anh ngữ qua các danh từ như chairman, spokesman, businessman, salesman, clergyman, postman, fireman, policeman, handyman, human, mankind..... đều có từ tố "man" làm như mọi thứ đó đều là đặc quyền của đàn ông và chỉ đàn ông làm được mà thôi. Các nhà ngôn ngữ học phương Tây từ lâu đã nghiên cứu hiện tượng bất bình đẳng trong ngôn ngữ này và các nhà tranh đấu nữ

https://tieulun.hopto.org

quyền đã dùng những kết quả của các nghiên cứu này để mạnh mẽ chỉ trích sự bất bình đẳng về phái tính đó vì ngôn ngữ không chỉ phản ánh sự khác biệt trong cách nói năng giữa đàn ông và đàn bà mà còn cho thấy sự khác nhau trong văn hóa và xã hội nữa.

Vì vậy, các nhà tranh đấu nữ quyền muốn dùng văn chương để xóa bỏ truyền thống nam giới và đòi lập nên một truyền thống mới, đó là truyền thống nữ giới (female tradition). Một truyền thống trong đó một trong các mục tiêu là đổi mới văn chương và ngôn ngữ để phản chiếu được tình trạng trong đó quyền của phụ nữ được tôn trọng. Một truyền thống văn hóa không chỉ có chairman, superman, mà còn có chairwoman, superwoman..., không phải chỉ có "hero" mà còn có "shero", một truyền thống văn chương trong đó không phải chỉ toàn là "chuyện của chàng" (history) mà người nữ cũng có quyền viết ra và nói về những "chuyện của nàng" (herstory) nữa.

Giai đoạn "chuyện của nàng" này được đánh dấu bằng hai nhà văn tiền phong ở Mỹ là Virginia Woolf và ở Pháp là Simone de Beauvoir. Hai nhà văn nữ này đã cho ra đời hai quyển sách có thể coi như đánh dấu giai đoạn mở đầu cho phong trào nữ quyền trong văn chương tại Mỹ và tại Pháp.

Virgina Woolf trong quyển A Room of One's Own ấn hành năm 1928 đã đề cập đến sự im lặng quá lâu của phụ nữ trong lãnh vực văn chương. Một sự im lặng cưỡng chế do những qui định ước lệ về phái tính, và do sự lệ thuộc về kinh tế của người phụ nữ. Tuy trong quá khứ đôi khi cũng có một vài người nói lên tình trạng bất bình đẳng này nhưng đều là những cố gắng có tánh cách cá nhân. Woolf kêu gọi giới phụ nữ cần phải nói lên nhiều nữa về tình trạng bất công này.

Simone de Beauvoir với quyển Le Deuxième Sex (The Second Sex) xuất bản vào năm 1949 đã bàn vấn đề nữ quyền một cách sâu sắc hơn. Bà đã đưa ra một quan niệm về tự do cho phụ nữ rất đặc biệt dựa trên quan niệm về tự do của triết gia hiện sinh Jean-Paul Sartre, một người bạn thân thiết lâu đời của bà. Theo triết học hiện sinh của Sartre thì con người không gì khác hơn là chánh nó và trở ngại của tự do không phải do Trời mà do nơi con người. Nói một cách khác, không phải chỉ do Trời và do "Cái Đó" (the Other) mà còn do chánh thân xác của con người đã chắn đường đi đến tự

https://tieulun.hopto.org

chỉ có giá trị khi biết xóa nhòa cho tự do được thăng hoa. Áp dụng tư tưởng đó trong sự nghiên cứu sự liên hệ phái tính giữa nam và nữ de Beauvoir nhận xét là phái nữ xác định được đặc điểm khác biệt là nhờ qui chiếu vào phái nam. Phái nam là chủ thể, là tuyệt đối còn phụ nữ chỉ là một phái tính khác, một cái Đó (the Other) của đàn ông. Do đó, phụ nữ bị chối từ quyền làm chủ bản thể, và sự ý thức trách nhiệm về hành động của mình. Phái nữ do bản chất phải mang thai, sanh con và nuôi dưỡng con cái nên không đủ tự cung so với phái nam. Trong tất cả các giống cái, phái nữ là một giống cái cảm thấy tự tha hóa nhứt, không có giống cái nào mà nhiệm vụ sanh sản lại khó khăn và phải chịu hành xác thân như vậy. So với phái nam, phái nữ luôn luôn chịu nhiều bất lợi. Simone de Beauvoir cho là phụ nữ chỉ có thể đạt được giải thoát khi biết tự giải thoát mình khỏi nữ tánh. Nữ tánh chánh là cái Đó và nó đã ngăn trở phụ nữ được trở thành một bản thể độc lập. Vì vậy, de Beauvoir kêu gọi phái nữ phải vượt lên trên các khó khăn về phái tính và phải biết tự hào về nhiệm vụ vinh quang khó khăn của một người có một cuộc sống tự do.

Trở lại với phong trào nữ quyền tại Mỹ và như trên đã trình bày phụ nữ Mỹ đã đạt được quyền bầu cử từ năm 1920. Thỏa mãn với chiến thắng đó, phong trào nữ quyền tuy vẫn còn tranh đấu nhưng có phần nào âm thầm trong các thập niên kế tiếp cho đến năm 1963 thì lại bùng lên trở lại với sự ra đời của quyển sách bán chạy nhứt lúc đó là The Feminine Mystique của Betty Friedan. Trong quyển sách này Betty Friedan đã chịu ảnh hưởng sâu đậm tư tưởng của de Beauvoir khi bàn về sự thần bí nữ giới. Friedan chỉ trích phong trào nữ quyền từ trước vẫn còn dựa vào các tiêu chuẩn của nam giới khi tranh đấu đòi quyền bình đẳng. Theo Friedan thì sự thần bí nữ giới rất là huyền nhiệm và gần với sự sáng tạo ra căn nguyên của sự sống mà các khoa học nhân tạo không bao giờ có thể thấu hiểu được. Theo bà, sự lầm lẫn và là cội rễ của những tệ nạn trong quá khứ là phụ nữ chỉ biết ganh với nam giới rồi bắt chước giống như nam giới thay vì chấp nhận bản chất của mình là chỉ thấy thỏa mãn trong sự thụ động tình dục, chấp nhận sự chi phối của nam giới, và ấp ủ tình mẹ. Friedan cho là cần phải phá bỏ hết các hình ảnh chuẩn đó (stereotypes) và thay vào đó bằng những hình ảnh chuẩn mới. Friedan

https://tieulun.hopto.org

cũng kịch liệt đả phá vai trò nội trợ của phụ nữ trong gia đình và đòi hỏi công việc gia đình phải được phân chia đồng đều giữa chồng và vợ. Qui chế gia đình truyền thống là bất công vì đặt gánh nặng gia đình lên một mình người vợ. Theo Friedan ghép phụ nữ với vai trò nội trợ là đồng nghĩa với đàn áp khả năng của phụ nữ vì hai phái nam nữ đều có khả năng như nhau. Vì vậy, đàn bà cũng như đàn ông chỉ có thể tìm ra bản thể thực của mình trong công việc khi tận dụng được khả năng mình trong công việc đó mà thôi.

Những tư tưởng của Friedan đã tạo ra được một hình ảnh nữ tinh mới giúp người phụ nữ đạt được chín chắn, bản ngã, toàn vẹn tánh. Do đó, nó đã dấy động được lòng khao khát tự do của phụ nữ và xô rất nhiều phụ nữ Mỹ ra khỏi bốn bức tường của gia đình để tham gia vào không những phong trào nữ quyền mà cả các phong trào tranh đấu bất công xã hội, các phong trào sinh viên, các phong trào phản chiến.... rất sôi động trong những năm của thập niên 1960.

Sang thập niên 1970, tiếp nối đả phá các bất công của một truyền thống nam giới nhiều nhà văn nữ đã rầm rộ cho ra đời nhiều văn bản kể lại những câu chuyện về người phụ nữ trong đó những cảnh bất công, những giới hạn, những bốc lột đối với phụ nữ được phô bày và hô hào giới phụ nữ phải cố gắng tạo dưng một truyền thống nữ giới mới. Nổi bật trong giai đoạn này có Kate Millett với tác phẩm Sexual Politics ấn hành năm 1970. Trong quyển sách này Millett đã đưa sự tranh đấu nữ quyền lên bình diện ý hệ và kịch liệt đả phá chế độ phụ quyền (patriarchy). Theo Millett, cơ chế đàn áp phụ nữ có rễ thâm sâu trong xã hội loài người không phải là cơ chế tư bản mà là cơ chế phụ quyền dành ưu quyền cho đàn ông. Chánh cơ chế phụ quyền này đã tạo ra chế độ tư bản. Cơ chế phụ quyền là một biểu hiện sai lầm có tánh cách chống lại phụ nữ. Qua cơ chế phụ quyền phụ nữ bị thích nghi hóa với ý hệ nữ tính và phải chấp nhận vai trò thua kém đàn ông.

Theo Millett ngoại trừ sự khác biệt nơi bộ phận sinh dục, đàn bà và đàn ông không khác gì nhau. Để cho người phụ nữ được phát triển một cách tự do và toàn vẹn bà kêu gọi cần phải xóa bỏ định chế gia đình vì nó là một dụng cụ và là một đơn vị nền tảng của cơ chế phụ quyền. Phụ quyền không phải chỉ là những phép tắc của

https://tieulun.hopto.org

là một định chế chánh trị của đàn ông dùng để đàn áp đàn bà. (**Sue Thornham). Millett phẫn nộ kết án chế độ phụ quyền đã dùng hình thức chánh trị phái tính (sexual politics) để duy trì sự thống trị đối với phụ nữ. Chánh trị phái tính giống như sự kỳ thị chủng tộc hay chế độ phân biệt giai cấp là một hệ thống ý hệ, một kiểu sống, có ảnh hưởng lên mọi khía cạnh tâm lý và tình cảm của cuộc sống con người. Nó tạo ra một cơ cấu tâm linh bắt nguồn sâu xa từ quá khứ và không ai hoặc chưa ai có thể trừ khử nó được.

Trước những bất công rõ rệt đó, Millett kêu gọi giới phụ nữ phải làm một cuộc cách mạng văn hóa để giải phóng cho mình, đặc biệt là phải làm một cuộc cách mạng ý thức hệ. Phụ nữ phải ý thức là ý hệ phụ quyền có tánh cách toàn vẹn, có một quá trình lịch sử lâu dài và được biểu hiện trong mọi lãnh vực văn chương, huyền thoại, tôn giáo, và cả trong văn học dân gian. Nhờ đó, ý hệ phụ quyền đã thành công trong việc đàn áp phụ nữ từ bao nhiêu lâu nay. Tuy nhiên, dù khó khăn thế nào phụ nữ cũng phải làm cho được cuộc cách mạng văn hóa nhằm xóa bỏ ý hệ phụ quyền này.

Lời kêu gọi Millett đã làm nhiều phụ nữ tỉnh giấc sau bao nhiêu năm dài im lặng chịu thiệt thòi. Một trong các người tỉnh giấc đó là Tillie Olson. Trong tác phẩm Silences ấn hành năm 1972 bà cho thấy điều quan tâm của nhiều nhà phê bình nữ quyền là muốn đưa ra ánh sáng tất cả những văn bản của các nhà văn nữ bị quên lãng hay bị nền văn học nam tính đùn vào bóng tối, đồng thời tìm cách nâng đỡ các nhà văn nữ đương thời phô trương nữ tính, ghi nhận lại những kinh nghiệm và cảm quan của nữ giới mà từ trước tới nay chưa được nói tới.

Một người đáp ứng nồng nhiệt đến cực đoan khác là Shulamith Firestone. Trong quyển sách nhan đề The Dialectic of Sex xuất bản năm 1970, Firestone đã không những đòi xóa bỏ định chế gia đình mà còn đòi xóa bỏ luôn cả các đặc tánh của cơ quan tính dục. Bà cho rằng sự sanh sản làm người phụ nữ bị nô lệ hóa và sự mang thai tạm thời làm biến đổi hình dạng của phụ nữ. Firestone cho là y học hiện đại có thể giúp chọn giống cho bào thai, hoặc sanh con bằng ống nghiệm nên vai trò của nam giới không còn quan trọng và cần thiết nữa. Phụ nữ không nên để bị lệ thuộc vào đàn ông mãi.

https://tieulun.hopto.org

Một số nhà văn nữ khác thay vì sách động phụ nữ xuống đường lại muốn đưa văn chương nữ quyền lên bình diện học thuyết và đem các học thuyết này vào bên trong các khuôn viên đại học như một môn học nghiên cứu về nữ quyền. Khi nói đến vấn đề học thuyết là phải nói đến vấn đề phê bình văn chương nữ quyền và vấn đề này đưa đến nhiều vấn nạn cần được đặt ra. Trước hết, phê bình văn chương nữ quyền khác với các hình thức phê bình khác ra sao? Phê bình văn chương nữ quyền có cần phải có những mục tiêu rõ rệt không? Các nhà phê bình văn chương nữ quyền có cần phải có chung một lập trường chánh trị và cách thức phê phán không?

Cũng giống như đối với vấn đề xác định thế nào là một văn bản sáng tạo theo lối nữ quyền, vấn đề này không thể nào có được một định nghĩa chánh xác.

Có một khuynh hướng cho rằng phê bình nữ quyền phải dựa trên sự chánh xác và phải phát hiện được sự chân thực của bản chất nữ giới. Tác giả phải trung thực với chánh mình trình bày hết sự thực không tô vẽ về các kinh nghiệm và cảm quan nữ giới. Thêm vào đó, các văn bản phải phô bày được những kinh nghiệm nữ giới có tánh cách đại biểu khiến người đọc phải thừa nhận như là những biểu trưng chánh xác của cuộc sống phụ nữ đương thời.

Cheri Register và Wendy Martin là hai nhà văn thuộc khuynh hướng này. Cheri Register tuy chủ trương là các văn bản nữ quyền phải nên biểu tỏ được các kinh nghiệm nữ giới một cách trung thực nhưng bà lại cho rằng các tác giả không nhứt thiết phải phô bày chánh xác cuộc sống của họ. Ngoài ra, bà còn thêm là vấn đề phê bình nữ quyền và chánh trị có liên hệ với nhau nhưng bà lại không khai thác thấu đáo sự liện hệ này mà chỉ để nghị một lối phê bình võ đoán ẩn chứa trong những ngôn từ độc tài như "muốn được sự chấp nhận của phong trào nữ quyền, văn chương phải.. v.v.". Trong khi đó Wendy Martin cho rằng văn chương phải tạo dựng nên những vai trò mẫu phản ảnh được hiện thực, và phải có những thực thể riêng không tùy thuộc vào đàn ông. Tuy nhiên, bà cũng thêm là không nên lý tưởng hóa quá đáng vượt mức khả tin.

Chủ trương này của Wendy Martin đã bi Elizabeth Wilson bài bác. Theo Wilson, sự tìm kiếm một bản ngã nữ giới chân xác, tiềm ẩn, độc lập và thống nhứt là một việc làm có vẻ cám dỗ nhưng

https://tieulun.hopto.org

vô ích. Theo Wilson rất khó tìm được những người đàn bà xứng đáng làm vai trò mẫu trong đời thường cũng như trong văn chương.

Một bình luận gia khác là Elizabeth Baines cũng cho chủ trương này không giúp ích gì cho sự sáng tạo của nhà văn mà còn giới hạn và làm bí ẩn thêm thủ tục viết văn thay gì làm sáng tỏ nó. Nhiều nhà văn thú nhận là họ không hiểu những điều họ viết ra là từ đâu tới, hoặc bản văn đang viết sẽ dẫn họ đi về đâu..v.v.. Thực ra không có một thực tại chân thực nào đang chờ đợi được phô bày. Viết văn là do từ một nguồn cảm hứng không giải thích được, không thể qui củ hóa được. Viết văn là một thủ tục rất phức tạp không thể giải thích và cũng không thể trở thành dễ dàng hơn nhờ dựa vào một mục tiêu chánh trị.

Thay vì dựa vào sự viết văn chân thực, một khuynh hướng khác do Annette Kolodny chủ trương và cho phê bình văn chương nữ giới như là một cách đọc trong nhiều cách đọc, dự phần trong một cuộc đối thoại đang diễn ra để tranh phần giữa những khả hữu tiềm ẩn. Kolodny cho là từ trước đến nay chưa có ai xác định rõ ràng thế nào là "phê bình văn chương nữ quyền". Sau khi tìm hiểu bà cho là phải xếp sự nghiên cứu các văn bản do phụ nữ sáng tác thành một môn riêng biệt vì cách viết của phụ nữ có những nét độc đáo riêng, đó là "mô thức đàn bà" (feminine mode) trái ngược với "mô thức đàn ông" (masculine mode). Trong "mô thức đàn bà" Kolodny đọc thấy được nhiều lối viết khác nhau mà hai lối viết quan trọng là lối nhận thức phản kỷ (reflexive perception) và lối đảo lộn (inversion). Lối nhận thức phản kỷ xảy ra khi một nữ nhân vật tự khám phá ra mình hay tìm thấy một số hành động của mình đã xảy ra không định trước hoặc trong tình trạng mà đương sự không hoàn toàn thấu hiểu được. Lối đảo lộn xảy ra khi các hình ảnh về người đàn bà chuẩn và truyền thống trong văn chương bị đảo ngược vì mục tiêu khôi hài hay để phô bày các thực tại bị dấu kín hoặc để ám chỉ những điều trái ngược lại.

Theo Kolodny phê bình văn chương nữ quyền phải tìm cho ra được các kinh nghiệm khác biệt được sử dụng bởi các nhà văn nữ để thấy được sự thực ẩn tàng trong các nhân vật hư cấu đó. Phê bình văn chương nữ quyền cũng cần thiết để thừa nhận những thành tựu của những người-nữ-như-tác-giả (woman-as-author) cũng như để giải

https://tieulun.hopto.org

mã một cách tận tình những người-nữ-như-biểu-hiệu (woman-as-sign). Kolodny cho rằng làm như vậy để làm nổi bậc thay vì chối bỏ sức mạnh của ý hệ, của vai trò của phê bình văn chương nữ giới so chiếu với các học thuyết phê bình khác, đặc biệt các học thuyết phê bình lấy nam giới làm trọng điểm. Ngoài ra, Kolodny cũng chủ trương phải đặt các nhà văn nữ vào trong dòng chánh của các học trình đại học một cách không thiên vị, không thành kiến vì phái tính trong việc phán đoán giá trị của các tác phẩm của họ.

Elaine Showalter là người ủng hộ chủ trương này của Kolodny nhiệt thành nhứt. Trong các tiểu luận nhan đề "Toward a Feminist Poetics" (1979) và "Feminist Criticism in the Wilderness" (1981) bà phủ nhận những học thuyết và những vai trò mẫu coi trọng người nam. Tất cả các học thuyết của các học giả người nam như Althusser, Barthes, Lacan đều bị Showalter phủ nhận giá trị trong việc dùng để tìm hiểu văn chương nữ quyền. Showalter đề nghị một khung chuẩn nữ giới cho việc phân tách các tác phẩm văn chương nữ quyền và tạo dựng những mẫu mực mới cho viện nghiên cứu các kinh nghiệm nữ giới. Phụ nữ đã hiện diện trong đủ các lãnh vực từ văn chương, báo chí đến lãnh vực đại học đã tạo được một căn bản vững chắc cho sự hiện diện của nữ quyền trong văn học. Căn bản đó là những kinh nghiệm nữ giới về viết và đọc đầy nét bản ngã riêng biệt. Những người viết và đọc phái nữ này phải kết hợp các giá trị, kinh nghiệm, cách ứng xử cá thể lại với nhau và tạo lập được một mô hình tiểu văn hóa (subculture) trong khung cảnh văn hóa rộng lớn của xã hội.

Showalter cũng nhận xét là từ trước đến nay phê bình văn chương nữ quyền rất bị cô lập, ít được biết đến, và thường hay bị chỉ trích gay gắt bởi những người quá khích chánh là do sự thiếu vắng một phương pháp luận rõ ràng, một sự thiếu vắng mà từ đầu giới phê bình nữ quyền đã ngần ngại không chịu dựa vào những học thuyết có sẵn. Nhưng thay vì đề nghị một học thuyết, Showalter đưa ra một phương pháp phê bình thực tiễn, và giống như Kolodny bà cũng phân loại văn chương nữ quyền ra làm hai lãnh vực là lãnh vực người nữ đọc văn (woman as reader) và lãnh vực người nữ viết văn (woman as writer).

Trong lãnh vực người nữ đọc văn, Showalter mong muốn

https://tieulun.hopto.org

các nữ đọc giả thay đổi cách thức lãnh hội văn bản và nên thăm dò tìm kiếm các học thuyết mới liên quan đến văn học như học thuyết hủy tạo của Derrida chẳng hạn trong việc khám phá ý nghĩa của văn bản nữ giới. Showalter cũng cho văn bản chỉ là một phương tiện chuyên chở những kinh nghiệm của người viết đến người đọc.

Trong lãnh vực người nữ viết văn, Showalter muốn nhấn mạnh đến sự phê bình về óc sáng tạo của các nhà văn nữ và việc sử dụng ngôn ngữ trong các văn bản nữ quyền. Lãnh vực này được Showalter gọi là Bình Luận Nữ (gynocritics) là một lối phê bình trong đó những khung chuẩn nữ giới được thiết lập để dùng làm căn bản cho việc phân tách các văn bản của phụ nữ cũng như phát triển những mẫu mực nữ giới mới căn cứ trên những kinh nghiệm phụ nữ. Bình luận nữ liên hệ đến những lãnh vực nghiên cứu của nữ giới trong các ngành như lịch sử, nhân chủng học, tâm lý học, và xã hội học vì tất cả những nghiên cứu này đều có đưa ra những giả thuyết về nhóm tiểu văn hóa nữ (female subculture). Showalter cho môn Bình Luận Nữ của bà đáng tin cậy hơn sự phê bình nữ quyền (feminist critique) thông thường vì sự phê bình này còn dựa vào những nghiên cứu của kinh nghiệm nam giới được gán ép cho là những kinh nghiệm nữ giới.

Tuy nhiên, dù rất nhiệt thành với việc tạo lập một truyền thống nữ giới và những học thuyết riêng biệt cho nữ giới, Showalter cũng phải chấp nhận là chưa có đủ học thuyết làm căn bản cho việc phê bình văn chương nữ quyền. Cho nên, mặc dù bài bác các học thuyết của nam giới như Lacan, Engels, Macherey... bà lại đặc biệt ca tụng các học thuyết văn học của Edwin Ardener và Clifford Geertz là thích hợp cho môn bình luận nữ (gynocritics) do bà đề xướng.

Vì vậy Showalter cũng đã phải tỏ ra dè dặt trong việc tạo lập một truyền thống nữ giới. Thứ nhứt, sự tạo lập một truyền thống nữ giới không dễ dàng vì sự phát triển của các nhà văn nữ thường không liên tục, các nhà văn nữ thường hay khi biến khi hiện nên đã tạo nên một lịch sử văn học không liên tục làm cho các nhà văn nữ đàn em phải vất vả tìm kiếm và tạo dựng lại nhiều truyền thống bị thất lạc. Mặt khác, Showalter còn cho rằng ý niệm 'sáng tạo nữ giới' cho thấy có sự khác biệt sâu xa về sự cảm nhận thế giới chung quanh giữa hai phái nam và nữ. Sự khác biệt này là do nơi yếu tố sinh lý về

https://tieulun.hopto.org

phái tính hơn là do nơi yếu tố văn hóa. Do đó, sự khác biệt này rất khó vượt qua cho đến bao giờ ý niệm về sự khác biệt phái tính bất lợi cho phụ nữ còn tồn tại.

Cùng quan điểm với Showalter, Michele Barrett cũng nêu ra một vài thận trọng khác trong việc tạo dựng một truyền thống nữ giới vì khi làm như vậy các người tranh đấu cho nữ quyền từ trước tới nay vẫn tiếp tục dùng những ý niệm về mỹ học của trật tự xã hội cũ mà họ muốn đã phá. Chẳng hạn như các hệ cấp trong qui luật của dòng chánh khi phê phán các nhà văn được xếp hạng như "tuyệt", "hay", và "xoàng" khi sang hệ thống phê bình trong truyền thống nữ quyền thì vì một phần muốn khuyến khích các nhà văn nữ, một phần quá nhạy cảm với những lời phê bình thô bạo, các người tranh đấu nữ quyền không dùng các cấp hạng "hay" và "xoàng" nữa mà chỉ còn có một cấp là hạng "tuyệt" mà thôi. Điều này theo Michele Barrett, họ đã vướng vào một cạnh tranh vô ích với truyền thống nam giới vì họ vẫn còn dùng các tiêu mốc của truyền thống nam giới làm chuẩn để đánh giá các văn bản của phụ nữ.

Ngoài ra, Barrett cũng cho giá trị mỹ học là một điều tương đối, không có giá trị phổ quát và trường cửu, nó cũng không ẩn tàng trong văn bản. Giá trị mỹ học tùy thuộc vào môi trường văn hóa và lịch sử và sinh ra do nơi sự cảm nhận của người đọc. Theo bà một quyển sách được người đọc mê thích chưa hẳn đã được các tổ chức văn hóa hoặc giới phê bình đánh giá cao. Cho nên, sự thiết lập một truyền thống nữ giới song song và "cũng tốt như "truyền thống nam giới có thể dẫn đưa tới những đòi hỏi quá viễn vong mà xem nhẹ sự phán đoán và phân tách văn học đích thực cũng như làm lãng quên sự khác biệt giữa nam và nữ.

Thay vào đó Michele Barrett đề nghị nên để tâm tìm hiểu thế nào là một văn bản sáng tạo theo lối nữ quyền (feminist imaginative writing). Có thể nào xem một bản văn được viết bởi phụ nữ là một văn bản thuộc phong trào nữ quyền không? Hay một bản văn được viết bởi một nhà tranh đấu nữ quyền là một văn bản nữ quyền? Hay một cuốn sách được nhiều nhà tranh đấu nữ quyền đọc có được xem là một văn bản nữ quyền không? Tất cả là những vấn nạn đó không dễ có một câu trả lời thỏa đáng.

Theo Rosalind Coward và Michele Barrett thì ta không thể

https://tieulun.hopto.org

xem bản văn viết bởi phụ nữ là văn bản nữ quyền vì tranh đấu nữ quyền là một chọn lựa quyền lợi chánh trị có người viết chấp nhận mà cũng có người không. Một quyển sách viết vì một mục tiêu chánh trị rõ rệt có thể khi đọc lại rất buồn nản và không thuyết phục. Ngược lại, có những sách viết bởi những tác giả không có thiện cảm gì rõ rệt với phong trào nữ quyền lại được rất nhiều đọc giả thuộc phong trào nữ quyền đọc và là nguồn cảm hứng phong phú cho nhiều nhà phê bình nữ quyền. Các tác phẩm của Doris Lessing là một thí dụ điển hình cho trường hợp này.

Tuy nhiên, khi nghiên cứu tìm xem các nhà văn nữ nào thuộc vào truyền thống nữ giới này các nhà phê bình văn học nữ quyền thấy đa số họ là những phụ nữ da trắng, thuộc giới trung lưu, có cuộc sống tình dục dị tính (heterosexual) bình thường, và phần lớn sống ở Anh và ở Mỹ. Nhóm các nhà văn nữ này đã bị các nhà văn nữ đồng tính luyến ái da đen cũng như da trắng và các nhà văn nữ da màu phê bình là họ đã tạo dựng một truyền thống văn chương nữ quyền cũng tuyển chọn và giới hạn về lý tưởng gần giống như của truyền thống nam giới. Do đó, giới phê bình văn học da đen chỉ trích và không chấp nhận truyền thống nữ giới trong đó hình ảnh người phụ nữ da trắng được nổi bật như là hình ảnh phụ nữ chuẩn (female stereotype). Điều này cho thấy phong trào nữ quyền trong nội bộ cũng còn nhiều tranh cãi giữa các phe phái nên việc tìm hiểu cặn kẽ hết mọi khuynh hướng là một việc làm vượt ra ngoài giới hạn của một bài tiểu luận.

Tóm lại, cuộc tranh đấu dành một chỗ đứng xứng đáng cho nữ giới trong văn học là một việc làm dài lâu và đòi hỏi nhiều cố gắng hơn nữa của phái nữ. Và dù chưa đạt được tất cả các điều mong muốn, cuộc tranh đấu cho nữ quyền tại Mỹ nói chung, và cuộc tranh đấu cho văn chương nữ quyền nói riêng cũng đã mở ra được một không gian cho quyền uy của sự phê bình văn chương nữ quyền trong đó đòi hỏi phải thiết lập một truyền thống mới cho nữ giới để thẩm định lại toàn thể các văn bản đã viết và nói về văn chương và cuộc sống của phụ nữ.

Bên kia bờ đại dương là Anh quốc, phong trào nữ quyền trong văn chương cũng đem lại nhiều kết quả đáng kể, đặc biệt là trong lãnh vực học thuyết nhiều hơn là trong địa hạt tranh đấu

https://tieulun.hopto.org

Những phát triển học thuyết quan trọng trong phê bình văn chương nữ quyền ở Anh không giống như ở Mỹ, tất cả các học thuyết này đều phát sinh từ các phong trào tranh đấu đòi tự do cho phụ nữ bắt nguồn từ các chủ thuyết xã hội và chủ thuyết Mác.

Juliet Mitchell trong bài tiểu luận: "Women: the Longest Revolution" đăng trên tạp chí New Left Review vào năm 1966 và trong quyển sách nhan đề Woman's Estate xuất bản năm 1971 đã bàn thảo vấn đề nữ quyền phần lớn dựa trên cơ sở lý luận của Mác. Theo chủ nghĩa Mác thì sự liên hệ giữa nam giới và nữ giới trong cơ chế gia đình đã phản chiếu sự áp chế của giai cấp tư bản trên giai cấp bần cố. Người chồng tượng trưng cho giai cấp "tư bản bốc lột" và người vợ là hình ảnh của giai cấp "bần cố bị áp bức". Tuy đồng ý với Mác về sự so sánh giữa chồng vợ với hai giai cấp tư bản và bần cố, Mitchell đã chỉ trích chủ nghĩa Mác đã không có một sự phân tách duy vật biện chứng nào về sự đàn áp phụ nữ. Vấn đề này đã bị các tác giả theo chủ nghĩa xã hội xem là thứ yếu nếu không muốn nói là đã bị quên lãng. Mitchell than phiền là các học thuyết về chủ nghĩa xã hội và chủ nghĩa Mác đã xem sự giải phóng phụ nữ chỉ là một phần phụ thuộc trong công cuộc đấu tranh giai cấp chung. Giống như Kate Millett ở Mỹ, Mitchell cũng cho phụ nữ đã bị đàn áp do nơi ý hệ phụ quyền, nhưng Mitchell còn đi xa hơn trong lý luân khi bà cho là sự đàn áp này chỉ xãy ra trong một hoàn cảnh lịch sử nhứt định. Sự đàn áp sẽ đổi thay khi cơ cấu xã hội và kinh tế thay đổi như khi trải qua một cuộc cách mạng chẳng hạn. Theo Mitchell, tình trạng của phụ nữ được xác định bởi bốn cơ cấu khác biệt nhưng trùng lập: thứ nhứt là cơ cấu sản xuất như địa vị của phụ nữ nơi sở làm, thứ hai là cơ cấu sanh sản như địa vị của phụ nữ trong gia đình, thứ ba là cơ cấu tính dục như xem đàn bà là một vật thể tính dục, và thứ tư là sự xã hội hóa con cái như vai trò nuôi dưỡng con cái của phụ nữ. Phong trào nữ quyền chỉ thành công khi cả bốn cơ cấu đó phải được biến đổi trong chiều hướng có lợi cho phụ nữ vì tất cả bốn cơ cấu đó có một sự liên hệ hỗ tương. Nếu chỉ biến đổi một cơ cấu thì chỉ làm thay đổi hình thức đàn áp phụ nữ mà thôi. Chẳng hạn như phong trào giải phóng tính dục trong thập niên 1960 đã làm gia tăng tánh chất vật thể tính dục của phụ nữ và chủ nghĩa tư bản chỉ chuyển đổi mục tiêu từ sản xuất sang tiêu thụ.

https://tieulun.hopto.org

Một tác giả người Anh khác là Sheila Rowbotham trong quyển sách Woman's Consciousness, Man's World xuất bản năm 1973 cũng đã có những lập luận tương tự như của Juliet Mitchell. Rowbotham chủ trương việc nghiên cứu văn học nữ quyền phải dựa vào học thuyết chánh trị tả phái. Bà cũng luận giải cuộc cách mạng ý thức và phân tách lịch sử của sự đàn áp phụ nữ trong khung cảnh chủ nghĩa tư bản. Theo Rowbotham, sự đàn áp không phải là một tình trạng tinh thần trừu tượng mà là một kinh nghiệm xã hội và lịch sử. Khi các phương thức sản xuất và sự tương quan xã hội giữa nam và nữ, giữa nam với nam, giữa nữ với nữ thay đổi thì hình thức của sự đàn áp cũng thay đổi theo. Do đó, phụ nữ phải tranh đấu để dành quyền chi phối trong cơ cấu sản xuất và cơ cấu sanh sản. Phụ nữ phải đoàn kết thành một giai cấp công nhân phụ nữ trong công cuộc tranh đấu này. Nhưng Rowbotham nhấn mạnh vào tranh đấu cách mạng ngôn ngữ vì ngôn ngữ phản ánh tập tục xã hội, những đấu tranh lịch sử, đồng thời ngôn ngữ cũng là nơi tích tụ những kiến thức hoặc những thống trị chánh trị. Bà cho những kinh nghiệm đấu tranh của phụ nữ trong ngôn ngữ không giống các đấu tranh của các nhóm bị áp bức khác. Sự khó khăn của cuộc đấu tranh trong ngôn ngữ là phụ nữ không thể chiếm hữu các từ ngữ có sẵn để dùng trong những học thuyết nữ quyền mà phải làm thế nào để thay đổi ý nghĩa của các từ ngữ này trước khi các từ ngữ này được dùng đến.

Khi pha trộn học thuyết xã hội vào học thuyết nữ quyền, khi nhấn mạnh vào khía cạnh xã hội và vật chất của nữ tánh Rowbotham muốn đặt một nền mống cho sự nghiên cứu văn học nữ quyền và đặt vấn đề tranh đấu trong một khung cảnh chánh trị mới. Bà phân tách là hình ảnh của phụ nữ trong văn học đã bị mô tả như là những yếu tố phụ thuộc vào sự "bá quyền văn học nam giới" (masculine cultural hegemony) trong đó hình ảnh phụ nữ đã bị đồng hóa với hàng hóa. Do đó, bà kêu gọi phụ nữ phải ý thức tình trạng phụ thuộc đó và đánh đổ bá quyền của đàn ông bằng cách qua văn học phải tự làm nổi rõ khu vực kinh nghiệm cuộc sống của phụ nữ mà từ trước đến nay vẫn bị vùi sâu trong bản ngã.

Ngoài ra, Rowbotham cũng chịu phần ảnh hưởng của hai nhà tranh đấu nữ quyền tiền bối là Simone de Beauvoir và Virginia

https://tieulun.hopto.org

Woolf để lý luận rằng các nhà nữ quyền theo khuynh hướng xã hội chủ nghĩa phải biết tự biến cải cái thế giới bên trong của các kinh nghiệm thân xác, tâm lý, và văn hóa cũng như cái thế giới bên ngoài của tình trạng xã hội vật chất. Cải biến cái thế giới bên ngoài ở đây Rowbotham muốn nhấn mạnh là phải tạo lập một lối sống mới trong đó phụ nữ không nhìn mình qua nhãn quan của người đàn ông nữa mà phải tự tìm lại cá tánh của bản thể đã bị đánh mất, và phải khảo sát tỉ mỉ những tư tưởng kỳ quặc (fantasy) để có thể hiểu được sự liên hệ giữa kinh nghiệm của những tư tưởng kỳ quặc, của những giấc mộng, của những đam mê ngây ngất với những kinh nghiệm chỉ có thể nhận thức được qua những sách lược chánh trị.

Vấn đề đánh đổ bá quyền của đàn ông cũng được một tác giả người Anh khác là Angela McRobbie khai thác sâu hơn trong tiểu luận "Working Class Girls and the Culture of Femininity" viết vào năm 1978. Trong tiểu luận này McRobbie phân chia làm ba loại áp chế mà giới phụ nữ công nhân phải gánh chịu. Thứ nhứt là sự giới hạn về phương diện vật chất. Giới phụ nữ công nhân không có được cơ hội đồng đều như nam giới trong công việc gia đình, trong trường học cũng như trong các sinh hoạt hội đoàn. Thứ hai là những guồng máy ý hệ ẩn tàng trong gia đình, trong giáo dục, trong các phương tiện truyền thông….. qua đó có những giới hạn về không gian và nghề nghiệp được mặc nhận dành riêng cho phụ nữ. Cuối cùng là mức độ áp chế vô hình xuất phát từ những kinh nghiệm rõ rệt về liên hệ phái tính, đó là phụ nữ phải chịu một thái độ thành kiến phái tính hung bạo của các trang lứa nam giới. Sự áp chế và sự đề kháng của những phụ nữ công nhân này không thể nào hiểu được trong những mô hình tiểu văn hóa (subcultures) do nam giới dựng lên vì trong mô hình đó hình dáng của người phụ nữ hoàn toàn thiếu vắng. Chánh cái khung văn hóa nữ tánh mà giới phụ nữ thu mình vào để lẩn tránh như một cách phản ứng lại những giới hạn vật chất đã xác định lại vị trí đàn bà của họ, một vị trí bên ngoài lịch sử, một vị trí trung tâm của văn hóa mà lại không được thừa nhận đúng mức trong chánh nền văn hóa đó.

Trong khi đó tại Pháp phong trào nữ quyền được khơi dậy với Simone de Beauvoir đã tạo nên một nền móng vững chắc cho các học thuyết nữ quyền không những tại Pháp mà còn lan tràn

https://tieulun.hopto.org

sang các lân bang ở Âu châu và cả Hoa kỳ nữa. Trong khi tại Anh và Mỹ, các nhà phê bình nữ quyền cho là truyền thống nữ giới đã bị chôn vùi do nơi sự đàn áp của cơ chế nam giới thì các học giả người Pháp lại cho rằng khó mà biết được người phụ nữ họ là ai. Theo như Viviane Forrester thì nữ giới là giới bị áp chế và phụ nữ chỉ hiển hiện trong những gì không nhìn thấy được, trong những gì thiếu vắng. Trong khi các nhà phê bình Anh Mỹ đi tìm nữ quyền trong lịch sử, trong các cuộc nghiên cứu thực tiễn về các hình thức áp chế phụ nữ thì các tác giả Pháp lại đi tìm người phụ nữ trong vô thức, và cho rằng nơi nào có ức chế là nơi đó có bóng dáng của phụ nữ. Trong khi các nhà nữ quyền Mỹ trong thập niên 1960 mạnh mẽ bài bác học thuyết của Freud thì các nhà văn nữ Pháp lại mặc nhiên chấp nhận môn phân tâm học của Freud đã được cải biến bởi triết gia Pháp Lacan. Theo họ môn phân tâm học có thể giúp tạo được một học thuyết giải thoát cho cá nhân và khám phá được vô thức, những thứ đó rất cần thiết để phân tách sự đàn áp phụ nữ trong xã hội phụ quyền. Phần khác các nhà văn nữ Pháp cũng chịu ảnh hưởng của thuyết hủy tạo của Derrida và môn ngôn ngữ luận của Levi-Strauss nên các phân tách về nữ quyền của các tác giả Pháp cũng thường dựa trên những khám phá về cơ cấu văn hóa và ngôn ngữ.

Một cách tổng quát thì lịch sử học thuyết nữ quyền tại Pháp trong những thập niên gần đây đã chịu ảnh hưởng sâu đậm của ba nhà tư tưởng chánh là Helene Cixous, Luce Irigaray và Julia Kristeva. Ba nhà văn này có rất nhiều điều khác biệt nhưng cũng có nhiều điều tương đồng trong đó một số tương đồng rõ rệt nhứt là cả ba cùng chịu ảnh hưởng của môn phân tâm học của Sigmund Freud và của Jacques Lacan và cùng đề cập đến các ý niệm như chủ thể, tính dục, ngôn ngữ, và ước muốn. Do đó thiết tưởng cũng nên tìm hiểu sơ qua tư tưởng của Freud và Lacan trước khi tìm hiểu từng nhà nữ quyền văn học Pháp.

Freud cho phụ nữ là một thế giới huyền bí. Để trả lời người phụ nữ là gì Freud cho là phải căn cứ vào sự khác biệt dục tính và sự khác biệt dục tính được xác định bằng sự hiển thị (visibility). Nhờ mắt ta thấy rõ được sự khác biệt dục tính giữa nam và nữ, đàn ông có một bộ phận sinh dục rõ ràng là dương vật trong khi đàn bà không có nó. Sự khác biệt này được Freud nhận định như là tượng

https://tieulun.hopto.org

trưng cho sự thiếu vắng của người nữ. Ngoài ra, theo Freud trong giai đoạn phát triển nhân cách tiền Oedipe, không có sự khác biệt phái tính giữa đứa bé trai và đứa bé gái. Chỉ tới giai đoạn gọi là giai đoạn khủng hoảng Oedipe sự khác biệt phái tính mới xuất hiện. Khi đó, đứa bé trai tiếp tục coi mẹ như là đối tượng trong khi đứa bé gái lại xem cha là đối tượng thương yêu. Theo Freud, trong các biến chuyển phân tâm học của con người, giai đoạn tiền Oedipe là giai đoạn trong đó đứa bé tin tưởng nó là một phần của mẹ nó và không có một sự phân cách nào giữa nó và thế giới bên ngoài. Và hiện tượng khủng hoảng Oedipe xảy ra khi người cha tách ly tánh cách đơn nhứt nhị nguyên (dyadic unity) đó giữa người mẹ và con, không cho người con được hội nhập một cách siêu hình vào thân xác mẹ nữa. Freud cho biến cố do kinh nghiệm phái tính đó là hiện tượng trọng dương vật tính (phallocentrism) biểu trưng cho quyền lực và luật pháp của người cha. Hình tượng dương vật, do đó, tượng trưng cho sự chia lìa và mất mát của đứa bé. Và từ đó ước muốn của đứa bé được hội nhập về với mẹ phải bị dồn nén và sự dồn nén này bị đưa vào vô thức. Theo Freud đa số người nữ khó từ bỏ tình cảm quyến luyến tiền Oedipe để mà phát triển được một nữ tánh chín mùi và trọn vẹn.

Lacan là một đệ tử của học thuyết Freud và cũng là người đã làm cho học thuyết Freud được sáng tỏ thêm. Lacan chấp nhận những luận giải của Freud về sự phát triển nhân cách, và đặc biệt trong lãnh vực khác biệt phái tính ông cho người nam và người nữ chỉ có trong ngôn ngữ, ngôn ngữ xác định phái tính, và phái tính thì luôn luôn được cấu hợp và hủy tạo. Khi tập nói đứa bé nói ra niềm ước muốn được hợp nhứt với mẹ, đồng thời cũng phát biểu luôn sự hiện hữu của một sự thiếu vắng, đó là sự dồn nén ước muốn siêu hình được hợp nhứt với mẹ. Theo Lacan, khi đứa bé nói "tôi là" có thể phải hiểu "tôi là cái không phải là tôi" (I am that which I am not). Khi giải thích như vậy Lacan muốn nhấn mạnh là chủ thể "tôi" chỉ hiện hữu vì sự dồn nén ước muốn về người mẹ bị thất tung. Ngôn ngữ trở thành một thay thế cho người mẹ bị áp chế nói riêng và cho người đàn bà nói chung.

Theo Freud và Lacan khi đứa bé được 6 tới 8 tháng, nó đi vào giai đoạn mà phân tâm học gọi là giai đoạn nhìn gương (mirror stage)

https://tieulun.hopto.org

Nhiệm vụ của giai đoạn này là trao cho đứa bé hình ảnh một thân xác hợp nhứt. Tuy nhiên khi đứa bé nhìn nó trong gương, nó lại nhìn thấy có một con người khác hội nhập với nó, hay nói một cách khác, cái ngã đã tha hóa vào "cái Đó" (the Other). Cái Đó trong tư tưởng của Lacan có nhiều ý nghĩa khác nhau tùy trường hợp. Cái Đó có thể là ngôn ngữ, có thể là biểu hiệu, có thể là hình tượng dương vật. Cái Đó cũng có thể là cơ cấu đã tạo ra chủ thể. Cái Đó cũng có thể là sự khác biệt về cấu trúc của ngôn ngữ và các liên hệ xã hội đã tạo ra chủ thể.

Tất cả các nền văn hóa và các cuộc sống trong xã hội đều bị chế ngự bởi hình tượng dương vật biểu trưng ở trên và các chủ thể dù muốn hay không đều phải bị chi phối bởi hình tượng này. Sự mất mát mà đứa bé phải gánh chịu là sự mất mát không còn được là một phần của thân xác mẹ nữa. Từ đó, niềm ước muốn được hợp nhứt với mẹ phải bị dồn nén và trở thành vô thức. Theo Lacan, chánh sự dồn nén tạo ra vô thức. Hay nói một cách khác, vô thức là hậu quả của sự dồn nén một ước muốn, hay gọn hơn, vô thức là ước muốn. Ngoài ra, Lacan cũng cho vô thức được cấu tạo giống như ngôn ngữ vì vô thức cũng hàm chứa những thấu hiểu quan trọng về đặc tánh của ước muốn. Ước muốn cũng hành xử y hệt như ngôn ngữ, nó chuyển dịch không ngừng từ một vật thể này đến một vật thể khác, từ một biểu hiệu này đến một biểu hiệu khác và không bao giờ tìm thấy được sự thỏa mãn đầy đủ giống như nghĩa của chữ không bao giờ dừng lại. Sở dĩ học thuyết của Lacan được nhiều nhà tranh đấu nữ quyền dùng đến là vì nó nhấn mạnh vào tiến trình trong đó nghĩa của chữ được cấu thành cùng lúc với chủ thể được tạo lập và được xác định vị trí trong các liên hệ xã hội. Điều này hàm ý là phụ nữ có thể thoát được vai trò thứ yếu vốn gắn liền với sự khám phá của Freud là vì do nơi sự khác biệt phái tính.

Một trong các tác giả Pháp chịu ảnh hưởng tư tưởng của Lacan là Helene Cixous. Helene Cixous là một người vừa viết tiểu thuyết vừa là một nhà phê bình văn học. Các tác phẩm và học thuyết của bà đã là đề tài cho nhiều cuộc tranh luận ở Pháp trong thập niên 1970. Các tác phẩm chánh của bà có thể kể là L'Exile de James Joyce ou l'Art du Remplacement, luận án tiến sĩ đệ trình năm 1968, Prenoms de Personne, 1974, Le Rire de la Meduse, 1975, La Jeune Ne'e,

https://tieulun.hopto.org

1975, La Venue a` L'ecriture, 1977....

Giống như Derrida, Cixous nhìn thế giới chỉ gồm toàn là văn bản được cấu tạo bởi những biểu hiệu hệ cấp đối kháng như văn hóa và thiên nhiên, hành động và thụ động, mặt trời và mặt trăng, ngày và đêm, nói và viết, cha và mẹ.... Những cặp từ tố đối kháng này đã cấu tạo nên những hệ thống tư tưởng và chi phối các đường lối chánh trị của các xã hội phương tây. Trong các cặp từ tố này từ tố đầu bao giờ cũng được gắn cho vị trí trội yếu so với từ tố sau. Và trong mỗi cặp từ tố một sự tranh đấu nội tại thường diễn ra không ngừng để dành ưu thế, nhưng bao giờ phía "hành động" cũng thắng phía "thụ động", dương bao giờ cũng hơn âm. Từ những cặp từ tố đối kháng chung đó Cixous nhắc tới những cặp từ tố đối kháng quan trọng cũng chịu sự áp chế của hệ cấp bất công là đàn ông và đàn bà, nam và nữ.

Theo Cixous sở dĩ có tình trạng như vậy là do nơi sự áp đặt của hệ cấp giá trị phụ quyền trong đó phía nữ bao giờ cũng bị xem là thứ yếu, vô quyền. Trong xã hội phụ quyền, đàn bà được coi như là cái Đó (the Other) cần cho sự xác định bản ngã của đàn ông nhưng đồng thời cũng là một đe dọa cho đàn ông. Như vậy sự khác biệt về phái tính dính liền với cơ cấu quyền lực trong đó sự khác nhau hay cái Đó chỉ được dung thứ khi được dồn nén. Truyện Người Đẹp Ngủ Trong Rừng là một thí dụ điển hình. Người nữ được biểu trưng bằng sự ngủ mê, một chủ thể bị động cho đến khi được người nam hôn. Nụ hôn làm cho người nữ hiện hữu, nhưng lại là một sự hiện hữu trong tiến trình biến đổi nàng tức khắc thành một thứ dục vọng của chàng hoàng tử hào hoa.

Để chống lại hệ cấp phụ quyền đó, chiến thuật của Cixous là khai thác sự viết văn của phụ nữ. Bà kêu gọi phụ nữ hãy viết, viết thật nhiều về phụ nữ, viết để đưa người phụ nữ bị xa cách, bị quên lãng, bị đứng ngoài rìa văn học trở lại với văn chương. Trong tiểu luận "Le Rire de la Meduse" Cixous đã nồng nàn tha thiết mời gọi phụ nữ *"phải viết để đặt người nữ vào văn bản, đồng thời cũng để đặt người nữ vào thế giới và lịch sử"*. Bà cũng nhắc nhở phụ nữ phải cảnh giác đừng để một ai cầm giữ hoặc cản trở công việc viết văn của mình, nhứt là đàn ông và chánh mình. Viết chánh là tiếng nói của phụ nữ, tiếng nói được xem như cất lên từ dục tính chớ không

https://tieulun.hopto.org

phải từ văn hóa, tiếng nói để tạo ra cuộc đời, tạo ra lạc thú chớ không phải để tích tụ. Hay nói như Tori Moi trong sách Sexual/ Textual Politics, phụ nữ được thể hiện trọn vẹn qua tiếng nói và viết văn chẳng qua chỉ là hình thức nối dài của diễn từ.

Theo Cixous tiếng nói của mỗi phụ nữ không phải chỉ là tiếng nói của chánh mình mà là tiếng nói được vang lên từ những từng lớp sâu thẳm trong tâm linh. Diễn từ của người nữ là tiếng vọng của bài ca nguyên thủy mà nàng đã từng nghe qua, tiếng nói hiện thân của tình yêu đầu. Đó là tiếng nói của Mẹ, hình ảnh quyền uy đã ngự trị suốt giai đoạn tiền Oedipe của đứa bé trong tư tưởng của Lacan. Tiếng nói là Mẹ, là thân xác của Mẹ. Trái với người đàn ông luôn muốn áp chế Mẹ, người phụ nữ luôn luôn gần gũi thân cận với Mẹ, và xem Mẹ như cội nguồn của mọi sự tốt lành. Theo Cixous, tiếng nói là nguồn sữa vô tận mà người nữ tìm thấy lại được từ người Mẹ thất tung. Nguồn sữa vô tận này được phản ánh qua các văn bản của những người nữ nói/viết văn. Nhờ nguồn sữa đó nên người nữ viết văn là những người rất "mạnh" vì như bà đã khẳng định trong tiểu luận vừa dẫn là "càng viết nhiều, càng cho nhiều thì càng mạnh thêm, và càng cho nhiều thì càng được nhiều". (Toril Moi –115)Theo Cixous, phụ nữ phải mạnh vì người đàn bà mạnh mới có thể làm được những gì nàng muốn, lúc nào cũng sẵn sàng được dùng tới (available). Người phụ nữ mạnh sẽ không bị trói buộc vào những ràng buộc xã hội, và vào những liên hệ người với người.

Về hình thức viết văn, Cixious chủ trương một lối viết văn biểu hiện được tánh cách lưỡng tính (bisexuality) nhưng phải thể hiện được quyền lợi của phụ nữ. Trong quan điểm của Cixous sự tương quan giữa phụ nữ và thân xác của mình đã từ lâu ăn sâu trong văn hóa. Do đó, Cixous quan niệm là văn hóa phải được thiết lập khác nhau cho người nam và người nữ, và cách thức viết văn để công thức hóa nền văn hóa đó cũng rất quan trọng cho phụ nữ. Cách thức viết văn này được Cixous gọi là lối viết văn nữ (feminine practice of writing).

Lối viết văn nữ do Cixous đề nghị phủ nhận sự an toàn của những phạm trù cố định với các đặc tánh vững chắc. Ngoài ra, nó cũng không sợ tạo ra những chủ thể mới đa loại và biến đổi. Theo

https://tieulun.hopto.org

Cixous, lối viết văn nữ không thể xác định rõ ràng được. Tuy nhiên, lối viết văn này có một đặc tánh là rất gần với tiếng nói. Diễn từ được ưu thế vì nó rất gần với ca nhạc và do đó gần với vô thức. Nói là một tác động vượt lên của phụ nữ, và viết là nơi dành ưu tiên cho biến đổi.

Cixous cũng khẳng định viết và nói luôn đan kết với nhau thành một nên những sáng tạo của phụ nữ thường có liên hệ với thân xác vì khi viết cũng như nói phụ nữ vật thể hóa những điều suy nghĩ trong đầu, và biểu hiện nó với cả thân xác mình. Chúng ta thường phân chia tư tưởng và thân xác và thường có ảo tưởng là ta có thể kiểm soát được tinh thần. Nhưng làm như vậy là ta đã phải trả một giá cho sự xóa bỏ, kiểm duyệt, và cưỡng chế thân xác.

Theo Cixous ích lợi của sự quan tâm đến liên hê giữa ngôn ngữ và thân xác là dẫn đưa người nữ trở về đối đầu với vô thức. Cixous thường hay dùng vừa huyền thoại vừa giấc mơ trong các văn bản của bà như là phương cách khám phá những chuyện cổ xưa và những chuyện dồn nén tình cảm, cũng như phương cách để làm đảo lộn những ảo tưởng về chủ thể tự trị và sự kiểm soát ý thức. Bà cũng muốn vượt qua lằn ranh của lý trí và nhận thức để vào lãnh vực của sáng tạo chủ quan và lãnh vực văn hóa có gốc rễ từ thân xác do sự ảnh hưởng tư tưởng của Nietzsche.

Một trong các yếu tố của huyền thoại thường được bà nhắc tới là hình ảnh nước đại dương: *"chúng ta chánh là biển, là cát, là san hô, là rong biển, là bãi biển, là cơn thủy triều, là người bơi lội, là các trẻ nhỏ, là ngọn sóng..."* (Medusa trang 260). Nước đối với Cixous ẩn chứa sự an toàn và sự thoái mái của nước trong bào thai bụng mẹ. Trong cái không gian đó, các chủ thể của Cixous ăn nói một cách tự do, di chuyển một cách thoái mái từ vị trí này sang vị trí khác, và hòa hợp cùng thế giới. Người nữ viết văn cũng như người nữ đọc văn trong thế giới của Cixous ngoài sức mạnh do nguồn sửa Mẹ còn được cảm thấy an toàn vì được cái bào thai trong bụng Mẹ hiền vô thức luôn luôn che chở và bao bọc trước mọi hiểm nguy. Do đó người nữ viết văn trong quan niệm của Cixous rất là tự do.

Cixous ngoài các sáng tạo về học thuyết còn sáng tác rất nhiều văn bản tiểu thuyết có giá trị. Trong các văn bản hư cấu của bà các nhân vật thường bất định, các quan điểm thường không ổn

https://tieulun.hopto.org

cố, sự trong sáng của ngôn ngữ thường bị thách đố, và tánh tạm thời thường bị đảo lộn. Trong những văn bản này bà khai thác những đề tài vẫn thường được bà đề cập tới trong học thuyết và trong các bài bình luận của bà như: tánh chủ quan, nguồn gốc thể xác của ngôn ngữ, nữ tánh, sự liên hệ đến Cái Đó, và sự khả hữu về sự thay đổi trong xã hội.

Công trình của Cixous thể hiện được sự chuyển hướng sâu sắc sự hình thành một nền văn chương nữ quyền. Mặc dầu có nhiều thăng trầm trong các quan điểm được trình bày trong các văn bản của bà, viết văn đối với bà luôn luôn mang ý nghĩa của hành động hoặc vật thể dục tính. Sự liên kết văn bản với tánh cách dục tính đã mở ra một lãnh vực mới mẻ trong sự tra cứu về nữ quyền, về sự thích đáng của ước muốn trong ngôn ngữ, không những trong các văn bản viết bởi phụ nữ mà cho cả các văn bản viết bởi phái nam nữa.

Một người nữ thứ hai cũng chịu ảnh hưởng của tư tưởng Lacan là triết gia nữ quyền Luce Irigaray. Bà viết rất nhiều sách mà đáng kể là *Le Langage des Dements, 1973, Ce Sexe Qui N'en Est Pas Un, 1977, Et L'une Ne Bouge Pas Sans L'autre, 1979, Le Corps-a`-corps avec la Me`re, 1981, Passions Elementaires, 1982....* Các sách của bà đều làm mọi người chú ý thảo luận nhưng đặc biệt luận án tiến sĩ nhan đề *Speculum de l'autre Femme (Speculum of the Other Woman)* đệ trình vào năm 1974 đã gây nhiều tranh luận sôi nổi trong giới nữ quyền thời đó.

Nói chung, văn của Irigaray thường rất khó đọc vì bà thường dựa vào phân tâm học, thường qui chiếu đến các triết lý của Đức, và dùng các từ ngữ của Lacan và Derrida sau khi được bà thay đổi hoặc xác định lại ý nghĩa. Qua các sách vở của bà, Irigaray đề cập đến nhiều chủ đề nhưng ba điểm chánh mà Irigaray quan tâm nhứt là quan niệm luận lý phụ quyền trong triết học, vấn đề phân tâm học, và sự cần thiết phải tạo lập một truyền thống ngôn ngữ cho phụ nữ.

Về vấn đề luận lý phụ quyền, Irigaray khẳng định là đặc tánh thực tại của cơ thể học phụ nữ chống lại chủ nghĩa tôn thờ dương vật. Bà cho phụ nữ là sự nối tiếp với nhịp điệu của vũ trụ và thân xác của họ có sự liện hệ không thể chối cải được với vạn vật. Bà so sánh diễn từ nữ giới với sự cấu tạo cấu trúc của bộ phận sinh dục phụ nữ. Bộ phận sinh dục này gồm có hai mép môi ôm liền nhau thể hiện

https://tieulun.hopto.org

liên tục và sự chối bỏ sự phân chia và tánh nhị nguyên của cái ngã và cái Đó. Bà nhận xét là văn viết của phụ nữ dồi dào và đầy sáng tạo, đa dạng và tuôn trào, lòng vòng và trùng lập; văn đó có vẻ không tưởng vì không diễn tả cho được hết, được đủ, và văn đó cũng phải được miễn trừ những cuộc kiểm tra thực tiễn. Nhưng dầu thế nào điều quan trọng hơn cả là văn đó từ chối áp dụng ngôn ngữ truyền thống và lối tạo hình ảnh phụ nữ theo khuôn thước đàn ông. Lối tạo hình đó là một cách thức thể hiện ước vọng của đàn ông là được phản chiếu hình ảnh của mình qua hình ảnh đàn bà. Lối viết theo ngôn ngữ truyền thống đàn ông đó cần và phải được chấm dứt vì như Janet Todd có nhận xét trong quyển sách của bà Feminist Literary History là "nếu chúng ta tiếp tục nói cùng một tiếng nói như vậy thì chúng ta cũng sẽ tạo ra một lịch sử y như cũ".

Irigaray có một quan điểm khá cực đoan về lịch sử triết học khi cố gắng dẫn giải những gì bị áp chế và dấu kín trong truyền thống thay vì chỉ liệt kê những chứng cớ thuộc nam tính. Bà dùng học thuyết phân tâm học để phân tách và diễn giải văn bản, bà cũng khai thác những cấu kết biểu tượng của các hình ảnh và quan niệm triết học. Bà dùng những phương pháp độc đáo để lý giải những văn bản triết học kinh điển để tìm hiểu cách làm sao phụ nữ hay sự khác biệt tính dục đã bị áp chế. Irigaray cho là vì tư tưởng phụ quyền muốn trở thành phổ quát nên muốn áp chế sự khác biệt tính dục. Nhưng sự hiện hữu của các đối nghịch hay những bất ổn cố trong các văn bản triết học là những hiện tượng cho thấy sự thất bại của tư tưởng phụ quyền trong việc kiềm chế sự khác biệt dục tính.

Irigaray xếp loại luận lý là thuộc nam giới. Sự quá tin vào lý luận đưa tới sự đánh giá thấp những yếu tố không thuần lý trong suy luận của con người cũng như ý chí đối với quyền lực, đối với kiểm soát, vận dụng và tiêu diệt nhân danh luận lý. Theo Irigaray thì văn hóa phương tây đã sai lầm khi cho nền văn hóa đó có tánh cách đơn tính dục (monosexual), trong đó người đàn bà được xem như một người đàn ông đẹt (lesser man), một người đàn ông thấp kém và khuyết tật (defective). Bà cũng cho là không có gì là trung dung hay thường hằng trong nền văn hóa phương tây. Cái mà ta tưởng là trung dung như khoa học và triết học chẳng hạn cũng có giống cái, giống đực và nó là diễn đàn của nam giới.

https://tieulun.hopto.org

Nhiều tác giả thường dùng biểu tượng đối kháng nam-nữ để tả sự thuần lý là nam và vô thức là nữ. Nhưng làm như vậy liệu có nguy hiểm không khi xem phụ nữ như là sự không thuần lý và như là điều vô thức của văn hóa. Thực ra, điều quan trọng mà Irigaray khi xếp loại sự thuần lý là nam giới không phải là để chống đối mà cốt để đề nghị một nhận thức thỏa đáng hơn trong đó nam giới không áp chế hay tách ly hai ý niệm nữ giới/vô thức mà còn thừa nhận và hợp nhứt nó lại.

Irigaray cũng phê bình sự phân loại của Mác xít và bà cho rằng khi xem trọng sự sản xuất và mối liên hệ kinh tế là đã làm mờ đi lãnh vực liên hệ biểu tượng. Bà chủ trương là cần phải giải thích tình trạng và qui chế hiện tại của phụ nữ không phải chỉ bằng ngôn từ kinh tế mà còn bằng ngôn từ biểu tượng nữa. Cách duy nhứt để qui chế của phụ nữ được thay đổi từ căn bản là sáng tạo một biểu tượng nữ giới mới có nhiều quyền uy hơn.

Sự liên hệ của Irigaray với phân tâm học thì phức tạp hơn. Bà dùng cả học thuyết của Freud và Lacan để giải thích tánh cách phân tâm học của các thành kiến trong học thuyết. Bà chỉ trích nặng nề thái độ của phân tâm học là không quan tâm đến vai trò của phụ nữ nên thành kiến có tánh cách trọng dương mới được đưa lên hàng giá trị phổ quát. Tuy nhiên, dầu chỉ trích môn phân tâm học bà cũng phải thừa nhận tiềm năng mạnh mẽ của môn phân tâm học. Bà cho việc dùng ngôn ngữ như là trợ cụ có thể làm thay đổi thực tế và ảnh hưởng sâu xa đến cuộc sống của bệnh nhân. Tuy nhiên, theo bà điều quan trọng là phải suy xét và biến cải lại môn phân tâm học theo quan điểm của phụ nữ.

Và đó là điều mà bà đã làm. Công tác của bà có thể được xem như là một loại phân tâm học nền văn hóa phương tây, bà tìm hiểu xem những gì có thể được dùng để chống đỡ cho những luận lý yếu ớt và truy lùng nền văn hóa vô thức hay bị áp chế đó. Phương pháp của Irigaray là tìm kiếm những tư tưởng kỳ quặc đã ám ảnh các diễn từ triết học. Bà cho là từ trước tới nay nam giới trong nền văn hóa phương tây đã phóng chiếu cái ngã của họ lên thế giới và nó đã giúp nam giới nhìn đâu cũng thấy hình bóng của mình.

Bước kế tiếp là đi tìm người mẹ. Tuy người mẹ giúp đỡ cho tiến trình hình thành biểu tượng nam, nhưng người mẹ lại bị bỏ

https://tieulun.hopto.org

quên, một sự lảng quên theo bà phải xem như là tội giết mẹ. Irigaray đi tìm những sự đề kháng và chống đối đã che dấu tội giết mẹ nguyên thủy đó. Hai nguyên tắc của bà là đi tìm sự liên hệ đặc biệt và khai quật người mẹ bị chôn, sự tìm kiếm này là cơ sở nền tảng của bà để phân tách các triết gia. Bà rất quan tâm đến mối liên hệ mẹ con không được biểu tượng hóa, hay nói rõ hơn bà quan tâm đến sự thiếu vắng của biểu tượng này trong ngôn ngữ, trong xã hội, và trong văn hóa để nói lên mối liên hệ đó. Sự liên hệ mẹ con không được biểu tượng hóa đó đã làm cho việc đàn bà có một bản thể riêng tách biệt hẳn với nhiệm vụ của mẹ trở thành khó khăn. Theo bà văn hóa phương tây là một nền văn hóa độc thoại và đơn tính dục trong đó chỉ có đàn ông nói với đàn ông. Do đó, Irigaray muốn tạo lập ra một văn hóa tôn trọng chủ thể tánh nữ trong đó khi người nữ nói "tôi" là đích thực cái tôi của họ chứ không là cái tôi bắt nguồn từ cái tôi của người nam.

Irigaray cũng đề cập đến vai trò của chiếc gương của Lacan trong việc hình thành chủ quan tánh. Bà không đồng ý với Lacan khi dùng chiếc gương phẳng vì chiếc gương phẳng chỉ phản chiếu được cơ quan sinh dục của phụ nữ như chỉ là một cái lỗ, hay nói cách khác chiếc gương phẳng không phản chiếu được những nét đặc trưng tính dục của phụ nữ. Theo Irigaray để khám phá ra các nét đặc trưng này, phải cần đến một loại gương đặc biệt mới có thể thấy được rõ ràng hơn các nét sống động đẹp đẽ của bộ phận đó. Thay vì gương phẳng bà cho là nên dùng gương lõm mà các y sĩ chuyên về bịnh đàn bà vẫn dùng để khám nghiệm các vùng hốc hố (cavities) trên người nữ bịnh nhân. Theo bà, gương lõm cho ta thấy sự vật dường như đảo lộn, gương lõm hội tụ ánh sáng vào một điểm và nhờ đó mà ánh sáng được chiếu rọi vào các bí mật của các hốc hố và xuyên thấu qua được những huyền nhiệm của phụ nữ.

Về vấn đề truyền thống ngôn ngữ, Irigaray muốn phụ nữ cần có một ngôn ngữ của riêng họ. Đàn ông luôn luôn tìm kiếm và xây dựng những căn nhà ngôn ngữ cho họ khắp nơi như trong các từ: động, chòi, đàn bà, thị trấn, học thuyết, quan niệm, ngôn ngữ… Đàn bà cũng cần những căn nhà ngôn ngữ như vậy. Đàn bà cần có những căn nhà để trú ngụ chứ không phải là nơi cầm tù họ, một nơi trú ngụ an toàn trong đó đàn bà được tăng trưởng và biến đổi về văn hóa. Do đó bà muốn nhấn mạnh sự khác biệt trọng yếu giữa nói

https://tieulun.hopto.org

giống đàn bà (speaking like a woman) và nói như đàn bà (speaking as a woman) vì "nói như " không những hàm ý về vị trí tâm lý mà còn hàm ý về vị trí xã hội nữa.

Thông thường người ta tin là khi nói và viết giống đàn ông là hàm ý làm chủ, nắm thế chủ động về ý nghĩa, phù hợp với chân lý, chủ quan, và kiến thức. Trong khi đó ý niệm nói và viết giống đàn bà là chối từ quyền làm chủ, thừa nhận ý nghĩa mơ hồ hay quanh co thay đổi, không ở thế chủ động, cũng như không nắm giữ được chân lý và kiến thức. Nói một cách khác, để được khẳng định, để được yêu sách, để được đúng "giáo lý", nghĩa là muốn có một luận điểm, có một ý nghĩa, có một lập trường chánh trị thì phải nói ở tư thế "đàn ông" bất kể người nói đó thuộc phái tính nào. Irigaray cho là không thể tiếp tục chấp nhận một ngôn ngữ bất công như vậy. Irigaray nhận thấy là sự nhận diện cá tánh nam, nữ đều có thể tìm thấy trong văn bản của cả hai phái, và đôi khi những tác giả hay triết gia nam lại viết về phụ nữ hay hơn phụ nữ nói về mình. Irigaray cho thí dụ các tác giả nam như Mallarmé, Lautreamont, Joyce có lối viết nữ (feminine writing) và các triết gia như Nietzsche, Hegel, Derrida đều quan tâm bàn thảo đến cá tánh nữ, và cá tánh đàn bà của họ.

Nữ học giả Pháp thứ ba chịu ảnh hưởng của Lacan là Julia Kristeva. Bà là nhà ngôn ngữ học đồng thời là một nhà viết tiểu thuyết gốc Bulgarie, đến định cư ở Pháp từ năm 1966 để học hỏi thêm về phân tâm học. Bà bắt đầu viết về vấn đề nữ quyền từ năm 1974, đặc biệt là các đề tài về ngôn ngữ và về phân tâm học liên quan đến nữ tính và dục tính. Kristeva cũng là giáo sư tại đại học Paris, Pháp quốc và đại học Columbia ở New York, Mỹ quốc. Bà còn là cây viết chánh cho tờ báo văn học Pháp tên là Tel Quel. Bà viết nhiều sách và tiểu luận trong đó có các sáng tác sau đây đã phản ánh nhiều nhứt các tư tưởng nữ quyền của bà như luận án tiến sĩ *La Re'volution du Langage poe'tique (1974), Des Chinoises (1974), Pouvoirs de l'horreur (1980), Histoires d'amour (1983), Soleil Noir, De'pression et Mélancholie, 1987, Sens et Non-sens de la Re'volte,1996)....*

Giống như Irigaray và Cixous, Kristeva chịu nhiều ảnh hưởng của các công trình nghiên cứu phân tâm học của Freud và các học thuyết của Lacan, đặc biệt là sự liên hệ mẹ con huyền nhiệm và hình thái vô thức hình thành trong giai đoạn tiền Oedipe của đứa

https://tieulun.hopto.org

bé tuy bị đè nén nhưng vẫn luôn ẩn tàng đã được Freud và Lacan khám phá ra. Phương pháp phân tâm học trong đó có ý niệm giai đoạn soi gương cũng được Kristeva dùng đến như là phương pháp căn bản và là đối tượng cho các công cuộc nghiên cứu của bà. Tuy nhiên, khác với Lacan bà cho có một sự liên kết giữa giai đoạn tiền Oedipe và giai đoạn tiền soi gương. Bà cũng không đồng ý với Lacan về vấn đề áp chế vì bà cho rằng trong xã hội phụ quyền không phải người đàn bà mà chánh là tình mẫu tử (motherhood) đã bị áp chế. Và bà cũng cho là sự sảng khoái (jouissance) của phụ nữ cũng không đứng độc lập như Lacan đã quan niệm mà có liên hệ thiết yếu với việc sinh sôi nẩy nở (reproduction) vì niềm vui đã giúp phụ nữ tiếp nối công việc truyền giống.

Theo Kristeva, trong giai đoạn tiền Oedipe sự khác biệt về phái tính chưa có. Sự khác biệt đó chỉ xuất hiện khi bắt đầu vào giai đoạn soi gương. Khi nhìn thấy có sự khác biệt về cơ quan sanh dục, đứa bé có hai chọn lựa là hoặc đồng nhứt hóa với biểu hiện mẹ hoặc vươn mình lên với tấm cỡ biểu tượng của cha. Trong trường hợp đầu mặc cảm tiền Oedipe liên hệ ruột thịt với mẹ đủ mạnh đã chi phối được tâm linh đứa bé và những đứa bé này được gọi là có cá-tánh-mẹ (mother-identification). Trong trường hợp sau yếu tố biểu tượng vượt trội đã thắng thế mặc cảm tiền Oedipe và xóa nhòa được hết mọi vết tích liên hệ tiềm ẩn với thân xác mẹ, những đứa bé này được gọi là có cá-tánh-cha (father-identification).

Ngoài ra, Bà cũng cải đổi hai ý niệm về ảo tượng (imaginary) và trật tự biểu tượng (symbolic order) của Lacan bằng hai ý niệm mới là ký tượng (semiotic) và biểu tượng (symbolic) và gọi sự tương tác giữa hai ý niệm này sẽ tạo nên tiến trình biểu hiện (signifying process).

Ký tượng liên hệ đến các yếu tố tiền Oedipe và các bộ phận cùng các vùng nhạy cảm. Ký tượng là những "nguyên liệu" của biểu hiện, những vấn đề dục tính cụ thể này cần phải được thuần hóa và hướng vào các qui ước xã hội vì các nỗ lực trẻ thơ này thường vô định, không rõ rệt, có thể hướng đến nhiều mục tiêu, nhiều đối tượng cùng lúc. Và Kristeva cho ký tượng có tánh cách nữ vì được hình thành trong giai đoạn còn trong thân xác mẹ.

Trái với ký tượng có tánh cách nữ, biểu tượng lại thuộc về lãnh vực của cha. Biểu tượng là lãnh vực của lập trường và dự án và

https://tieulun.hopto.org

là một trật tự nằm chồng lên ký tượng. Tuy nhiên, sự kiểm soát biểu tượng của nhiều tiến trình biểu hiện lại hời hợt, dễ đổ vỡ và sai sót trong những lúc quan trong có tánh cách lịch sử, ngôn ngữ, và tâm lý cho nên ký tượng hay những gì thuộc về mẹ nhiều lúc vẫn có thể vượt trội lên. Theo Kristeva, chánh tiến trình vượt trội này của ký tượng đã xóa nhòa được sự khác biệt giữa nam và nữ.

Tóm lại, theo mô hình của Kristeva thì tất cả văn bản và sản phẩm văn hóa là kết quả của một tiến trình biểu hiện có tánh cách biện chứng, đó là sự tương tác giữa hai sức mạnh lịch sử ảnh hưởng biến đổi lẫn nhau. Một bên là sự thiết lập một hệ thống điều hòa tại chỗ, hay "thống nhứt tánh" được coi là biểu tượng. Và sức mạnh kia chủ động bởi ký tượng là động tác muốn phá vỡ thống nhứt tánh đó. Trong lúc phá vỡ, canh tân, và cách mạng biểu tượng không còn có thể đủ sức mạnh để nối kết các ký tượng vào với các lề lối của xã hội đã được mã hóa. Sức mạnh phá vỡ và phân tán đó nâng cao giới hạn của biểu tượng. Và tùy theo sự đe dọa của nó mạnh hay yếu sớm muộn gì rồi các ký tượng mới cũng được tái mã và tái tạo vào hệ thống biểu tượng.

Mặt khác, Kristeva cũng cho rằng nền tảng triết lý của ngôn ngữ học tân thời có tánh cách độc tài và áp chế. Bà cũng không chấp nhận quan niệm của Saussure cho ngôn ngữ là biểu hiện của nội dung văn bản nên đối tượng của ngôn ngữ là các mã hiệu. Theo bà đối tượng của ngôn ngữ học phải là chủ thể nói (speaking subject). Mỗi một phụ nữ là một chủ thể biết suy tư và nói lên lời. Với đối tượng mới này ngôn ngữ không còn là một cấu trúc nguyên khối thuần nhứt mà là một tiến trình phức hợp và đa diện. Theo Kristeva chủ thể nói được thừa nhận không những là nơi của những cấu trúc và những biến đổi lập lại mà còn là nơi của mất mát và nơi của tiêu phí. Hơn nữa, ngôn ngữ có tánh cách sanh sôi nẩy nở chứ không phải chỉ là một phản ảnh của các mối liên hệ xã hội nghĩa là ta có thể diễn đạt được nhiều ý nghĩ hơn là những ngôn từ ta dùng.

Kristeva cũng không đồng quan niệm với Cixous và Irigaray cho rằng có một lối viết nữ. Bà cho là không có một lối viết hoàn toàn theo trật tự biểu tượng mà chỉ có một lối viết phát sinh từ sự thiếu vắng, từ sự im lặng, và từ sự thiếu mạch lạc; tất cả những thứ đó có liên hệ nối kết với nhịp điệu bài tiết các hạch tuyến của

https://tieulun.hopto.org

phụ nữ. Bà cho là một hình thức biểu hiện nữ không bị ràng buộc bởi cấu trúc thuần lý của trật tự biểu tượng. Tuy nhiên, không giống như Cixous, bà không cho hình thức biểu hiện nữ bắt nguồn từ ẩn ức dục tính của phụ nữ mà bà cho là bắt nguồn từ một sức mạnh cách mạng tiềm tàng trong hiện tượng ngôn ngữ bị áp chế.

Ngoài ra, Kristeva cũng cho rằng không có một học thuyết nữ mà chỉ có một chiến thuật văn phong (stylistic strategy). Do đó, hình thức biểu hiện nữ chỉ là một mô thức của ngôn ngữ có thể tìm thấy cả ở đàn ông cũng như đàn bà. Những người viết văn đàn ông theo văn phong phụ nữ như Artaud, Lautre'amont, Mallarme'... được bà gọi là những nhà văn tiền phong (avant-garde). Nhãn giới của Kristeva không nhứt thiết là những vấn đề nữ quyền, mà còn là một vấn đề hệ cấp của ngữ nghĩa và ngôn từ được dựa vào sự tự do diễn giải của biểu hiệu. Nói một cách khác, Kristeva mong muốn một xã hội trong đó không đặt nặng vào biểu hiệu dục tính, một xã hội trong đó sanh ra làm đàn ông hay đàn bà không còn là một điều được dùng để xác định vị thế của chủ thể đối với quyền lực nữa và cũng không căn cứ vào đó để hướng sự cải đổi của quyền lực trong mai hậu.

Tóm lại, các học thuyết về phê bình văn chương nữ quyền Pháp đã có nhiều ảnh hưởng sâu rộng đến phong trào nữ quyền Mỹ trong các thập niên gần đây đặc biệt là trong lãnh vực đại học. Ta thấy các tác giả nữ quyền nổi tiếng của Pháp đều được các đại học nổi tiếng tại Mỹ mới sang giảng dạy. Do đó, không lạ gì khi thấy có nhiều điểm tương đồng giữa phong trào nữ quyền Pháp và các nhà nữ quyền Mỹ. Cả hai bên đều muốn viết lại chuyện tích tây phương, một về tánh cách thần thoại, một về phương diện phân tâm học, và cả hai cũng mơ tưởng đến thiết lập một thứ ngôn ngữ riêng cho phụ nữ. Cả hai cũng đều ước muốn hủy bỏ sự đối kháng nhị nguyên trong đó có cặp đối kháng nam và nữ. Cả hai cũng đều thừa nhận căn bản về chủ thể tánh giới tính là dục tánh, sự khác biệt và sự áp chế chớ không phải là sự đàn áp vật chất và các trói buộc về xã hội và văn hóa như các phong trào nữ quyền Anh dựa theo chủ thuyết Mác và xã hội đã tuyên xưng. Và cả hai cùng đánh giá cao các mối quan hệ giữa nữ giới.

Tánh cách thiên về lý thuyết của phong trào nữ quyền Pháp

https://tieulun.hopto.org

đã để lại nhiều ấn tượng sâu sắc cho phong trào nữ quyền Mỹ. Những cột trụ về triết học, về phân tâm học, về sự quả quyết trí thức, về tánh cách đa dụng của ngôn ngữ tất cả đều mới lạ cho những nhà tranh đấu nữ quyền thực dụng chỉ quen với sự bình phẩm văn bản và những phương pháp phân tách có tánh cách lịch sử. So với phong trào văn chương nữ quyền Pháp, phong trào văn chương nữ quyền Mỹ bị coi có phần nào hạn hẹp và chậm tiến.

Tuy nhiên, dù được nhiệt thành chấp nhận trong lãnh vực đại học, nhiều giới phê bình văn học Mỹ ngoài các vòng rào đại học lại không cho vai trò của học thuyết nữ quyền là cần thiết vì các học thuyết nữ quyền của Pháp đã huyền bí hóa người phụ nữ và theo họ đó là một chướng ngại hơn là giúp giải phóng người phụ nữ. Hơn nữa, ngôn ngữ dùng để diễn giải các học thuyết này nhiều lúc lại vang vang những lời lảm nhảm phân tâm học mù mờ. Do đó, nhóm này chống lại chuyện du nhập các học thuyết của Pháp dù đó là học thuyết về nữ quyền, về phân tâm học hay về hủy tạo.

Một nhóm khác gồm các nữ tác giả Mỹ trẻ lại có một lập trường dung hợp hơn. Nhóm này muốn kết nạp hình thức luận với phân tâm học và lịch sử, chủ thuyết Mác với nữ quyền luận, lối bình luận nữ (gynocritics) của Showalter với lối phê bình nữ quyền thông thường. Nhóm này cũng muốn xem xét văn chương và văn hóa như là nguồn gốc của sự đàn áp và sự phân tán nữ tánh. Theo họ, sự liên hệ nữ giơi với văn hóa cần được đưa lên đầu và quan niệm về giống đực cái được thay thế cho quan niệm về nữ tánh. Ngoài ra, thay vì hướng về sự phân tách tâm lý của tác giả sau khi qua đời như lối phê bình tâm lý cổ điển, họ nhấn mạnh vào sự phân tách lối viết văn và sự liên hệ của lối viết văn với tánh cách cưỡng chế của giống đực cái trong văn hóa. Mục đích của nhóm phê bình mới này ngoài sự chú trọng vào văn bản và ý hệ của hình thức luận còn muốn vượt qua hình thức luận để chứng minh là vấn đề nội tại và ngoại tại, văn bản và văn cảnh rồi ra đều hội tụ. Làm như vậy họ hi vọng là thống hợp được những quan tâm về hình thức và về chánh trị xã hội cũng như tránh được sự hiểm nguy của những phân tách hủy tạo phi lịch sử và những quan điểm ngây thơ về sự phê bình trung dung thực tiễn.

https://tieulun.hopto.org

Tóm lại, phong trào nữ quyền sẽ còn tiếp diễn cho đến bao giờ một nửa nhân số của nhân loại này thỏa mãn mới thôi mà ngày đó chắc còn xa lắm. Do đó, các học thuyết văn chương nữ quyền cũng sẽ không thôi phát triển và chắc chắn là mỗi ngày mỗi phong phú và uyên bác hơn.

Bàn về học thuyết văn chương nữ quyền, giống như đặc tánh nữ giới là một việc làm không thể kết thúc dễ dàng vì vấn đề này luôn luôn phức tạp và đa dạng. Hơn nữa số nữ lưu tham gia nói lên tiếng nói của mình cũng rất đông đảo. Do đó, dù cố gắng hết sức người viết cũng không thể thỏa mãn được tất cả nên chỉ có thể đề cập và tìm hiểu một số giới hạn các nữ lưu này mà thôi. Đúng như Simone de Beauvoir và Betty Friedan có nói phụ nữ là một thế giới huyền bí cho nên trình bày cái thế giới huyền bí ấy một cách rõ ràng và đầy đủ là một việc làm rất khó khăn. Vì vậy, nếu bài này có giúp soi rọi được chút ít ánh sáng nào vào cái thế giới huyền bí đó thì người viết cũng rất lấy làm mãn nguyện rồi.

NGUYỄN MINH TRIẾT

TÀI LIỆU THAM KHẢO.

1/- Mary Eagleton, *Feminist Leterary Theory, A Reader (UK, Oxford: Basil Blackwell, 1986.*
2/- Madan Sarup, *An Introductory Guide to Post-Structuralism* and Post-Modernism, Athens: The University of Georgia Press, 2nd ed.,1993. p.28
3/- M. Shiach, *Helene Cixous: A Politics of Writing, London: Rou-ledge, 1991.*
4/- Janet Todd, *Feminist Literary History, New York: Rouledge, 1988.*
5/- Toril Moi, *Sexual/Textual Politics, London and New York: Methuen, 1985.*
6/- Sue Thornham, *Feminist Theory and Cultural Studies, London: Arnold, 2000.*

https://tieulun.hopto.org

HỊCH TRỐNG ĐỒNG

Trongsóng gió tiếng trống đồng vang vọng
Thúc dục toàn dân mau cứu non sông
Đất cha ông từ Trường Sơn biển rộng
Đang mất dần bởi giặc Hán cuồng ngông.
Tiếng trống vang vang như lời nhắn nhủ
Gương người xưa chống lũ giặc bá quyền
Trống Trưng Triệu đạp sóng kình rửa hận
Trống Chí Linh Lê Lợi quyết rèn quân
Giết giặc Minh thoát gông cùm phương Bắc.

Trống Hưng Đạo với lời thề sát thát
Bạch Đằng giang phơi xác giặc Nguyên Mông
Anh hùng Nguyễn Huệ quân dân một lòng
Trống trận Đống Đa rền vang sông núi
Phá giặc Thanh giữa mừng vui pháo Tết.
Tiếng trống đồng vang vọng hồn dân Việt
Thôi thúc thanh niên đứng dậy quật cường
Viết trang sử mới bằng lửa thần Phù Đổng
Thiêu đốt giặc thù gìn giữ biên cương.

Trống bất khuất vang núi rừng Việt Bắc
Theo sóng ra Hoàng Trường Sa bát ngát
Vọng về miền đất chín cửa Cữu Long
Nòi giống Việt khắp nơi nguyện một lòng
Khắc trong tim lời cha ông sắt đá
Đất phương Nam của nòi giống Tiên Rồng
Mọi xâm phạm phải đồng lòng đánh trả
Dù ngàn đời quyết giữ đất cha ông.

Tiếng trống đồng loan truyền hịch toàn dân
Tổ quốc lâm nguy hi sinh bằng mọi giá
Trăm triệu trái tim thành trái bộc phá
Diệt xâm lăng, bảo vệ đất tiền nhân.
Khắp nơi dậy tiếng trống đồng
Hịch truyền con cháu Tiên Rồng vùng lên.

LƯU NGUYỄN TỪ THỨ

(Nguyễn Minh Triết)

https://tieulun.hopto.org

NGÔ NGUYÊN NGHIỄM

Chân dung nhà văn Lâm Chương
(Ảnh tư liệu tác giả)

LÂM CHƯƠNG, BẢN TƯỜNG TRÌNH CỦA MỘT CHỨNG NHÂN

Không phải mặc nhiên tôi chọn đầu tựa như vậy để bước vào không gian văn chương của nhà thơ nhà văn Lâm Chương, nhưng là cái chọn lựa tâm đắc mà suốt hơn 40 năm nhiều lúc dong ruỗi cùng anh trong nhiều đoạn đường dài đầy gió bụi. Bao giờ tôi cũng rất thán phục những thành công thật tuyệt vời của Lâm Chương, trong từng giai đoạn sãi vó phi nhanh trước một không gian diệu vợi của nghệ thuật .Thật ra, tựa bài phát xuất từ cuộc

https://tieulun.hopto.org

phỏng vấn của Triều Hoa Đại gom lại trong đề bài Lâm Chương, ngựa Hồ hí gió Bắc . Bài phỏng vấn khá dài, có đoạn so sánh một tác giả được ưa chuộng nhất ở Nhật Bản hiện đang sống rời xa tổ quốc là nhà văn Haruki Murakamai phát biểu, chỉ có thể tìm thấy quê hương khi ở xa quê hương. Vậy, Lâm Chương cũng là nhà văn đang sống xa tổ quốc, anh có cùng quan điểm đó không? Lâm Chương trả lời: "Khổ quá. Anh cứ gọi tôi là nhà văn. Tôi chỉ là chứng nhân thời đại, và đang viết bản trường trình về những gì đã nghe thấy mà thôi. Ý nhà văn Haruki Murakamai muốn nói tìm thấy quê hương ở trong lòng mình. Tôi cũng nghĩ thế. Người xa quê hương, viết về quê hương thắm thiết hơn người ở tại quê nhà". Tôi nhớ gần kết bài phỏng vấn, nhà thơ Triều Hoa Đại phát biểu bạn bè nói dù lưu lạc nơi đâu hay trong hoàn cảnh nào thì Lâm Chương cũng là Lâm Chương, chẳng khác gì ngựa Hồ mỗi khi gió Bắc lồng lộng thổi về thì chẳng bao giờ quên cất tiếng hí đau thương.

Đằng đẵng sau hơn mấy mươi năm, cay đắng chen chúc trong cuộc sống còn giữa bốn bề là vách tường kiên cố không tìm thấy một lối thoát, cứ quẩn quanh nuôi dưỡng một hướng sáng kh-iến tâm thức gò ép trong cùng cực quẩn bách. Tất cả như một hiện trạng cốt lõi đầy ấp tài liệu, giúp Lâm Chương bùng vỡ mãnh liệt trong những tác phẩm dính đầy máu thịt, đọa đày, mồ hôi và nước mắt. Quả thật, như phân trần của nhà văn sự hiện diện tác phẩm anh hoàn toàn dựa trên tinh thần nhân bản, sự thật, không dính dấp vào những hư cấu của những người viết giàu tưởng tượng…

Qua những tác phẩm xuất bản trong thời gian gần đây, tạo dựng trong tâm hồn một sự cảm thông chia sẻ vô bờ bến. Ngoài Lò Cừ , Đoạn Đường Hốt Tất Liệt, là những mẫu chuyện dài rấp nối suốt đoạn đường bi thiết của chiến tranh. Mọi chi tiết lồng lộng tự chính nó như dòng sông, con suối trôi chảy dầy đặc những bản tuyên ngôn li ti những điều biến thể ghê rợn, mà người bình thường cũng không dám có giây phút tưởng tượng. Sự chân thật trong hành văn, là một thành công của tác phẩm Lâm Chương, nó hấp dẫn cực kỳ, lôi kéo người đọc say mê bước thẳng vào con đường trước mặt. Hình như trong sáng tác, nhà văn không bao giờ vạch sẵn cho trước tác một hướng đi trước, tất cả trôi nổi tự nhiên như dòng chảy của trí nhớ. Nhào nắn quá tải trong nhiều kỷ niệm, từ bình dị trong cuộc đời mà anh đã trải qua suốt những năm tháng lăn lóc trong lửa

https://tieulun.hopto.org

đạn, thừa hưởng hoan lạc hay bi thống giữa đời thường, đến những khắc nghiệt phủ kín định mệnh những ngày tháng sau nầy bôn ba trên quê hương. Tất cả hóa thân một Lâm Chương sừng sững và hùng vĩ trong văn nghiệp thật độc đáo.Những gì đã trải qua là những kinh nghiệm được đúc kết và bạch hóa sự thật trên từng tác phẩm. Lâm Chương nhiều khi cũng bày tỏ, chỉ viết với những kinh nghiệm đã trải qua, khó mà viết khác với lòng mình. Sự hoạt biến từng chi tiết ngẫu nhiên là phương cách khiến truyện anh vừa sống động, thực tế, vừa mê hoặc người đọc một cách kỳ diệu. Diễn biến câu chuyện như một tường thuật tràn ngập chi tiết và hoạt biến, chính sự sáng tạo đó người thưởng ngoạn bất ngờ không tiên đoán được cái hậu của truyện viết.

Thâm giao với nhau cũng hơn 40 năm, mỗi người một tài hoa và định kiếp, nhưng trong đời ngoài sự trôi dạt lãng du của một Lâm Hảo Dũng, phiêu bồng gian khổ như Vũ Hữu Định, nghĩa khí bạt ngàn của Phạm Nhã Dự,tiết tháo cùng cực như Nguyễn Phan Thịnh… thì hiện thân của sự tang bồng lang bạt chắc phải có Lâm Chương. Những ngày tháng gặp nhau như những cơn phiêu hốt tình cờ trong cuộc sống, anh em thì rải rác muôn phương, tụ tán như vầng mây nắng sớm mưa chiều.Thời gian cuối thập niên 60, Lâm Chương đã có nhiều tác phẩm đăng trên Nghệ Thuật, Văn, Văn Học, Bách Khoa… nên bằng hữu văn nghệ đều biết tên nhau. Khi tạp chí Khai Phá ra mắt với bạn bè văn nghệ, Lâm Chương cũng góp phần bài vở giúp tờ báo vững chải như những tài hoa khác. Ngày anh em họp bàn chuyển tờ báo sang nhà xuất bản, Lâm Chương hiện diện tác phẩm đầu tiên cho NXB Khai Phá, với thi phẩm Loài Cây Nhớ Gió,đã gây được nhiều tiếng vang tuyệt diệu.

Đến giờ, thỉnh thoảng Lâm Chương vẫn làm thơ nhưng hầu như từ ngày định cư tại phương trời xa thẳm, anh bước sang viết văn. Thật ra, đó cũng là cách chuyển tải những nỗi niềm gian khổ, đã oằn nặng trên đôi vai suốt bao nhiêu năm tháng trong cuộc trở mình đầy đọa giữa quê hương chính mình.Bước sang địa hạt văn chương, vì chính thơ theo Lâm Chương chỉ nói lên những rung động cảm xúc của cõi lòng , nhưng văn mới có thể diễn tả được hết những chi li trong cuộc đời. Những tháng năm xưa, Lâm Chương vẫn là một nhà thơ nổi danh như phần đông bạn bè tuổi trẻ , vì vậy

https://tieulun.hopto.org

thơ vẫn đến với anh những lúc bất chợt cần có trong sự rung động của lòng mình. Ngoài những truyện ngắn vừa viết xong gởi về tôi chia sớt niềm vui sáng tác, thỉnh thoảng trong vài năm trước Lâm Chương vẫn mail cho tôi đôi ba bài thơ thật khuynh khoái làm trong lúc trà dư tửu hậu (*). Như vậy, bao nhiêu ân tình xưa cũ giữa văn và thi ca vẫn đột biến từng cơn trong tâm thức. Cái nét lấp lánh ẩn hiện của thơ, càng khiến tinh hoa phát tiết tuyệt diệu hơn…

Hiện tại, trong thế giới văn chương trong cũng như ngoài nước, Lâm Chương hiện diện là một nhà văn lớn trong cộng đồng người Việt. Tác phẩm bao gồm những tập truyện, truyện vừa, truyện và những đoản văn …hầu như chỉ chuyên chở những câu chuyện hòa quyện suốt cuộc đời mà nhà văn gian khổ trải qua. Lâm Chương trung thành quan điểm nầy, như anh thường nói chỉ viết những chuyện của mình thôi. Những cốt lõi của tác phẩm là sự trung thực và sáng tạo, chính vậy bút pháp bạch hóa thẳng băng, không cầu kỳ hay mang nặng những lý tưởng cao siêu. Lâm Chương khơi hoạt rõ nét từng chi tiết trong cuộc chấm phá những cảnh tượng cuộc đời đầy phong ba trong quá khứ. Nó được vực dậy như một chứng nhân, giữa thời kỳ chuyển biến khốc liệt của xã hội hiện tại xãy ra từng giờ trong đời sống, mà anh bó buộc nai lưng chịu đựng.Quá khứ còn dẫy đầy trong tâm thức uất nghẹn, bi thống chưa tiêu hóa được, nên hiện tại nét nhìn của nhà văn Lâm Chương mong soi thấu được hết phần nào đoạn đường khốc liệt trải qua. Khi được hỏi, có nên đổi cách viết để hướng về ngày mai tươi sáng chan chứa tình người? Lâm Chương trả lời, khơi rõ hơn về quan niệm sáng tác, là anh không có biệt tài dựng lên những truyện hoàn toàn do trí tưởng tượng. Theo anh, chỉ có thể viết được những kinh nghiệm đã có trong quá khứ, nên hiện tại chẳng thể viết được gì về cái xã hội xa lạ nầy

Đọc tác phẩm Lâm Chương, quả thật ta nhìn thấy sự thật như vậy. Những phân cảnh quá khứ tuôn trào nồm nộp, chuyển biến như những lớp thoại kịch nhiều tình tiết đa dạng, trôi chảy chẩm rải như những khúc phim, được đạo diễn tài ba quay li ti trong từng góc sống của cuộc đời.

Từ tập truyện vừa Đi Giữa Bầy Thú Dữ, chia hai phân

https://tieulun.hopto.org

đoạn là hai câu chuyện Gió Về Phố Biển và Đi Giữa Bầy Thú Dữ, Lâm Chương kể lại chuyện đời mình từ thời niên thiếu, rời gia đình lang bạt tận phố biển Nha Trang, háo hức của người đi tìm ước mơ kỳ thú. Trong cuộc sống vô gia đình bao nhiêu diễn biến trong tình yêu sa đà hư đốn, những cuộc hội ngộ với những danh nhân như thi sĩ Quách Tấn, ôm mớ triết học của Krishnamurti tự do đầu tiên và cuối cùng, ôm cái tâm lành của nhà sư Trí Tâm, những tên ma cô đĩ bợm đánh đỗ hết mọi giá trị đạo đức….(Gió Về Phố Biển). Phân đoạn hai, Đi Giữa Bầy Thú Dữ là cuộc đào thoát trốn chạy, xuyên qua biên giới Kamphuchia, cất dấu tài sản trên đường hoạn lộ bằng cách nuốt vàng vào bụng, hậu môn, cửa mình…Cuộc tráo chác lường gạt giữa cuộc đời, nhiều khi còn quá tàn bạo, những người lên Kampuchia vượt biên bị lừa lấy hết vàng, rồi giết phi tang. Kế tiếp, sự trôi nổi gian truân lê lết cuộc sống giữa xứ lạ quê người… (Đi Giữa Bầy Thú Dữ).

Người đọc chia sẻ cùng nhà văn những chuyện thật đời người, như màn kịch lớp lang trên một sân khấu lộ thiên. Những chuyển biến như những hoạt hình, cứ trôi chảy bao nhiêu tình tiết mắc xích liên quan thật ấn tượng. Văn phong đầy chi tiết sáng tạo, uyên bác như nỗi nhớ xấp lớp dầy đặc những bi kịch của kiếp người. Ý tưởng trùng trùng trải đầy trên trang giấy vô tri, thành câu chuyện hấp dẫn đầy tình tiết chân thật hữu tri.

Nét thông minh ranh mãnh trong từng câu thoại tự nhiên, như dẫn dắt câu chuyện về một ngã rẽ hướng sẵn cá tính của nhân vật: “Trên tường nơi phòng khách , treo cái bản đồ thiết lộ ghi các trạm phụ và nhà ga ở mỗi địa phương. Tôi thường đứng nhìn bản đồ, mơ ước một chuyến viễn du qua những địa danh xa lạ, những nơi đèo heo hút gió. Bửa trước, đọc ké quyển sách anh Hòa để trên bàn. Tự Do Đầu Tiên Và Cuối Cùng của Krishnamurti. Tôi nhớ câu,”Đi là sống. Đứng là chết ngay trong đời sống hiện tại” Ý tác giả nói đến sự thăng hoa trong tư tưởng, nhưng tôi vẫn muốn hiểu theo cái nghĩa đen cuộc đời. Không biết tự lúc nào, trong tâm hồn sâu thẳm của tôi có tiếng thì thầm réo gọi ra đi. Không dự định sẽ tới nơi nào, mà vẫn muốn ra đi. Tư tưởng phiêu bạt đã gắn chặc trên cung định mệnh, tác giả dẫn dắt người đọc đi từ tấm bản đồ, để trình bày một chuyển dịch sáng tạo phải có thay đổi thường xuyên

https://tieulun.hopto.org

quanh ta.

Lâm Chương quả thật xây dựng một cung cách viết độc đáo, góp nhặt quá khứ thành một trang sử mà theo anh, anh chỉ là chứng nhân đang viết lại những điều nghe thấy mà thôi.

NGÔ NGUYÊN NGHIỄM

Viết tại Thư trang Quang Hạnh

(*) Bài thơ MÙA HẠ Lâm Chương gởi tặng, làm rõ thêm quan điểm sống, lấp lánh tâm thức lãng bạt của thi nhân bên cạnh thế sự vậy:

MÙA HẠ

Mùa hạ nhà ta lò bát quái
Cửa mở toang thông đạt khí trời
Đêm trăn trở trong lò thịt nướng
Da rám vàng tươm mỡ mồ hôi

Mùa hạ nhà giàu đi ra biển
Ta vô rừng nằm dưới bóng cây
Mấy lão tu tiên ngàn năm trước
Chắc cũng như ta nằm ngắm mây

Không có con nai làm bằng hữu
Vài con sóc nhỏ nhảy lăng quăng
Sóc ơi ta với mi là bạn
Vui giữa rừng xanh lánh bụi trần

Tiền bạc chẳng làm ta mờ mắt
Ba ngàn tân khách của Nguyên Quân
Ký sinh bám riết vào thân trụ
Cũng chỉ vì tham một miếng ăn

Ví thử mai kia ta tuyệt mệnh
Chẳng phủi tay đời cũng sạch trơn
Sống thong dong thác không hề tiếc
Bởi ta sinh vốn đã trần truồng

https://tieulun.hopto.org

Mùa hạ nhà giàu đi nghỉ mát
Ta ngồi ta ngắm một dòng sông
Hỡi ơi, con nước đi ngày ấy
Phiêu hốt mười năm bất phục hoàn
Khương Thượng ngồi câu danh với lợi
Đội nón mê áo vải chờ thời
Còn ta chẳng còn gì trông đợi
Chỉ ngồi suông ngó nước mà thôi
Kẻ sĩ ngày nay nhiểu như nhặng
Không ai cầm trủy thủ qua sông
Dẫu có Yên Đan tìm đỏ mắt
Cũng không ra một kẻ sang Tần
Mùa hạ dăm ba thằng thất nghiệp
Đến tìm ta bày cuộc nhậu chơi
Bằng hữu những tên nghèo kiết xác
Uống lai rai để lãng quên đời

Con mồi khô mực dai như đỉa
Trệu trạo nhai hoài nuốt chẳng trôi
Rượu rót tràn ly mời tới tấp
Bỏ hết lo toan ngất ngưởng cười
Cười sĩ khí mặt dày râu quặp
Tranh hùng đuổi bắt một con hươu
Thiếu Lăng gò nổi đùn mây trắng
Lau sậy đìu hiu cỏ lút đầu
Rượu bốc hơi men bừng lên mặt
Việc đời xem cũng nhẹ như không
Lịch sử bao năm còn dâu bể
Huống hồ bèo nước ở trường giang
Mùa hạ nhà ta không đóng cửa
Nghe chừng sắt thép rợn xương da
Bốn phương thiên hạ còn tranh chấp
Lò lửa nhân sinh thổi tạt về.

LÂM CHƯƠNG

https://tieulun.hopto.org

Tiểu sử văn học: LÂM CHƯƠNG

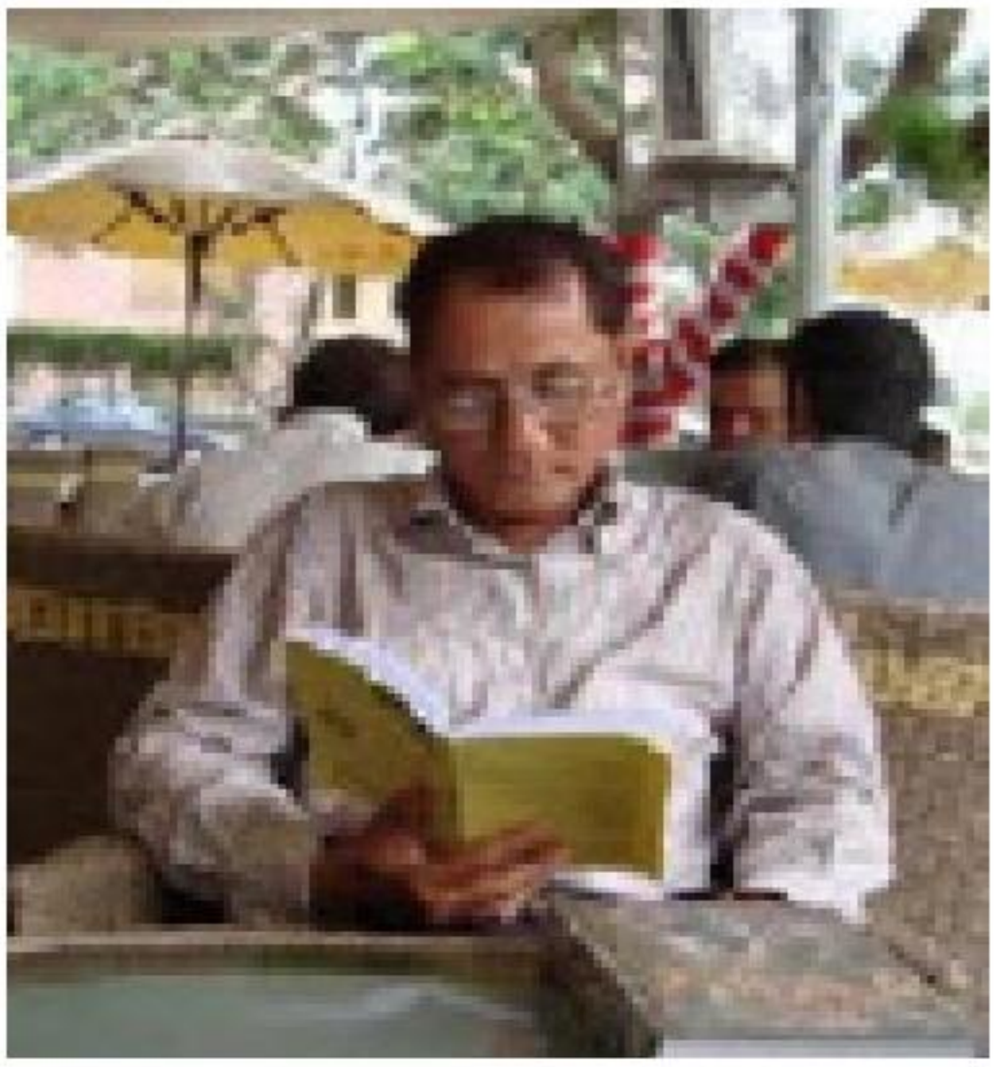

Lâm Chương sinh năm 1942
(Khai sinh ghi 28/10/1945)
Tại Gò Dầu Hạ - Tây Ninh

Trước năm 1975 ông viết cho Những tạp chí Văn, Văn học, Bách Khoa, Khởi hành, Nghệ Thuật . Khai Phá…
Cộng tác thường xuyên Văn, Lửa Việt, Văn Học, Thế Kỷ 21, Hợp Lưu, Sóng Văn, Đi Tới, Phố Văn và Khởi Hành, cùng xuất hiện nhiều trên các website văn học .

TÁC PHẨM ĐÃ XUẤT BẢN :

Loài Cây Nhớ Gió (Thi phẩm, Khai Phá 1971)
Đoạn Đường Hốt Tất Liệt (Tập truyện, Văn Mới 1999)
Lò Cừ (Tập truyện, Văn Học 2000)
Đi Giữa Bầy Thú Dữ (Tập truyện, Văn Mới 2002)
Truyện Và Những Đoản Văn (Văn Mới 2004).

https://tieulun.hopto.org

Tác phẩm tiêu biểu: LÂM CHƯƠNG

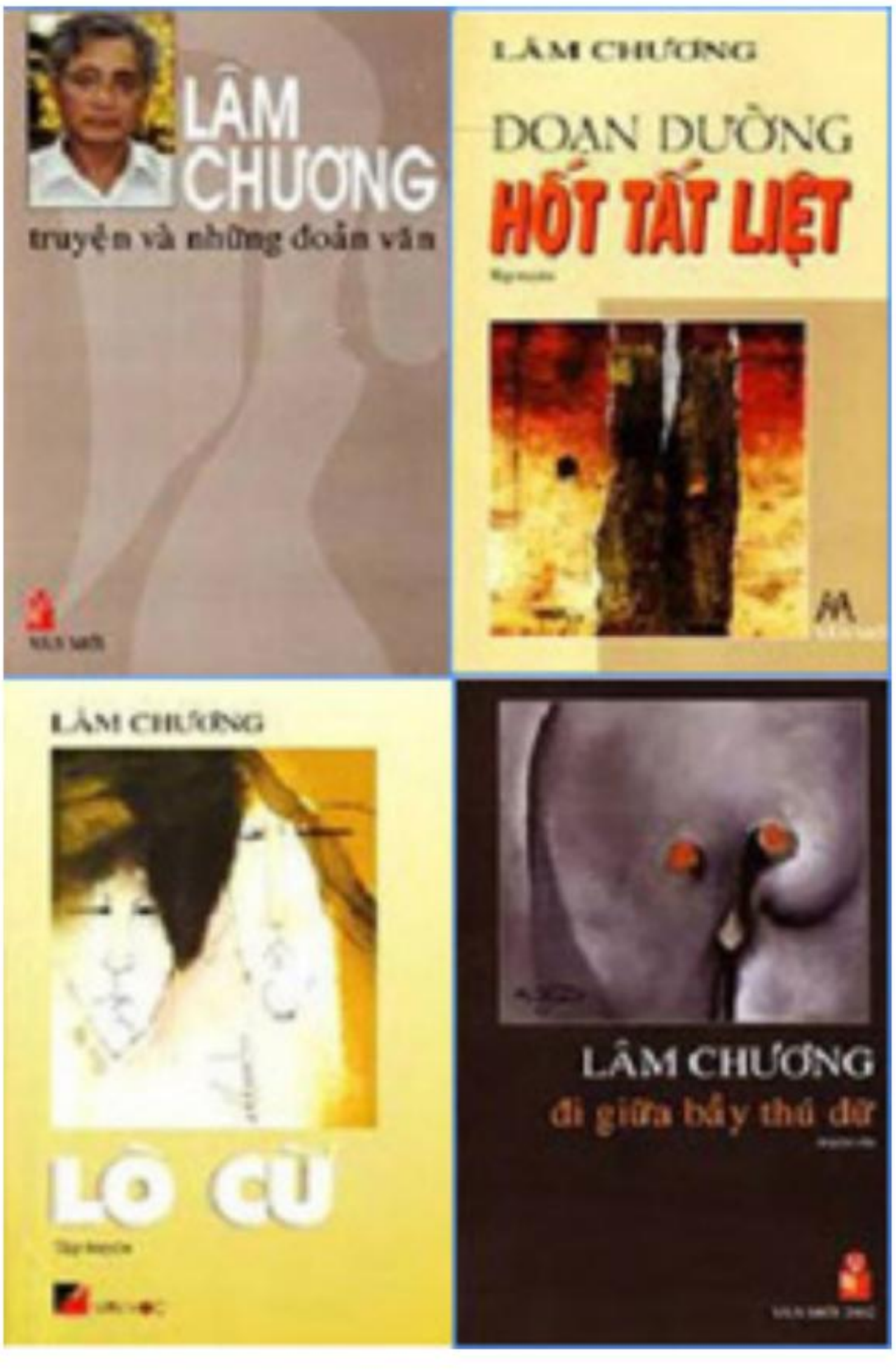

https://tieulun.hopto.org

NGÔ NGUYÊN NGHIỄM

BÊN SƠN LỘ QUÊ XƯA, NGHE TIẾNG CHIM KÊU CHỢT ĐAU LÒNG VIỄN XỨ

Bao năm bóng dáng sân nhà cũ
Cửa khép vàng bay bụi phủ đầy
Nhang khói từ đường màn nhện phủ
Hồn hoang tổ phụ lạc chân mây

Ngày đi, núi chất đầy vai rộng
Nhốt tiếng chim gù góc phố xưa
Biên giới lạnh lùng lời tiễn biệt
Rằng, trăm năm hẹn một ngày về…

Quê xưa, ngày tháng mờ sương gió
Ngõ cũ tàn phai lối cố hương
Phong vũ phủ đầy trên mái tóc
Tàn đêm, bóng núi vỡ quanh hồn!

https://tieulun.hopto.org

Chớp mắt, đầu xanh giờ chớm bạc
Chưa tròn mộng lớn tuổi thanh xuân
Mươi năm chưa viết xong trang sử
Đèn sách nằm nghiêng gác bóng đêm…

Quanh đây, lối cũ mờ nhân ảnh
Lớp lớp người xưa thoáng hiện về
Sỏi đá bỗng len hồn cát bụi
Chập chờn biên giới khói hoang sơ

Cầm bằng như tiếng ai vừa gọi
Sơn lộ âm âm dưới ráng chiều
Khách chợt hiểu rằng ngày tiễn biệt
Đời người, lạc giữa tiếng chim kêu!

Bên góc biên thùy, nhà gác mái
Tổ đình im ắng ngói âm dương
Ngày về, bông gáo vàng bên ngõ
Rụng khắp vườn xưa thật não nùng…

Cứ nghĩ, sẽ xoay quanh nhật nguyệt
Trùng trùng âm Giốc hóa cung thương
Ôm theo hồn núi đêm xa xứ
Ấm lạnh buồn riêng, khách viễn phương…

NGÔ NGUYÊN NGHIỄM

https://tieulun.hopto.org

PHAN NI TẤN

CÁI THỜI Ở NÚI
thác ngàn

Anh đi lên thác xuống ngàn
Mà thương tiếng nước chảy tràn lòng anh
Bềnh bồng là vạt nắng xanh
Vi vu là ngọn gió lành qua khe
Lên non gánh núi lặc lè
Về xuôi không kíp đường e tối rồi
Ghé vô bản lạ anh ngồi
Nghe con vượn hú bồi hồi nhớ em.

ở kontum

Đêm
mờ mịt mưa
đầm đầm
Tóc em một mái ướt dầm tóc ơi
Mưa
rơi
mưa
rơi
mưa
rơi

https://tieulun.hopto.org

Hạt xuyên rừng núi ra nơi thị thành
Đợi người
không kíp về nhanh
Trăng xưa đã khuất trong cành Kontum.

ở pleiku

Em Jarai để ngực trần
Lưng mang gùi đứng tần ngần đợi ai
Chiều nghiêng cái ngọn gió bay
Cái bóng anh cũng nghiêng thay cái lòng
Lạy trời lạy đất mênh mông
Lạy em không đợi cái chồng Plei Bai
Anh đây còn rộng hai vai
Đường trần còn những dặm dài chưa qua
Lên non trấn thủ quê nhà
Đồn, anh ở lại
bản xa em về
Trôi theo vận nước mải mê
Thân trai xả giữa bốn bề chiến tranh
Đêm đêm chong mắt lính canh
Hồn Pleimei ngủ dưới cành phong sương.

về buôn ma thuột

Lên đèo Dục Mỹ ban trưa
Ta về ở với gió mưa não nùng
Xe qua đồi núi chập chùng
Lên heo hút lạnh núi rừng Tây nguyên
Tưởng đi rũ sạch ưu phiền
Ngờ đâu bụi đỏ trên miền cuốn theo
Thôi thì về với cheo leo
Nghe chim ông lão kêu rêu cũng đành
Lên Tây nguyên trấn giữ thành
Thương con vượn hú trên cành chon von
Đón ta về với núi non

https://tieulun.hopto.org

ở khánh dương

Ngày đi hút lũng sương mù
Núi non thẳm giữa âm u bóng chiều
Quận buồn mang vẻ quạnh hiu
Khèn ma trong bản lạnh phiêu bạt về
Ngày tàn cuối nẻo sơn khê
Nghe hơi gió núi cũng ê ẩm người
Ở đây lạ đất lạ trời
Chỉ quen
dù lạ mặt
người-chiến-tranh.

ở dakmil

Hớp một hớp nước trà thiu
Im nghe tịch lặng hiu hiu thổi về
Cái đời lính trận xa quê
Nhìn sương khói phủ thấy thê lương chiều
Hớp thêm hớp nước trà thiu
Nghe trong tịch lặng có điều bất an.

ở kiến đức

Mưa rơi rả rích trên đồi
Bùn văng lên chỗ tôi ngồi trú mưa
Tiền đồn ướt nắng ban trưa
Đã bươn bả nắng theo mưa về chiều
Ngồi sâu trong cảnh tiêu điều
Thấy chiều lả ngọn hắt hiu chờ tàn.

PHAN NI TẤN

https://tieulun.hopto.org

HẠ QUỐC HUY

TÌM CÂY TRÂM CÀI

"Sông mê, nước đục muôn màu
Áo đừng gài nút oằn đau ngực nàng"
thơ Hạ Quốc Huy

1*

Hình như áo lụa vén ngồi
Nửa như khép nép.
Nửa thôi ngại ngùng
Cuốn lên bụi nổi gió tung
Người đi như lửa cháy bùng ngọn thiêu

Người đi không mở hắt hiu
Cho em quét lá tiêu điều thảo trang
Người đi động tiếng chuông vàng
Rung rinh bát nhã.
Ngang tàng thơ bay

2*

Một chiều trên bến đò mây
Có người vạch cỏ tìm cây trâm cài
Sông mê, nước động lòng phai
Người điên một bóng.
Bóng ai xa mờ

https://tieulun.hopto.org

Tình nàng nhẹ giọt sương mơ
Tan. Chìm. Bụi đọng.
Dật dờ về đâu
Sông mê, nước đục muôn màu
Áo đừng gài nút oằn đau ngực nàng

3*
Nắng chiều hoang lạnh đò ngang
Người điên không nhớ thu tàn đông sang
Quạ kêu con nước lỡ làng
Chàng còn vạch cỏ khẽ khàng bên sông

4*
Lạy người tử trận má hồng
Dừng tiêu lãng tử.
Đá vàng đã trôi

BẮT GIOT MƯA TRỜI

Quơ tay bắt giọt mưa trời
Tặng đời hư ảo cho người nhớ ta

Bụm tay bưng giọt mưa sa
Biểu em cúi xuống để Qua gội đầu

Đưa tay quẹt giọt lệ rầu
Lệ ơi đừng khóc để sầu nằm yên

Xòe tay hứng giọt mưa nghiêng
Để Qua lau phấn ưu phiền cho em

Nhẹ tay đắp tấm lụa mềm
Mắt ơi hãy khép nghe đêm thở dài

HẠ QUỐC HUY

https://tieulun.hopto.org

PHAN TẤN HẢI
MÊ LỘ

Phố thị điệp
trùng mê lộ một thuở em
quên lối về anh ngồi trăm
năm như núi nhìn mưa về
phố lê thê

.

Khắp trời không
nguôi giông bão mây về mờ
bụi nhớ em nắng mưa cũng
vào giấc ngủ để ngày cũng
lạnh như đêm

.

https://tieulun.hopto.org

Lá rơi đưa
thu về hạ anh vờ rằng
chưa quen em để sống như
ngày thơ dại như ngày mới
gặp hỏi tên
.
Tiếng cười em
sao rất lạ kiếp xưa vọng
lại hồn anh như tiếng một
thời gương vỡ tóc trắng mà
ngỡ tóc xanh
.
chân đi bước
còn do dự em vờ gọi
anh nhầm tên giấc ngủ còn
thơm hương cũ màu trăng xanh
mắt chưa quên

PHAN TẤN HẢI

https://tieulun.hopto.org

HÀ NGUYÊN DU

NHỮNG MẢNH VỠ CUỐI THÁNG CHẠP/ 01

Riêng tặng Dr Kelvin Mai, Denise Le & Tina Quach (Pharmicist of MTM) và Michelle Hoang Nguyen...
(xem bản dịch qua Anh ngữ phía dưới)

1.

Tình như cây nghiêng!!
còn một ít rễ ...
cảm giác mình như quả chín rơi xuống nền mống thế hệ!!
vỡ tung hết chiều kích vóc dáng...
mình đi tìm mình mảnh nát trược vô vọng
tưởng đến vệt sáng các vì sao rơi nhiều bụi thạch nham
cõi hụt hẫng nhưng không có sự phó thác
không các thứ thần hay thế quyền
chỉ tình yêu nơi trái tim nóng bỏng em
chỉ ước vọng từ khối óc tra vấn anh
cho anh tự vạch lối đi trong rừng thiêng dầy đặc
có những ngổ ngáo sự quẫn bách
sự lếu láo mấy bộ lạc
hình thành nào nơi anh bao nhức nhối??
vẫn thấy thẹn mình khi mở mắt chào ánh mai

https://tieulun.hopto.org

2.

hơn năm mươi năm hữu hình ...
chỉ làm toàn việc hư không!!
vẫn cố tập hồn mình như chiếc phao
khi trái tim đau và nặng như đá chìm đáy lũng!!
khi hỗn mang là chiếc gậy thọc vào bánh xe ta đang quay em tự
thán cõi rác rến và ác quỷ !!
cõi biến ta thành những tên tù lương tâm
thành những tên di dân sùng nhớ quê hương!!
mãi xiết rên với nghiệt oan và nghịch lý!!
những lúc nhúc nghịch lý luôn cựa quậy ...
những lểnh nghểnh ngang ngược đang hoành hành ...
và ơi! em làm gì cho anh ?
anh làm gì cho em ?

thịt da này của tình yêu hay chất liệu ngòi thuốc nổ ?
ta treo hạnh phúc như một giải thưởng đắt giá ...
đặt mùa xuân như trò chơi game ...
cầu nguyện riết rồi cũng thấy mỏi mệt!! ...
mơ em như hạt phấn hương
để mỗi lần hôn em anh hít vào cho trọn vẹn ... ...
anh mơ thịt da em như trái táo để anh nhai cho gọn
mỗi khi mình mây mưa ...
tưởng biển cả cũng là em!
ngỡ sông núi cũng là em!
thế giới sống có gì không mà nói thiên đàng??
mà bàn địa ngục ??

https://tieulun.hopto.org

3.

và ngàn năm và trăm năm
những lối những ngõ những cửa những động
những cấu trúc lịch lãm
những cấu trúc khắc nghiệt
những cấu trúc ác quái
những cấu trúc tồi hại đưa bước ta đi về đâu ...??
ràng buộc ta thể nào ...??
hỡi em của tình yêu và thù hằn!
của nanh vuốt và văn minh
của cuồng tín và nhân danh
hẳn chúng mình không còn lệ để khóc...
cả đang hay sau khi đôi tòa tháp đổ !!
cùng bao chuyện gì sẽ xảy ra ...
sự tái cấu tái trúc của ai gọi là loài người ??
của ai gọi là văn minh ...??

4.

đời lá chúng mình sắp hết màu xanh
lại còn lắm bọ sâu đang bò trên cây
thời gian định cho ta con số nào gọi là mệnh??
mình biết mình chẳng còn bao nữa lìa cành??
sao em còn ngồi ngóng sao chờ trăng??
để mực độ yêu có lúc tưởng như xuống vạch chót
hãy chỉnh nó lên đến đỉnh đi chứ em ?!
và cố để mãi đó đến khi thế giới này...
ở đâu cũng có hòa bình... ...
và điều đó sẽ không bao giờ xảy ra
và chúng mình phải buông xuôi
cho mực độ yêu thăng trầm...

HÀ NGUYÊN DU

https://tieulun.hopto.org

FRAGMENTS OF THE END OF YEAR

1.

Love is like a leaning tree.
With some roots left...
I feel like the ripe fruit is falling, yielding to the next generations!
Busted with all dimensions...
I search for my own fragments, hopelessly
Think of stars streaking with lava dust
The realms are imperfect but there is no surrender

There are no Gods nor supreme power
Only love in your warm heart
And the desire from your body and mind to interrogate
let me find my own way in this dense, sacred forest
there are miserable things
ah, indifferent tribes
that form many aches and pains in me?
Still embarrassed when I opened my eyes to greet the sunshine
When I wake up, I know I'm still alive--breathing!

2.

Over fifty tangible years...
just do all the things that go into the emptiness!!
Still trying to train my soul like a floating device
when my heart hurts and, heavy like stone, sinks to the endless

https://tieulun.hopto.org

I hang on happiness like a prized reward...
And your spring years as a game...
I prayed so hard and I got tired too!!
... I dream of you as a pollen grain
so that every time I kiss you, I will breathe in fully...
... I dream of your flesh like an apple
Let me have it all whenever we make love
I thought the sea was you, too!
And the mountain is also you!
Is there anything in the world? Who to say heaven?
Nor discuss hell?

3.
And thousands of years
and hundreds of years
alleys, paths, gates, or caves
these elegant structures
harsh structures
evil structures
indescribable structures
leading us where?
Or how they are binding us...??
Oh, my dear of love and of hatred!
Of fangs and civilization
of fanaticism and humanities

https://tieulun.hopto.org

we must have no more tears to cry...
For now or after the towers have collapsed!!
and what will happen...
The reconstruction of what we called mankind?
Of those who are called civilization...??

4.

Our life is just like the leaves that are changing from green
Yet there are still bugs crawling all over the trees
What timeframe is the number that called our destiny?
I know I don't have much more time to live
Why are you still sitting there—watching the stars or waiting for the moon?
Our love sometimes seems to be at the bottom
please adjust it to raise to the top
and keep trying until in this world...
peace is everywhere...
... and that will never happen
and we have to surrender to our love.

Translated from *NHỮNG MẢNH VỠ CUỐI THÁNG CHẠP*

Thơ **HÀ NGUYÊN DU**
Translated by **BẠCH X PHẺ**

https://tieulun.hopto.org

LỤC BÁT HAI CÂU

1.
Cái trò dâu bể
Giăng giăng
Ơi.!! Câu tử tế
Như làn hương phai.!!

2.
Ta như lần bước
Hạ san…
Câu kinh Sơn tự…
Âm vang hồn phàm.!!

3.
Hồn ta:
Nỗi lớn…
Cơn ròng…
Ngón em
Thu khóc…
Hư không được mồi.!!

4.
Nụ hôn đầu…
Thụ tinh Thơ.!!
Nhân tai
Thú tính…
Cõi bờ Nhồi da.!!

5.
Hôm nay
Cầu hôn…Hôm qua…
Gieo mơ Rắc mộng
Xót xa…Cuộc trần.!!

6.
Tim tôi
Nàng thơ trị vì
Ầu ơ…
Ngón thịnh
Tay suy ai là.!?

7.
Cái gì
Nhột nhạt…
Sau lưng??
Trời cao chống đỡ
Thôi đừng quan tâm.!!

8.
Phật đi…
Để lại kho vàng…
Từ bi, bác ái…
Kỳ quang rạng ngời.!!

9.
Mẹ ơi.!!
Gọi Mẹ muôn đời…
Hào quang Mẹ sáng…
Rực ngời bước con.!!

HÀ NGUYÊN DU

https://tieulun.hopto.org

CÂU THƠ NỐT NHẠC

Đã rồi tia nắng
Hạt mưa
Mật trăng dốc hết
Nụ mùa trao em
Gối tình gởi mộng
Chăn đêm
Lõng tay
Tình vuột
Môi mền
Lệ khô

Vô thường đồng lõa
Hư vô
Bé ơi Tình lũ …
Cơ hồ…
Dâng cao.!!
Hoa niên đâu…
Thuở tự hào??
Dưng không cung kiếm
Nhuộm màu Nghiệt oan.!!

Vết thương hoang thú
Lạc đàn
Ngàn năm khâu khíu
Vẫn tang chế… Buồn.!!
Bé ơi Tình bắt
Tình buông.!!
Câu thơ
Nốt nhạc
Vẫn tuồng Kịch bi.!!

BỨC TRANH EM VẼ.

- **Động trời**
Bão lệ
Chia tan
- Âm hư
Bội thực
Tro than kiếp người.!!

- **Môi trò**
Đẫm mật
Đười ươi
- Cho ta
Tàn nụ
Môi cười
Nhân sinh.!!

- **Cho em...**
Tối mịt
Trăng tình.!!
- Hoang mang
Gối chiếc...
Cực hình...
Chân dung.!!

- **Bức tranh...**
Em vẽ
Bão bùng.!!
- Thơ ta...
Sáng tạo
Khôn cùng oan khiên.!!!

HÀ NGUYÊN DU
Aug 22/19- 8:00 AM

https://tieulun.hopto.org

TÀN NHANH

** chụp bắt thơ (1)*

Nỗi niềm lá úa tâm
tình cây trơ hoàng hôn
giẫy giụa cạn nguồn chưa
thơ?? khốn đời kiếp nạn !!

hố thẳm chực chờ tình
hoa cho em tình tang
khóc mẹ chắn lối ngăn
bờ máu nào nên thơ

lệ nào hoá nhạc ơi
giống nòi tình hầu bao
vốn chữ đã có là bao
thương đau tràn ngập khuất
lấp thanh danh tàn nhanh.!!

PHẾ TÍCH

Sắc màu
Sắc của Thời gian
Như chung liệm cả
Hết tàng tích tôi...

Cái không
Dung lượng Da mồi
Cái tầm hữu thể
Cũng rồi Cái không.!!

Về chưa ?
Sớm muộn Luân vòng
Cái da ai lột
Tồn vong Tục phàm.!!

Cái tồi...
Đến nhất bá tam
Nếu không Phải tội
Chết bầm cho xong.!!

Em yêu ta...
Đến...quay mòng...
Ta yêu em...
Đến...Lọt vòng Tử sinh

Chớ trôi như...
Đám lục bình
Đàn chim di trú
Quặn mình Giống chim.!!

Cớ sao kiếm sắt
Lại mềm??
Liệt gân tay kiếm
Im lìm Dưới trăng.!!

Tình em...
Như áo giáp Quàng...
Cũng theo Phế tích...
Khóc màn đêm Vây.!!

HÀ NGUYÊN DU

https://tieulun.hopto.org

EM THÁP CÁNH HÔM NAY

với Michelle Hoang Nguyen...

Này giọt cho nụ búp này giọt cho đóa nở, với tia cho mầm lộc, đả thông dần môi sinh, ngày vươn vai sẽ khởi, em tháp cánh từ hôm nay khi dày công nối mạch, có vút cao hay không...

đã là em nhân cách, khác chi vật lưỡng tính cả dưới nước trên bờ, vẫn chưa nên hết việc , khiến vòng tay ôm lưng cong em, vòng tay anh ôm chưa giáp, cửa hạnh phút khép...

hờ, mà đôi ta nào có tay đẩy, khiến chiều nao có mưa giăng, khiến sáng nao như mây kéo, bước anh đâu phải bước rùa, mà em trêu dấu thỏ, anh cắn môi chịu nhục bởi vốn...

hay cần có hên, như "tài đâu thắng được mệnh", rồi anh cứ bám vào thơ, như Phùng Quán vịn thơ đứng dậy, rồi anh cứ bám vào chữ, lấy chữ băng vết thương, vết thương...

do em gây, vết thương do đời tạo, với bước sống bám sân si, với chân đời vương hỉ nộ, nên nhịp phách "Phương,Thùy", cho nốt thơ tăng cảm xúc, này giọt cho nụ búp, này giọt ...

cho đóa nở, với tia cho mầm lộc, đả thông dần môi sinh, ngày vươn vai sẽ khởi, em tháp cánh hôm nay, bay vào trời diệu vợi, cõi bạt ngàn thi ca, tinh hoa và thế kỷ mới

HÀ NGUYÊN DU

https://tieulun.hopto.org

TRẦN VĂN TÍCH

NÉT ĐẸP CHE DẤU

Đẹp đẽ gắn với hoàn hảo. Những hiện tượng hoàn hảo trong thiên nhiên, trong xã hội, trong hoạt động của con người nhất là trong lãnh vực nghệ thuật thường được xem là đẹp. Đẹp gây thú vui thán phục hoặc do dạng thể tạo hình, hoặc do cao thượng đạo đức, hoặc do líu đẳng trí thức. Đẹp đẽ khác với cao cả : cái cao cả mang đến những cảm xúc thẩm mỹ khiến điên đảo tâm hồn qua ý niệm vô tận, nó tạo sự ngưỡng mộ, niềm tự hào và nỗi hân hoan. Duyên dáng cũng khác đẹp đẽ : có duyên hàm ý thanh nhã mà bình dị, vừa diễm lệ vừa quyến rũ.

Luôn luôn có sự tương quan giữa lý tưởng thẩm mỹ với các lý tưởng xã hội, chính trị, đạo đức. Vì thế cái đẹp lý tưởng có thể chứa đựng những ý nghĩa khác nhau, mang nặng dấu ấn của truyền thống dân tộc, tập quán phong tục, của thiên kiến chính trị hoặc định kiến tôn giáo. Đối với nhà nho khắc nghiệt, Thúy Kiều có đẹp về phong tư nhân dáng nhưng không đẹp về đạo lý mỹ tục. Tartuffe xấu nhìn từ khía cạnh luân thường nhưng đẹp nhìn từ góc độ mỹ học. Polyeucte đẹp cả trên phương diện luân lý lẫn trên phương diện thẩm mỹ.

https://tieulun.hopto.org

Trong thực tế, cái đẹp lý tưởng có thể là cái đẹp thực nhưng lại cũng có thể không đẹp, thậm chí đáng ghê tởm. Lý tưởng cộng sản về cải tạo xã hội đề xuất cho đám sai nha, cho lũ môn đồ của nó một loạt lý tưởng thẩm mỹ tương ứng với sự mỹ hóa các hiện tượng đóng khung trong khuôn khổ trật tự do nó thiết lập nhằm kích động tinh thần hằn thù, tư duy cuồng tín, đầu óc hiếu chiến, ý thức hủy diệt, tâm trạng vị chủng. Chiến dịch bài Hoa đưa đến hàng chục vạn nạn kiều những năm sau 75 ở Việt Nam, các cuộc diễn binh rước đuốc giương cơ ở Bắc Hàn, những buổi "biểu tình tự động của nhân dân chống đế quốc Mỹ" ở Cuba v.v..tạo nét đẹp man rợ của những chủ trương thú tính hay những kích động mù quáng. Đó là cái đẹp đẫm máu của các dòng thơ văn hô hào tuyệt diệt đồng bào của Tố Hữu, Xuân Diệu, Chế Lan Viên V.V.. Đó là cái đẹp tang tóc của những nốt nhạc lời ca Trịnh Công Sơn kêu gọi nối vòng tay lớn ngày mất nước. Đó là cái đẹp của cá tính nhân vật Pavel Corsaghin trong Kak zakaljalas stal (Và thép đã được tôi) mà André Gide xem là thác loạn bệnh hoạn. Cho nên nếu có cái đẹp bền bỉ của gốc cây bàn đào trong vườn Tây vương Mau thì cũng có cái đẹp ma quỉ của cây passiflore mọc lên từ máu của Chúa.

Bởi cái đẹp trong nghệ thuật là biểu hiện tập trung của cái đẹp trong cuộc sống. Và cũng như trong cuộc sống, cái đẹp chân chính trong nghệ thuật luôn luôn gắn liền vơi cái thật, cái tốt. Tất nhiên sự gắn bó này sẽ mang những tỷ lệ khác nhau tùy theo thơi đại, phong cách và trinh độ của nghệ sĩ.

Riêng trong văn học cái đẹp còn đòi hỏi cái đúng. Văn chương vốn là lĩnh vực chuyên biệt của khả năng và tài năng thể hiện và sáng tạo cái đẹp nhưng các tác phẩm văn chương chỉ đẹp - tức là có giá trị văn chương - khi chúng thể hiện chân thực đời sống trong mọi biểu hiện thẩm mỹ thông qua lăng kính của lý tưởng nhân đạo, khi nó thể hiện được sự phong phú về tinh thần của cá nhân sáng tác dưới một hình thức hoàn thiện bậc thầy. Quan niệm như thế thì có thể nói là sai sót trong văn chương là triệu chứng bệnh thiểu năng thẩm mỹ, cho dù đó là sai sót trong cách biểu thị hình thức hoặc là ai sót trong cách tiếp thu nội dung tác phẩm văn học.

Bài Vọng nhạc cùa Đỗ Phủ thường được xem là một trong những bài thơ đầu tay của thi sĩ. Đa số các tài liệu văn học sử cho rằng

https://tieulun.hopto.org

bài thơ được làm sau khi Đỗ Phủ đến Lạc Dương thi tiến sĩ năm 735 và không đậu. Sau đó, trong năm năm, nhà thơ ngao du các miền Tề, Triệu, thuộc các tỉnh Hà Nam, Hà Bắc và Sơn Đông ngày nay.

Vì là một trong những sáng tác sớm sủa của Đỗ Phủ nên bài thơ được các tài liệu về thơ Đường chú ý nhiều, nhất là liên thơ thứ ba tức hai câu năm và sáu :

望嶽	*Vọng nhạc*
岱宗夫如何？	*Đại tông phù như hà,*
齊魯青未了。	*Tề Lỗ thanh vị liễu.*
造化鍾神秀，	*Tạo hóa chung thần tú,*
陰陽割昏曉。	*Âm dương cất hôn hiểu.*
盪胸生層雲，	*Đãng hung sinh tằng vân,*
決眥入歸鳥。	*Quyết xế nhập qui điểu.*
會當凌絕頂，	*Hội đương lăng tuyệt đính,*
一覽眾山小。	*Nhất lãm chúng sơn tiểu.*

Trông núi
Núi Đại Tông trông như thế nào?
Đó là màu xanh giữa Tề Lỗ.
Tạo hóa đúc nên vẻ đẹp thần kỳ,
Bên bắc bên nam chia ra tối sáng.
Mây lớp lớp tỏa ra lòng rộng mở,
Chim trở về bay vào tầm mắt đăm đắm. Rồi đây ta sẽ lên đỉnh cao tít,
Để ngắm trông những núi khác nhỏ bé.

Chữ thứ hai câu sáu có hai cách viết: *thử* trên *mục* dưới hoặc mục ữái thử phải, về cách phiên thiết và phiên âm thì các tài liệu cũng không giống nhau. Khang Hi: *tại nghệ thiết, tài nghệ thiết tinh âm tề*, như vậy phải đọc theo âm Hán Việt là *tệ* hoặc *tề*. Hán ngữ đại từ điển : *tật trí thiết, tại nghệ thiết,* ‘như vậy lại phải đọc là *tí* hoặc *tệ;*

https://tieulun.hopto.org

Đào Duy Anh phiên âm là *xế*, Thiều Chửu phiên âm là *tí*, Hầu Hàn Giang phiên âm là xế, Nguyễn Kim Thản phiên âm là *xế*, Trần Trọng San phiên âm là tễ; *Đường thi tuyển, thượng*, Trung quốc cổ điển văn học độc bản tùng thư, Nhân dân văn học xuất bản xã, Bắc Kinh, 1978, trang 220, chú là *"âm tứ* Tôi tạm theo đa số.

Nhượng Tống dịch thơ:

Trông núi Đại (Thái sơn)
Núi Đại như thế nào?
Xanh trùm cả Tề, Lỗ!
Hai mạn, sáng, tối cắt!
Một trời khí thiêng tụ!
Sát ngực, mây đùn lớp...
Nháy mắt chim về tổ...
Sẽ lên đỉnh thật cao,
Một nhìn muôn núi nhỏ!

Khương Hữu Dụng dịch thơ:

Trông núi Đông Nhạc
Thái sơn trông thế nào?
Tề, Lỗ xanh liền giải.
Trời đất dồn xinh tươi,
Ẩm dương chìa sớm tối.
Lòng ùn với lớp mây,
Mắt hút theo chim núi.
Lên chóp đỉnh mà trông,
Lè tè muôn núi dưới.

Trần Trọng San dịch thơ:

Trông núi
Đại tông núi ấy ra sao?
Trải dài Tề Lỗ một màu xanh xanh.
Vẻ thần, tạo hóa đúc thành:
Bắc nam, sáng tối rành rành chia hai.
Mở lòng, lớp lớp dâng mây;
Mắt đăm nhìn bóng chim bay trở về.
Rồi đây lên đỉnh cao kia,
Cúi xem mọi núi coi bề nhỏ nhoi.

https://tieulun.hopto.org

Bản dịch của Khương Hữu Dụng (*Thơ Đỗ Phủ.* Nhà xuất bản Văn học, Hà Nội, 1982, trang 49) chú thích câu thứ năm : "Ý nói nhìn mây trùng điệp mà lòng thấy rộng rãi".

Hai câu năm và sáu là hai câu bí hiểm khó hiểu :

Đãng hung sinh tằng vân,

Quyết xế nhập qui điểu.

Trực dịch từng chữ một thì sẽ là hai cấu trúc chữ nghĩa vô nghĩa:

Phồng ngực sinh tầng mây,

Xé mắt vào về chim.

Vì vậy phần dịch nghĩa thành văn xuôi ở trên phải đảo ngược lối bố trí hai câu thơ nhằm diễn tả phần nào ý thơ.

Các tác giả Trung Hoa có xu hướng chú thích câu sau, câu thứ sáu, chi tiết hơn :

1. *Đường thi tam bách thủ dịch giải,* Trương Quốc Vinh trứ, Tân Hoa thư cục phát hành, Bắc Kinh, 1988, trang 14 : "*Quyết: liệt khai. Giá lý chỉ tận lượng trương đại. Xê, chỉ nhãn khuông. Nhập qui điểu : qui điểu nhập sào*" (*Quyết:* mở toác. Đây chỉ mở rộng hết sức lớn. *xế :* chỉ vành mắt. *Nhập qui điểu* : chim quay về tổ).

2. *Danh gia giám thưởng. Đưởng thi đại quan*, Tiêu Địch Phi và ctv., Thượng Hải từ thư xuất bản xã, 1986, trang 419-420 : "*Lưỡng cú thị tả tế vọng. Kiến sơn trung vân khí tằng xuất bất cùng, cố tâm hung diệc vi chi đãng dạng; nhân trường thì gian mục bất chuyển tinh địa vọng trước, cố cảm đáo nhãn khuông hữu tư quyết liệt.*

3. *Qui điểu : thị đầu lâm hoàn sào đích điểu, khả tri thì dĩ bạc mộ, thi nhân hoàn tại vọng. Bất ngôn nhi dụ, kỳ trung uẩn tàng trước thỉ nhân đô'i tổ quốc giang sơn đích nhiệt ái.*" (Hai câu tả cách nhìn tinh tế. Thấy mây núi từng lđp đùn lên không ngớt, nên quả tim trong lồng ngực dạt dào; do mắt đăm đắm nhìn một thời gian dài không chuyển động nên cảm thấy vành mắt giống như xé rách. Qui điểu chỉ chim lao vào rừng quay về tổ, như thế biết là lúc chạng vạng, nhà thơ còn nhìn theo. Không nói mà rõ, tựu trung chất chứa lòng yêu nưđc tha thiết của nhà thơ.)

4. *Đường thi tuyển (tlđd) : "Quyết", liệt khai."Xê'(âm tứ)", nhãn khuông. "Quyết xế", hình dung cực lực trương đại nhãn tinh. "Nhập", thu nhập nhãn lý, khán đáo. " [Quyết* : mở toác, *xế*: (đọc là *tứ):*

https://tieulun.hopto.org

vành mắt. *Quyết xế*: mô tả con mắt mở lơn hết sức. *Nhập* : thu vào tầm mắt nhìn kỹ.]

5. *Đường thi tam bách thử chú sớ,* Ngô Thiệu Liệt, Chu Nghệ hiệu điểm, An Huy Nhân dân xuất bản xã, 1983, trang 5 : *"Quyết: khai dã. xế, mục khuông dã."* (Quyết là mở. Xế là vành mắt.)

6. *Đường thi tam bách thủ,* Tác giả Phó Lược. Đại tượng thư cục, Đài Loan, Trung Hoa dân quốc ngũ thập nhất niên, trang 26 : *"Quyết xế: trương khai nhãn khuông."* (Mở rộng vành mắt).

Khái niệm *quyết xế* được một số tác giả khác sử dụng : Tư Mã Tương Như đời Hán trong *Tử Hư phú* : *"Cưng bất hư phát, trúng tất quyết xế "*, Tào Thực đời Tam quốc trong *Mạnh đông thiên : "Trương mục quyết xế "*, Du Quốc Hiền đời Minh trong *Quân trung thi: "Quyết xế thệ diệt thử"* V.V..

Sau đây là cung cách hiểu của các tác già Tây phương :

P.Carré và Z.Bianu(1) trong *La montagne vide :*

Le coeur s'anime en exhalant les nuages,
L'oeil s'ecarquille aux oiseaux de retour.

Georgette Jeager trong *L'anthologie de trois cents poèmes de la dynastie des Tang :*

des nuages s'elevent de ses vastes flancs je suis des yeux au loin les oiseaux qui rentrent au nid.

Cheng Winfttn và Hervet Collet trong T*u Fu, une mouette entre del et terre :*

de ma poitrine élargie naissent les couches de nuages dans mes yeux tendus traversent les oiseaux qui s'en retoument

Francois Cheng trong *L'ecriture poétique chinoise :*

Gorge *fremissante : OÙ naissent les nuages épais; Regards tendus : où pénètre I'oiseau de retour.*

Paul Jacob trong *Vacances du pouvoir:*
Le coeur au sein des nuages s'anime;
Entrent dans I'oeil les oiseaux de retour.

Wu Juntao trong *Tu Fu - A New Translation :*
The rolls of clouds would lave my bosom on high,
The home-coming birds would lure my staring eye.

Rewy Ally trong *Tu Fu Selected Poems : Clouds rising*

https://tieulun.hopto.org

In tiers ever refreshing it; not easy To follow the birds as they fly Back up its heights;

Witter Bynner trong The Jade Mountain :

I bare my breast toward opening clouds,
I strain my sight after birds flying home.

Soame Jenyns trong A Further Selection from the Three Hundred Poems of the T'ang Dynasty :

Your piled up clouds purge my feelings,
My straining eye can (scarcely) follow your birds into
their nests.

Stephen Owen trong The Great Age of Chinese Poetry, The High T'ang:

Sweeping past breast growing layered cloud,
Eye pupils split, moving in with homing birds.

William Hung trong Tu Fu China's Greatest Poet:

The growing layers of clouds might scour one's bosom ofwordlythoughts;Tofollowthosereturningbirdswouldstrainmyeyes.

Erwin von Zach trong Tu Fu's Gedichte :

Voll Spawning beobachte ich das Hervortreten der
Wolken aus dem Berge, mit weit geoffnetem Auge vetfolge ich den Vogel, der zum Berge zurrticckkehrt.

Trên nguyên tắc, thơ nghiêm khắc với chính mình khi dụng ngữ, do đó, có thể phần nào tối nghĩa, nhưng tối nghĩa ở đây là hậu quả tính súc tích, tính ẩn tàng; tối nghĩa không có nghĩa là leo lét, lu mờ, mơ hồ. Qua quá trình cảm thụ nghệ thuật, người xem nhìn thấy trực tiếp bằng mắt một tác phẩm hội hoạ, một công trình kiến trúc, một bức tượng điêu khắc; người nghe cảm nhận trực tiếp bằng tai những âm thanh của một nhạc khúc giao hưởng. Hình tượng âm nhạc, hội hoạ, kiến trúc, điêu khắc được người nghe, người xem tiếp thu một cách sinh lý và cảm thụ một cách trực tiếp qua các giác quan. Nhưng văn học lại đòi hỏi độc giả phải vận dụng ý thức, suy nghĩ, tư duy, tưởng tượng, trí tuệ để tái hiện con người và cuộc sống do nhà thơ nhà văn mô tả bằng ngôn ngữ. Tác phẩm hội hoạ, kiến trúc, điêu khắc tồn tại một cách khách quan, độc lập đối vơi người thưởng thức dưới hình thức là những vật thể có khả năng trực tiếp khơi dậy các rung động thẩm mỹ; tác phẩm văn học được xây

https://tieulun.hopto.org

dựng bằng ngôn ngữ, ngôn ngữ ấy đuỢc ghi giữ qua văn tự, và ở đây, cả một đại dương từ vựng, cả một kho tàng dụng ngữ đang chờ đợi sự tái tạo tích cực và mạnh mẽ của người đọc. Hình tượng văn học chịu nỗi thiệt thòi là không tác động được thẳng vào đối tượng thưởng thức cho nên nghệ sĩ ngôn từ phải dày công tìm một thứ ngôn ngữ thực sự hoàn thiện, có khả năng khơi gợi mạnh mẽ trí tưởng tượng của độc giả, có tác dụng xây dựng thành công những liên tưởng mỹ học đặc thù. Bàn về cái đẹp, không có lĩnh vực nào thuận lợi và phong phú cho bằng văn học. Cho nên thi ca tràn ngập hình thái chuyển nghĩa : so sánh, ẩn dụ, ngoa dụ, hoán dụ, phúng dụ, định ngữ, uyển ngữ, tượng trưng, nhân cách hoá v.v... Nhờ những hình thái chuyển nghĩa này, ngôn ngữ văn học càng thêm uyển chuyển, biến hoá cực kỳ linh hoạt, mang tính tạo hình và biểu cảm cao. Nhưng trong sáng tác văn học, các hình thái chuyển nghĩa không những chỉ đảm nhận chức năng tái hiện sinh động những hiện tượng của đời sống, biểu hiện sâu sắc và tràn đầy xúc cảm những rung động của tâm hồn; mà còn bộc lộ đậm nét cá tính sáng tạo, phong cách nghệ thuật của nhà văn, nhà thơ. Tuy nhiên thi ca không vận dụng các hình thái chuyển nghĩa như những vật thể trang sức cho tư tưởng; thi ca không chủ trương mang vẻ lộng lẫy lại cho văn tự qua những hình tượng hào nhoáng vì làm như thế chỉ đạt hiệu năng tháp ghép những bông hoa tu từ khiến làm loãng tư duy. Thi ca hướng về một hình thái "siêu tư tưởng", như kim cương là siêu cácbon. Dẩu vậy, châu ngọc thi ca lại không phải là nước mắt kết tinh, mà là ý thơ ngưng đọng. Lời thơ lắm khi là những lời thần chú. Mặt khác, ý thơ không nhiều thì ít là hậu quả sự thể hội chủ quan của người thẩm thơ, của người bàn về thơ. Không ai đọc một bài thơ mà chỉ có nhìn vào câu chữ, hình thức. Những tâm hồn đồng điệu thông qua sự phân tích và tiếp thu đối vơi bài thơ, câu thơ để lý giải dụng ý của tác giả, nhằm rút ra được những kết luận hy vọng là tương đối chính xác. Trong chữ Hán, chữ Pháp có các khái niệm *thuyết thi giả, esprit critique* nhằm chỉ các đối tượng thưởng ngoạn này. Thưởng thức thơ là theo dõi và phân tích các bước đi của câu chuyện, của tình tiết, của cảm xúc, của tâm sự trong thơ, nhằm đánh giá tài dẫn chuyện tức năng lực lập ý, bản lĩnh cấu tứ, sức mạnh diễn đạt của

https://tieulun.hopto.org

tác giả. Cho nên giới nghiên cứu văn học ngày nay dừng chữ *mouvement* để thay thế chữ plan khi nói về một bài văn, một đoạn thơ, một *texte*.

Đọc hai câu thơ Đỗ Phủ theo văn phạm phổ thông, theo cấu trúc quen thuộc chủ từ-động từ-túc từ, thì thấy là chúng khó có ý nghĩa:

Đãng hung sinh tằng vân Lồng ngực - phồng - sinh - lớp - mây *Quyết xê nhập qui điểu* Khóe mắt - rách - vào - chim - về

Đỗ Phủ đứng nhìn Thái sơn từ xa, theo đầu đề bài thơ. Nhà thơ ngụ ý gì khi mô tả rằng lồng ngực của mình sinh ra mây còn khóe mắt của mình thì đi vào chim về tổ? Nhiều người đã thử luận đoán và giải thích. Cách hiểu đơn giản nhất là cho rằng thi pháp vận dụng lối đảo trang : câu thơ trước sẽ được hiểu là mây đùn hàng hàng lớp lớp trên núi và cảnh trí đó khiến lồng ngực Đỗ Phủ căng phồng vì hân hoan. Đó là cách hiểu của ba tác giả Việt nam và một số dịch giả sang Anh, Pháp, Đức ngữ chẳng hạn Wu Juntao, Witter Bynner, Soame Jenyns, Stephen Owen, William Hung, Erwin von Zach. Lý Thiện trong *Lý chú Chiêu minh văn tuyển* còn ghi nhận rằng trước Đỗ Phủ, Trương Hoành đã sử dụng khái niệm *đãng hung* trong bài *Nam đô phú* : Dục thủy đãng kỳ hung (sông Dục phồng lồng ngực). Lại có tác giả hiểu rằng thân thể thi sĩ ở chân núi nhưng tâm tưởng nhà thơ thì vượt núi, do đó, mây núi bao quanh nhà thơ khiến lòng rộng mở (Vương Tự Thích trong Đỗ ức). Cừu Triệu Ngao trong *Đỗ thi tường chú* cũng hiểu gần tương tự : bài thơ được viết theo bốn giai đoạn tư duy. Liên thơ đầu phác hoạ ngọn núi nhìn từ xa, liên thứ hai mô tả thế núi, liên thứ ba ghi khắc cảnh trí chi tiết và liên thứ tư trinh bày tâm trạng cùng hoài bão. Sáu câu thơ đầu trần thuật hiện thực, hai câu thơ cuối miêu tả tưởng tượng. Một số tác giả còn chủ trương rằng Đỗ Phủ không nhìn về ngọn núi mà nhìn /Ỳ ngọn núi : hoặc nhà thơ đang ở một đỉnh núi thấp và nhìn lên đỉnh núi cao, hoặc nhà thơ đã leo lên đỉnh cao nhất và đứng nhìn xuống (Hứa Vĩnh Chương, *Thuyết Đỗ thi Vọng nhạc*', Hùng Trị Kỳ, Đối "T*huyết Đỗ thi Vọng nhạc*"nhâ't văn đích nhất điểm ý kiến-, Trương Hiên Cừ, Mạn đàm Đỗ thi Vọng nhạc chú giải). Tuy nhiên lập luận này thiếu tính thuyết phục vì vọng nhạc không thể có nghĩa nhìn từ núi Thái.

Có tác giả phân tích độc đáo hơn : họ cho rằng vì tứ thơ

https://tieulun.hopto.org

trong các liên một, hai đều chỉ Thái sơn nên liên thứ ba cũng chỉ ngọn núi chứ không phải chỉ nhà thơ : chính núi Thái phồng ngực sản sinh ra mây với mù, còn những khoé mắt mở toác là các hang động trên sườn núi, nơi chim quay về tổ (Paul Kroll, *Verses from on High* : *The Ascent of T'ai shan)*. Và hiểu như vậy thì tránh được thủ thuật đào ngược cú pháp, khỏi lâm vào tình trạng nghịch lý trong lập luận.(2) Tuy nhiên giới nghiên cứu bình phẩm rằng Krol đi theo thuyết nhân hình (anthropomorphism) quá xa. Frangois Cheng (tlđd) cho rằng vì hai câu thơ không có đại từ nhân xưng nên ta có thể tự hỏi không biết "ngực phồng" và "mắt trừng" là của thi nhân hay của đỉnh núi nhân cách hoá; và thực ra thì nhà thơ chủ ý muốn khách đăng cao hoà mình cùng núi Thái để nhìn cảnh trí núi non từ nội tâm.(3)

Núi vốn thiêng. Núi kết Trời vơi Đất. Núi nối Trời với Người. Đỉnh núi, mây núi là gốc gác nguồn sông ngọn suối tạo nên mạch sống, là trú sở của thần thánh, linh hồn, tiên tử. Con người thờ phụng núi, nhà vua lên núi tế cáo, ẩn sĩ vào núi lánh trần, phương sĩ tìm về với Đạo trong núi. Thái sơn đứng đầu ngũ nhạc, là núi thánh. Ở đây hoàng đế làm lễ phong, lễ thiện; nơi đây Khổng tử từng đặt chân; nó kiểm soát sự sống cái chết, nó là chốn các vong ưở về. Huyền thoại phong phú về Thái sơn có thể là lý do khiến Đỗ Phủ tự hỏi về bản chất của núi khi mở đầu bài thơ.

Nhưng dùng hai chữ *quyết xế,* nhà thơ lớn đời Đường còn có ẩn ý khác : ký thác tâm tình hỏng thi. Tư Mã Tương Như dùng quyết xế khi mô tả cảnh săn bắn : *Cung bất hư phát; Trúng tất quyết xế*, Động hung đạt dịch, *Tuyệt bình tâm hệ* (Cung không bắn bậy; Nhắm đích xuyên rách mắt, Trúng ngực suốt nách, Cắt đứt cuống tim). Đến lượt mình và vơi khái niệm quyết xế, qua đó nhắc đến săn bắn cung tên, Đỗ Phủ dùng một hình tượng ẩn dụ khá quen thuộc vơi các thí sinh thi hỏng. Thi cử là tranh đấu. Nếu đỗ đạt thì hoá rồng, nếu thi trượt thì... (7; ngay.w Thi trượt là cả một trời tương lai sụp đổ, thân thế kể như bỏ đi, kẻ sĩ ngao ngán tuyệt vọng không cùng. Đó là thơ gắn vơi đời của những Mạnh Giao, Còn Lý Hạ thì bị cấm cả thi tiến sĩ chỉ vì một thứ tabou dính dáng đến tên thân phụ! Đặc biệt, khi hòng thi, nhà nho câm thấy mình như một cánh chim bị bắn rơi lúc đang bay.(5) Trần Tử Ngang

https://tieulun.hopto.org

trong Lạc đệ tây hoàn biệt Ngụy tứ Lâm : Chuyển bồng phương bất định, Lạc vũ tự kinh huyền (Ngọn cỏ bồng nổi trôi không phương hương, Cánh chim rơi khiếp sợ dây cung căng). Bản thân Đỗ Phủ cũng đề cập đến hình ảnh và hình tượng này khi nhắc lại kỳ hỏng thi năm 747 trong bài Phụng tặng Vi Tả thừa trượng nhị thập nhị vận : Chủ thượng khoảnh kiến trưng, Thúc nhiên dục cầu thân, Thanh minh khước thày sí, Tằng đắng vô táng lân. (Vụt được vua vời triệu, Chắc được phen bay nhảy, Nhưng giữa trời xanh chim đành rũ cánh, Cá lận đận không chỗ giương vây). Vận dụng hình tượng quyết xế, rách mắt, Đỗ Phủ tự vẽ chân dung như một kẻ bị bắn rơi, bị sát hại. Hoài bão tan nát, tương lai sụp đổ, triển vọng tiêu tán.

Là một thanh niên mới lơn lần đầu tiên tiếp xúc vơi thực tế thi cử phũ phàng, tâm trạng nhà thơ rất phức tạp. Thi sĩ đã từng muốn buông xuôi, không phấn đấu nữa. Đó là lý do tại sao Đỗ Phủ tập trung ý thơ và tứ thơ vào những cánh chim về tổ, những cánh chim đã từng xuất hiện theo thi hứng Đào Tiềm :

Kết lư tại nhân cãnh,
Nhi vô xa mã huyên.
Vấn quân hà năng nhĩ?
Tâm viễn địa tại thiên.
Thái cúc đông ly hạ,
Du nhiên kiến Nam sơn.
Sơn khí nhật tịch giai,
Phi điểu tương dữ hoàn.
Thử trung hữu chân ý,
Dục biện dĩ vong ngôn.
Cất nhà trong xã hội,
Nhưng không có ngựa xe.
Hỏi làm sao được thế?
Lòng xa cuộc sống xô bồ. Hái cúc dưới giậu đông, Thấy núi Nam trước mắt.
Khí núi lúc nào cũng đẹp, Đàn chim cùng bay về tổ. Trong cảnh ấy có điều chân thật,
Muốn phân tích mà không nên lời.

Đây là những dòng thơ được phổ biến và được ngưỡng mộ nhất của viên quan lệnh Bành Trạch với câu chuyện năm đấu gạo. Đào Uyên

https://tieulun.hopto.org

Minh nhìn núi, mặt trời đang lặn, chim hàng đàn quay về cảnh thanh bình và lòng nhàn tản. Trong đoạn thơ, núi vẫn đứng ở trung tâm bức hoạ. Ngoài ra, núi Nam khiến liên tưởng đến câu thơ Kinh Thi rất quen thuộc như Nam sơn chi thọ. Đào Uyên Minh hàm ý mong ở ẩn để cầu sống lâu qua hai hình tượng chim về và thấy núi.

Trong *Vọng nhạc* cũng vẫn là núi. Nhưng cảm xúc, tâm tư Đỗ Phủ khác hẳn Đào Tiềm. Một người ở tuổi trung niên, tự nguyện chấp nhận thân phận ẩn sĩ và tất nhiên, sẵn sàng vui sống cảnh sống đó. Một người là thanh niên mới lớn, đã đắng cay vì đường đời trước mặt hết đường, chỉ mong tìm lối thoát và chỉ muôn xoá đau thương. Cùng một hình ảnh *qui điểu,* vốn cũng là hình ảnh thân thương của Đào Tiềm. Nhưng Đỗ Phủ muốn đi xa hơn Đào Tiềm, không chỉ hàm ý rút lui và trở về, mà còn thác ngụ tâm trạng bị bắn rớt. Trong *Qui khứ lai từ,* Đào Tiềm bảo *điểu quyện phi nhi tri hoàn* (chim bay mỏi thì biết đường về). Đỗ Phủ chỉ mơi giỢm cất cánh lao vào hoạn lộ đã bị tên bắn gẫy cánh!

Nếu thơ là để *ngôn chí,* thì những bài thơ thuở thanh thiếu niên của Đỗ Phủ đều nói lên cái chí của một nho sĩ trẻ hăng hái nhập thế, tin tưởng ở tài sức mình, kỳ vọng nhiều vào tương lai. Trong loạt thơ *Tráng du* đó, nhất là ở những câu kết, nhà thơ thường huđng tơi cái cần phải có, phải đạt, sẽ có, sẽ đạt và bởi vậy những thi phẩm này hằng chứa đựng ít nhiều phong vị lãng mạn hoành tráng. Cái *chí* ồ đây, dẫu mang phong cách trừu tượng, dẫu đậm tính chất trữ tình, vẫn là sản phẩm của trí tuệ, của cảm xúc nơi một con người muốn sống và ham sống. Trong bài *Hoạ ưng* chẳng hạn, khởi đi từ một bức tranh sinh động vẽ con chim ưng trên tấm lụa trắng, nhà thơ lìa thế giđi chim muông hướng suy nghĩ vào cuộc đời. Tư thế của chim dù kiêu hùng dũng mãnh nhưhg cũng chỉ là chim ưng vẽ, nhất là lại bị dây tơ buộc chân vào cột sắt. Chỗ đứng chân chính của chim ưng phải là chôn trận tiền, ở những buổi săn bắn ác liệt và tất thắng : *Hà đương kích phàm điểu, Mao huyết sái bình vu* (Bao giờ đánh tan lũ chim hèn, Máu lông phơi giữa đồng cỏ).(6) Lý tưởng Đỗ Phủ ký thác vào hình tượng chim ưhg cũng là lý tưởng tác giả gửi gắm vào hình tượng con ngựa chiến ở một bài thơ vịnh vật khác, mô tả con ngựa Hồ xứ Đại uyển. Vđi khí thế của chim ưng của ngựachiến đó, Đỗ Phủ nhìn Thái sơn. Nhưng nhìn Thái sơn sau khi lạc đệ.

https://tieulun.hopto.org

Khác với Lý Bạch, Đỗ Phủ là người hăm hở xông vào thi cử, hy vọng thông qua hoạn lộ để làm quan. Đỗ Phủ đến Lạc dương là nhằm mục đích ấy. Nhưng nhà thơ, dẫu từng *độc thư phá vạn quyển, hạ bút như hữu thần* (đọc sách vở muôn quyển, hạ bút như có thần) (7), vẫn cứ bị Chủ khảo Lý Lâm Phủ đánh hỏng, lấy cơ là thiên hạ đã thái bình trên trăm năm, những kẻ sĩ có năng lực đã được trọng dụng, nơi thôn dã không còn người hiền nữa!

Rồi ra Đỗ Phủ sẽ tìm cách tiến thân khác. Làm thơ, làm văn tặng những người có thế lực để mong được họ tiến cử. Làm ba bài phú để trình lên vua. Tuy vua tán thưởng, ra lệnh ghi tên vào viện tập hiền để nghiên cứu phân bổ quan chức nhưng rồi vẫn chẳng được gì. Mãi đến năm 755, hai mươi năm sau *Vọng nhạc*, khi biến loạn An sử xẩy ra, khi một đứa con Đỗ Phủ đã chết đói, triều đình mới ban ân cho nhà thơ một chức quan quản lý kho vũ khí hàm bát phẩm!

Đỗ Phủ mở đầu bài thơ về Thái sơn bằng một câu hỏi. Câu trả lời không đơn giản. Thái sơn là *dương* và *âm,* là *hành tàng* và *xuất xử,* là sống và chết. Thái sơn là núi của Đức Phu tử, và ở một khía cạnh nào đó, cũng là núi của Đào Uyên Minh. Chính nét đẹp hùng vĩ nhưng che dấu đó của Thái sơn, với một quá khứ dài huyền thoại và truyền thuyết, đã quyến rũ mê hoặc Đỗ Phủ. Hỏi núi Đại tông như thế nào, là để mà trả lời Đỗ Phủ ra làm sao. Tâm tư phức tạp đối cảnh hỗn hợp nên nảy hứng thơ, tứ thơ, ý thơ.

Bốn câu đầu tả vẻ hùng vĩ của Thái sơn, bốn câu sau thể hiện tâm trạng rối bời của người đã thi trượt nhưng còn tráng chí sẽ thi nữa. Cũng có thể cho rằng bốn hên thơ đưa lại bốn cách nhìn núi Thái khác nhau : nhìn màu xanh của Thái sơn trên nền trời chung Tề Lỗ, nhìn Thái sơn như một mặt cắt thẳng đứng chắn đôi bầu trời thành hai mảnh âm dương, nhìn từ dưới lên và nhìn từ trên xuống, nhìn từ điểm đứng và nhìn từ toàn cảnh. Cách nhìn nào cũng lành mạnh song cái nhìn ở liên kết là khang kiện nhất. Ở liên kết còn có cả ngang tàng của ánh mắt, có cả vững chải của thế đứng, có cả sức mạnh của quyết tâm, có cả tầm cao của ưđc vọng, cả bài tuyệt không có một chữ *cao*, một chữ *đại s*ong hai đặc điểm đó của Thái sơn vẫn hiện rõ mồn một, vẫn hiển lộ minh bạch qua tổng thể các mối quan hệ do nét bút nhà thơ khắc hoạ.(8)

https://tieulun.hopto.org

tượng độc đáo do nhà thơ khơi gợi không khiến chói mắt. Những khái niệm đặc thù do nhà thơ vận dụng không gây khó chịu. Thi nhân khổ công dụng ngữ tầm tứ để ký thác tấc nôi tâm khẳm. Nhà thơ thành công vì mời gọi được người đọc tái tạo thi phẩm.

Bàn về cái đẹp của thơ, Lục Cơ đời Tấn trong Văn phú cho rằng thơ là để bày tỏ tình cảm nên phải viết một cách diễm lệ và vần luật cũng phải hoa mỹ, nghĩa là lời thơ phải đẹp đẽ trau chuốt (thỉ duyên tình nhỉ ỷ mỵ); còn Lý Chất đời Minh trong Độc luật phu thuyết thì nhắc đi nhắc lại điều phải coi tự nhiên là đẹp (dĩ tự nhiên chi vi mỹ). Trên thực tế, các chủ trương như vậy đòi hỏi hình tượng thi ca phải rõ ràng, cụ thể, truyền cảm; bên cạnh nội dung ngôn chí kinh điển, nảy ra từ tính tình, bắt nguồn từ tự nhiên (phát vu tính tình, do hồ tự nhiên, Lý Chất).

Nếu Thái sơn có nét đẹp thần tú, nét đẹp thần kỳ thì Vọng nhạc có nét đẹp ẩn tú, nét đẹp che dấu. ít nhất thì cũng ở liên thứ ba. An tú là chữ của Lưu Hiệp trong Văn tâm điêu long. Bonn, 01.06.2001

Bài viết ghi đầy đủ chi tiết thư tịch học tham khảo khi cần thiết, còn ngoài ra chỉ ghi tên họ tác giả và đầu đề tắc phẩm.

<2) one avoids the daring inversion of normal syntax and the logical incongruities necessitated by the approved interpretation.

à cause de I'absence du pronom personnel, on se demande si "poitrine dilatee" et "yeux tendus" sont ceux du poète ou de la montagne personnifiee. En réalité, le poète cherche justement à suggérer que le grimpeur "fait corps" avec la montagne et vít la vision de la montagne de rintérieur.

t4) Tú Xương : Ngày mai tớ hỏng tớ đi ngay.

Stephen Owen : "A failed examination candidate was often referred to as someone struck by an arrow or a schot-pellet/1 * 3 * 5 6 7 (The Poetry of the Early T'ang.Nevi Haven. Yale University Press. 1977. p.164).

Nhượng Tông dịch thơ: Bao giờ đánh bọn chim hèn, Máu lông tung rắc giữa miền đồng hoang.

Phụng tặng Vi Tả thừa trượng nhị thập nhị vận.

'8) Chữ đại ở câu đầu bài thơ không phải là chữ đại cố nghĩa to, lơn; nó là chữ đại viết vơi bộ sơn.

TRẦN VĂN TÍCH

https://tieulun.hopto.org

BACH XUÂN PHẺ

MẸ XẢ TÓC

Mẹ mãi sống cuộc đời như thị
Bao yêu thương tận tụy với khoan dung
Mẹ đẹp tựa tranh, thơ, ruộng, biển, muôn trùng
Cuộc đời Mẹ từ bi, tâm hoàn hảo

Nay xả tóc Mẹ xả luôn phiền não
Hạt Bồ Đề tỉnh giác niệm Nam mô
Nguyện Mẹ sống đời chúng con bớt khổ
Liễu vô thường, bến Mẹ lắm yêu thương

Ôi nhân gian mộng mị khôn lường
Con còn Mẹ dù xác thân gầy guộc
Con còn Mẹ, cõi ba ngàn thông thuộc
Xả tóc này, như xả cõi xa xăm

https://tieulun.hopto.org

(*Những đoạn thơ ngắn trích trong tập thơ HƯƠNG LÒNG*)

Im lìm viên sỏi
nhỏ thon diệu vợi
nằm nghe biển ca
sóng vỗ gần xa
thả mình trên cát
nằm nghe gió hát
chợt hiểu ra rằng
mòn khuyết như trăng

*

Không em không em ngày buồn tê tái
không em không em đêm dài lạnh lẽo
Với em với em ngày đêm hăng hái
với em với em thế giới vui theo

*

Qua bên kia sông, đã tới được bờ
(Bờ kia bên đó, bây giờ là đây)
Khi ngoảnh lại
(nhìn bờ bên đó)
đâu ngờ/
(hững hờ/)
lững lờ

BẠCH XUÂN PHẺ

https://tieulun.hopto.org

VỀ THĂM QUÊ NGOẠI

Quê Ngoại tôi thơm hoa đồng cỏ nội,
Biển và trăng lấp lánh ngàn sao
Ruộng vườn xưa nay vắng bóng người
Ai bỏ xứ ra đi tìm lẽ sống

Khi tôi về ngỡ em còn trong mộng
Êm ả, lung linh ánh mắt đợi chờ
Em đã đến đã đi như cơn mộng
Thì tiếc gì lận đận một vần thơ.

Núi Bà đó vẫn ngàn đời kiên nhẫn
Tiếng chim chào gió lộng mây bay
Căn nhà cũ, bếp xưa không còn nữa
Người ra đi biền biệt phương trời

Dấu tích đó rêu phong ân nghĩa lớn
Người thương ơi! sao nhớ quá đi thôi.
Trong vạt nắng ta thấy mình giọt nước
Đổ về nguồn thân phận kẻ mồ côi!

https://tieulun.hopto.org

MẸ, ĐÊM GIÁNG SINH VÀ TRĂNG

Tối nay đêm Giáng sinh, Trăng tròn vời vợi
Mùa đông lạnh buốt sao lòng chơi vơi
Mùa Lễ đầu tiên vắng bóng Mẹ
Mẹ như vầng trăng. Tráng lệ.
Mầu nhiệm và đong đầy
Thong dong áng mây
Nhớ Mẹ nhiều
Mẹ Yêu
Mẹ

MOTHER, CHRISTMAS NIGHT AND THE FULL MOON

On this Christmas Eve, the full moon shinning.
Winter is cold, our hearts are aching.
This is the first holiday that
our mother is not with us,
Mother is like the moon.
So magnificent,
pure, magical
like free clouds
Immense
Mom

BẠCH XUÂN PHẺ

https://tieulun.hopto.org

NGUYÊN MINH

VỀ NGUỒN

Nhân gian chỉ kiến thiên sơn tú,
Thùy thính viên đề thâm xứ thâm.
Tuệ Trung (1230-1291)

Người đếm bước giữa muôn trùng sóng động,
Dấu chân hằn trên cát bụi thời gian,
Mây phiêu lãng ngàn năm trong thoáng mộng,
Rêu cỏ ta người xanh mịt phủ trời trăng.

Bờ đá dựng giữa hồn thơ cổ độ,
Biển nguyên sơ dào dạt sóng yên bình.
Mưa rơi xuống như cội nguồn muôn vật,
Người cúi đầu trong ân sủng vô minh.

https://tieulun.hopto.org

Mưa rơi xuống gội trăm nghìn khổ nhục,
Nắng hong vàng trái chín ngọt thơm môi.
Gió ngàn phương về che chở vành nôi,
Người bật khóc trong tiếng à ơi muôn thuở.

Nắng vẫn tỏa tự tầng cao bát ngát,
Mưa từ trời mà đất mãi khát khao.
Bình minh lên mây trắng vẫy tay chào,
Hạt sương sớm long lanh tình vạn hữu.

Hoa vẫn nở vườn xưa chim vẫn hót,
Người vẫn đi trong trầm mặc bao đời.
Dòng máu đỏ trái tim hồng muôn thuở,
Tự ngàn xưa và mãi đến ngàn sau.

Nắng trên đầu và mây tỏa dưới chân đi,
Người nhẹ bước giữa vườn xưa hương tỏa ngát,
Và từ đó trên đỉnh nguồn chim hót,
Tiếng vượn trầm xuyên suốt chuỗi thời gian.

NGUYÊN MINH

https://tieulun.hopto.org

NGUYỄN VĂN SÂM

ƯỚC VỌNG BAY TAN

Kịch Thơ Nguyễn Văn Sâm

Lời tựa của nhà văn Uyên Thao

Bốn chữ Ước Vọng Bay Tan bỗng đẩy tôi vụt nhớ về cuối thập niên 1990. Thuở đó tuy đã ra khỏi nhà tù, nhưng chưa thoát vòng quản chế nên tôi thường như chiếc bóng. Dù vậy, tôi lại gặp được Hoàng Tấn rồi gặp lại Nguyễn Văn Sâm — do Hoàng Tấn ở cùng khu Thanh Đa và Nguyễn Văn Sâm từ Mỹ về thăm Sài Gòn vẫn còn nhớ một cái tên xưa cũ. Điều tình cờ là chính một cuốn sách của Nguyễn Văn Sâm cuối thập niên 1960 đã giúp tôi biết rõ hơn về Hoàng Tấn, một cây bút trong hàng ngũ kháng Pháp lớn hơn tôi ngoài mười tuổi. Cũng từ cuốn sách của Nguyễn Văn Sâm, tôi biết Hoàng Tấn từng là bạn thân của một nhà thơ miền Nam kháng chiến mà tôi ngưỡng mộ là Vũ Anh Khanh…

Những buổi chiều gặp gỡ hiếm hoi, Hoàng Tấn hay kéo tôi ra bãi cỏ bên bờ sông Thanh Đa ngồi lặng bên nhau. Hoàng Tấn đã qua ngưỡng cửa thất tuần nên chỉ đôi lúc nhắc vài mẩu chuyện xa vời rồi lặng lẽ nhìn khói thuốc bay.

https://tieulun.hopto.org

Riêng tôi với thói quen đã có sau mười mấy năm sống qua các nhà tù nên trở thành biếng nói. Tuy vậy, tôi có thể hiểu tâm tư người bạn già chỉ qua vài lời bâng quơ chẳng hạn "thằng Vũ Anh Khanh tính bơi qua sông Bến Hải trở về Nam nên mất mạng" hoặc "ông có dịp nào gặp gỡ trò chuyện với Xuân Vũ không?" và "vụ Tam Ích thắt cổ tự tử ra sao …?" Những lúc đó, tôi thường nhớ tới tựa đề một cuốn sách của Hoàng Tấn mà Nguyễn Văn Sâm từng nâng niu trân trọng cái ý nghĩa chứa đựng trong đó: Cứu Lấy Quê Hương!

Khi chúng tôi ngồi bên nhau, gần tròn nửa thế kỷ đã trôi qua kể từ ngày Hoàng Tấn cất lên lời kêu gọi đó. Chắc chắn đó là lời kêu gọi đã được không ít người hưởng ứng với trọn vẹn nhiệt tình hiến dâng cho đất nước, nhưng đó cũng chính là một tác động góp phần không nhỏ đưa đất nước vào ngõ cụt bi thương. Gần như tôi không trả lời dứt khoát câu hỏi nào của Hoàng Tấn vì luôn nghĩ anh chỉ đang tự hỏi với nỗi vò xé về chọn lựa đã có của chính bản thân. Hoàng Tấn không quên ước vọng đóng góp cho quê hương nhưng cũng không quên ước vọng đó đã bay tan theo gió vì con đường anh chọn lựa chỉ đẩy quê hương xuống đáy vực oan khiên.

Mấy năm sau, khi đã trở thành di dân tị nạn trên vùng đất mới, tôi nhận được một lá thư cho biết Hoàng Tấn từng qua nhiều buổi chiều ngồi khóc với một bài viết của tôi. Tôi không biết gì về tương quan giữa Hoàng Tấn và Nguyễn Văn Sâm, nhưng tôi nghĩ Nguyễn Văn Sâm cũng mang cùng tâm tư của Hoàng Tấn, dù Nguyễn Văn Sâm không có cùng chọn lựa như Hoàng Tấn.

Điểm tương đồng là nỗi đau khó đè nén trước những ước vọng tốt lành cứ nối tiếp bay tan. Và, tôi nghĩ Nguyễn Văn Sâm cũng có thể rơi nước mắt khi viết những dòng chữ về các Ước Vọng Bay Tan…

Tuy nhiên, chính nỗi đau này lại là điều mà hết thẩy những người còn lương tri đều cần đeo gánh và truyền rao, dù phải đeo gánh và truyền rao trong nước mắt.

Virginia June 09, 2016

Uyên Thao

oOo

https://tieulun.hopto.org

ƯỚC VỌNG BAY TAN

Kịch thơ hai màn

NHÂN VẬT CHÁNH:

– Sương Nguyệt Anh, chừng 40 tuổi trang điểm thanh thoát, cao sang nhưng đơn giản, bộ quần áo rộng trắng càng tốt.

– Nguyễn Thị Vinh, con của nhân vật Sương Nguyệt Anh, độ 13, 14 tuổi. Y phục bà ba màu nhã.

NHÂN VẬT PHỤ:

– Tiếng Thời gian, tiếng vọng trong hậu trường lúc bắt đầu và chấm dứt vở kịch. Giọng Nam

– Kẻ xấu, nhân vật có tác dụng làm cho bản kịch không quá nặng nề. Kẻ xấu không cần hiện diện, có thể là tiếng trong hậu trường nhưng giọng khác với giọng Tiếng Thời Gian.

NHẠC: Nhạc đệm không lời buồn buồn như sự trằn trọc của người không ngủ được trong đêm khuya. Có thể là nhạc những bài lý của cổ nhạc…

MÀN MỘT

(Trước khi mở màn)

TIẾNG THỜI GIAN:

(Trong hậu trường phát ra, giọng Nam)

Thời Gian có khả năng ghi lại những gì xảy ra trên mặt đất lúc hiện tượng xuất hiện và phát ra lại bất kỳ lúc nào thời gian muốn. Hiện tại ở đất nước trước kia con cháu nhà thơ Nguyễn Đình Chiểu là nữ sĩ Sương Nguyệt Anh sinh sống thì đương có cảnh trên sông trên biển cá chết đầy tràn trắng nước:

Lềnh mặt nước cá lờ đờ hả họng,
Nổi dật dờ trên vải đủi đen thui.
Dòng sông đứng than trời như bọng:
"Xót dân nghèo vớt cá chết nặng mùi."

Cảnh kẻ khó nghèo khổ phải sống ké nghĩa trang buồn vì chẳng tạo được một túp liều dầu là rất nhỏ:

Ngày nô đùa chơi hú tim hú mọi,

https://tieulun.hopto.org

Tối che sương dỗ giấc giữa tha ma.
Gái mới lớn trẻn trơ mời khách chọi,
Hình mộ bia nhăn mặt: "Cõi ta bà!"

Thời Gian mời người-thời-nay nhìn lại người-thời-xưa Sương Nguyệt Anh với ước mơ giúp người dân đương bị mất Tự Do và mất cả những thứ thiêng liêng khác của con người sống trong một đất nước mà mình chẳng có quyền công dân….

(Mở Màn)

CẢNH: Cảnh đêm tối từ trong một nhà tranh nhìn ra, cửa sổ có tấm liếp dựng lên hạ xuống được. Ngoài xa kia có ánh đèn lù mù chớp tắt, chớp tắt. Có thể làm đẹp hơn nếu để cảnh một dòng sông có chiếc thuyền nhỏ với ánh đèn lu lu. Trong nhà có một cái bàn và hai ba cái ghế, trên bàn có bộ bình trà và ly. Hai bên sân khấu nghĩa là tường nhà có treo / dựng hình cụ Nguyễn Đình Chiểu phóng lớn và đối diện là cái bìa quyển Lục Vân Tiên phóng lớn
.

Ước Vọng Bất Tận – Nguyễn Văn Sâm – tvvn.org

SƯƠNG NGUYỆT ANH:

(Ngồi trước bàn, ngó ra khán giả, ngâm thơ)

T*rước đèn xem chuyện Tây Minh*
Gẫm cười hai chữ nhân tình éo le.
Ai ai lẵng lặng mà nghe,
Giữ răn việc trước lánh dè thân sau.

(Đi qua đi lại, lộ vẻ suy tư.)

NGUYỄN THỊ VINH:

(Bước ra từ hậu trường, tới gần người mẹ. Nhạc nền…)

Mẹ! Nhẹ buông liếp xuống mẹ nhe!
Đèn bảo sông đen ánh lập lòe.
Gợi lửa ma trơi vờn cổ mộ,
Gợi bóng âm hồn núp bụi tre.

(Người mẹ thả tấm liếp xuống, đứa con vịn tay mẹ.)

SƯƠNG NGUYỆT ANH:

Con yêu! Mẹ thả liếp giùm con,
Chuyện lửa ma trơi, chuyện âm hồn.

(Người mẹ nâng cằm con lên, ngó thẳng vào mắt con.)

Chỉ có trong tâm người yếu đuối,

https://tieulun.hopto.org

(Chỉ ra bến sông)
Con yêu!
(Nhạc nền…)
NGUYỄN THỊ VINH:
Mẹ yêu!
(Nhạc nền…)
Trong lúc trời đêm gió thổi lạnh.
Cơ hàn cóng róng áo mong manh.
Vảy chài kiếm sống trên xuồng nhỏ.
Con thấy nhói đau dạ bất bình!
SƯƠNG NGUYỆT ANH:
Xúc cảm xót thương người khổ nghèo
Là ánh thiên lương hướng nẻo theo.
Vô cảm vô tình không đáng sống,
Dầu ôm vàng bạc nhiều thiệt nhiều!
NGUYỄN THỊ VINH:
Vâng! Vâng! Mẹ nói đúng!
(Đi tới đi lui rồi chạy đến cửa sổ nhìn quanh. Cúi đầu.)
Lòng rười rượi, buồn trông xóm vắng,
Già cô đơn, cuộc sống quạnh hiu.
Thanh niên thiếu nữ đều yên lặng.
Cảnh trí tang thương, cảnh chợ chiều!
SƯƠNG NGUYỆT ANH:
(Trầm ngâm)
Con biết vì sao ra cớ sự?
Nước nhà đâu nữa nghĩa tự do.
Trên kia trị nước toàn giòi bọ,
Chí lớn ngang Trời cũng nằm co!
(Nhạc rờn rợn, rập rình như trong phim kinh dị rồi chuyển sang nhạc buồn có / không lời của tân nhạc về cảnh về tang thương của quốc gia.)

Thực dân nghiền nát bao thế hệ,
Hướng về sắc dục thỏa dâm mê.
Tạo người vô cảm cùng ích kỷ,
Giết chết dân ta với rượu chè.
(Nhạc nền…)

https://tieulun.hopto.org

NGUYỄN THỊ VINH:
Trăng sương lạnh nỉ non ngàn tiếng dế,
Đêm âu sầu đất nước nhuộm màu tang,
Chung quanh đây đau khổ lẫn điêu tàn
Con thông cảm nỗi bi thương của mẹ.
SƯƠNG NGUYỆT ANH:
Quê hương nghèo đói cả nhân gian.
Nên thương…
NGUYỄN THỊ VINH:
Bạc phận kiếp cơ hàn.
SƯƠNG NGUYỆT ANH:
Nên thương …
NGUYỄN THỊ VINH :
Ánh lửa trên sông lạnh.
SƯƠNG NGUYỆT ANH – NGUYỄN THỊ VINH:
Thấy cảnh nghèo, đau … biết xốn xang.
(Nhạc đệm như đêm đang trôi trong cảnh buồn lê thê. Sương Nguyệt Anh tới bàn ngồi xuống, rót nước. Đứa con đứng kế bên.)
SƯƠNG NGUYỆT ANH:
Lòng ray rứt….
NGUYỄN THỊ VINH:
Không ích gì đâu mẹ!
SƯƠNG NGUYỆT ANH:
Phương cách nào?
NGUYỄN THỊ VINH:
Nâng nhận thức người dân!
Một tờ báo…
SƯƠNG NGUYỆT ANH:
Ý hay, con sáng lẽ!
NGUYỄN THỊ VINH:
Không bao lâu….
SƯƠNG NGUYỆT ANH:
Đất nước sẽ canh tân!
(Nhạc trầm trầm buồn buồn để chuyển sang cảnh đêm khuya tịch mịch người mẹ vẫn tỉnh thức, đứa con đã lộ vẻ buồn ngủ.)

https://tieulun.hopto.org

SƯƠNG NGUYỆT ANH:
Con đi ngủ, mẹ ngồi đây xí nữa,
Nghĩ tương lai, một tờ báo Nữ Chung.
Chuông phụ nữ gióng lên điều cần sửa,
Chuông phụ nữ gióng lên điều cần sửa,
Ngàn điều bàn ngoài tứ đức tam tùng…
(Đứa con ra tới chỗ có hình nhà thơ Nguyễn Đình Chiểu. Xá xá thành khẩn… Nhạc nền…)
NGUYỄN THỊ VINH:
Thưa ông Ngoại, chào ông, con đi ngủ,
Trong chiêm bao, từng chữ, đọc sách ông.
(Đi sang chỗ hình bìa quyển sách Lục Vân Tiên, tay rờ lên những chữ…)
Con cố hiểu những điều ông ẩn dụ,
Sống làm người, trung hiếu, khắc sâu lòng.
Cúi đầu chào mẹ rồi đi vào hậu trường.
SƯƠNG NGUYỆT ANH:
(Ngồi xuống bàn, rót nước uống, suy nghĩ…)
Cầm ngôn luận ta hướng người cõi thiện,
Dạy nhân gian bỏ mắt trắng nhìn nhau.
Tờ báo đúng, vui thay tròn sở nguyện,
Tờ báo sai, ta biết, sẽ lòng đau.
Cầm ngôn luận ta đánh người tham nhũng,
Bọn tham ô bọn cậy thế cửa quyền.
Bút như gươm phát huy lòng anh dũng,
Ta chém phường mọt nước hại dân đen.
(Chống cằm, gục đầu xuống lưng chừng. Nhạc nền nhè nhẹ rồi tắt dần từ từ trong khi đèn cũng từ từ tắt chuyển sang hoạt cảnh kế nếu sân khấu rộng. Nếu không được điều kiện nầy thì cho âm thanh phát ra từ hậu trường.)
KẺ XẤU:
Mỹ nữ ôi! Mỹ nữ ôi!
Ngửng mặt lên, chớ cúi đầu e thẹn,
Mở lòng hoa hòa điệp khúc yêu đương.
Mỗ tài đức, đại gia cùng bảnh tẻng,
Chung quanh đây vĩ đại có ai nhường!

https://tieulun.hopto.org

Trung hiếu làm đầu trai kỷ cương,
Trau tria tiết hạnh xá chi phường,
Dòm giỏ đêm khuya nhà góa bụa,
Xứng danh ai Trạng Lợn trộm hoa tường!
(Đứa con từ trong hậu trường chạy ra, dáng ngái ngủ, ôm mẹ, cả hai cùng cười lớn tiếng. Đèn từ từ tắt. Nhạc rền lớn như nhạc ở đoạn phim kinh dị.)
Màn hạ!
MÀN HAI
(Trước khi mở màn)
TIẾNG THỜI GIAN: *Hai năm sau. Người nữ sĩ trở về nhà từ sàigòn với nhiều thất vọng và buồn bực sau thời gian mấy tháng coi tờ báo Nữ Giới Chung bị nhiều giới hạn về quyền đăng bài chọn bài .. Ước vọng không thực hiện được, Chung quanh mình dân vẫn nghèo và trí vẫn thấp như xưa. Bà mang một mơ ước khác…*
(Mở màn)
CẢNH: *Cảnh căn nhà như cũ, có thể dịch cái bàn cho khác với cảnh trước. Tấm liếp được giở lên. Cảnh sông ở xa được thay bằng cây cối, tàu dừa.. Trong nhà, chỗ hình Cụ Đồ Chiểu được thay bằng hình Sương Nguyệt Anh, chỗ hình bìa quyển Lục Vân Tiên được thay bằng hình một xấp vài trang tờ báo Nữ Giới Chung.*
NHÂN VẬT: *Như màn một nhưng đã thay quần áo khác.*
(Nhạc nền êm dịu…)
NGUYỄN THỊ VINH:
(Đọc sách)
Nguyệt Nga thưa việc tiền trình,
Kiều Công tưởng nỗi sự tình chẳng vui.
Nguyệt Nga dạ hãy ngùi ngùi,
Nghĩ đòi cơn lại sụt sùi đòi cơn.

Lao đao phận trẻ chi sờn…
(Thấy mẹ về, buông sách xuống. Chạy ra mừng với dáng hối hả lật đật.)
Mẹ về! Mẹ về!
Thấy mẫu thân con mừng rơn hết lớn,
Bao ngày qua hằng bữa hóng mẹ yêu.

https://tieulun.hopto.org

Sáng tinh sương ngơ ngẩn tới xế chiều,
Không bóng mẹ con cô đơn dữ tợn.
(Người mẹ ôm con, vuốt tóc và cầm lên quyển sách, lật lật từng tờ. Con nép đầu vào mẹ. Nhạc nền.)
Nhà trống vắng tạm quên bằng sách vở,
Ngâm truyện ông, con nay thuộc từng hàng,
Đọc báo mẹ, lòng con như bừng mở.
Biết bao điều ngày trước vẫn hoang mang!
SƯƠNG NGUYỆT ANH:
(Để sách xuống, dẫn con lại chỗ treo tờ báo Nữ Giới Chung, giở lên từng trang.)
Con biết đó, mẹ lăn vào làng báo,
Nữ Giới Chung chuông gióng tiếng nữ quyền.
Nói tiếng Oán thay dân mình thấp miệng,
Rao lớn rằng Độc Lập chữ thiêng liêng.
NGUYỄN THỊ VINH:
(Ngó vô mẹ.)
Nay mẹ về?
SƯƠNG NGUYỆT ANH:
(Buông tờ báo xuống, thở dài.)
Họ viết láo triền miên!
NGUYỄN THỊ VINH:
(Nắm tay mẹ giụt giặt.)
Mẹ thất vọng?
SƯƠNG NGUYỆT ANH:
…. Không gì buồn hơn nữa!
(Đi qua chỗ có hình mình, rờ rờ, mỉm cười buồn.)
Mượn tay mẹ, họ viết muôn thứ chuyện,
NGUYỄN THỊ VINH:
(Mỉm cười, nắm hai vai mẹ.)
Chắc đầy trời toàn nịnh nọt khó ưa?
SƯƠNG NGUYỆT ANH:
(Đi qua đi lại cúi đầu suy nghĩ.)
Phải!
(Đi qua một lần nữa tới tờ báo.)
Phải!

https://tieulun.hopto.org

(Nhạc nền…)
Chuyện đáng nói chẳng bao giờ được nói,
Nhiều xóm làng người nghèo đói trơ xương
Bao triệu dân, chỉ một nhúm nhỏ trường
Vô học thức, tả tơi dường tôi mọi!
Kẻ quyền thế trên cao ngồi vòi vọi,
Bợ Tây tà, câm miệng nhét túi thêm.
Mồm mép lắm nói những lời ngu muội,
Nêu chuyện lên, 'chúng nịnh' bảo chờ xem.
NGUYỄN THỊ VINH:
Quyền chủ bút mẹ đâu không thử ném…
(Đưa tay vung quyết liệt)
… chúng ra đường, khỏi tờ báo Vì Dân.
SƯƠNG NGUYỆT ANH:
(Giọng lớn, vui.)
Những kẻ xấu tội đồ xưa xử chém,
(Giọng nhỏ, buồn, nói đứt khoảng.)
Mẹ tố nhiều, chủ nhiệm xé, lần khân.
Mẹ chủ ý, cố tình đong đo tội,
Của Tây u, ăn-phọt, của dựa hơi.
Họ trói tay, bẻ bút, họ đập ngòi.
Tạo thất vọng, u hoài, im tiếng nói.
NGUYỄN THỊ VINH:
Ai bẻ bút, đập ngòi, con không hiểu,
Kẻ bỏ tiền, kẻ điều khiển đường đi?
SƯƠNG NGUYỆT ANH:
(Gật đầu, cười.)
Làm chủ bút, bung xung, bài tối thiểu,
Viết nhiều điều… quốc sự! Bị tình nghi!
Chuyện nhạy cảm, không nên, vùng tế nhị…
Mẹ tung hê, chức chủ bút, đáng gì!
NGUYỄN THỊ VINH:
Con có mẹ, giờ đây, con thích chí,
(Cười vui…)
SƯƠNG NGUYỆT ANH:
Giúp cho dân…

https://tieulun.hopto.org

(Đi đi lại lại, để một ngón tay trên trán.)
Giúp cho dân…
NGUYỄN THI VINH:
… Mở trường học thử xem!
SƯƠNG NGUYỆT ANH:
Canh tân nước, không làm tròn đại chí,
Mở trường ư? Con gõ trúng nỗi niềm!
(Hai mẹ con ôm nhau xoay vòng, cười.)
KẺ XẤU:
Tôi thẹn quá, xin kêu tưng bằng chị,
Tài thấp hèn, chí nhỏ, chịu làm em.
Với cháu bé, cậu thua xa ý chí,
Xin vái chào bái phục, vạn lời khen!
(Ba người cúi đầu chào nhau thân thiện.)
SƯƠNG NGUYỆT ANH:
Nhật nhật tân, chí hướng quyết giữ bền,
Tạo dân trí mở mang cùng can đảm…
BA NGƯỜI:
"Ta về cúi mặt đầu sương điểm
Nghe nặng từ tâm lượng đất trời
Cám ơn hoa đã vì ta nở.
Thế giới vui vì nỗi lẻ loi" (*)
(Nhạc kết thúc, diễn viên cúi đầu chào thiệt lâu, trong khi Tiếng Thời Gian vọng lại thì diễn viên đi vào.)
Màn hạ.

TIẾNG THỜI GIAN:

Tiếng Thời Gian xin nhắc lại với Người Thời Nay rằng Điều ước mơ của bà Sương Nguyệt Anh, cũng như của biết bao nhà ái quốc ưu dân khác không hoàn thành, đất nước chưa đầy một thế kỷ sau còn tệ hại hơn:

https://tieulun.hopto.org

Văn Hóa thì xuống cấp:
Sáng tiệc nhậu, trưa tối chiều nhậu, nhậu,
Vợ đâm chồng, con giết mẹ tỉnh queo.
Trai mười mấy dáng đi người bịnh hậu,
Trẻ lớp Năm đã biết khoái phì phèo.
Cảnh trường học thấy càng đau lòng:
Gái đánh nhau, xé quần bạn cùng lớp.
Thầy gạ trò vô nhà nghỉ kiểm bài.
Em nhỏ yếu chôm tiền đem cúng nộp,
Học điều hư, tốt nghiệp khỏi thày lay.
Bịnh viện công còn tệ hơn thế kỷ trước:
Nằm trở đầu hai bịnh nhơn giường hẹp,
Không phong bao vô hóa đối vô tâm.
Chết như rạ, phận nghèo hèn tôm tép,
Động lòng ai những tiếng khóc âm thầm!
(Nhạc lớn để biểu lộ sự kinh dị rồi … nhỏ dần….)

HẾT

NGUYỄN VĂN SÂM
Viết xong cuối tháng 04 năm 2016 tại thành phố Victorville, CA, Hoa Kỳ.
(*) Thơ Tô Thùy yên

https://tieulun.hopto.org

HOÀNG XUÂN SƠN

DÂU. VÀ MÀU TÓC KHÁC

Những rễ cây ngoằn
ngoèo trên đất
bám lấy một thỏi son
hồng
đôi môi đánh rớt từ
thế kỷ trước
màu tóc hung
biến đổi khí hậu xanh
đỏ tím vàng
quyển trời nặng thêm
sắc xám
không phải tư duy
người
chất thải của một bãi
thần quyền formosa
nào đó
huyền hồ mửa kim loại
xuống biển
lũ người hung tợn chẻ
đôi con cầu gai
nhét quả dâu đỏ vào
giữa
và bảo mùa này rong
tảo trúng thực
tôi không tin lời em nói
khi chiếc bluejean cấu
nhiều lỗ thủng
bệnh phô trương bần
cùng và những hình xăm
biết đi
quả dâu và màu tóc
lần hồi trộn lẫn
dưới đáy cặn hồ bơi

HOÀNG XUÂN SƠN
24 juillet 2019

https://tieulun.hopto.org

ĐỨC PHỔ
NGÀY VỀ

Mốt mai anh sẽ về thăm lại
dẫu xóm tàn khuya tắt ngọn dầu
dẫu con đường cũ người không tới
những dấu chân còn nghe ấm hơi.

dẫu khi anh trở về thăm lại
người đã theo thuyền bỏ bến xưa
hồn anh ngất lịm màu thu úa
mấy mùa đau. xót phận bao mùa.
từ dạo vườn cây ươm trái mới
môi người mật rót thảo thơm yêu
anh nghe ruột mát từng khúc ruột
ngờ đâu mới sớm đã tan chiều.

về lại nhìn nhau chắc thẹn mặt
bao lời thể nguyện kể như không
nỗi đau chất ngất thành ung nhọt
bó tay. thang thuốc. đợi phiêu bồng.

người có tin không sẽ một ngày
đất trời tan hết những oan sai
lân bang thôi hãy đừng khách lạ
buổi gặp vai kề chỉ mốt mai…

ĐỨC PHỔ

https://tieulun.hopto.org

NGÃ PHƯƠNG HUYỀN

ÁM ẢNH CONTAINER

Ba lần trong ngày tôi
Ám ảnh container
Như trước đây ba lần
Trong ngày tôi ám ảnh

Chiếc còng chữ u máng
Vào cổ chân tôi và xỏ
Cây sắt thật dài cây

Sắt thật dài có hàng
Dài người ngồi cạnh tôi
Ám ảnh ba lần trong
Ngày ấy xưa ngủ vùi

Ký ức tôi và lúc
Nào lúc nào đó chúng
Thức dậy bây giờ thì
Ám ảnh container

Trời! khuôn mặt trẻ cô
Gái mặt trẻ chàng trai
Nằm trên bàn thờ người
Mẹ ngồi khóc người cha
Đứng than container

Ơi container ba lần
Ám ảnh trong ngày tôi
Tưởng màn đêm màn đêm
Sẽ chỉ là màn đêm

Và màn đêm sẽ kéo
Dài có khi nào mãi
Là màn đêm mà không
Hề thấy ban ngày xuất

Hiện phải chăng ám ảnh
Tôi quá sức tưởng tượng
Thứ tưởng tưởng quá sức
Tôi không hề biết tôi.!!!

NGÃ PHƯƠNG HUYỀN

https://tieulun.hopto.org

HOÀI ZIANG DUY

EM TỪ NHAN SẮC BƯỚC RA

Đôi khi
Ngồi chẳng nghĩ gì
Bởi thân không hẹn
Ước gì mai sau
Có gì sâu thẳm chia nhau
Bằng không dấu mặt
Tay chào thủy chung

Quên đi như thể ngại ngùng
Năm xưa đối diện
Tưởng cùng chiếu hoa
Miền da thịt ngát thiết tha
Tuổi bên thiếu nữ ngọc ngà hương xa

Em từ nhan sắc
Bước ra
Như trong cõi mộng
Thánh ca vô cùng
Nhớ không từ giấc mông lung
Với con mắt ướt
Bao dung tấm lòng
Nói cùng chân ước hư không
Mang chi gánh nặng
Tư thông lữ trình

Mấy ai hiểu được chính mình
Làm sao soi thấu
Tầm nhìn phía sau
Quên đi
Cuộc sống mời chào
Nhiều cơn ẩn dụ ba đào dạt xa

Những gì
Trông thấy hôm qua
Hôm nay
Ngộ nhận biết ra bóng già
Trái ngang ẩn náu
Lược là
Vương chi tóc xoả
Bước ra thế trần
Yêu người bóng sắc tự thân

HOÀI ZIANG DUY

https://tieulun.hopto.org

HÌNH NHƯ CÓ ĐIỀU KHÔNG THỂ

Em có biết những điều không thể nói
Dấu đằng sau góc thấp tâm hồn
Che hết bóng ngậm ngùi dở lỡ
Sống lại thời dạ buổi tân hôn

Nếu một ngày, tháng, không sống hôm qua
Năm sao hiểu dòng đời dang dỡ
Sóng xô nhau một thời tình lỡ
Đạn bom nhau chia chác hận thù

Biết về đâu gọi hồn người năm cũ
Máu xương hề đàn dạo khúc bi thương
Mấy mươi năm một kiếp đoạn trường
Sao vơi được khối tình đau ấp ủ

Quê hương không buồn quên chốn cũ
Khi tuồng đời dần đổi xoay quanh
Đổi áo hoa góc đường ngôn ngữ
Đổi lòng trong sốc duổi mặt ngoài

Em có biết là điều không thể
Điều không tin sự thể đã rồi

https://tieulun.hopto.org

Xưa phế tích sống vay phần cơm áo
Trước rồi sau cũng chết, dẫu muộn màng
Lúc vàng son ai nghĩ thời giông bảo
Đã quên thời ẩn náu sống cưu mang

Em có biết những điều xưa dấu kín
Giờ tan hoang bày biện cách dị thường
Những bông hoa mọc trên đường gian trá
Ngậm ngùi trông hạt đỏ nở khoa trương

Đâu ai đợi đâu chờ người sống kiếp
Gần bên nhau trong thế giới tận cùng
Lúc đứng lặng một mình nghe gió hú
Tự ngàn phương tình đã tuyệt mông lung

Không ai thấy mặt trời mù sóng biển
Nhấp nhô lòng cạn kiệt buổi hoàng hôn
Đất nước ta người còn dời đổi
Thời mai sau hệ lụy lấy lời nguyền.

Khi đứng lại nghe người điên khóc kể
Điều không tin như thể đã qua rồi.

HOÀI ZIANG DUY

https://tieulun.hopto.org

VŨ UYÊN GIANG

THĂM MẸ

Con về thăm mẹ một chiều thu
Cây lá vàng hoe, gió mịt mù
Chợt thấy cay cay trong khóe mắt
Chao ơi! Mẹ đã già hơn xưa…

KHÓC MẸ

Hôm nay con về Mẹ đâu chẳng thấy?
Nhà vắng, phòng không Mẹ đã đi rồi
Con nghe trong lòng đau xót chơi vơi
Nước mắt tuôn rơi mãi hoài Mẹ ơi!

Nhớ ánh mắt dịu hiền nhân hậu
Nhớ nụ cười tươi nở trên môi
Con tìm sao thấy Mẹ ơi!
Cả đời con mất Mẹ rồi còn đâu?

https://tieulun.hopto.org

Con về thăm Mẹ lúc vào thu
Ngọn gió rung cây bụi mịt mù
Hoa nở trước sân vàng mấy đóa
Bây giờ mất Mẹ cảnh âm u

Nhớ thuở ấu thơ đã rất xưa
Mẹ bồng em Thái, dắt em Cơ
Cùng con trốn chạy xa
Miền Bắc Dắt díu vào

Nam đất tự do.
Mẹ dạy cho con sống ở đời
Trong nhà, ngoài họ phải luôn vui
Dưới nhường trên kính cho yên ổn

Con vẫn nhớ hoài chẳng dám nguôi
Mẹ bỏ chúng con đi rất xa
Lìa xa trần thế cõi ta bà
Cầu xin cho Mẹ mau siêu thoát

Nương nhờ kinh kệ chốn Phật Đà.

VŨ UYÊN GIANG
13 tháng 9 năm 20...

https://tieulun.hopto.org

NGUYỄN THỊ HỒNG HẢI

KHÓI

Cô vừa nhác thấy Lisa khi bước vào tiệm ăn.Rõ ràng là Lisa với dáng ngồi vừa uể oải vừa khêu gợi một cách cố ý. Không thể làm lơ vờ như không thấy. Cũng không thể bước lui khi cửa ra vào chật kín.Lisa là cục bướu ung nhọt lở loét luôn nhức nhối trong cô.

Nó đẹp kỳ lạ. Cái đẹp mà khi người ta nhìn ngắm nó luôn mang lại cảm giác náo nức lẫn ham muốn.Phải thú nhận rằng cô chưa thấy hoặc từng gặp một người nữ nào đẹp hoàn hảo như nó. Tựa như khi Thượng Đế nặn ra nó, hôm ấy là ngày đẹp trời và Ngài muốn tặng trần gian một tác phẩm tuyệt tác, không trùng hợp, không khuyết điểm khi đem so sánh với tạo vật khác.

Hai đứa cùng lớn lên ở thị trấn nhỏ bé, nghèo nàn, mặt và lưng dựa vào hai vách núi sừng sững. Người ta có thể làm gì với thế đất khô cằn không chút mầu mỡ đó? Cùng nhà nghèo, đông con. Số anh chị em của nó đếm cũng xấp xỉ như nhà cô, chừng như hai bà mẹ đẻ thi thì phải. Bà nầy vừa lọt ra môt đứa thì vài tháng sau nhà kia có tiếng con nít khóc ti toe. Những miếng tã vàng xỉn cắt từ vạt áo hay ống quần cũ từ sân sau hai nhà quanh năm đuổi theo gió bay phần phật.

https://tieulun.hopto.org

Với bề ngoài xấu xí và nhút nhát của cô, đi với Lisa, vô tình làm tăng thêm vẻ đẹp vốn sẵn có của nó . Lũ con trai chạy theo Lisa lạch bạch như đám vịt giẫm phải bã thuốc. Đứa giập cánh đứa thọt chân, đứa nào cũng mong được nó ban phát chút ân huệ, nhưng Lisa nào đâu màng tới đám vịt què ấy. Đám cuồng si đó đâu phải là đối tượng của Lisa. Chỉ vài cái hôn hít sờ nắn mà kẻ được ban phát cứ tưởng bở sắp sửa được leo lên giường với nó.

Trong đám vịt nhốn nháo lu bu đó cũng có đứa coi được. Như thằng Fernando. Nhà nó có cửa hàng tạp hóa nhỏ và dù cha nó ngồi ở quầy mắt không ngừng nhìn lom lom khi thằng con lảng vảng ra bộ phụ xếp đồ đạc, nó vẫn tuồn mọi thứ,trong túi áo, trong cạp quần, trong bụng, nhét nách.. mỗi ngày một chút cho Lisa. Tình yêu, theo Fernando, là thể hiện từ cây kim đít vàng bé xíu, ống chỉ trắng đen có thể may được nửa tá khăn trải bàn, từ nhúm đậu trắng , bịch đậu đỏ hạt bóng rưng rức, bột tỏi, bột Chili, bánh bột bắp Tortilas..Dao muỗng nĩa đồ hộp, đôi khi đồ hộp quá hạn xử dụng nhưng vẫn ăn ngon lành. Nếu hộp bị đóng mốc và nở nắp thì mẹ của Lisa đem nấu cho gia súc. Cô dám chắc rằng, cái cửa hàng tạp hóa thu nhỏ không vốn kia lúc nào cũng đầy ắp bánh Tortillas dẻo nhất và ngon nhất. Đầy ắp mọi thứ như mối tình ngu ngốc và khốn khổ của thằng Fernando. Nhưng dù xoay sở cách nào nó cũng không làm vừa lòng bố của Lisa. Cái khoản rượu bia ấy mà, nó không thể ăn cắp được vì bố nó đếm kỹ lắm, ông còn ghi sổ hẳn hoi nên nó chỉ tu lén, nốc lén tại chỗ ở những chai rượu bán dở.

Thằng Fernando thuộc loại đẹp trai, hứa hẹn triển vọng không tệ. Dáng nó cao, gầy, tóc dài ở đàng đuôi còn phần trước trán luôn chải ngược bằng loại tinh dầu ướt rượt có mùi thơm bạc hà mà nó hãnh diện là ông anh lớn mua từ bên Mỹ.

Dù cằm hơi nhọn nhưng bù lại ở trên gò má bên phải có một nốt ruồi đen giống tài tử Robert de Niro và khi ai nói điều so sánh đó, Fernando thường phẩy tay, ra vẻ tao đâu thèm giống ông đó. Nó không biết ông ta là ai, có nổi tiếng chắc cũng chỉ bằng mấy chàng đu dây, cưỡi ngựa trong đám xiếc vậy thôi.

Nói chung nó cũng không tệ. Định nghĩa về tình yêu của Fernando.. Đó là thực phẩm thực sự như gạo đường mắm muối để nhét đầy cái bao tử. Tình yêu càng to lớn thì bao tử phải căng phồng

https://tieulun.hopto.org

Nó ra sức tưới tình yêu theo định nghĩa trên.Tình yêu ở cái bao tử là tình yêu thực tế gần gũi như hơi thở. Vậy mà Lisa bĩu môi."Thằng đó chỉ giỏi ăn cắp vặt thôi, không thể làm chuyện lớn" " Chuyện lớn là chuyện gì ? " Cô hỏi lại "Mày muốn nó mang súng đi cướp nhà băng à ? Hay theo lão Kent đi buôn ma tuý?" Lisa mơ màng. " Nè Pat, tao sẽ làm người mẫu đẹp nhất thế giới, tao sẽ nổi tiếng một ngày nào đó. Bà Leng bói cho tao vậy đó. Bà nói, sẽ vô khối đàn ông quì rạp dưới chân tao, nếu tao không được như Jennifer Lopez thì cũng đại loại như vậy. À, là một tước hiệu nếu tao ở bên Anh. Lão Kent hứa sẽ giới thiệu cho tao một chỗ, quảng cáo dầu gội đầu trong Tivi -Lisa ngó qua cô: Tóc mày đẹp lắm Pat. Nó bóng và mượt. Mày hợp để quảng cáo thứ dầu gội đầu ấy. Nhưng phiền một nỗi, chẳng lẽ chỉ quay mái tóc phiá sau lưng. Chậc.Chậc..Nhưng biết đâu nhờ vậy.người ta tiết kiệm được vô số đèn pha phía trước...

Nhắc mái tóc, Pat mới nhớ, món quà sinh nhật đầu tiên cô nhận được từ mẹ của mình. Đó là cái kẹp tóc kết bởi hình hai chiếc lá mầu khói úp ngược. Đường gân thuôn thuôn xanh ngọc thạch lượn theo viền lá mầu cánh gián. Ở mỗi mắt lưới kết vô số những hạt cườm bé xíu xiu đủ mầu lóng lánh. Cái kẹp hợp cho mọi kiểu tóc vì kiểu dáng thanh nhã và mầu sắc lại bắt mắt.

Món quà đó quá xa xỉ so với tình trạng gia đình của cô. Mẹ cô có thể đổi lấy đường sữa từ nó, nhưng nhiều lần bà phân vân khi nhìn mớ tóc dài óng mượt của con gái. Pat không đẹp cũng chẳng có duyên, làn da cứ lờ lợ như nước sông . Cô khốn khổ vì bề ngang có chiều hướng tăng mà chiều cao dậm chân tại chỗ. Môi cô hơi tái , viền môi không rõ nét nên khi ngậm miệng hoặc cười không gây chút ấn tượng nào. Sự có mặt hay biến mất của cô trên cõi đời nầy hình như chẳng ảnh hưởng tới ai. Chưa kể ngón tay cái của cô bè ra bẹp dí, móng hơi dài đã gẫy bởi nó được ngậm kỹ lưỡng từ bản tính nhút nhát.

Nhưng mái tóc của cô lại quá đẹp Quá bóng bẩy mượt mà. Mái tóc hứa hẹn một sức khỏe tốt, dẻo dai, mà cô thì: trời ạ, tôi đâu cần cái thứ đó.Tôi cần nhan sắc hơn. Cái kẹp được mẹ cô cài trịnh trọng lên mái tóc tơ mềm mại óng ả của con gái nhân sinh nhật 12 tuổi.

Dĩ nhiên Lisa là người cô cô muốn khoe đầu tiên. Nó cầm cái kẹp tóc , lật qua lật lại như người sành mua đồ cổ, tìm phương kế để mua món đồ với giá rẻ nhất, mạt nhất. Nhưng ở đây, người mua

https://tieulun.hopto.org

đồ cổ trầm trồ ” Đẹp nhỉ. Đẹp thật đấy. Tao dám cá là mắc tiền. Bằng giá của hai chai rượu ngon Tequila cơ đấy. Mẹ mày dám mua à ?” .”Không, mẹ tao nhặt được ở chỗ giặt quần áo’ “ Có vậy chứ “. Nó bất ngờ hớn hở, rồi trầm ngâm “ Nè Pat. Mầu xanh nầy không hợp với mầu mắt mày đâu . Không hợp cả với nước da mày nữa. Mày.. (nó tránh dùng chữ xấu xí) như vầy mà kẹp nó, người ta tưởng là mày ăn cắp. Cái tội ăn cắp dễ sợ lắm. Tao thấy rồi, con kia chỉ ăn cắp cái kẹo ở tủ thuốc thôi, lão cảnh sát lôi nó vào tù, ngồi trong nhà giam đâu nửa ngày. Mẹ nó phải xin ỉ ôi họ mới thả. Con nhỏ sợ gần chết.” Cặp mắt Lisa chợt sáng lên như một ý tưởng mới mẻ nào vừa thoáng qua.” Ờ, nói thiệt nghe, tao thích nó. Nó hợp với tao hơn”

Cách nói của Lisa, dáng vẻ uể oải, mái tóc hất lên nũng nịu, cặp môi đẹp như bút vẽ mím nhẹ hờn dỗi. Pat thấy mình thô thiển và bất lực vì quả thật, cái kẹp hợp với khuôn mặt thiên thần và mái tóc mềm mại mầu hạt dẻ kia hơn cô nhiều. Lisa nhanh nhẹn cài cái kẹp vào tóc của nó thể như món đồ ấy đương nhiên thuộc về nó vậy. Cô nói dối với mẹ là đã bán cái kẹp với một giá hời, đưa cho bà món tiền vay mượn từ Ryan, và gom góp trả lại bằng những công việc lặt vặt quanh xóm..trông trẻ, lau nhà, đi bỏ thư ..mãi cả năm sau mới hết nợ. Cô hài lòng vì Lisa thực sự thích cái kẹp ấy. Nó làm tăng thêm nét đẹp thiên thần sẵn có của Lisa. Chỉ thiên thần mới có những nét đẹp hoàn hảo toàn bích. Nó thật xứng đáng được như vậy.

Năm trước, cô nghe nói Lisa đã đính hôn với một tay giám đốc giàu có hãng đồ hộp ở Philadelphia. Hình như nó chưa thực hiện được giấc mơ người mẫu nổi tiếng khắp thế giới, nhưng chắc chắn lão giám đốc nào đó đã vớ được cô người mẫu tuyệt bảnh, và ở quê nhà, gian hàng tạp hóa thu nhỏ không vốn của mẹ nó chắc đã nổi phình lủ khủ mọi đồ hộp lớn nhỏ đủ kiểu và đám gia súc khốn khổ lăn ra chết vì béo phị.

Lisa xô ghế, hai tay vẫy rối rít “ Pat, Pat..” Cô liếc nhanh phía ngoài cửa kính. Joe đã tìm được chỗ đậu xe và đang băng qua đường. Những bước sải chân của ông mạnh mẽ đầy nam tính. Ôi trời. Điều gì sẽ xảy ra khi Joe gặp Lisa. Cô có cảm tưởng khó thở, cổ họng ran rát như cục đờm đặc quánh bị chẹn ngang cổ. Hai gò má nóng bừng rần rật theo vô số đám kim chích đâm loạn xạ. Y hệt đứa bé đang mút que kem ngon bị người khác giật lấy chúi nhủi.

https://tieulun.hopto.org

Chưa hề một gã đàn ông nào đoái hoài tới cô, khi cô đứng cạnh Lisa.

Cô cay đắng nhận ra, cô thật sự sợ hãi vẻ quyến rũ man dại của Lisa, và càng luống cuống hơn khi bạn cô đến gần, cặp chân dài rám nắng khỏe mạnh lồ lộ được bó sát trong chiếc váy mầu ô liu quá ngắn, cực kỳ ngắn. Áo thun mầu kem sát nách khoét hình chữ V viền đăng ten quá sâu, nửa kín nửa hở mà đầu nhọn chữ V vừa dừng lại kịp lúc, kịp mang cho người ta cảm giác vừa háo hức vừa tiếc rẻ.

- Joe. Đây là Lisa. Họ bắt tay nhau. Cô hồi hộp gần như khích động ngó Joe không che dấu. Chúa ơi. Ông vẫn bình thường, lịch sự vừa phải, như tuồng vẻ đẹp rực lửa của Lisa không mảy may đánh động ông.

Điều đó hơi bất ngờ đối với Lisa.

- Lisa. Đây là Joe, chồng sắp cưới của tao (Giọng cô hơi cao ở vế thứ hai, vẻ hãnh diện)

- Mừng cho mày, Pat. Lisa ôm chặt Pat, thiếu điều đánh đu lên người cô. " Khi nào, Pat. Mày sẽ mời tao chứ.Tao hứa sẽ phù dâu cho mày. Chắc chắn. Tao nghĩ là tao rảnh"

- Chúng tôi chờ Pat học kinh xong . Joe nói, và quay lại nhìn cô âu yếm.

Cô kín đáo lấy lại nhịp thở. Ổn rồi. Mình thấy bình tâm hơn rồi. Tạ ơn Chúa của con.

- Em ăn gì. Pat. Anh chọn cho em nhé. Giọng nói của ông luôn ở nốt trầm nên thật quyến rũ." Còn cô. Lisa ?"

- Không. Cám ơn anh .

Vòng tay Lisa vẫn quàng trên vai cô. Nó có vẻ thật sự vui mừng khi gặp mình. Pat nghĩ ngợi, và nỗi sợ hãi mới đó đã từ từ tan biến trong cô.

“ Tao đang tìm mua nhà. Tụi tao sẽ dọn về đây. Ở đây giá nhà rẻ hơn chỗ khác, thành phố lại rộng rãi. Với lại Phil sắp mở thêm một chi nhánh mới ở đây". ” Cô định mua nhà ở khu nào ? “ Joe hỏi từ tốn. “Ở phía Bắc. Tôi nghĩ nơi đó yên tĩnh hơn. Phil muốn nhà có hồ bơi, có vườn rộng, nhà năm phòng”” Năm phòng” Cô rên nhỏ” Mày đâu cần nhà rộng như vậy”. ”Phil thích mà. Nhà tao đang ở đã bốn phòng rưỡi rồi.”

Họ gọi món ăn. Người bồi bàn khi bước lui với tờ thực đơn, mắt dán chằm chặp vào Lisa đến nỗi suýt vập vào thành bàn. Joe chỉ cười lơ đãng.Pat đang ăn kiêng cho cái áo cưới nên chọn món

https://tieulun.hopto.org

cá nướng. " Em đâu cần ăn kiêng, Pat. Với anh lúc nào em cũng đẹp mà" Joe chỉ thích steak với khoai tây chiên. Lisa sau đó, chọn cho mình một đĩa salad với gà nướng và nấm tươi.

Họ nói chuyện hỏi thăm đời sống nhau. Cô không ngừng đưa mắt dò xét Joe. Ông vẫn chừng mực, điềm đạm như bản tính sẵn có khi gặp bạn bè, dù cũ hay mới. Ông nói với cô, vẫn giọng êm ái khi đưa miếng khăn giấy lên chậm môi. "Em nghĩ sao nếu anh giới thiệu Lisa với người bạn đang làm ở công ty mua bán nhà cửa, giúp cô ấy tìm được căn nhà vừa ý hơn. Em yêu ?". " Được mà anh ". Cô hớn hở như mua nhà cho chính mình." Lisa đâu có quen ai ở đây."

Lisa về trước, hẹn sẽ đến thăm cô vào tuần sau đó.

Pat biết mình thuộc dạng mập, dễ béo phì nên để vừa vặn cho chiếc áo cưới, cô kiên nhẫn tập thể dục. Sáng sớm, sau một vòng chạy bộ ở công viên gần nhà, khi cô về, gia đình vẫn còn đang ngủ. Mặc dù hết sức mệt nhưng ngày cưới gần kề là liều thuốc tăng cường cho cô sự mạnh mẽ.Thỉnh thoảng, đôi ngày trong tuần cô tạt qua nhà ông, chuẩn bị cho ông bữa ăn sáng. Cô đánh thức ông bằng mùi café thơm lừng với món cháo bắp bacon trộn bơ. Cô ủi thẳng thớm những bộ quần áo đi làm, cẩn thận treo vào móc và thường bước lui nhìn nó bằng cặp mắt âu yếm. " Em tập hư cho anh đấy, Pat" Ông ôm hôn cô , ve vuốt cô thật lâu trước khi ra cửa. Cô mang cảm giác ấy về nhà và suốt ngày tưởng tượng mùi thơm đàn ông ấy luôn quấn quit bên cô. Mình có thể sống cả đời với mùi thơm ấy. Cô mỉm cười. Mình yêu anh ấy biết bao nhiêu. Anh ấy tốt quá. Anh ấy là người đầu tiên đã yêu mình , đã thật sự tôn trọng mình. Cô xoay tròn giữa nhà, ca hát những đoạn nhạc thấm đẫm tình yêu rồi cô chạy ra cửa, vẫy tay với ông, cứ vẫy mãi dù xe ông đã khuất tít sau góc đường.

Joe đã gần năm mươi.

Ông có nhà cửa, có công việc ổn định, và ông đang chờ về hưu non với số tiền đóng thuế, tiền của hãng đủ để ông sống an nhàn cho tuổi già. Ông thuộc mẫu người khép kín, trầm tính và ngăn nắp.

Trước khi gặp Pat, ông đã có hai đời vợ. Cuộc hôn nhân của mối tình thời trẻ mau chóng chia tay sau vài năm. Có lẽ lúc ấy ông và Monique còn quá trẻ, quá bồng bột. Tuổi trẻ thường hiếu thắng và thiếu sự nhường nhịn hoặc chịu đựng. Bắt đầu chỉ là những mâu

https://tieulun.hopto.org

thuẫn nhỏ nhặt rồi lớn dần, không ai chịu nhường ai. Như con sóc gậm nhấm gốc cây khô, mỗi ngày một ít và khi cái hốc lỗ mở rộng toang hoác là lúc đã đẩy họ xa hơn, mỗi người vẽ cho mình một thế giới khác. Có kẻ trốn nấp, có kẻ bay nhảy. Monique muốn bay nhảy. Ông yêu Monique. Ông thật sự rất yêu nàng. Sự chia ly đó làm trái tim ông vỡ tan tành y hệt quả dưa hấu bị ném xuống từ lầu cao. Nó tung tóe da thịt và cả nước mắt. Dù biết Monique không hề muốn quay lại, thu dọn những đống bầy nhầy đó , nhưng ông vẫn chờ đợi. Hy vọng và tuyệt vọng.

Monique đi. Mang theo hết thẩy cuộc đời ông, linh hồn, sự sống. Ông thổn thức ôm mùi thơm Monique bỏ lại, nó như mùi thịt da êm ái vừa cay xé vừa não lòng. Ông nuôi dưỡng nó bằng thân xác của một kẻ bị treo cổ, thịt da queo quắt từng ngày hơi thở thoi thóp.

Nhưng Monique không về nữa. Họ gặp nhau ở tòa như người lạ và ngay hôm tòa tuyên bố chính thức ly dị, Monique khăn gói theo một người Pháp, nghe nói là chủ nhà băng lớn .

Dù đau khổ ông cũng mừng cho ông chủ nhà băng kia vớ được một cô khách hàng thật sự.

Đúng nghĩa thật sự của nó.

Họ chia tay không là bạn mà cũng chẳng là thù. Như những khách bộ hành chạm nhau trên phố đông người. Họ tiếc nhau lời xin lỗi. Hôn nhân của họ không khác hơn những con thuyền trôi dạt trên bến sông, gặp đó rồi rời bến đỗ. Nhưng vô vàn đợt sóng vỗ vẫn mang lại cho ông những dư âm đau đớn.

Thy. Bà vợ thứ hai của ông là một bác sĩ người Ấn Độ

Ngay phút đầu tiên ông đã say đắm nét đẹp Đông phương huyền bí của bà. Mắt đen sâu thăm thẳm với hàng mi dày rợp mềm mại như lông mi giả. Hàm răng to, trắng sáng như hạt bắp chọn giống kỹ. Khuôn mặt bà đẹp như bản sao một pho tượng tinh xảo. Ông mê mẩn bà ở mọi thứ. Hồi còn trẻ, bà tham gia trong ban vũ chuyên múa bụng những điệu vũ man dại truyền thống của xứ sở nên eo bà nhỏ, cái rốn tròn vành vạnh vẫn còn dấu tích mờ mờ của ngấn khoen mà ông vẫn thèm khát khi hôn nó. Khi bà di chuyển, bước nhún nhẩy như con công xòe cánh , một con công đặc biệt với cái

https://tieulun.hopto.org

mông không tuổi tác. Sau nầy khi già hơn, bớt hấp dẫn hơn nhưng làn da nâu hồng mát rượi như miếng thạch ướp lạnh luôn gợi cho ông sự ham muốn.

Mặc dù vậy, bà hình như không hứng thú khai thác những ưu điểm sẵn có của mình. Bà rất giờ giấc và chừng mực. Phần lớn thời gian bà dành cho bệnh viện, chưa kể những ca trực đêm.

Ông tự làm thức ăn, gậm nhấm nỗi buồn như một đứa trẻ bị bỏ rơi.

Thường, những tối ở nhà, bà dành một tiếng đồng hồ ngồi xếp bằng đọc kinh. Ông không biết đó là kinh của đạo gì. Từng câu, lúc thánh thót lúc bi ai, lúc dồn dập như quỷ dữ đang lôi kéo kẻ có tội, lúc rầm rì như tiếng suối róc rách chim chóc hót mừng. Sau bài kinh bà thường cất cao giọng hát bằng ngôn ngữ của nước bà. Khổ thân chưa. Ông lắng nghe và có cảm giác bà đang gồng mình ráng sức đùn đẩy một đoàn người lên núi.

Với lẽ là bác sĩ thường xuyên tiếp xúc với người bịnh, chứng kiến tận mắt nỗi đau kẻ khác, đôi khi vật vã theo những cơn hấp hối nên bà rất ít nói và khô khan. Ông tiếc sao bà quá hà tiện nụ cười vì khi cười gương mặt bà tươi trẻ hơn, đường nhăn ở khóe môi ngó mềm mại hơn. Bà chỉ cười nói to, uống rượu nhiều khi gia đình anh em họ hàng của bà tới chơi. Như ngày hội lớn, kéo dài đến tận nửa đêm. Ngày hội đó bà mặc đồ truyền thống, áo và váy dệt bằng sợi vải thô kết hoa văn sặc sỡ, chiếc đàn Sitar to và dài gấp đôi đàn guitar thường, được ông anh của bà biểu diễn bằng những âm điệu ảo não, réo rắt, lúc uốn éo như rắn tỏ tình, lúc tha thiết như đang cầu khẩn, xin người yêu hãy quay trở lại, lúc não nề đau đớn như bà mẹ trẻ mất con. Khi họ hát bài của Beatles mà họ ưa thích, bà ngồi xếp bằng, bàn tay mạnh mẽ mà uyển chuyển vỗ nhịp trên mặt trống Toomba bộp bộp, chách chách..tung tung .. điêu luyện như nghệ sĩ trình diễn trên sân khấu. Đó cũng là bài hát ưa thích của ông từ thập niên 60 khi George Harrission trong ban nhạc Beatles lần đầu tiên đã đưa âm điệu đàn réo rắt của đàn Sitar vào nước Mỹ, làm nền âm nhạc vốn đã phong phú lại thêm đa dạng hơn. Trong khi đó, ở dãy bếp rộng, những cô em họ của bà bày nồi niêu nấu nướng. Họ thích ăn món Kabab , và cơm cà ri. Hầu như cà ri là gia vị chính ngoài bột ớt, tỏi khô. Mùi khói trộn

https://tieulun.hopto.org

lẫn đủ thứ gia vị nồng nồng cay cay làm ông nhảy mũi không ngớt. Miễn là bà vui. Ông không hề phiền hà về điều đó.

Bà thú nhận, chỉ quen thức ăn thuần túy ở quê nhà. Đồ ăn Mỹ ? Nó đơn điệu và chán ngắt . Thực đơn của nước Mỹ sở dĩ phong phú nhờ sự đóng góp từ những sắc dân khác. Tưởng tượng, chỉ quanh quẩn thịt nướng, khoai luộc , salad, đậu hầm, gà chiên quay tới quay lui có gì mà ngon. Không thích ăn nên bà cũng không thích nấu, dù những món không đụng đến thịt bò như Gumbo, Creole sauce, Redbean…

Ông rất phiền về điều nầy.

Dù vậy, ông vẫn yêu bà, tôn thờ sắc đẹp huyền bí của bà như một tín đồ cuồng tín tôn sùng thần linh. Và bởi quá say mê bà, ông hài lòng với tình yêu ít ỏi đã nhận được .

Bà cho ông một thằng con trai.

Nó giống bà y hệt . Từ mầu da ngăm ngăm đến sóng mũi thẳng và thanh tú. Có lẽ nó giống ông một chút ở mầu mắt nâu óng mật ong phảng phất xanh da trời. Và một chút nữa ở mầu tóc hoe hoe vàng. Nó rất xinh trai.

Bà yêu nó, cuồng nhiệt yêu. Như thế giới nầy chỉ có bà là mẹ và chỉ nó là sinh vật đáng yêu duy nhất được sinh ra và tồn tại. Ngôi nhà dường như chỉ có bà và nó..” Ôi, thần linh của mẹ, thiên thần của mẹ, đức ông bé nhỏ của mẹ.. Ôi, Ngài là…”Khi bà ôm nó, bà luôn lảm nhảm những điều khó hiểu bằng ngôn ngữ riêng của bà. Vô tình hay cố ý, bà mang lại cho ông nỗi mặc cảm rằng nó là của bà, nó hiện xuống đời bà như một phép lạ và ông hoàn hoàn không dự phần vào sự có mặt của nó.

Bà đã quên mất ông rồi…

Ông nói, bà phải đổi nghề, bà không nên hành nghề bác sĩ nữa, hoặc bà phải đi điều trị về tâm lý vì bà sắp biến thành một kẻ bệnh hoạn..Và để trả thù ông, khi thằng bé được mười tuổi, bà mang nó về Ấn độ. Mấy tháng sau bà gửi cho ông một tờ muốn ly dị vì bà quyết định ở lại quê nhà.

Sự mất mát lần nầy khác lần trước. Ông mất một lúc hai người. Nó làm ông bẽ bàng và đau đớn

Đến Pat.

Dù xấp xỉ năm mươi, ông vẫn tự hào dáng dấp thanh niên

https://tieulun.hopto.org

của mình. Không ai đoán chính xác tuổi của ông. Ăn mặc chải chuốt, lưng thẳng , vai ngang ngực nở, miệng rộng có duyên, nhiều người nói ông giống tài tử Harrison ford, từng được bầu là nam tài tử hấp dẫn nhất đối với phái nữ dù ông ta không thuộc diện đẹp trai . Ông lại được trời phú thêm khiếu ăn nói. Giọng ông êm ái du dương như miếng bánh kem đã sẵn ngọt lại còn ướp chút mật ong nguyên chất.. nên nhiều bà ráo riết theo đuổi ông, mời ông đi ăn tối hoặc hẹn hò lúc chồng vắng nhà. Có bà còn bóng gió xa gần rằng sẵn sàng ly dị chồng nếu ông ngỏ lời cầu hôn.Họ không cần chiếc nhẫn kim cương hay tài sản gì quí giá, họ chỉ khao khát được dâng hiến cuộc đời của họ cho ông

Họ gào lên, dè bỉu, thậm chí cắt đứt liên lạc với ông khi ông báo tin, sẽ cưới Pat.

Thật sự, Pat không quá xấu, nói chung coi cũng tàm tạm. Cô không có sức trẻ sôi động hừng hực như ngọn núi lửa luôn bắn những tia nóng bỏng của Kat, không có cái hấp dẫn đầy nhục thể vừa kín đáo vừa mời gọi của Thy, cô như một bức tranh thiếu mầu sắc, thiếu cả chiều cân đối và người họa sĩ hầu như bỏ quên bức tranh sau khi nhét kỹ trong gầm tủ.

Ông sẽ làm đầy bức tranh đó bằng mầu sắc của riêng ông. Pat như cô bé lạc đường, tình cờ trong khoảng khắc nào đó, rớt vào tầm ngắm của ông. Có lẽ khi tiếp xúc lâu với Pat, nhận được sự chiều chuộng săn sóc từ cô, ông mới nhận thấy, ở vào lứa tuổi năm mươi, ông thực sự cần một người đàn bà như vậy. Với hai người vợ trước, sự phục tùng của ông dành cho họ chưa hề đổi lại bằng sự biết ơn tử tế, họ coi điều đó rất đương nhiên như khi anh làm việc, đến kỳ lương là cái check tự đông chạy vào nhà băng vậy.

Pat khác. Với Pat, ông như một ông vua ở thời đại huy hoàng được sủng ái nhất. Cô săn sóc ông như người mẹ luôn sợ con ốm. Luôn sợ làm phật lòng ông và mọi ý kiến ông nói ra, cô luôn tán thành với cặp mắt ngưỡng mộ của một thần dân .

- Monique và Thy đẹp lắm hả anh ? Một lần Pat hỏi.” Ờ, đẹp lắm.” Ông đau lòng khi nhắc về họ. Họ đã cho ông những khoảng thời gian khoái lạc và hạnh phúc. Họ đã rút rỉa hết mọi mạch sống trong

https://tieulun.hopto.org

ông cả tinh thần lẫn vật chất, như những con ong tinh quái, vừa thông minh vừa đẹp đẽ, rót mật tắm đẫm vào ông và sau khi hút sạch sẽ trơn láng mọi thứ họ còn chích nọc độc vào da thịt ông để vết thương nhầy nhụa lở lói

Pat là phương thuốc kỳ diệu chữa vết thương đó.

" Anh đâu quan trọng chuyện xấu đẹp. Em có một trái tim nhân hậu. Với anh vậy là đủ rồi Pat" Ông vẫn thường nói như vậy và bao giờ điều đó cũng mang lại cho cô niềm an ủi sâu sắc." Anh sẽ là người đàn ông hạnh phúc nhất. Joe. Em yêu anh , yêu anh." Pat vẫn thầm thì với ông về điều đó, mỗi đêm, khi nghĩ tới ông, cô luôn tạ ơn Thượng đế đã đặt trong tay mình một tình yêu quá lớn, một người tình, người chồng ngoài sự mong đợi.

Lisa đến thăm cô, một hai lần gì đó sau hôm gặp ở tiệm ăn. Lần sau nó có vẻ buồn hơn lần trước và trời ạ, khi buồn, nét u hoài của nó đẹp đằm thắm hơn khi nó cười. Nó đã mua được cái nhà vừa ý, có hồ bơi, một khu rừng thông nhỏ chạy dọc theo bìa rừng. Và đồ đạc bỏ vào nhà không cần trả giá. Nó đem cho cô một thùng quần áo cũ của nó." Mày mở cái chỗ nầy nầy. Pat, ở cái eo ấy. Chỗ mông cũng phải mở thêm nữa, mở hết cỡ cho tao. Mày phải nối thêm lai váy, mày sẽ lùn như những cái nấm nếu mặc đầm ngắn như tao." Những bộ quần áo đẹp, mầu sắc trang nhã, hàng lụa mịn trơn hoặc in hoa hồng hoa cúc nổi làm chóa mắt cô. Cô chưa bao giờ có những bộ quần áo đắt tiền và sang trọng như vậy. Và chúng rất mới. Nó nhún vai khi cô nói cám ơn." Có gì đâu Pat. Không cho mày tao cũng chẳng biết tống đi đâu nữa"

Nó hầu như không hỏi về Joe. Và vì vậy cô không thể khoe với nó về hạnh phúc cô đang có, mối tình âu yếm Joe dành cho cô . Suốt buổi cô nhấp nhổm đợi nó hỏi về đám cưới sắp tới của cô.

Không chia xẻ được điều đó với Lisa làm cô bức rứt.

Khóa học về hôn nhân còn bốn tuần nữa mới chấm dứt. Pat đến nhà thờ đều đặn, hầu như cô luôn luôn đến sớm .Cô nôn nóng, hối hả chờ đợi cho ngày cưới gần kề.. Pat dễ mất bình tĩnh và sợ hãi, dù không biết mình lo sợ điều gì. Sợ Joe bỏ rơi ư ? Thật tình, cô không dám nghĩ đến điều đó. Nó kinh khủng và độc ác quá. Những lúc đứng trước tờ lịch, đếm thời gian nhích dần, cô thường thầm thì với những tờ giấy nhẹ mỏng " Lịch ơi. Nhanh lên nhé. Lịch ơi, Ai là

https://tieulun.hopto.org

người hạnh phúc nhất ở trần gian nầy. Ồ, có đấy. Là nàng Patricia. Ai là người dàn ông tử tế nhất ở trần gian nầy ? Ồ, tôi chỉ nàng nhé. Đấy là Joe..Họ sắp cưới nhau đấy. " Ai cũng mừng cho Pat mặc dù thỉnh thoảng khi đi chợ, những lời xầm xì của thiên hạ đuổi theo sau, gắn chặt vào lưng." Sắp lấy ông Joe cơ đấy. " Lão ấy sau hai lần vợ bỏ nên hâm hấp sao ấy nhỉ." "Đúng là mắt mũi lão có vấn đề ". Pat bỏ ngoài tai những lời bóng gió, bớt đi cảm giác mặc cảm khi đi chung với Joe ở chỗ đông người. Cô cảm thấy an ủi khi Joe không hề quan tâm đến thiên hạ nói gì, xiên xỏ ra sao, và nhiều bà suýt ngất đi khi Joe thản nhiên ôm cô ở ngoài phố, trong tiệm ăn và đôi khi cố ý hôn cô lâu hơn thường lệ.

Mẹ cô là người đặc biệt vui mừng hơn hết." Mẹ cứ ngỡ mày chẳng lấy được chồng con ạ. Joe đã nhìn thấy con, sau lớp vỏ xù xì của nàng công chúa da lừa là một trái tim của lòng nhân ái." Bà thủ thỉ:" Khi có tiền, mày đi sửa sắc đẹp đi, con ạ. Mũi mày cần nâng lên một tí, hai cánh mũi bảo họ gọt cho mày, chắc không đau lắm đâu con ạ. Có lẽ phải độn thêm một tí dưới cằm nữa, Họ có thể lột da hay tia le-dơ, cái tia gì dơ ấy, bắn vào mấy nốt tàn nhang trên mặt mày, còn hàm răng nữa, phải tu bổ lại, con ạ. Gương mặt người ta như ngôi nhà vậy, nhà muốn đẹp phải sơn phết sửa sang lại, mà ai lại chẳng muốn ở nhà đẹp. Nhưng mà chắc cũng tốn nhiều tiền đấy con ạ. Joe kiếm tiền có khá không ? Chắc nó sẽ cho con đi sửa sắc đẹp chứ hả ?"

"Ờ nhỉ.." Pat mơ màng. " Mình sẽ xin anh ấy cho mình đi mỹ viện. Đầu tiên cà bớt lớp da rỗ hoa nầy. Hoặc lột da mặt. Mình sẽ xin anh, mỗi lần một ít. Chắc anh ấy sẽ chìu mình. Ai chẳng muốn vợ đẹp chứ nhỉ.".Cô bơi lượn trong đám mây bàng bạc mầu sắc của hạnh phúc. " Họ sẽ có vài đứa con, chỉ hai hoặc ba thôi. Đẻ con nhiều như mẹ mình vất vả quá. Đứa nọ vừa thôi nôi đứa khác đã quấy chân. Chỉ lo thức ăn tọng vào chừng đó cái mồm cũng đã bở hơi tai rồi, thời giờ đâu mà nghĩ đến chuyện khác nữa. Mình sẽ có hai gái một trai nhé. Anh Joe. Con trai thì sẽ cao lớn, đẹp trai chững chạc như anh. Sẽ có vô khối đứa con gái dại dột cứ lăn xả vào mà nỉ non, sẽ mệt với chúng lắm đấy. Còn con gái thì phải xinh đẹp, ít ra đẹp như Lisa"..

Lisa. Lần đến thăm thứ ba, nó xoay tròn thân thể tròn lẳn gợi cảm, hất đuôi tóc cột cao lộ vùng gáy trăng nõn như bông thạch."

https://tieulun.hopto.org

Mày nhớ cái nầy chứ. Pat" " Ờ. Cái kẹp mầu khói hình chiếc lá. Tao nhớ mà" Nó xổ tung mái tóc nhuộm nâu, sợi lượn óng ánh trượt trên đôi vai " Trả cho mày nè. Pat. Tao thật ngu ngốc khi lấy món quà sinh nhật của mày. Có lẽ hồi đó tao thấy nó đẹp quá. Mày thấy đấy. Lúc nào tao cũng mang nó theo. Nhưng thôi, Pat, trả cho mày đấy". "Bây giờ mày có thể mua những thứ khác quí giá hơn, sang trọng hơn mà. Tao lấy làm lạ là mày vẫn còn giữ cái kẹp cũ kỹ nầy" "Ờ, biết vậy nhưng tao quen rồi". Lisa thở dài.

Nó đặt chiếc kẹp vào lòng bàn tay Pat. "Trả cho mày đó, tao xin lỗi" . " Mày thật lạ. Lisa, tao đâu còn nhớ nữa". Cô vuốt mái tóc của bạn." Mày biết không. Cái gì cũng đẹp nếu nằm đúng vị trí, đúng chỗ. Mày đẹp lắm Lisa. Tao xin lỗi xưa nay tao vẫn ghen tị với mày. Bây giờ đẹp xấu đối với tao không quan trọng nữa. Tao đã có Joe. Anh ấy rất yêu tao. Tao chưa bao giờ cảm thấy hạnh phúc trọn vẹn như bây giờ. Tao nghĩ là mày sẽ rất mừng cho tao, đúng không Lisa "

Cô cài lại chiếc kẹp lên mái tóc óng ả của bạn.

Bởi vì Lisa quay mặt hướng khác nên cô không biết bạn nghĩ gì. Nhưng Pat hả hê vì đã nói được cái điều mà, nếu không, cô sẽ phát ốm vì cái bịnh ấm ức.

Sau khi Lisa về, cô sực nhớ mình chưa hỏi thăm về vị hôn phu của nó.

Đêm qua , trời mưa lớn. Gió đập phành phạch vào cửa sổ mang theo những cơn mưa đạp dẫm trên mái nhà. Lũ mưa ấy nó cứ đùa giỡn cào lá ở máng xối, lướt qua lượn lại rin rít cả đêm.Và, Pat mất ngủ. Không vì mưa mà vì quả tim nặng trĩu hồi hộp.

Pat đã chuẩn bị từ mấy ngày trước, bộ đồ được ủi tới lui mấy chặp, áo sơ-mi trắng cổ bẻ, tay và cổ cùng viền đăng ten mầu xám bạc, váy xám sọc trắng chạy viền vòng quanh gấu. Bộ váy nầy cô sửa lại từ mớ đồ cũ của Lisa, có lẽ là bộ đồ cô ưng ý nhất. Nó vừa khéo làm sao. Mầu sắc nó thanh nhã mới ghê chứ. Cô nghĩ , mình sẽ mắc cỡ lắm khi anh nói "Ô, Pat, em đẹp quá. Anh không nhận ra em đấy"

Hôm nay cô và Joe sẽ gặp cha xứ ở nhà thờ để bàn nốt một số chi tiết cho lễ cưới. Giờ hẹn vào buổi chiều và Pat có nguyên một buổi sáng rảnh rỗi. Cô muốn nằm thêm chút nữa , nhưng cơn mưa nửa đêm làm cô chợt nhớ cái máy cắt cỏ đã bỏ quên ngoài sân nhà Joe từ hôm kia." Chết thật. Không khéo mất mấy trăm bạc". Chắc

https://tieulun.hopto.org

chắn Joe chẳng thiết mang vào. Cô biết tính ông chẳng để ý cái gì còn cái gì mất, ngay cả khi vật ấy chình ình trước mắt.

Cô xỏ vội chân vào dép và xỏ luôn chiếc áo ai đó vắt nơi thành ghế, tất tả chạy ra cửa.

Cô yêu nơi chốn Joe ở. Nhà một tầng, không kể tầng hầm với hàng rào trắng chạy dài theo bồn hoa xây bằng gạch rất công phu. Cô đã trồng nơi đó hai loại Cúc trắng và đỏ. Joe khen cô khéo tay, cô thật sung sướng khi đã mang lại cho Joe những niềm vui từ công trình trồng, tưới và chăm sóc của mình.

Pat lôi cái máy vào nhà để xe, bấm cửa xuống. " Rồi" Cô xoa tay nghĩ ngợi. Làm gì nữa đây. Mắt cô đảo một lượt ở giàn bếp. Đêm qua hình như Joe không ăn tối. Đĩa Spaghetti meatball đè lên miếng khăn ăn xéo góc vẫn ở vị trí cũ. Sáng nay Joe cũng chẳng uống café nữa. Pat nấu nước sôi, pha cho mình một ly, mắt ngó về chiếc lò sưởi đặt ở góc phòng khách. Chỗ đó, lần đầu tiên cô nhấp rượu từ chiếc ly thuỷ tinh sáng bóng, men rượu chạy ngần ngật trong cơ thể với một nỗi ngây ngất khó tả. Cô chới với níu khuôn mặt của Joe, mắt sâu thăm thẳm xanh xám như mắt mèo đêm giữa mùa trăng, hai cánh môi dầy ẩm ướt của ông tham lam nuốt lấy môi cô. Rồi chậm chạp di chuyển rà một cách thận trọng như người thám hiểm đang nhẩn nha khai phá vùng đất mới. Pat cuống quit cào cấu lưng ông, như người khát nước hối hả tìm cái vị mằn mặn nhầy nhụa nuốt lấy nuốt để. " Mình sẽ có con. Mình sẽ có con." Điệp khúc nóng bỏng ấy oằn theo thân thể nhấp nhô của cô và cô hiểu tại sao mẹ cô lại đẻ nhiều như vậy.

Mình sắp thuộc về nơi nầy rồi. Đây là chốn ẩn náu bình yên của mình. Mình sẽ nấu cho Joe những bữa ăn ngon, hai đứa sẽ ăn tối nơi chiếc bàn gỗ xinh xắn đằng kia luôn cắm lọ bông hồng, sau bữa ăn sẽ cùng nhấp chút rượu nơi chiếc lò sưởi kia. Chỗ ấy.. Đôi má cô chợt nóng bừng. Đôi mắt lướt hờ hững về phía cửa sổ. Mình sẽ thay màn cửa sát cầu thang kia bằng mầu sáng hơn, mầu xanh nước biển chẳng hạn, chắc hợp với bức tương mầu vôi trứng sáo.. Ủa, không có gió mà sao màn cửa lại lay động nhỉ.

Pat đi lại hướng của sổ.

Gió thốc lên từ tầng hầm.

Có lẽ cơn mưa lớn đêm qua đã làm bật chốt một cánh cửa

https://tieulun.hopto.org

nào đó dưới tầng hầm. Chưa bao giờ cô xuống dưới ấy. Pat sợ bóng tối. Joe nói ở dưới là hầm rượu ít lên xuống nên tối và ẩm thấp. Càng sợ hơn khi Joe kể. Bởi tầng hầm tối, Bà nội Joe đã trượt chân ngã và sau đó không lâu, chết vì bịnh thối xương.

Dĩ nhiên, cô không muốn chết vì bịnh thối xương.

Gió từ khe cửa tiếp tục lùa dưới chân. Một cánh cửa nào bị bể kính vì gió đập. Một cái cửa nào đó bị bung bản lề. Nước mưa sẽ theo con đường nầy hắt vào. Mà tầng hầm là cái chân đỡ cả thân nhà. Sẽ rất tệ nếu hơi nước làm ẩm mốc và lũ mối được dịp sinh sôi nẩy nở đục khoét .

Cô quyết định xuống tầng hầm.

Cửa khóa.

Không phải một, mà hai ổ khoá, hai chìa khác nhau.

Ba cô là thợ mở khóa . Khóa nào ông cũng mày mò tìm cách mở dù ông không học nghề từ ai. Ông sáng dạ và chịu khó. Cái nghề đó không nhiều khách hàng nhưng cũng đắp đỗi qua ngày. Cô thường tranh phần cầm túi đồ nghề theo ông,và nhờ đó Pat học được từ ông, chút kinh nghiệm mở khoá.

Với cọng kẽm cứng và dẻo, Pat hít một hơi thật sâu rồi nín thở. Khi thở ra từ từ là lúc tay bắt đầu đưa cọng kẽm vào ổ khóa. Cô lắng nghe tiếng cách cách..rẹt rẹt khi đầu cọng kẽm đi vào phần cấu trúc phức tạp của ổ khóa. Đôi khi phải xoay vòng theo chiều ngược lại. Pat đang lập lại những thao tác của ba cô, một người mở khóa chuyên nghiệp.

Cửa mở.

Té ra cầu thang dẫn xuống tầng hầm không tối như cô tưởng. Hai bên vách được gắn hai chụp đèn bằng bạc với nền hoa văn cầu kỳ và nó tỏa ra xung quanh một thứ ánh sáng vừa ấm áp vừa kỳ ảo. Joe nói có hai mươi bậc thang. Cầu thang được bọc bằng lớp thảm đỏ họa tiết bởi những chùm hoa hồng trắng, hai bên thảm rạch thẳng thớm những đường sọc xanh đậm. Ánh sáng êm dịu hắt ra từ hai chiếc đèn gây cho cô một cảm giác vừa hồi hộp vừa thích thú. Như thể người ta không biết sẽ được nhìn thấy gì ở cuối bậc thang đó. Bà nội chắc không trượt chân vì thảm dầy mà có lẽ cầu thang quá cao làm bà cồn chân.

Mười lăm, mười sáu, mười bảy..Chân cô bước chạm bậc thang hai mươi.

https://tieulun.hopto.org

.

Tầng hầm quá rộng, chiếm nguyên một chiều dài ở nhà trên và cả phòng bếp. Tường phía trái và trước mặt là tủ rượu với những chai rượu lớn nhỏ đủ cỡ được xếp gọn gang, có lẽ theo năm sản xuất vì Joe là người rất sành về rượu. Ông có thể phân biệt tên từng loại và được chế tạo ở đâu. Không ai qua mặt được ông về những kiến thức nầy.

Không có mùi ẩm mốc. Cô hít một hơi và lấy làm ngạc nhiên vì cái mùi trong không khí nghe quen quen. Hơi nồng nồng, hơi ngây ngất dù chỉ thoáng qua cánh mũi. Thằng Fernando thường phà vào mặt cô mùi nầy .

Mùi cần sa.

Cô đứng sững, nhất thời không biết phải làm gì và quên mất nguyên nhân đã mang mình xuống tầng hầm. Bàn ghế bày biện trong tầng hầm sang trọng quá, đắt tiền quá làm cô sợ hãi, không rõ hư thực thế nào. Trên bộ sofa nhung bọc da , chỗ nầy cái quần jean, chỗ kia cái áo sọc carô tuần trước cô đem về từ chỗ giặt ủi. Trên mặt bàn kính hình chữ nhật , chai rượu Rémy Martin uống dở và hai chiếc ly, một chiếc quanh miệng ly in rõ những dấu son môi đỏ đậm.

Và bởi chiếc áo sơmi nằm vắt vẻo nửa trên nửa dưới, không ngăn nắp như cá tính của Joe, cô bước gần, nhặt lên và cùng lúc ấy, mầu nhung đỏ thẫm của cái khăn trải giường king size đập vào mắt cô.

Khăn trải giường dúm dó như bị ai kéo lôi xé toang, lớp bông từ mép của hai chiếc gối bị rách tung tóe khắp giường. Hẳn ở đây đã trải qua một cuộc chiến rất dữ dội mà hai chiến sĩ can trường kia chắc cuối cùng tự họ phải buông vũ khí, hoặc sau đó họ vẫn tiếp tục chiến đấu mãnh liệt dù sóng thần hay động đất gần kề.

Cô bước tới .Bước tới. Hoang mang.

Có cái gì đó lấp lánh dưới chiếc áo ngực mầu đỏ như máu.

Cái kẹp tóc mầu khói hình chiếc lá.

NGUYỄN THỊ HỒNG HẢI

https://tieulun.hopto.org

CHU THỤY NGUYÊN

CÚ CHẠM VÀO THÁNG 9

1.

tạm biệt xa lộ hai chin mươi
mỏi cổ với
các tháp chuông nhà thờ cao chót vót
chợt nghe tháng 9 líu ríu hát
mùi môi thơm đồng dao.

2.
lâu rồi
gió cát lại bất thần quay về
trong bộ điệu kẻ xa lạ
đôi mắt em chao dao
như con thuyền lén lút vượt biển
đã khát khô đến giọt nước cuối cùng.

3.
tháng 9 lại mớ ngủ
cùng với các thiên thần đang rỗi nghề
ẩn hiện trong làn mưa bụi
cỗ xe song mã vừa ghé qua cung điện
các nữ thần tương lai
sao lại vang tiếng leng keng thời quá vãng?

https://tieulun.hopto.org

4.
bức tranh thật hồn nhiên vẽ lại tiếng ai
khuất bên kia ngọn đồi
buổi chiều liền tự hoạ cho mình
khuôn mặt chây lười
gam màu ấy
không thuộc về người thiếu phụ đang khóc rấm rứt.

5.
thật choáng
khi dọc dài hai bên xa lộ bây giờ
những cánh đồng lavender đang rượt đuổi nhau
như hai đường viền bất tận
trong tâm thái
người luôn khát nhớ quê hương cổ tích.

CHỖ BÓNG ĐANG NẰM MÔNG

đêm qua tôi đã đi dạo cùng giấc mơ
đã đắc ý khi gặp lại ngôi đền thiêng.

tôi quen và trò chuyện với vài người không mấy thân thiện
họ trú ngụ ở một thế giới khác.

tôi tắm gội dường như khá nhiều lần
trên dòng sông lần đầu tôi gặp em hoàn toàn khoả trần.

buổi chiều và mùi nhũ hương của các tay đạo sĩ
không giấu nổi các tham vọng trong họ.

và tôi biết đêm nay em sẽ không đến giữa họ
như một thánh nữ họ đang tha thiết cần để thông công.

CHU THỤY NGUYÊN

https://tieulun.hopto.org

KHALY CHÀM

TA VỚI CON CHỮ LÀ THƠ

Dìu ta con chữ tượng hình
nghiệm chi thời giá lập trình đỏ đen
thà rằng như bụi thân quen
vô tư nào biết leng keng phận người

dõi tìm giọt nắng mù khơi
sao cong chín cõi tầng trời lạ chưa
chợt hay hơi thở thiếu, thừa
những chiều, những sáng đời vừa hư hao

thà rằng như sỏi chiêm bao
choàng ôm gió trắng bay vào hư vô
ngước cao mặt chạm phù đồ
hai tay dựng khói mơ hồ nhân sinh

em ơi, buốt lạnh ngôn tình!
dù âm liệt ngữ hãy nhìn đời vui

tptayninh.10/2019

https://tieulun.hopto.org

XỨ NGƯỜI HƯƠNG LÚA ĐẪM MÔI

tặng anh Hà Nguyên Du

(con sẽ về bên bến sông quê…
tro cốt mẹ đã hòa tan vào biển rộng!)

Nói năng gì với cõi riêng
mắt cay rướm lệ vẫn biền biệt xa
mỏng tang sương khói hằng sa
tàn thu ủ nắng đã già đời chưa

bao lần níu bóng chiều xưa
trách ta hờ hững cù cưa quên về
diều ơi, nhớ ngậm hồn quê
chao nghiêng đi nhé vỗ về tuổi thơ!

xoay đèn tìm cái ngu ngơ
bọt tan rượu lạnh lờ mờ tử sinh
lăn tăn dị bản ảo hình
cả cười một tiếng vang thinh âm buồn

thôi thì, hí lộng qua truông
ngựa già gõ móng ngàn muôn nhịp rồi
xứ người hương lúa đẫm môi
cố hương nhớ quá… mẹ ơi con về!

KHALY CHÀM
biengioik.10/2019

https://tieulun.hopto.org

NGUYÊN LƯƠNG BA

CUỐI NĂM ĐỂ THẤY BÓNG MÌNH

Một năm đa sự là
có những ngày mưa lạnh
người phát thư già đi
qua như mưa nhè nhẹ

lặng lờ ngày qua ngày
lặng lờ đến và quên
có những ngày nắng rát
người phát thư già đi

qua dáng khom như bác
cai già ôm những câu
chuyện những lá thư những
phong thư từ độ chữ

nọ cách chữ kia cả
ngàn cây số mỗi ngày
nhìn những dòng thư của
người phát thư là Indian

School là bệnh viện
St.Jude là wounded veterans
ta lại gặp nhau ở
một lề đường một quán

School là bệnh viện
St.Jude là wounded veterans
ta lại gặp nhau ở
một lề đường một quán

cóc và một giấc mơ
người về người đi cái
thủa giấc mơ nào để
ta được gặp nhau như

thể những lời em là
a Lakota Child em
là bệnh nhi ở St.Jude
và bác Joe vietnam veteran

giấc mơ là những lời
của em những ký ức
bác Joe khi trên tay
món quà trẻ thơ và

người lính trận trở về
với huy chương Hoa Kỳ
giấc mơ là những lời
của em những ký ức

bác Joe khi một người
vẫn sống xa chốn nhà
không thể nào trốn chạy
bao ray rứt phận người.

https://tieulun.hopto.org

QUÁN CÀ PHÊ

Quán cà phê rất nhỏ ở đầu
đường Saint Catherine có tấm
bảng hiệu cũng rất nhỏ ghi La
Peste. Người con gái có cánh tay
dài chạm hoa văn (chỉ một cánh
tay). Cánh tay kia kẹp điếu thuốc
(ý chừng ở đây có thể hút
thuốc) .Còn chiếc quần jean thì rộng
có mang tạp dề phía trước màu
xanh nhạt cúi đầu chào. Người thanh
niên ngồi trong góc cũng hút thuốc.
Cúi gầm đọc sách. Không có nhạc.

Người con gái có cánh tay dài
chạm hoa văn đến gần một cặp
trai gái đặt một ly cà phê
có hai múi chanh trên chiếc bàn
gỗ đen sẫm. Chiếc ghế cũng đen.
Họ nhìn lên những giá sách và
lấy cuốn Les Miserables.

Ngoài trời tuyết vẫn rơi, có người
bước vào móc áo khoát, phủi
tuyết, chọn một cái bàn nhìn ra
cửa sổ. Ông ta muốn uống rượu.
Người con gái có cánh tay dài
chạm hoa văn vẫn tiếp tục ngồi
nơi cái quầy cạnh cửa ra vào.
Chiếc tivi nhỏ đang nói về những
biện pháp nghiêm nhặt chống khủng bố.

NGUYỄN LƯƠNG BA

https://tieulun.hopto.org

XUÂN THỦY

HẠT BAN MAI

Một ngày lên
Bao cơn đau
Em đã chết
Vì ung thư

Để lại con
Và những vết
Đau chồng bỏ
Em bé nhỏ

Hạt bụi sương
Mai một ngày
Sau anh gặp
Em ở đâu

Trong đám tang
Không có ai
Ngoài đứa con
Nhỏ hơn hạt
Bụi ban mai
Quỳ dưới đời
Dưới những lời
Đao to búa

Lớn hơn hạt
Bụi ban mai...
Và dường như
Anh không buồn

Không còn buồn
Nữa vì những
Nỗi đau nhiều
Quá đỗi nơi
Đi tìm một
Sự tử tế
Là không thể
Là không thể.

XUÂN THỦY

https://tieulun.hopto.org

LÁ CỜ

Anh đứng bên vệ đường
trong một ngày dài của
chiến tranh và hoà bình
Anh bỗng nghĩ về lá
cờ hoa đỏ thắm đã
sờn bên ngực trái nhỏ
máu đã bao lâu rồi
lâu rồi nhỉ cả danh
dự tính thần anh thể
xác anh đã bay theo
phấp phới phấp phới trong
tim anh giờ có còn
giọt máu nào nữa không
như ngày nào ngày nào
anh mới đôi mươi trẻ
nhất làng không anh thương

màu áo ấy anh còn
nhớ vô cùng vô cùng
trong ngày hôm nay anh
dựa vào cái cuốc bên
vệ đường nghỉ đi anh
ơi trời tối rồi một
người đi thấy anh thấm
mệt mà thương thầm thầm
thương anh một người đi
đường hỏi anh anh đang
làm gì đấy anh à
anh đang trồng những cái
cây màu xanh những bụi
hoa cho đất này bớt
mùi máu tanh bớt màu
đỏ thắm chỉ còn môi
em nét môi hồng đào

ôi cô bé nhỏ xinh
đi bộ cùng cha ông
ngang qua anh anh đang
làm gì à anh cuốc
đất trồng cây đấy à ...
rồi lại có một chị
đi ngang qua chị ở
trên phường xuống
đó à anh ơi anh
anh ở đây à anh
nhớ treo cờ tổ quốc
nhé ừm để xem hình
như anh để lá cờ
dưới đáy ba lô để
anh tìm để anh tìm

lại máu xương anh máu
trong tim mình còn không
còn không...rồi chị đi
mất để lại anh dựa
một mình vào cây cuốc
trời chiều rồi xẩm tối
anh bạn làm vườn đối
diện dặn dò anh anh
trồng xong hết đám cây
này không thì khi anh
ngủ mấy người đi ngang
họ nhổ lên lấy đấy,
vợ anh hàng xóm ở
đây lắm ăn cắp vặt
anh dựa vào cây cuốc
nghỉ ngơi ngắm những bụi
hoa màu tím màu tím hoa sim..

XUÂN THỦY

https://tieulun.hopto.org

PHAN NGUYÊN

QUÁN "LE TONKIN"

Hôm qua khi bước vào quán, Lão Mộc cầm cái thớt có cán che mặt từ trong bếp đi ra, người lùn lùn cơ bắp, tay chống nạnh, uốn éo tiến về phía mình cười khì và bảo "Cái mặt thớt vừa chửi tao một trận rồi đấy... mày thấy tức ko?"

À ... cái mặt thớt là bà chủ quán ... Bà cụ Độ! Bà cụ Độ chửi Lão Mộc vì ngày nào cũng làm nhầm vài món chẳng bán cho ai ... phải đem ra cả nhà ăn ko bỏ phí. Thật ra Lão ko nhầm mà cố tình làm dư vì bà cụ Độ chỉ cho ăn toàn cổ gà cánh vịt ... chiều nào cũng thế nên mọi người đâm ngán. Nói là chửi nhưng là cằn nhằn thôi chứ bà biết thừa tính tình Lão Mộc ... Đôi khi lão còn cười cười đổ tại mình gọi nhầm cho khách! ... Nhưng khi mình nhầm thực sự thì bà lại ko nói gì ... cũng chẳng bắt lỗi trừ lương.

Bà cụ Độ là người Hà Nội đầu tiên mà mình gặp khi mới sang Pháp cách đây vài năm... Đầu vấn khăn đen nhưng răng trắng, nước da cũng trắng ngà với khuôn mặt tròn trĩnh phúc hậu. Lúc trẻ cũng từng là nhan sắc của Hà thành văn hiến, trước cả khi có đảng cộng sản VN và hang Pắc Bó ... Bà bảo thế.

https://tieulun.hopto.org

Bà là chủ tiệm ăn "Le Tonkin" ngay góc đường Saint André des Arts sơn màu huyết dụ, như hầu hết các quán ăn Việt hay Tàu tại Paris thế kỷ trước. Chắc để cho bắt mắt từ xa.

Bà cũng là chủ của Lão Mộc sếp bếp, bà Francoise bếp phụ, Bà Mai già tạp vụ và mình, chạy bàn nửa buổi để có tiền ăn học. Mình trẻ nhất trong cái tập thể đó nên ai cũng thương tình giúp đỡ. Điều đặc biệt của quán ăn này là mọi người đều góa bụa, chồng chết vợ chết và đều đặt chân đến Pháp khoảng những năm 39, 45 hồi đệ nhị thế chiến. Mình lính mới trẻ trâu ko kể!

Tất cả đều là những người có tuổi sống quây quần thu nhập qua ngày nhờ vào cái quán ăn chỉ hơn 40 chỗ ngồi với chục cái bàn phủ toàn khăn đỏ bầm. Quán ăn đỏ từ trong ra ngoài.

Tất cả các bà đều hút thuốc như tàu hỏa, trừ Lão Mộc.Tất cả đều là hội viên hội Việt Kiều Yêu Nước tại Pháp, tất cả đều ko biết gì, hiểu gì về chủ nghĩa cộng sản nhưng vẫn theo "Bác Hồ". Bà cụ Độ nghe đâu còn trong ban "ám sát" của Việt Minh hồi thời Tây nhưng sau lại lấy chồng Tây để đi Pháp. Ngày Tết thì quán chắc chắn đóng cửa để tất cả ăn diện, kéo nhau xem văn nghệ Tết Maubert. Một đêm Tết văn nghệ việt kiều thân cộng sản. Và rủ mình đi theo!

Có ngày bước vào quán, bà cụ còn nằm ngủ trưa đến tận chiều, trên ghế nệm dài sát cạnh cửa ra vào, miệng còn ngáy ro ro, quần áo xộc xệch hở cả bụng trắng hếu. Trên móc áo còn treo lơ lửng cái quần lót "big size" mới giặt màu hồng nhạt. Nhưng khi thức giấc bà cụ Độ rất đâu vào đấy, ăn mặc tươm tất, đầu quấn khăn, miệng ngậm thuốc lá, bà đứng quầy bar tiếp nước uống và thối tiền, bà thường chia tiền "pourboire" cho mình và bảo đừng nói cho "chúng nó" biết!

Mỗi lần bước vào quán là một sân khấu với hoạt cảnh khác nhau. Có khi chỉ có bà Mai già ngồi một mình bói bài gieo quẻ xem hậu vận sáng sủa hay u tối. Bà Mai lưng còng gầy đét dơ xương, mặt mũi nhăn nheo ko còn chỗ nào nhăn thêm được nữa. Khi xưa còn trẻ bà đã từng đóng phim điện ảnh cho Pháp. Từng là diễn viên có gía, nhan sắc của một thiếu nữ lai tây sắc sảo còn phảng phất đâu đây. Nhưng giờ Bà Mai chỉ làm một việc quét dọn từ trong ra ngoài và rửa chén bát hai buổi chất cao như núi. Bà hay để điếu thuốc trề môi với giọng khàn khàn “tối có đói thì bảo tôi nhá”. Nhưng mới đây

https://tieulun.hopto.org

nhìn vào bếp lúc đang đông khách thấy bà Mai lom khom vun đĩa cơm chiên làm đổ xuống nền nhà lép nhép, bà vun hết bỏ vào đĩa và hất tay bảo "cứ đem ra".

Lần khác mở cửa vào quán thì gặp chị Francoise, điếu thuốc phì phèo, tay nắm tay người tình trẻ râu ria xồm xoàm ngồi trước mặt. Cằn nhằn "sao ko gõ cửa!" Chị Francoise mới ngoài 50 tuổi, tướng người béo tốt, căng phồng rực lửa sức sống. Chị làm phụ bếp ... phụ Lão Mộc từ a đến z. Thỉnh thoảng ngồi một mình lảm nhảm "toàn bọn khốn nạn" ... và mắt nhìn xa xăm ko biết chửi theo ai. Chiều tối đóng cửa chị thường là người bỏ chạy về sớm nhất vì có người tình đang ngồi chờ đâu đó. Đôi khi còn liếc mắt nhìn mình bảo "hôm nào đến nhà chị chơi nhé!".

Nhưng hôm nay bước vào quán, mọi người ngồi ngay bàn ăn cơm im lặng, bàn ghế ngổn ngang, bát đĩa ly tách từ trưa chẳng ai dọn, không ai bật đèn đóm và mặt mũi buồn thiu. Lão Mộc lấy khăn tay chùi nước mắt, mếu máo "bà cụ chết rồi mày ạ" rồi bật khóc, cả nhà ngồi xụt xịt khóc theo.

Sáng nay ko thấy bóng dáng cụ Độ, điện thoại gọi ko ai trả lời, Lão Mộc leo lên phòng thì thấy xác bà cụ Độ đã cứng đờ, lạnh ngắt . Mới hôm kia mình còn thấy bà cụ xách giỏ đi chợ, mắt nhìn xuống chân, chầm chậm bước theo những ngày đầu đông gió lạnh, miệng còn lẩm bẩm như tính toán sổ sách... Nhưng sao bà lại ra đi mau thế? Cái chết của những người già thường đột ngột ko bao giờ được báo trước.

Nhưng lúc sống vẫn cắn cấu nhau như còn quá nhiều thời gian!

Khổ thay! khổ cho người còn ở lại! Rồi ngày mai mọi người sẽ sống ra sao khi quán đóng cửa?

oOo

Viết đến những dòng chữ này, chắc tất cả đã ra tro bụi từ khá lâu, chỉ còn mình với những kỷ niệm xưa cũ ... Nhớ những người đồng hương xa xứ đã cưu mang mình một thời trai trẻ khi tóc còn xanh!

PHAN NGUYÊN

6 tháng giêng 2019

https://tieulun.hopto.org

VĂN HỌC MỚI SỐ 6 (số XUÂN 2020)
LÀ SỐ ĐẶC BIỆT
TRI ÂN NHÀ VĂN,
NHẠC SĨ
NGUYỄN ĐÌNH TOÀN

Kính mời quí tác giả đóng góp bài vở.
Nếu tác phẩm đi vào chủ đề thì tốt, bằng không cũng vẫn là điều cần thiết. Trân trọng

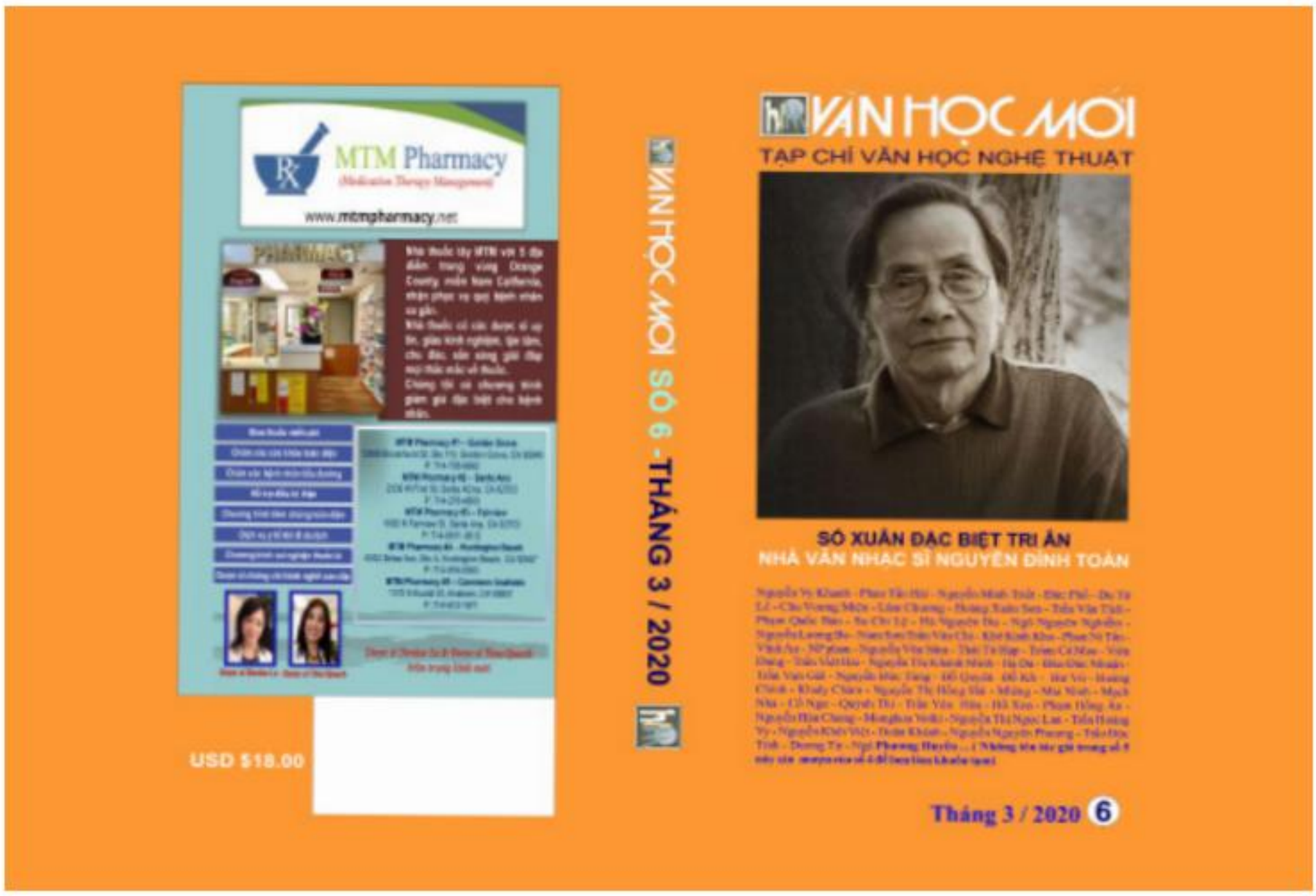

https://tieulun.hopto.org

ĐÀNH TA KHÁCH LẠ

thử về, khách lạ tình đâu
nhặt giọng dế sầu niệm câu thơ cũ
xác vẹm pha hồn địch ru
đoạt vị đăng cơ rừng chủ ngách quê
đuổi tận thù, thế mọi bề
lao đao cưỡng chế lạc nghề tha phương
lạc em từ buổi khôn lường
biết ra thân trọ lạc đường nhân gian

khăn sương ai giăng giăng
ai choàng áo se cánh gió
xen ngọn heo may nhỏ
lạnh bên tai rằng trời bắt sang thu
những tia nắng vàng không cũ
tợ nhũ rắc sông đầy
lấp lánh dưới hàng cây, gây nhớ
thời bỏ xứ
bây giờ dưới chân luống tuổi hoa vàng
chứ mùa xưa đâu

đất cũ hề ở được lâu
lắm bè tục tử làm mầu dang ca
em giờ thuộc của người ta
hỏi thăm bước ngại quyền khoa cổng vàng

https://tieulun.hopto.org

tiếc thương đỏ lá bạt ngàn
đất đai xót phận lỡ làng phì nhiêu
khuya thầm hỏi vai tình yêu
đthu đó tình trổ mĩ miều
mà lời không đủ nói điều yêu em
thôi thì, về chỉ ngó xem

TIẾNG THỞ DÀI CHUI QUA IM LẶNG

đe mái trên giáng khắp làng
nẹt trùng vây, ém tiếng vang
ngày treo ngục tối chớp quành răn đe
thở dài im lặng lắng nghe
buồn chui ngạch cửa e dè
lóng tai sợ hãi lại nghe thở dài

nặng vai náu tiếng đắng cay
đau những cuộc tình nụ phai
đau sông núi cũ, bi hài một mai
sông núi kêu rêm những ngày
chớp ngang đầu, nối thiếu tay
mặt người im lặng, lòng cay thở dài

núi sông ngậm đắng lâu ngày
lắng nghe đời khó nguôi ngoai
chui qua im lặng thở dài rưng rưng
của ngày bắt nạt bất dung
của ông cha đợ gian hùng
mai sau không của, khóc từng miếng cơm

thở dài vấp tiếng dại khôn
áp tràn bấc lạnh sớm hôm
khép khung ẩn ức khó chôn trong lòng

VIÊN DUNG
15092019

https://tieulun.hopto.org

QUỲNH THI

TIẾNG GOI TRONG ÁNH MẮT

Tìm trong ánh mắt
Lời mời gọi ngọt ngào trong im lặng
Lần theo khúc nhạc réo rắc rộn rã tâm hồn
Gió ơi đừng rung cây lá chín
Anh sợ những chiếc lá rụng bay đi
Hãy tiến tới trái tim hướng hoan ca chim hót
Hồn bâng khuâng mây bay loạn khúc bàng hoàng
Khó nói nên lời nghẹn thở dồn dập theo từng bước em
Khu parking lot dường như chỉ có hai chúng ta

Anh lái xe ánh mắt đẹp đuổi theo
Eva tên người giống một mùa hoa huyền thoại
Nở cho loài chim trời lang thang
Adam vườn thiên đàng đơn độc
Bỗng đâu mỹ nữ hiện bên mình

https://tieulun.hopto.org

Giữa cỏ hoa đồng nội bỗng rộn lên
nỗi e thẹn đầu tiên ánh mắt gặp người trọn đời yêu dấu
Khi Adam lấy một vòng dây nho quấn quanh bụng nàng
Sự e thẹn biến thành thương yêu

Eva ơi từ đâu đến vậy

Thơ ngất ngây lịm ngọt linh hồn
Tay quờ quạng mong tìm người cứu rỗi
Nỗi khát khao đất hạn chờ mưa
Anh gục xuống . . .
vục hạnh phúc uống dòng nước mát
giữa trưa trời nắng hạ
ngồi trong xe
Xe anh như cuồng sang lane loạn xạ
Lửa điên dại rót từ tim người

Hạnh phúc em ban tựa giấc mơ
Dừng lại dưới vòm cây xanh thoáng mát
Lịm đi khúc âm hưởng nụ hôn còn ngất ngây
Gió lay tỉnh ngọ dương ran đất trời

Khi tỉnh trí thực tại chỉ còn mình anh
Hạnh phúc ập đến bất ngờ
Rồi vội vã bay xa
Anh sẽ giữ mãi kỷ niệm đầu
ánh mắt trông theo sẽ ủi an trong những ngày xa vắng ./

QUỲNH THI

https://tieulun.hopto.org

MẸ TÔI KHÔNG CÒN NỮA

Vẫn còn trăng đêm
sao đêm lấp lánh
trời đất khóc than
Mẹ ơi ! Mẹ ơi
Con không còn mẹ

Lá ủ thiên thu cây reo tiếng nấc
lá rụng ngoài hiên rất buồn
Lòng nát tan phủ xuống đời con hai thứ tóc
Mẹ mất đi tang hồ điệp bay qua
Vàng trong đêm bất tuyệt cách xa
Mắt mẹ dấu trong lần xa vắng
Tình thương còn đọng đêm sương ướt đẫm
Rồi khép kín nhắm nghiền
Thiên cổ lụy không môt lần mở ra

Tối mẹ từ trần gió hoang vu thầm khóc
Bay rợp nhân gian vườn con cây cối ngả nghiêng
Trong Hosprice home tê điếng lời kinh
Lần đầu tiên con đọc dâng hồn mẹ
Trên thiên đàng tiếng vọng bay về không
Mẹ lên trời trồng cây hạnh phúc
Chết đã là sống lại
thoát buồn đau
Một tiến trình bắt đầu
Bắt đầu từ hư vô. . .
Khác lúc bắt đầu từ tiếng khóc
rồi kết thúc bằng im lặng
Vĩnh biệt mẹ thân yêu của con
Từ nay con không còn mẹ
Cả đời con làm kẻ mồ côi./

QUỲNH THI

https://tieulun.hopto.org

Hãy trở thành độc giả dài hạn

Tạp chí **VĂN HỌC MỚI**
Báo giấy phát hành một năm 4 số
Liên lạc:
vanhocmoi68@gmail.com
hanguyendu@gmail.com

https://tieulun.hopto.org

NGUYỄN KHÔI VIỆT

NHỮNG CHUYỆN MA TÔI GẶP TRONG ĐỜI

1.

Vào buổi tối, nếu tôi cần những thứ như vài chai rượu, mấy bịch Hurricane mix hoặc bất cứ đồ vật gì phải lên kho trên lầu của nhà hàng thì hầu như nhân viên của tôi, nam cũng như nữ đều sợ phát rét và phải rủ thêm một người nữa đi cùng. Sợ lắm. Bọn họ nói. Lên đó đi qua hành lang lúc nào cũng thấy như có ai đứng nhìn sau lưng mình.

Hình như người Mỹ có vẻ sợ ma hơn người Việt Nam. Tôi cũng biết nhà hàng này có ma, nhưng chẳng có gì để sợ, chắc tại tôi cứng bóng vía. Trong nhà hàng chỉ có một waitress người Việt, tên Kim, chê bọn waiters kia chicken (nhát) nhưng có buổi chiều cô lên lầu, tôi nấp sau cánh cửa cầu thang hù. Cô ngã đùng ra sàn, tưởng chết, tôi cũng hết hồn. Cô nói, cái nhà hàng này có ma anh ạ. Vào trong nhà kho sao thấy lạnh hết cả gáy luôn.

Mà có nhiều chuyện không tin cũng không được. Ở trong bếp nhìn qua ô cửa của bàn máy rửa chén ra hành lang, mấy bà bếp nói hay có bóng người đứng đó, nhìn thẳng thì không thấy, nhưng ngó lơ chỗ khác qua đuôi mắt lại thấy. Một hôm đang đứng nói chuyện với bà bếp Delores trong bếp thì cậu em bước vào. Bà ngạc nhiên hỏi, sao nãy giờ mày ở trong walk in-cooler lâu vậy? Em tôi nói "tôi tới nhà hàng là vô đây liền, đâu có vào cooler?"

https://tieulun.hopto.org

Bà Delores nói, hạ giọng làm như có ai nghe: tại tao thấy bóng của mày mới đi vào đó mà. Ba người chúng tôi cùng cười, vì đều biết đó là cái gì.

Mấy ngày trước, cậu nấu bếp cũng người Việt, vào trong cooler lấy đồ ra nấu, tự dưng tung cửa chạy ra kêu thất thanh: ma, ma. Cái quai xách của thùng 5 galons Pickle đưa lên đưa xuống như có ai cầm. Câu ta nói.

Chừng tháng sau, cậu em tôi vào trong cooler cũng thấy cái quai xách nhưng của thùng đồ khác, cũng cử động như vậy. Tôi thử vào mấy lần, nhưng không thấy gì. Chắc tại lúc tôi vào có nghĩ trong bụng, mày mà nhúc nhích là tao đá bỏ mẹ. Nên tụi ma nó sợ.

Cũng trong bếp. Một lần chú em tôi luộc nguyên một tá trứng để sẵn cho waiter bỏ vào salad. Lúc luộc xong, chú bỏ hết vào một cái rổ nhựa, khi xoay người để đặt cái rổ lên bàn bếp, chú cảm thấy như hai tay cầm rổ va trúng một cái gì, làm mấy quả trứng rớt ra sàn,nhưng thật ra đâu có cái gì ở đó, chú liền để rổ trứng lên bàn, rồi lượm mấy quả trứng bị rơi để lên bàn để bóc vỏ. Lúc ấy mới để ý là tất cả mọi quả trứng vỏ đều bị nứt vỡ như vừa rơi xuống sàn.

Một bà bếp già khác tên Dorothy, chúng tôi gọi bà là Mrs Dot, một hôm mở cửa cái cooler nhỏ để lấy cheese ra nấu thì cả một hộp lớn đựng cheese phóng ra ngoài, bà lập tức la làng và bỏ chạy. Lúc đó mới chừng 8 giờ sáng, chỉ có tôi với bà cùng cậu rửa chén. Chúng tôi được một trận cười đã đời. Cooler cũng giống như tủ lạnh nhưng thiết kế lớn hơn và chắc chắn hơn cho các nhà hàng. Một thỏi cheese lớn 2 pounds tức là một ký không thể tự động phóng ra ngoài như vậy được, trừ khi có một tác động vô hình nào đó.

Đấy là dưới bếp, còn nhà trên tức là phòng ăn chính có ma không. Có chứ. Một hôm lúc đóng cửa nhà hàng và đang check out cho nhân viên. Lúc đó chỉ còn cô Dee và một chàng tên Jason. Dee đang đếm tiền. Tôi đang check out cho Jason, chợt thấy lò sưởi vẫn còn cháy ánh lửa, tôi bỏ chùm chìa khoá nhà hàng có chìa khoá ga lên góc quầy bar nhờ Jason tắt dùm. Và rồi cả ba chúng tôi đều thấy chùm chìa khoá từ từ bò ra góc quầy rồi rớt xuống sàn. Thế là cả Dee lẫn Jason đều chạy một mạch ra đường. Tôi phải chạy theo kêu vô check out còn về. Cả hai đứa đều run lập cập. Lạ một cái là khi rớt xuống sàn nhà, chiếc chìa khoá lò sưởi văng ra khỏi chùm. Làm sao nó văng ra được, đấy mới là đáng nói.

https://tieulun.hopto.org

Có hôm chỉ có tôi, cô Dee và chú em đứng nói chuyện sau khi check out cho Dee xong, cô đang đứng dựa vào quầy uống ly Bloody Mary thì bỗng nhiên, nắp của cái hộp đựng tăm (toothpick holder) trên mặt quầy gần cô tự nhiên rời khỏi cái nắp và bay lên không. Tội nghiệp cô Dee lại một phen bỏ chạy khỏi nhà hàng, về nhà luôn.

French Quarter này có những historic sites cần cảnh sát ở đó canh gác ban đêm, nhưng các chàng cảnh sát đều ngồi ngoài xe chứ không vào trong. Có lần tôi hỏi một người cảnh sát quen, bên trong có thấy gì ghê gớm không?. Anh ta nói ban đêm vô đó tâm hồn mình hoang mang lắm, có những tiếng nói, âm thanh kỳ lạ quái gở bên tai mình. Đi đâu cũng cảm thấy có ai đó đứng nhìn sau lưng. Cho nên ngồi trong xe ngoài đường cho khoẻ.

2.

Lầu trên của nhà hàng, căn phòng phía trong dùng làm office, bên ngoài là nơi lưu trữ giấy tờ sổ sách cùng đồ đạc sửa chữa như máy xịt nước, kềm búa mỏ lết v,v...nhiều lần buổi tối ngồi trong office thường nghe tiếng bước chân nhè nhẹ đi bên ngoài. Một hôm chú em tôi ngồi nghe tiếng gõ cửa, em nói: come in, please. Không thấy ai vào. Hồi lại nghe tiếng gõ cửa tiếp, rồi cũng không thấy ai vào. Hồi sau lại nghe tiếng gõ. Em tôi bực mình quá vì nghĩ Walter, một người bồi bàn thường hay giỡn phá với em , nên khi vừa nghe gõ là em nhảy ra mở cửa. Nhìn không thấy ai hết, lúc đó em mới nghĩ là bị ma phá nên cũng hoảng và phóng xuống nhà dưới liền.

Một buổi sáng có hai anh em nọ vào nhà hàng, tôi nghĩ họ tới ăn trưa nên mời ngồi. Nhưng họ không ngồi và nhìn hoài vào chân cầu thang trong góc phòng ăn. Tôi lại nghĩ họ muốn quan sát cái cầu thang vì nó được làm bằng Redwood, tay vịn rất đặc biệt từ năm 1874. Họ bảo họ không quan tâm tới lịch sử của nó, và hỏi tôi: nhà hàng này có ma không?

Tôi trả lời họ là có. Thế rồi họ nói với tôi cách đây mấy tháng, cha mẹ của họ từ New York về đây chơi, ngồi ở bàn ăn dưới chân cầu thang, sau có nhờ một waiter chụp cho tấm hình kỷ niệm. Khi về lại New York mang cuộn phim đi rửa thì thấy giữa hai người họ là một khuôn mặt u ám của một người đàn ông. Nhìn rất ma quái

https://tieulun.hopto.org

(spooky) họ nói vậy. Tôi bảo hai anh em, nói với cha mẹ khi nào tới New Orleans chơi thì ghé đây ăn.Tôi sẽ không tính tiền.

Về sau tôi cũng thử chụp hình vòng vòng trong nhà hàng mà chẳng thấy con ma nào.

Cây cầu thang này nằm gần cuối phòng ăn, dẫn lên lầu trên giữa văn phòng và nhà kho. Một hôm tôi tới mở cửa nhà hàng, lúc ấy còn sớm, nhân viên chưa ai tới. Khi vừa mở cửa, trong ánh sáng mờ mờ tôi thấy bóng một người thiếu nữ ngồi khoảng giữa cầu thang, trang phục váy dài nhìn rất cổ xưa. Tôi chỉ kịp nhận thấy trong vài giây trước khi cô biến mất, nhoà đi trong không gian .

Nhà em gái tôi ở Destrehan Plantation, New Orleans trước khi dọn qua California cũng bị ma quái phá phách. Cậu em rể nói vào một buổi tối thấy 3 con ma bay lượn đu bám nơi cây quạt trần nơi phòng khách. Tôi hỏi hình dáng tụi nó ra sao. Cậu em nói chúng nó đen thui, to như người mình, có đuôi dài. Tôi không bàn thêm, e rằng em gái tôi sẽ sợ. Nó yếu tim lắm . Đen thui và có đuôi như vậy là quỷ chứ còn ma mãnh gì nữa.

3.

Ông già John Sawyer làm manager ban ngày trong nhà hàng từ đời chủ trước khoảng thập niên 80, tiếp tục làm việc với tôi bắt đầu từ năm 95.

Là một cựu trung sĩ Hải Quân Hoa Kỳ, ông thường kể những kỷ niệm của thời gian khốc liệt khi khu trục hạm của ông bị không quân Nhật oanh tạc ở Pearl Harbor. Thật kinh hoàng và cũng may mắn sống sót. "Nhưng tao cũng như mọi người đã chiến đấu hết mình. Những ngày đó đúng là một địa ngục trần gian". Ông nói.

Nhưng ông lại không thù người Nhật. Ông đặc biệt căm ghét người Nga. Khi nhà hàng có những người khách Nga, ông tỏ thái độ khó chịu và bực bội rất dễ nhận thấy. Đôi khi ông từ chối không nhận những người khách Nga vào ăn. Tôi có lần khuyên ông đừng wtỏ thái độ với tụi Nga như vậy, vì sợ rằng có người sẽ thưa kiện ông, thưa kiện nhà hàng vì kỳ thị. Ông trả lời, tao chẳng quan tâm, tao chịu hết. Và khi tụi nhà báo tới đây, tao sẽ nói cho cả thế giới biết về chúng nó. Ông có người yêu người Ba Lan, chết trong cuộc xâm lăng của Liên Xô hồi ấy vào Ba Lan. Nên ông ghét người

https://tieulun.hopto.org

Nga cũng đúng. Ông còn kể tôi nghe về cuộc thảm sát người Ba Lan ở rừng Katyn nữa. Cũng thông cảm cho ông.

Sáng nào cũng vậy, ông dậy rất sớm. Qua bên nhà hàng lúc 6 giờ, pha một bình cà phê, ngồi đọc báo, nhà hàng chỉ cách căn phòng của ông mấy bước bên kia đường Bourbon. Căn phòng này người chủ cho ông ở từ hồi năm 80, khi người chủ đất nhận ra John Sawyer là người đã cứu sống ông ta trong trận Pearl Harbor. Ông cho John Sawyer ở căn studio rộng mênh mông mà không lấy tiền từ dạo đó. Tình đồng đội là một cái gì vô cùng thắm thiết. Đôi khi không thể diễn tả được. Và sự nhớ ơn đó thật nhân bản đáng kính trọng

Sáng hôm ấy, cô Cheryl làm manager ban ngày, như thường lệ đến mở cửa nhà hàng lúc 8 giờ, và thấy John Sawyer nằm chết gần chỗ ông hay ngồi đọc báo uống cà phê. Ông chết vì heart attack. Ông kshông có vợ con cũng như người thân. Nhưng sau tôi được biết ông có một căn condo cho thuê ở Florida, cũng như một cái mutual fund. Ông đã viết trong di chúc tất cả những lợi tức đó đều dành cho cựu chiến binh Hải Quân Hoa Kỳ một khi ông qua đời. Cô Cheryl và nhiều nhân viên khác, có lúc bất chợt thấy ông ngồi trầm tư đâu đó trong nhà hàng. Đôi khi nghe tiếng tằng hắng phát ra cái bàn ông hay ngồi . Tôi thì không gặp.

4

Bà cụ già bên cạnh nhà hàng nói: nhà tao cũng có ma. Bên nhà hàng mày tao nghe nói ma lâu rồi. Cũng không có gì lạ, vì lúc chiến tranh, khi hải tặc lừng danh Jean Lafitte hùng cứ vùng New Orleans và Bavartaria. Nơi đây là khu vực dùng làm bệnh viện của quân đội. Mà cũng kệ, họ chẳng làm gì mình, sinh sống nơi đây quen rồi mà. Biết đi đâu. Bà cụ nói tỉnh bơ. Nếu mày có thì giờ thì đọc kinh. Bọn họ cảm kích lắm đấy.

Nhưng không phải nơi nào những vong hồn lảng vảng đó cũng cảm kích những lời cầu kinh cho họ. Sau này khi em trai tôi mở một nhà hàng ở ngoại ô, chỗ này nhỏ đẹp xinh xắn, đa số là khách quen người địa phương. Tất nhiên là chủ đất chẳng nói gì về chuyện toà nhà này có ma. Sau khi khai trương vài tháng sau mới biết những đám ma mãnh ở đây phá phách ngoài sức tưởng tượng.

https://tieulun.hopto.org

Một tối sau khi đóng cửa, cô em dâu đang dọn dẹp trong nhà bếp thì thấy qua khung cửa kính một khuôn mặt quái gở đỏ gay đang dán sát vào kính nhìn vào. Cô la thất thanh gọi em tôi, cả hai vợ chồng cùng thằng cháu chạy vội ra ngoài để xem là ai. Chẳng thấy ai cả vì đắng sau nhà bếp là chỗ đậu xe vắng lặng, chung quanh không có nhà ở gần kề. Cô em dâu tôi sợ lắm, biết là ma nên thường xuyên đọc kinh cầu cho các linh hồn, nhưng hình như không thay đổi gì mấy. Một hôm, khoảng 9 giờ bắt đầu ngớt khách. Cả hai vợ chồng đang ở trong bếp đều nghe trên phòng ăn tiếng người râm ran ồn ào nói chuyện, tiếng bàn ghế kéo như có người ngồi. Mừng quá tưởng có khách vội chạy ra, nhưng chẳng nhìn thấy ai. Hai người hầu bàn và một doorman đang ngáp dài, nói chúng tôi nãy giờ ngồi đây mà. Đâu thấy ai!

Hai con của em tôi cũng làm hầu bàn và đứng pha rượu trong nhà hàng, đã nhìn thấy vài lần có người ngoài cửa đi thẳng vào restroom, lâu không thấy ra, chúng nó tới gõ cửa coi sao thì không thấy gì.

Có hôm cô em dâu vừa bước trong restroom thì nghe phòng bên cạnh có tiếng thở dài não nuột. Cô nói, lúc ấy em nghe mà dựng tóc gáy, lạnh toát cả người vì sợ, lúc đó khoảng hơn 8 giờ sáng, nhân viên chưa ai tới. Nghe rất rõ ràng, vì như các bạn cũng biết, vách của restroom bên Mỹ đa số làm bằng ván ép bọc nhựa vinyl, dày khoảng 2 inches. Có thể nghe rõ âm thanh của phòng bên cạnh. Và cô biết rõ lúc ấy, em trai tôi đang nấu đồ ăn trong bếp.

Một tối vắng khách, đóng cửa sớm đi chợ mua rượu. Khi lùi xe khỏi parking, chú em giật nẩy mình vì có cảm giác bánh xe sau cán lên một vật gì mềm mềm giống như thân người. Cả hai vợ chồng đều nhảy xuống xe nhìn vì cứ tưởng đã cán trúng ai đó. Nhưng nhìn kỹ dưới gầm xe thì chẳng có gì cả. Hình như họ cố tình phá em tôi, nên sau khi đi tới chợ mua rượu xong, lùi xe lại để chạy về nhà, lại bị phá như vậy một lần thứ hai.

Và còn vô số những phá phách khác như đồ đạc trong nhà bếp tự di chuyển, cửa freezer đôi khi tự mở ra, nghe tiếng đổ vỡ trong nhà kho. Vật dụng để trên nóc tủ lạnh bay xuống đất. Ngoạn mục nhất là một hôm, có một bà khách rất già tới ăn tối, một cuốn thực đơn ở trên quầy bar, cách mấy bước tự dưng bay cái vèo tới

https://tieulun.hopto.org

bàn. Bà khách đó cười và nói, chuyện này không lạ với tao. Vùng này hồi xưa của bọn da đỏ, tụi nó phá phách dữ lắm.

5.

Năm ấy tôi đóng tại một căn cứ vùng Đức Hoà, chung với một trung đội Thám Sát Mỹ, nằm ngoài bìa mật khu Lý Văn Mạnh. Mục đích giữ an ninh cho công binh sư đoàn 25 Mỹ tái thiết lại cây cầu sắt dài khoảng 50 mét bắc qua con kinh, trước đây vài tháng đã bị hư hại trong một lần đặc công đặt mìn và tấn công đại đội nằm ở đây. Chỗ này áp lực của địch quân rất nặng nề. Nhiều lần đã giao tranh lớn và tổn thất khá nhiều cho cả đôi bên. Đóng quân ở đây thật "nhàn hạ" vì ban ngày nếu không đi hành quân thì đi thám sát phục kích, hoặc ém lại vài toán trong mật khuo. Trong một tuần lễ không đụng lớn cũng đụng nhỏ. Thêm cái về đêm muỗi nhiều kinh hoàng. Trong bưng nhiều chỗ nước mênh mông, khó khăn mới kiếm được một doi đất nhỏ xíu. Có đêm tôi và hai trung đội nằm lại điểm phục kích, chỉ có phần từ thắt lưng trở lên là nằm trên bờ đất, phần trở xuống ngâm dưới nước. Có lẽ cái lo lắng chờ đợi địch quân làm quên đi nỗi cực nhọc. Hình như tất cả những đơn vị tác chiến đều có những cực khổ trần ai như nhau.

Một đêm, thượng sĩ Thường Vụ gặp tôi nói:

- Mấy thằng gác cầu nói dưới gầm cầu hay có tiếng ma khóc, ông có muốn ra nghe không?

Thật sự tôi cũng nghe mấy tay Thám Sát nói về chuyện ma khóc lúc tới nhận bàn giao căn cứ, nhưng lại nghĩ mấy anh chàng Mỹ này to con lớn xác, tough guy nhưng chắc sợ ma, nên không để tâm. Nay nghe ổng nói vậy cũng lò mò đi ra cạnh bờ kinh đứng nghe. Một hồi không thấy gì, nhưng sau tôi nghe tiếng như thầm thì, kêu réo nho nhỏ, rồi tiếng phảng phất như mèo kêu, nhưng không phải. Sau nghe mơ hồ lúc xa lúc gần tiếng người than khóc, hình như tiếng khóc đó của một phụ nữ.

Trung đội trưởng trung đội 1 là chuẩn uý Minh mới về đơn vị, xuất thân hạ sĩ quan, sau đi học khoá Sĩ Quan Đặc Biệt Thủ Đức. Minh lớn hơn tôi đâu 4,5 tuổi, tánh tốt, cởi mở vui vẻ, chỉ phải cái tật mê gái. Hay vào hầm Chỉ Huy của tôi uống cà phê, ca hát. Tôi nhiều lần nhắc nhở hắn rằng, đây là vùng rất nguy hiểm vì là đường

https://tieulun.hopto.org

xâm nhập của đối phương để thu thuế, lấy lương thực, và những đồ nhu yếu phẩm cần thiết cho mấy tiểu đoàn chủ lực miền Việt Cộng nằm trong mật khu. Nên đi chơi đâu đó trong mấy ấp xã gần Đức Hoà thì về cho sớm, không sẽ bị ăn đạn có ngày.

Nhưng Minh không nghe lời tôi, sa đà đi chơi hoài trong vùng đậu nhiều hơn xôi đó. Tới một hôm không làm chủ được ý chí, hắn ngủ lại nhà người yêu, và bị bắn chết ngay trong đêm.

Tôi buồn vì tôi với Minh cũng rất thân, và giận vì bị ký phạt 8 ngày trọng cấm vì không kiểm soát thuộc cấp.

Mấy ngày sau khi Minh chết, một đêm khoảng gần sáng, lúc ấy tôi đang ngủ nhưng tôi choàng thức dậy vì cảm thấy có người bước vào hầm, qua ánh sáng mờ mờ hắt vào từ bên ngoài, tôi thấy cái dáng khom khom quen thuộc của hắn bước nhanh tới chỗ tôi nằm, đưa hai tay bấu vào chân tôi, như thói quen hắn hay giỡn mỗi khi bước vào hầm gặp tôi.

Nhưng lúc ấy, tôi cảm thấy đó không phải là hai bàn tay bình thường, mà là những móng vuốt nhọn rất cứng.

Tôi xoay người đá nó, quát: ĐM, mày làm gì vậy Minh? Và phóng ra khỏi mùng.

Tất nhiên là nó biến mất ngay. Nhưng chỉ một lần đấy thôi. Chắc nó về thăm tôi lần chót trước khi đi đầu thai hoặc thành ma quỷ gì đó.

Đóng quân ở đây được vài tháng, mà thấy dài như vài năm vì tình hình rất căng thẳng, khi tôi biết đại đội đóng quân trước đây bị đánh đặc công. Tổn thất về thương vong khá nặng. Nhưng ông thượng sĩ thường vụ nói cho tôi một chi tiết rất lạ. Trong những người chết là thân nhân của binh sĩ trong trại, có một người đàn bà, là người yêu của viên trung uý đại đội trưởng. Cả hai bị đặc công đánh bộc phá nên chết ngay trong hầm của bộ chỉ huy. Khi trung đội chung sự chôn cất, không có cách nào biết được cô đó tên tuổi ra sao, ở đâu, vì không kiếm ra giấy tờ tuỳ thân của cô.

Cho nên họ cũng mai táng ở nghĩa trang như những tử sĩ khác. Trên mộ bia chỉ có ba chữ "Nữ quân nhân".

Chắc cô ấy vẫn thường lẩn quất đâu đó nơi doanh trại và đêm về than khóc nơi chân cầu.

(Còn tiếp)

NGUYỄN KHÔI VIỆT

https://tieulun.hopto.org

DOAN KHANH

CHIẾC BÁNH ĐI CHƠI

Tôi được bạn Ngân của mình rủ đi chơi Minnesota vào gần dịp Trung Thu. Lâu lắm không gặp bạn nên tôi vui vẻ nhận lời và lập tức đề nghị:

https://tieulun.hopto.org

"Khánh mang bánh Trung Thu làm quà cho Ngân nhé."
Nhưng Ngân không mấy mặn mà với ý kiến này:
"Thôi, Khánh ơi. Chị Nga của Ngân đã mua rồi. Vả lại, Ngân cũng không thích cái món bánh này lắm."
Tưởng thế là xong chuyện bánh Trung Thu, dè đâu sau lớp dạy học buổi tối trước hôm tôi đi, một người học trò níu tôi lại, ân cần trao một chiếc bánh Trung Thu:
"Cô ơi, em mời cô cái bánh này, chính tay em làm đó. Nhân thập cẩm em chọn toàn loại thượng hạng, lại mới học được cách nướng bánh của dân trong nghề. Cô ăn thử rồi sẽ thấy.

Cầm chiếc bánh xinh xắn trong tay, tôi máy móc nói lời cám ơn, trong đầu thì loay hoay với chuyến đi Minnesota ngày hôm sau. Phải chăng số trời đã định rằng chiếc bánh Trung Thu này sẽ được đi chơi Minnesota với tôi? Tính tới tính lui, rồi cuối cùng tôi cũng sắp cho "em nó" một chỗ ngay bên cạnh cái bánh *croissant* mà tôi mang theo làm món điểm tâm trên máy bay. Vài tiếng sau, khi tôi mở ba lô lấy món bánh Tây, thì mũi tôi không thể không chú ý đến mùi vị rất Tàu của chiếc bánh Trung Thu.
Ở máy bay ra, tôi bước vội qua dãy cửa hàng của phi trường và từ thang cuốn máy đi xuống nơi lấy hành lý, tôi đã thấy bạn mình đứng đón. Hai đứa tôi học chung trường trung học từ thuở xa xưa ở quê nhà xa lắc, vậy mà giờ này được ôm nhau mừng rỡ. Mấy ai có được một tình bạn lâu bền như vậy?

Khi lái vào nhà để xe của tòa nhà cao niên 7500 York, Ngân đậu vào đúng chỗ quy định của mình. Tôi bước ra khỏi xe, nhưng còn loay hoay với cái ba lô của mình. Cái giây kéo hình như bị bung ra? Tôi vội vã kiểm lại và thở phào vì thấy mọi thứ bên trong có vẻ còn nguyên vẹn.

Vào trong nhà, Ngân chỉ tôi xem mấy món ăn đã nấu sẵn cho hai đứa ăn trưa. Nghĩ tới chiếc bánh Trung Thu đã đồng hành của tôi suốt dọc đường từ California, tôi vui vẻ bảo Ngân:
" Mình có món tráng miệng đó nha,"

Nhưng sau đó thì tôi lại tiếp tục loay hoay với cái ba lô của mình vì tìm mãi không thấy cái bánh đã hứa hẹn.

https://tieulun.hopto.org

"Lạ thiệt! Khánh nhớ rõ ràng là đã bỏ nó vào một bịch riêng cùng với bánh croissant!"

Hồi sau, vì tôi cứ thắc mắc hoài, Ngân sốt ruột nói:

"Thôi, quên nó đi Khánh ơi."

Tôi bèn chuyển sang ngắm nghía căn nhà đầy những tác phẩm nghệ thuật của bạn mình. Nào là những bình hoa cắm rất đa dạng. Nào là những tác phẩm stained glass trên cửa sổ và đèn. Nào là những tấm lót bình đan hoặc móc bằng tay.

Tôi suýt xoa: "Sao Ngân nhiều tài quá vậy?" Và quên đi chiếc bánh Trung Thu nhỏ nhoi kia.

Tối hôm ấy, sau bữa ăn gọn nhẹ, hai đứa xuống xem một buổi trình diễn ca nhạc ngoài trời cho các "cụ". Hết nhạc, quay về nhà thì Ngân để ý ngay một tờ giấy đính trên cửa, với giòng chữ:

"Ngân, hãy gọi Carolyn, số 927 5210, về một thứ gì đó có thể là của cô."

Đưa tôi xem lời nhắn, Ngân càng thắc mắc:

"Mình có mất gì đâu!"

"Ngân tính gọi cho cô này không?"

"Lát nữa. Giờ Ngân phải đi tắm trước khi đi dợt cho buổi trình diễn ngày mai. Còn Khánh thì nghỉ ngơi đi, nếu muốn theo Ngân đi chơi."

Thực vậy, Ngân đang tập dợt cho buổi kỷ niệm 40 năm thành lập nhà cao niên 7500 York Co-Op và tôi có ý định sẽ theo Ngân xem họ "làm ăn" ra sao. Thế là tôi ngoan ngoãn nằm duỗi trên chiếc ghế sofa êm ái của phòng khách, ngắm nghía chi tiết của những hình vẽ trên cửa sổ bằng kính. Rồi tôi ôn lại từ đầu chuyến đi và chưa gì đã thấy nhiều hứa hẹn rồi. Thế là tôi ngủ thiếp hồi nào không biết. Khi mở mắt ra thì nhìn quanh không thấy Ngân đâu. Vậy là hụt mất buổi tổng dợt!

Khi quay về, Ngân trấn an tôi: "Đừng lo. Đợi coi diễn thật, càng hay hơn."

Vào buổi chiều "trọng đại", tôi đến sớm và được xếp ngồi cạnh một ông già tên Randy. Ông đi cùng với một cụ bà tên Marcia mà sau này tôi biết không phải là vợ mà là "bồ" của ông. Rồi tối đến, tôi lại có dịp nói chuyện với nhiều vị cao niên khác trong nhóm của Ngân, nhóm học viên lớp ngôn ngữ ký hiệu của người câm. Tiếp xúc nhiều, tôi không còn nghi ngờ gì nữa. Các lão ông, lão bà

https://tieulun.hopto.org

Minnesota quả thực đang sống hết mình và tất cả đều hết lòng tiếp khách phương xa, sao cho được thoải mái tại tiểu bang nhà của họ. Bản thân (khách) tôi cảm thấy rất vui vì được tiếp đón nồng hậu và hoàn toàn không thắc mắc gì vì những trục trặc nho nhỏ. Chẳng hạn như vụ thất lạc chiếc bánh Trung Thu.

Sau bữa cơm tối, Ngân nhận một cú điện thoại dài lê thê và phải nghe đi nghe lại mấy lần mới hiểu ra là một bà cụ đang nói về chiếc bánh Trung Thu thất lạc. Theo đúng thứ tự thời gian thì sự thể như sau:

- Chiếc bánh được một cụ ông tên Lee Orchard nhặt và đặt lên cốp xe của Carolyn, đang đậu ở gần đó.
- Carolyn mang bánh về, kể cho con gái nghe về chiếc bánh chẳng hiểu từ đâu đến. Cô này đã từng dạy tiếng Anh cho thuyền nhân Việt Nam ở Hồng Kông và có biết chút ít tiếng Việt. Cô nhận dạng chiếc bánh Trung Thu là loại dân Việt Nam ưa chuộng.
- Carolyn quyết định loan tin về chiếc bánh lượm được, nhưng chưa kịp làm thì tình cờ gặp Mikki Lindsay, người chuyên trách việc tiếp đón những người mới dọn đến. Mikki nghe chuyện, bèn khuyên Carolyn tìm gặp Ngân, một người gốc Việt Nam mới dọn đến. Biết đâu Ngân chẳng là chủ nhân của chiếc bánh?
- Carolyn dán lời nhắn trên cánh cửa nhà Ngân, và Ngân đã đọc nó sau khi hai đứa chúng tôi đi ăn tối về.

Ai mà biết đâu chiếc bánh xinh xắn của tôi lại trở nên nhiễu sự như vậy!

Ngày hôm sau là ngày cuối của tôi ở Minnesota nên Ngân chở tôi và chị Nga của Ngân.đi chơi Minneapolis Park. Khu công viên này thật tươi mát với những cây cổ thụ rợp bóng, những vườn hoa sặc sỡ và những con đường đi bộ quanh co tình tứ. Đã thế, tôi còn có hai chị em Ngân và Nga là những bạn đồng hành vui vẻ tuyệt vời. Cuối ngày, chúng tôi trở về với đôi chân mỏi nhừ nhưng tinh thần sảng khoái. Sau bữa ăn tối, tự nhiên tôi lại nghĩ đến cái bánh Trung Thu của mình. Phải rồi, vì câu chuyện chưa ngã ngũ mà!

Ngân quyết định:

"Chúng ta nên ghé qua nhà của Carolyn," rồi liền mở danh mục kiếm số nhà. Carolyn ở cùng tầng với Ngân, tầng 4. Trước khi rời nhà, Ngân mở hộp bánh Trung Thu của mình ra, nói:

https://tieulun.hopto.org

"Để Ngân chia một chiếc bánh cho Carolyn."

Từ xa, hai đứa đã thấy một đám "họp chợ" gồm ba người đang bàn cãi, có vẻ hăng say lắm. Đó chính là Carolyn và hai người hàng xóm đối diện. Té ra đó là Randy và Marcia. (Ôi, tôi vui quá vì tình cờ gặp lại họ).

Rõ ràng là họ đang nói về tôi, Ngân và chiếc bánh Trung Thu. Thấy dáng chúng tôi từ xa, họ đồng reo: "Họ đến kia rồi!". Thế là chợ ba người tăng thành năm. Chúng tôi hào hứng nói, đua nhau kể lại chuyên từ phía mình.

Cuối cùng Carolyn quay sang nhìn Ngân với ánh mắt hóm hỉnh:

"Bây giờ tôi hoàn trả lại bạn cái bánh Trung Thu nhé."

Cô quay vào, rồi trở ra với cái bánh. Nhưng sao trông nó là lạ vì hơi bị thâm. Cô giải thích:

"Tôi sợ nó hư nên bỏ trong ngăn đông."

Tôi cười ngất vì ai lại bỏ bánh Trung Thu vào ngăn đông bao giờ!

Sau đó Ngân lấy bánh của mình tặng Carolyn.

Carolyn nảy ý hay hơn:

"Hay là mình chuyển bánh này làm quà cho cô giáo dạy ngôn ngữ người câm?"

Ngân đồng ý ngay.

Hôm sau, quay về với căn phòng yên tịnh ở California, tôi vẫn cứ trầm ngâm về những vị cao niên tốt bụng tại 7500 York. Họ thật ân cần đối với nhau, với khách phương xa, và cả với những thức nhỏ xíu như chiếc bánh Trung Thu.

"Nhỏ xíu" ư? Thực ra nó chỉ nhỏ về kích cỡ thôi. Về ý nghĩa sâu xa thì nó là một biểu tượng của sự ân cần mà tôi nhận được từ người học trò California và từ cộng đồng cao niên Minnesota.

California, 13 tháng 10, 2019

Lời Bình

- Hương ơi.

Thật tình cờ khi sáng nay tui và Huyên cứ nhắc bác Khánh với 1 người "lạ" là Lan Anh.

Trước đây, tui cứ tưởng Huyên là bạn của Hương, bây giờ mới biết là học trò của bác Khánh.

Tụi tui nhắc rất nhiều về những sinh hoạt văn hóa ở nhà Hương.

https://tieulun.hopto.org

Chúng tôi ca ngợi sự tận tâm "kinh khủng" của bác Khánh nhưng lại được thể hiện hết sức "thản nhiên" bên ngoài.
Tui có gửi cho Huyên và Lan Anh đọc bài dịch "Búp bê Bắp" mà bác Khánh dịch cho tui để Lan Anh nể phục.
Bây giờ lại đọc câu chuyện "phiêu lưu" của bác Khánh.
Câu chuyện dễ thương và trong trẻo.
Nhân sự "trong trẻo" của trẻ thơ, tui gửi Hương & bác Khánh đọc "Sự tích về Tổ Nghiệp bộ môn sân khấu" mà tui vừa ghi lại (vì có hơn 98% nghệ sĩ sân khấu không hề biết mình đang xì xụp khấn vái ai trong mỗi mùa cúng Tổ)

Đoàn Khoa

- Hay quá chị Khánh. Chuyện chiếc bánh trung thu đi chơi Minnesota cũng tựa tựa Dế mèn phiêu lưu ký của Tô Hoài vậy đó. Em thích cái kết luận "Chiếc bánh nhỏ nhưng mang ý nghĩa bự" của tình trò đối với thầy. Và em còn có thêm một ý nữa là chiếc bánh nhỏ còn mang tính dân tộc bự của người Việt Nam nữa. Mình phải khen ngợi cộng đồng người già ở Minnesota rất tinh tế và nhạy bén. Họ dám kết nối bánh trung thu với người Việt, và người Việt duy nhất ở khu gia cư này là chị Ngân! Mà họ nghĩ đúng.
Hay sao là họ không nghĩ đến người Tàu nhỉ?

Em Tư

- Em nghĩ câu chuyện Cái bánh đi chơi có thể đưa vô sách giáo khoa để dạy về interculture và về sự quan tâm của con người với nhau. Chỉ riêng cái chuyện họ đi theo một đường dây phỏng đoán để đến trước cửa nhà chị Ngân là đủ thấy họ care như thế nào. Cái bánh nhỏ mà làm thành đại sứ thiện chí! Và những chi tiết nhỏ xíu đầy kịch tính mà bác Khánh viết y chang như quy luật viết kịch nữa...
Nhớ bác Khánh quá!

Má Thùi

- Một cái chuyện thiệt lẩm cẩm nhưng thiệt là dễ thương của các 'cụ' sáu bó. Phải trình làng chứ bà dì, nếu không bàn dân thiên hạ sẽ lỗ lã, nhất là các cụ ở 7500 Co-op.
B Thanh

Khanh:

https://tieulun.hopto.org

JOURNEY OF A MOON CAKE

Khanh Doan

As I was planning a trip to Minnesota to visit Ngan, a dear former school mate of mine, Mid-Autumn festival was nearing. I suggested bringing Ngan a moon cake as present, but she hurriedly rejected the idea. First, her sister had already bought some; second, neither of them really liked this kind of pastry. Neither did I. So I decided to bring just myself. Wouldn't that be "present" enough??!! However, after my last class on the day before my flight, a student came to me with a pretty moon cake in her hand.

"Cô" (teacher), she said, "this is a homemade moon cake, a really special one. I made it myself, choosing only ingredients of first quality, baking it with special techniques that a professional baker taught me. Just try it, you'll see."

With the pretty cake in my hand, I uttered an inevitable "thanks" while wondering about this unplanned circumstance that would make me decide to travel with a moon cake. Surely enough, it eventually made its way into my backpack, together with the croissant meant to be my breakfast on the plane. Later, as I was slowly chewing my croissant, I couldn't help noticing the rather imposing smell of the moon cake.

Out of the plane, I moved quickly along the airport shopping hall then took the escalator down the baggage claim area. There, I was warmly greeted by my dear friend. We used to go to junior high together in the distant past and on a distant land, but here we were, so close to each other, hugging each other, both feeling privileged by our special long-lasting friendship.

When Ngan drove into the garage of her senior 7500 York Co-op building, she headed directly toward the specific parking space she was allotted to. After she had parked, I fumbled a bit with my backpack because one part of it seemed to be accidentally unzipped.

https://tieulun.hopto.org

I quickly checked its content and was relieved that everything looked intact.

Inside Ngan's house, she showed me the early lunch readily prepared for me. Thinking of the moon cake that had been traveling with me all the way from California, I said:
"I have some dessert for us."

But I grew more and more embarrassed as I fumbled all over my backpack, trying to find the moon cake I had packed.

"Strange! I remember putting it inside the bag with the croissant."

"Forget it," Ngan said eventually and I decided it was the wisest thing to do right then. In fact, I was so impressed by my friend's talents displayed in the room - her flower arrangements, stained glass and knitting products – that a moon cake became very insignificant.
That evening, after a quick dinner and a joyous musical performance for the senior residents in the yard, we came back to Ngan's house to find a note stuck on the door. It said "Ngan, please call Carolyn at 927 5210. She has something that might belong to you."

Ngan said "I don't lose anything" as she showed me the note.

"Are you going to make the phone call?"

"Later. Now, I need a shower before my rehearsal and you do need some rest if you want to join me".
She meant the rehearsal for the 40th anniversary of 7500 York Co-Op, and, indeed, it was my plan to join the group. So I lay down on the cozy sofa in the living area, admiring the stained window glass right next to me, thinking how delightful my trip had turned out to be, and soon fell into sleep. When I opened my eyes, Ngan was nowhere to be seen and I realized I had missed her rehearsal.
"Don't worry," Ngan said when she came back. "You'll see the real show the day after tomorrow and enjoy it even more."

https://tieulun.hopto.org

On that "D- day", before the afternoon performance, I had a nice talk with a senior named Randy, who was sitting next to a lady, who later I found out to be his girlfriend. Then I had more talks with other seniors during a dinner held by Ngan's group of sign language learners after their successful performance. By then, I was very convinced that the Minnesota seniors, in spite of their age, were still fully living their lives and were doing an excellent job making visitors feel at home in their home state. Indeed, I felt welcome, very happy and totally unconcerned about whatever incidents that might come in my way. I meant incidents like the loss of a moon cake.

After the group dinner, Ngan received a lengthy message from her cell phone which she played and replayed many times before she could figure out the story of the moon cake. Here was the timeline of what happened:

- The moon cake - was found by a senior named Lee Orchard, who put it on top of Carolyn's car trunk, which happened to be near the cake's landing spot.
- Carolyn mentioned it to her daughter who used to teach Vietnamese boat people in Hong Kong and could read Vietnamese. She identified the moon cake as a popular pastry to the Vietnamese.
- Carolyn was putting a notice on the bulletin board about the found moon cake when she ran into Mikki Lindsay, who was in charge of receiving newcomers in the 7500 York Co-Op. Mikki recommended contacting Ngan, a newcomer of Vietnamese origin, therefore, a possible owner of the moon cake.
- Carolyn left a message on Ngan's door, which she read after the sign language group's dinner.

Who would imagine my little moon cake could be such a trouble maker!

The next day was my last day in Minnesota, so Ngan drove me and her sister to Minneapolis Park. It was a charming place of nature with big green trees, colorful flowers and winding romantic paths. Besides, the sisters were the best companions I had ever had. At the end of the

https://tieulun.hopto.org

day, we came back to Ngan's house, tired but perfectly satisfied. After a quick dinner, the moon cake loomed again in our mind! Fair enough, since we had not finalized its story.
"We should drop by Carolyn's house," Ngan decided, then checked the number (on the same floor as Ngan's). Before we left, Ngan opened her own moon cake box.
"I will give one of mine to Carolyn," she said.
From afar, we noticed a "crowd" of three amidst a heated conversation. It was Carolyn talking to her neighbors, who turned out to be Randy and Marcia (I was so delighted to meet them again). They were definitely talking about us and the moon cake. At our sight, they all exclaimed "They are coming!" and, as soon as the two of us joined them, we all talked together, each trying to relate one's own perspective of the story.
Finally, Carolyn said:
"Let me give you back your moon cake."
She came back to get it, but it looked weird to me. She explained:
"I put it in the freezer to make sure it's still good."
I grinned at the idea of a frozen moon cake.
Then, Ngan presented her moon cake to Carolyn as a gift.
Carolyn had a better idea:
"Why don't you transfer this gift to your sign language teacher?"
Ngan heartily agreed.

Back to my quiet room in California, I continued to ponder over that team of kind-hearted seniors at 7500 York Avenue. They cared for each other, for their visitors and also for little things like the moon cake of mine.
"Little"? Maybe just in size. More significantly, it was an emotional symbol of care from the Californian student and the senior community of Minnesota.
CA - Oct 13, 2019

KHANH DOAN

https://tieulun.hopto.org

ĐỖ QUYÊN

NGỤ NGÔN GIỮA ĐỜI THƯƠNG

Việt Nam giữa Canada; Ta giữa Tây; dân tộc giữa nhân loại

(Nhân đọc "Cái vú thừa" - tập truyện song ngữ Việt-Anh của McAmmond Nguyen Thi Tu, Nxb Hội Nhà văn 2018)

"Ở mỗi chúng ta đều có một người nhà quê."
Hoài Thanh *(1909-1982)*
*

"Ngụ ngôn là hình thức văn học khắc nghiệt nhất."
Salman Rushdie (1947-)
*

"Kẻ thù thực sự của viết văn là nói."
David Malouf *(1934-)*

oOo

https://tieulun.hopto.org

DẪN NHẬP

Trong đầu bài có *2 điểm* cần xác định trước, vì qua đó chúng ta dễ dàng vạch ra *đường-thẳng-văn-chương* truyện ngắn McAmmond Nguyen Thi Tu.

Một là từ "ngụ ngôn". Dù xa dẫu gần, đó là hình thái thi pháp bao trùm nghệ thuật viết văn của tác giả. Ngay từ các dòng mở ở *Lời nói đầu* [ ] cho tập truyện đầu tay của nữ văn sĩ, Giáo sư Larry J. Fisk đã sơ kết: "Những truyện đó, theo đánh giá khiêm nhường của tôi, đáng được coi là những truyện ngụ ngôn - không phải ở một thời điểm hay không gian xa xôi - mà là bài học cổ điển của thế kỉ 21".

Chúng tôi chịu liền! Và cũng xin được cẩn trọng khái quát cho toàn bộ sáng tác của nhà văn kể từ khi chị rời khỏi Việt Nam. Hai là mối tương hỗ - không hẳn cặp đôi, khá nhằng nhịt - của các từ "ngụ ngôn", "đời thường"; "Việt Nam", "Canada"; "ta", "Tây"; "dân tộc", "nhân loại"; v.v… và v.v... đã làm nên thể tài cho cây viết người Canada đồng hương gốc Việt này.

Cần một *điểm* nữa, cùng với *2 điểm* trên, để từ chúng có thể tạo nên *mặt-phẳng-văn-chương* McAmmond Nguyen Thi Tu? Có rất nhiều khả năng cho điểm thứ 3, tùy theo mỗi độc giả. Nào, chúng ta cùng đi tìm…

Khảo luận của chúng tôi bao gồm các mục:

Dẫn nhập
I. Văn là đời; Văn là người
II. Lưu xứ là số phận; Giới tính là định mệnh; Bản ngã là văn hóa
III. Viết văn là kể chuyện
IV. Soi vào tiêu chuẩn truyện ngắn
V. Bình điểm một số truyện cụ thể
Tạm kết

Trang 5, bản dịch tiếng Việt của Dương Minh Thành; *Trên nền tuyết trắng xóa/ On the pure white snow*, tập truyện ngắn song ngữ Việt-Anh, Nxb Hội Nhà văn & Trung tâm văn hóa ngôn ngữ Đông Tây - Hà Nội 2009; lrc.ctu.edu.vn 14/6/2013. Bài giới thiệu của Bùi Quang Huy (*Xem Chú thích* 3) cũng từng nhấn mạnh ý này.

https://tieulun.hopto.org

I. Văn là đời; Văn là người

Từ hơn thập niên nay, chỉ với hơn 20 truyện ngắn, ký sự, chân dung văn nghệ [ ] được công bố trên các báo chí, trang mạng văn học - nghệ thuật chính yếu tiếng Việt và xuất bản trong 3 tuyển tập, tác giả McAmmond Nguyen Thi Tu đã không chỉ được đánh giá tốt đẹp từ văn giới, các nhà biên tập [ ], mà còn được quan tâm nhiệt tình của dư luận bạn đọc trong và ngoài nước trên một số diễn đàn [ ].

Các truyện đó đang có trên damau.org, trangngaunhien.wordpress.com, baovannghe.com.vn, diendan.org, tienve.org... Bài này được hoàn thành ít lâu thì có thêm truyện mới nhất là Hôm nay có phải (trangngaunhien.wordpress.com 29/8/2019) được viết theo phong cách mới của tác giả.

Bùi Quang Huy: "Thật ra, cây bút ấy không hoàn toàn mới. Trên tạp chí Văn nghệ Quân đội số tháng 11 năm 1985, tác giả đó đã có truyện ngắn Người con gái xóm đạo An Trung và sau đó, lần lượt xuất hiện nhiều truyện ngắn khác trên cả tờ Văn Nghệ (như Chị Kim, Những năm tháng để sống, Nói rõ hơn về một sự thật, Đêm màu trắng…). Có điều, ngày đó, tác giả của những truyện ngắn ấy là Nguyễn Thị Tư. Sự xuất hiện của chị không ồn ào, nhưng để lại ấn tượng trong lòng độc giả, nhất là với những người cùng giới. Nhà văn Nguyễn Thành Long […] từng nêu nhận xét, nếu ông có quyền chọn mười cây bút văn xuôi nữ đương đại, chắc chắn phải có Nguyễn Thị Tư." ("Nguyễn Thị Tư - từ Xóm đạo An Trung đến Thung lũng tuyết"; Báo Văn Nghệ, nguoibanduong.net 1/9/2009 - ĐQ nhấn mạnh).

Người viết muốn được bổ sung:
Cũng vào năm 2009, trong một dịp gặp gỡ, cộng tác bài vở tôi được Tổng biên tập báo Văn Nghệ, nhà văn Nguyễn Chí Huân đề cao kết quả và tiềm năng của nữ tác giả này, mà tôi đã phải thú thật với anh rằng mình chưa thể đọc nhiều do còn chú ý các tác giả "hậu hiện đại đang nở rộ".

Còn đây là chia sẻ mới nhất từ người hiểu biết nhất về đường văn của tác giả trong hơn 30 năm qua - nhà văn Nguyễn Thanh Hiện, Chủ bút trang mạng trangngaunhien.wordpress.com: "Về các tác phẩm Tư viết hồi còn sống ở Việt Nam có chuyện này thật vui… Bấy giờ mình đang làm "công việc bếp núc" cho tờ văn nghệ tỉnh; có dạo đưa Tư đi lấy tư liệu ở xã Cát Hanh anh hùng, một xã ở miền trung Bình Định, để gặp chị chủ tịch xã anh hùng. Đi tới đi lui bao nhiêu lần vẫn không gặp được; tức là chưa thấy mặt, chưa nghe được lời nào của người nữ anh hùng ấy. Mình bèn bảo: "Thôi, khỏi đi nữa. Có thể khi gặp mặt lại viết không được!?" Và quả tình Tư đã viết được, lại viết hay nữa chứ! Chị chủ tịch xã chưa gặp mặt là truyện ngắn khá nhất lúc bấy giờ của Tư. Còn truyện Người con gái xóm đạo An Trung thì là truyện ngắn đầu tiên, khi Tư tham gia trong đoàn sinh viên Sư phạm Quy Nhơn đi viết cuốn sách về khởi nghĩa Trà Bồng, hay khởi

https://tieulun.hopto.org

nghĩa Ba Tơ gì đó… Những chuyện viết lách của Tư thời ấy, giờ mình chỉ có thể kể theo trí nhớ." (Trao đổi riêng; 5/6/2019)

Không kể vài nhóm thân hữu, rõ nhất ở diễn đàn văn học damau.org trong 2 năm 2009 - 2010 với sự thảo luận sôi nổi và chất lượng từ nhiều tác giả và độc giả, như ở các đường dẫn damau.org/7152/long-ngong-trang, damau.org/9831/chin-muoi-giay, damau.org/8257/bi-an-an-do, damau.org/8509/linh-hon-toi-dau, damau.org/8513/wheres-my-soul.

Trang mạng Văn Việt các ngày 20 & 24/5/2019 đã giới thiệu trong chuyên đề Văn hải ngoại sau 1975 tại kỳ 136, 137 với 2 tác phẩm Lông ngỗng trắng, Con cua ngoài miệng giỏ.

Thế nhưng, chưa hề có các tìm hiểu, phê bình thỏa đáng. Âu cũng trong cái xu hướng chung ở văn chương tiếng Việt khắp nơi: sáng tác chưa hẳn "thịnh" nhưng cũng kha khá; phê bình không đến nỗi "suy" song thực sự chưa "thịnh". Ấy là "tại anh"; còn bởi "tại ả" nữa chứ bộ: Nữ văn sĩ tuy có con đường văn bút rất chi là chuyên nghiệp, thuận lợi, song lại không thích tác phong viết lách chuyên chú, đều đặn, cộng thêm bổn tính chẳng ưa giao lưu văn hữu. Vấn đề là "tại cả đôi bên": Với số lượng sáng tác không thể nào gọi là nhiều, lại thủy chung theo phong cách trần thuật truyền thống qua các câu chuyện đời thường thì việc khó rơi vào tầm ngắm phê bình trong kỷ nguyên hậu hiện đại là "cũng phải thôi"!?

Nơi trang bìa gập tập truyện Cái vú thừa vừa ra lò cuối năm ngoái đã có tóm tắt xác đáng về tiểu sử văn học của tác giả [ ]. Chúng tôi xin bổ sung đôi điều nữa trước khi tìm hiểu kỹ nội dung và nghệ thuật truyện.

Tìm kiếm sơ bộ trên mạng, dễ thấy McAmmond Nguyen Thi Tu đã đứng tên trong không ít danh sách, dẫn chứng ở các bài nghiên cứu, tổng quan [ ] có ý nghĩa về văn học Việt hải ngoại, về dòng văn chương di dân, hoặc trong các bài giới thiệu tuyển tập truyện ngắn hay hằng năm của báo Văn Nghệ… Và chỉ mới thấy một bài duy nhất - của nhà biên tập

---

"Nhà văn, tên thời sinh viên trường đại học Sư phạm Quy Nhơn, Việt Nam là Nguyễn Thị Tư, sinh năm 1960 tại Bà Rịa - Vũng Tàu, định cư tại Canada năm 1991. Hiện làm phiên dịch và tư vấn di trú tại Canada.

McAmmond Nguyen Thi Tu là tác giả của một số truyện ngắn in trên các tạp chí Văn nghệ Quân đội, và báo Văn Nghệ, Nhà văn & Tác phẩm... Nhiều năm qua, McAmmond Nguyen Thi Tu là tác giả hai tập truyện ngắn Trên nền tuyết trắng xóa và Đường đến cõi Samadhi đều do Nhà xuất bản Hội Nhà văn ấn hành

https://tieulun.hopto.org

năm 2009 và 2012. Đây là hai tập truyện ngắn đặc sắc viết về cuộc sống đa dạng đa sắc màu của những người Việt Nam hải ngoại.

Cái vú thừa là tập truyện song ngữ Anh-Việt mới nhất của tác giả. Cuốn sách được tác giả dụng công trong nhiều năm qua với một tâm huyết sâu nặng về quê hương và với thân phận người phụ nữ Việt Nam nơi xứ người. McAmmond Nguyen Thi Tu tự sáng tác, và tự biên tập với hai ngôn ngữ mà tác giả hy vọng được đóng góp phần mình vào sự phát triển chung của văn học Việt Nam đương đại."

Bài vở, ý kiến của Nguyễn Thị Tuyết Nhung, Khánh Phương, Thành Nam, Nguyễn Chí Hoan, Phong Điệp, Lê Tú Anh, Đỗ Quyên... được dẫn trong Chú thích và Tài liệu tham khảo.

Bùi Quang Huy in trên báo Văn Nghệ trong năm 2009 - là mang tính phê bình với đích giới thiệu nhà văn xuôi này.

Riêng ở Canada, đây là nữ tác giả truyện ngắn hiện còn nổi trội trên mảng văn tiếng Việt cùng các nam đồng nghiệp "tên tuổi đầy mình" như Nam Dao, Trang Châu, Song Thao, Hoàng Chính, Hồ Đình Nghiêm…

Nói chung, trong thế hệ nhà văn làm nên văn chương hải ngoại (với cái nhìn định vị xuất xứ địa lý thì gọi là "văn chương vô xứ" [ ]), giữa nhóm tác giả nữ ở các đề tài di dân, hội nhập, nữ quyền McAmmond Nguyen Thi Tu - không chỉ trong tư cách đại biểu của đất nước Lá Phong mà hơn cả là ở ý nghĩa của tác phẩm - cần đứng bên cạnh những "liền chị liền em" nức tiếng hơn thập niên qua từ ngoài này lan về dải đất hình chữ S: Trần Mộng Tú và Lê Thị Thấm Vân (Mỹ), Mai Ninh và Thuận (Pháp), Đoàn Minh Phượng và Lê Minh Hà (Đức)…

Nhà truyện ngắn của chúng ta, ơn Bề Trên, cũng có hồng phúc dự phần khiêm cung của mình đặng minh họa rõ rệt các chân lý vĩnh cửu - Văn là đời, Văn học là nhân học... - qua các câu chuyện kể thoạt nghe xong, như dân Việt ta thường nói, không "Nước mắt chảy trong lòng" cũng "Cười ra nước mắt". Văn chương mà để làm gì, nếu từ đó không nhận chân tấn bi hài kịch nhân sinh? Để trực chỉ chân lý, chẳng gì bằng ngụ ngôn!

Mang vốn liếng cho hành trình chữ nghĩa được học quy củ (tốt nghiệp Đại học Sư phạm) và hành bài bản (biên tập viên tờ tạp chí văn học nghệ thuật của một tỉnh miền trung Việt Nam),

https://tieulun.hopto.org

Nguyễn Thị Tuyết Nhung: "[...] dòng "văn chương vô xứ" (Literature of Displacement), nói theo ngôn ngữ của Linda Lê. Đó là dòng văn chương không nhập vào dòng văn chương sở tại, cũng không thuộc về dòng văn chương trong nước. Theo Đào Trung Đạo, "tâm thái vô xứ là tình cảm và trí tuệ của một người vô sở cứ, tự sáng tạo cho mình một ngôn ngữ, một tiếng nói, một diễn ngôn của kẻ vô sở cứ. Tiếng nói đó, diễn ngôn đó xác định mình không có một nơi chốn, không đặt mình vào một truyền thống nào, băng ngang những biên giới để lắng nghe tiếng thầm thì của cái bất khả hữu (l'impossible), đẩy sự bất khả đó cận kề với cái khả hữu (le possible)". *("Cảm hứng hội nhập trong văn xuôi tiếng Việt sau 1975 ở Bắc Mĩ và Tây Âu"*, vns.hnue.edu.vn 21/12/2016).

McAmmond Nguyen Thi Tu đến Canada như một quốc gia định cư mang nhiều mỹ từ - "Vùng đất hứa", "Xứ lạnh tình nồng" - trong bối cảnh chung thuận lợi.

Sau 15 năm kể từ 1975, các đối cực chính trị Quốc - Cộng ở hải ngoại đã chẳng thể còn khốc liệt một cách thô sơ, với nền văn học Việt lưu vong lần đầu tiên trong lịch sử dân tộc được hình thành và sớm đạt tới huy hoàng đại diện qua các báo chí ở Hoa Kỳ, như nhật báo Người Việt, các nguyệt san Làng Văn, Thế Kỷ 21, Văn Học, Văn, Khởi Hành; để rồi trong 3 năm đầu thập niên 90 đã khai sinh một phân nhánh mang màu sắc khác hẳn: ngang ngược về quan điểm tư tưởng và khôi ngô về phong cách văn nghệ với nguyệt san Diễn Đàn (Pháp), các tạp chí Hợp Lưu (Hoa Kỳ), Trăm Con (Canada), chậm hơn nữa là Việt (Úc) vào năm 1998; và để cuối cùng mở màn ngoạn mục thời kỳ báo mạng văn học với diễn đàn Talawas talawas.org vào năm 2001.

Thế là nữ văn sĩ của chúng ta có quê-hương-mới-ngoài-Việt-Nam đúng lúc dòng văn-chương-ngoài-Việt-Nam bắt đầu có những nhánh chảy chung luồng với văn-chương-trong-Việt-Nam.

Tất nhiên, hơn ai hết với những người cầm bút tự do và chân chính, điều quyết định viết về cái gì - "chính chị hay chính em" - không nên là hoàn cảnh ngoại vi mà phải là câu thúc nội tâm. Với McAmmond Nguyen Thi Tu, điều này càng hà khắc! Thích thì viết, thích gì viết nấy, chỉ mình biết mình đã và đang viết gì, v.v… Ở người nữ ấy, khó tìm thấy nỗi niềm xăng xái giao thiệp tá lả, trao gửi bài vở bản thảo tùm lum dễ có nơi các văn sĩ, nam cũng như nữ, như các hành vi gia tăng nghề nghiệp. Hay là bởi dư âm từ một cô bé nhà đạo gốc Bắc di cư thời 1954 có cả chuỗi tuổi thơ nép nơi trường

https://tieulun.hopto.org

dòng bị áp đảo dưới cái nhìn xuyên xéo qua mũ lúp của các bà sơ? Cuối cùng, các chi tiết đời tư (cũng đã ít nhiều hiện ra qua bút danh và tiểu sử) dự phần quyết định nguồn tư liệu và vốn sống sát sườn cho nữ sĩ di dân được nhào trộn trong văn hóa Việt-Canada: Hành nghề phiên dịch, dịch giả chuyên nghiệp cho Bộ Di trú và tư vấn pháp lý cho cộng đồng Việt ở tỉnh bang Alberta; Có thân hữu là một nhóm giáo sư, học giả uyên bác người bản xứ/da trắng giảng dạy về ngôn ngữ học, chính trị học, thực hành tâm linh…

II. Lưu xứ là số phận; Giới tính là định mệnh; Bản ngã là văn hóa

Nếu như chính chủ ở câu chuyện hôm nay có cái gọi là "tuyên ngôn văn học" thì đó hẳn sẽ là 3 mệnh đề phổ cập nêu trên. Chúng cũng chính là 3 đúc kết nghệ thuật từ 3 thể tài, khi riêng rẽ lúc đan xen trong những lần nữ nhà văn xuống bút. Trên chiếc kiềng 3 chân của mình, "đầu bếp" McAmmond Nguyen Thi Tu đã phục vụ thượng đế độc giả bằng ngọn lửa ngụ ngôn nung nấu các nan đề nhân sinh.

Cho nên nhận ra ngay, dù ngon hoặc chưa ngon tùy khẩu vị, món nào cũng thấm đẫm chất nhân văn. Âu cũng là thách đố, một khi nhà văn muốn chuyên chở các đại tự sự chỉ bằng "những chuyện thường ngày ở huyện". Khó!

Tuyển tập Cái vú thừa - trong 280 trang khổ vừa 14.5x20.5cm được trình bày thanh thoát cùng hình 2 trang bìa giản đơn mà óng ả, đầy đặn (với người nữ mái tóc dài rất Việt có phần ngực nhô ra rõ rệt) - chứa vừa vặn một tá truyện ngắn song ngữ Việt-Anh. Mục lục: Lời nguyện nửa khuya; Đường đến cõi Sa-ma-đi; Không ai yêu thương tôi; Cái vú thừa; Chín mươi giây; Bữa tiệc gà tây; Đêm hoang mạc; Chuyến hành trình sau chót [ ]; Cuộc đời bắt nạt; Linh hồn tôi đâu; Bóng ma quá khứ [ ]; Người tình ký ức.

Đây là tác phẩm xuất bản thứ 3 [ ] của nhà văn. Ở đó có 3 truyện được hoàn thành trong năm qua - Lời nguyện nửa khuya; Cái vú thừa; Người tình ký ức; và cùng với truyện mới

---

8 Tên cũ Dường như là chuyến hành trình sau chót.

9 Tên cũ Lão Tự.

https://tieulun.hopto.org

10 Về việc biên tập, in ấn các truyện của McAmmond Nguyen Thi Tu, nhìn chung các nhà xuất bản, báo chí đều làm tốt lành với nhiều thiện cảm. Ngoài các sơ xuất kỹ thuật không lớn lắm (in sót đoạn trong bản tiếng Anh, lỗi đánh máy...), còn một điều chúng tôi thiết nghĩ có thể làm hay hơn. Đó là việc chú thích dưới văn bản truyện ở các trường hợp cần thiết, giúp dễ tiếp nhận nội dung vốn được viết bằng hình thức vẻ như "phổ biến văn hóa, tri thức", đặc biệt khi in ở trong nước; như địa danh quan trọng, thuật ngữ tiếng nước ngoài, chuyên ngành, tôn giáo… Đơn cử: từ "Sa-ma-đi" ở truyện *Đường đến cõi Sa-ma-đi*; rất nhiều cụm từ, câu nguyên bản tiếng Anh trong hầu hết các truyện, nhất là *Bữa tiệc gà tây...*

nhất mang tên bt [ ], chúng đánh dấu bước chuyển đổi lớn trong thi pháp của tác giả: từ phong cách trần thuật hiện thực chân phương sang bút pháp hiện thực phúng dụ, dị ảo.

Thích hoặc không thích, tùy người đối diện; song rõ ràng cuốn truyện đã được đặt tên, phân chia thật đẹp, thật lạ. Và thật nữ tính! Tên sách chính là tên truyện hay nhất, rất lạ và mới - Cái vú thừa. Ắt hẳn sẽ bắt mắt thu tim độc giả ngay từ ấn tượng đầu. Mở (Lời nguyện nửa khuya) và kết (Người tình ký ức) tuyển tập là 2 truyện cũng đều thuộc loại hay, lạ và mới. Mang hình thức ngụ ngôn rõ rệt từ cấu trúc truyện cho đến nguyên tắc phúng dụ, phiếm chỉ với hình thức hiện đại, cả 3 truyện đã thoát hẳn khỏi lối viết trần thuật quen thuộc đạt tới mức thuần thục của tác giả (xem tiếp Phần V). Đều không có địa danh địa lý, không nhân vật hiện thực, chúng đã gói ghém những truyện còn lại chứa những đoạn đời thường nhật của giống người đầy hỉ nộ ái ố tham sân si trong tình thương Thiên Chúa trên mặt đất gập ghềnh, mà trước nhất là những con dân Việt tha hương nơi xứ người hoàn toàn khác lạ từ thời tiết, địa dư cho đến ngôn ngữ, tập tục... Trong tập sách có 2 truyện ngoại lệ: Bóng ma quá khứ là về một câu chuyện xảy ra hoàn toàn trong hình chữ S, không yếu tố nước ngoài; và Cuộc đời bắt nạt có nhân vật và bối cảnh về người Canada nói chung, gần như ẩn yếu tố Việt và rất ít yếu tố di dân.

Trong nghiên cứu này, chúng ta chỉ xem xét phần tiếng Việt của tập truyện. Bởi các lý do: i. Khả năng hạn chế về tiếng Anh ở kẻ thực hiện; ii. Đối tượng đọc của tập sách trước hết là người Việt; iii. Quan trọng: Cảm hứng sáng tác và mục đích nghệ thuật là văn bản Việt ngữ, và bản Anh ngữ chỉ là chuyển ngữ bởi chính tác giả chứ không hẳn là sáng tác "song sinh" - điều rất hiếm ở các tác giả

https://tieulun.hopto.org

song ngữ (ngay cả ở đại tác gia như Vladimir Nabokov); iv. Cuối cùng là đề nghị: Việc nghiên cứu, phê bình các tác phẩm văn học mang yếu tố song sinh đang trở nên cần thiết khi mà trào lưu toàn cầu hóa văn học Việt lớn mạnh không ngừng. Hiện nay, thi thoảng mới thấy các bài vở phê bình ở mức so sánh văn bản (bản tiếng Tây có đúng, có hay như bản tiếng ta?) chứ chưa tới tầm so sánh văn học. Tức là ít nhất cần dùng quan niệm của ngành văn học so sánh để mổ xẻ các mặt nghệ thuật, ngôn ngữ, văn hóa... của hai văn bản tạm coi là độc lập.

---

11 Có thể đọc tại damau.org 30/11/2018, trangngaunhien.wordpress.com 23/11/2018.

Lưu xứ là số phận

Nói chung, ngay cả khi không là đề tài chính, vấn đề đè nặng người di dân mà giới phê bình gọi là tâm thức lưu xứ thường bao trùm hoặc len lỏi trong mỗi dòng chữ ý văn McAmmond Nguyen Thi Tu, từ cảm hứng sáng tác cho tới đối tượng nghệ thuật, nội dung tác phẩm. Ám ảnh di dân. Mặc cảm di dân… Truyện của nữ văn sĩ thực là một cẩm nang về các loại bi kịch, xung đột gia đình, xã hội cuộc sống người Việt ở Canada và Hoa Kỳ nói riêng và ở hải ngoại nói chung: di cư, thủ tục định cư, ly hôn, lừa tình gạt tiền, tự sát, giết người, điên khùng, vỡ mộng, cô đơn, bất lực, thất vọng, tự ti, căm hận quê hương gốc gác… Bla bla bla... Hầu như không một nhân vật chính nào được sinh ra từ đấy có nổi cái kết có hậu. Ố là la!

Đề tài di dân, trong tuyển tập đang bàn được thể hiện rõ ở các truyện: Chuyến hành trình sau chót; Không ai yêu thương tôi; Đêm hoang mạc; Linh hồn tôi đâu. Nhìn lại cả 3 tập truyện, có thể khẳng định McAmmond Nguyen Thi Tu là một trong các nghệ sĩ chân dung đáng tin cậy của người di dân trong kỷ nguyên toàn cầu hóa. Với các truyện hay, chúng như tranh nghệ thuật; nhiều cái đạt lại giống ảnh chân dung; còn đôi ba cái chưa đạt thì là tranh truyền thần. Tất cả đều là hình ảnh sống động, sát thực về người di dân được dựng bởi người di dân. Soi rọi mặt trái. Nhất biên đảo. Nó vẫn đẹp. Cũng vì thế nó chủ quan. Nghệ thuật không phải là đạo đức. Chỉ cần hay! Nhưng chính tác giả hẳn cũng tự thấy việc "chiên ròn"

https://tieulun.hopto.org

miếng mảng đề tài và cốt truyện hoàn toàn nghiêng về mặt tiêu cực [ ] của đời di dân rất dễ tạo 2 ấn tượng khó xóa nơi độc giả, dù ở các vụ việc đáng "chiên ròn": Một, mân mê hoài nét xấu người Việt; hai, bảo thủ mãi trong một lỗ châu

---

12 Khánh Phương: "Ở [...] tác giả đều dễ dàng nhận thấy *sự lặp lại của ý tưởng cũng như những mô thức về cấu tứ, hình ảnh*, dễ gây cảm giác đơn điệu, chật chội, và điều đáng ngại hơn là đưa đến hình dung về một *cách viết còn ít tinh lọc*, chưa hội đủ sức bật để *thoát ra khỏi những nội dung thiên về tính xã hội*. Đành rằng trong đời mỗi nhà văn chỉ "kể một câu chuyện", nhưng đó là câu chuyện theo nghĩa ước lệ, hàm ý đặt ra một giả định nào đó về tổ chức và hoạt động tinh thần của con người, nhưng nó *cần được* khai thác theo nhiều cấp và góc độ khác nhau, *biểu lộ cao nhất sức sáng tạo của người viết*. Sự lặp lại một số ý tưởng và mô típ cấu tứ, hình ảnh quen thuộc cũng xảy ra với một số tác giả [khác] khiến cho thay vì cảm nhận những ám ảnh được khắc sâu của tác giả, thì bạn đọc lại có xu hướng cho rằng người viết tự quanh quẩn và đánh mất chính mình." (Bạt cho tập truyện *Làm thế nào ra khỏi những giấc mơ?*", nhanambook.wordpress.com 12/7/2011 - ĐQ lược trích và nhấn mạnh).

mai soi chiếu dân Việt hoặc kẻ di dân. Tự thân các motif [ ] đã ước lệ ở tính lặp đi lặp lại, cần người nghệ sĩ cao tay hơn chuyện đời để biến hóa trò đời thành biểu trưng trên sân khấu nghệ thuật.

Khác rất nhiều tay viết Việt vốn là người di tản, tỵ nạn hoặc di dân, đoàn tụ, du học… ở McAmmond Nguyen Thi Tu không có con-người-thời-cuộc. Con-người-chính-trị tuyệt không. Nhân vật của chị không trực tiếp làm ra lịch sử, nên lịch sử cũng ứ buồn biết đến họ! A, trừ duy nhất một nhân vật phụ - "Ngài" làm chủ một "vương quốc" hư ảo (trong Lời nguyện nửa khuya) - còn thì tất cả những nhân vật chính và phụ trong chừng 20 truyện ngắn đều không là VIP. Họ chỉ là "thằng Daniel - Phúc" vì đồng tính nên cô độc *(Không ai yêu thương tôi), l*à con bé 12 tuổi Trần Thị Mỹ Dung ngổ ngáo và xấu số *(Mùi thiên đàng)*, là bà bán đĩa CD xông xáo và thèm chồng ngoại *(Bữa tiệc gà tây)*, là con mèo đực bị thiến với bao trăn trở để về với tự do và tự chủ (Đường đến cõi Sa-ma-đi), là cái kẻ "Tôi" mạt vận suốt đời vô danh tính, "Đơn Độc Và Buồn Bã", cuối cùng nhận chân mình chỉ là Cái Vú Thừa của giống người (Cái vú thừa), v.v… Oách nhất là tới "vị giáo sư tiến sĩ" người bản xứ Cana-da về hưu ngơ ngơ giữa dòng đời lộn xộn cùng suối tình vô thường

https://tieulun.hopto.org

trên đất Việt (Bữa tiệc gà tây). Không chỉ là những cá thể thường dân. Họ, không gương mặt, không cá tính, không danh phận. Những gì mang trên mình họ đều thuộc về người Việt, ảnh hưởng từ người Việt. Tên chung của họ, giống như mọi sắc tộc khác cùng đến vùng đất mới, là Người di dân - những lớp người chỉ mong tìm một nơi có cuộc sống tốt hơn chốn cũ, quê cha đất mẹ của họ.

Khác ở Hồ Đình Nghiêm, Khánh Trường - nhân vật nào cũng mang một cái sẹo của chiến tranh, của vượt biên. Khác nơi Thuận, Lê Minh Hà - ám ảnh nào mà không từ đói nghèo thời Bao cấp, từ hãi hùng sơ tán chạy bom B52. Trong tim dưới tay McAmmond Nguyen Thi Tu, đặc tính người Việt chính là trích ngang từ phẫn phản cảm của "4000 năm văn hiến"!

Dễ thấy, tuyệt nhiên không có thời cuộc, chính trị ẩn hiện dưới cây viết của tác giả. Để rồi mãi tới truyện vừa được công bố đầu năm nay, mang tên rất bí hiểm và ẩn dụ "bt" (x Ct 11),

---

13 X. Mô típ; wikipedia.org.

bạn đọc mới biết tới sáng tác đầu tiên chứa chất thời cuộc, con đẻ từ thời cuộc trên đường văn gần 30 năm sau khi chị làm người di dân. Chúng tôi sẽ bình riêng cho bt ở *Phần V. M*à không thể chậm nói: Thiển ý, đấy không chỉ là truyện ngắn hay nhất của McAmmond Nguyen Thi Tu mà còn là văn phẩm đau đời (con dân Nam) thương phận (người nữ Việt) nhất từ một nữ tác giả có thể sản sinh ra. Nước mắt sẽ không còn biết chảy về đâu sau chữ cuối cùng của truyện! Rất mới lạ ở thi pháp dựng truyện, bt rồi sẽ đi vào các tuyển tập giá trị trong dòng văn học hậu chiến Việt Nam và thế giới. Là bởi, cho dù nhận chân được nó như một sản phẩm văn chương hư cấu trực tiếp, hệ quả của Biến cố 30 Tháng 4 thì bản ngã Việt trong cây bút lưu xứ McAmmond Nguyen Thi Tu vẫn vượt thắng nạn nhân Nguyễn Thị Tư thoát thai từ cái Việt Nam của chiến tranh, của ý thức hệ - điều đã từng đạt được ngoạn mục qua dòng "văn học vết thương" với các tên tuổi nổi tiếng như Nguyễn Huy Thiệp và Bảo Ninh (về nghệ thuật hiện thực), Lê Lựu và Nguyễn Duy (về Việt tính), và nhất là Lê Minh Khuê và Dương Hướng (về nạn nhân nữ giới).

https://tieulun.hopto.org

Nhìn nhận nó như "lối viết trung tính hóa" cũng không sai, nhưng đó là việc của giới nghiên cứu, lý luận. Không của tác giả này.

Thêm một so sánh thú vị: Cùng là đồng hương Canada gốc Việt với bổn đạo đây, ở 2 tỉnh bang khác nhau Ontario và Alberta (tui lại ở tuốt British Columbia lận!), có 2 văn sĩ kiêm dịch giả, độ tuổi chênh nhau một trang lứa, kẻ nam người nữ, cùng dân Bắc di cư (tuy khác hẳn xuất xứ văn học); điều đáng kể ở nhị vị là cùng chuyên tâm viết chuyện di dân. Lý do hiển hiện, cặp đôi trai tài gái sắc cùng chia sẻ một nghề nghiệp: thông dịch viên chuyên nghiệp của Tòa án và Bộ Di trú. Bạn đoán ra rồi: Thiện nam ấy, Hoàng Chính; tín nữ đây, chính chủ ở bài viết này. Đọc hết tâm sự của nam văn sĩ - kẻ có các "chuỗi ngày ngồi chờ miệt mài ở hành lang những tòa án rải rác khắp tỉnh bang Ontario. [...] Thấy lại những người Việt hiền lương với những người Việt không mấy hiền lương" [ ], thế nào

---

14 Hoàng Chính: "Trong công việc hàng ngày hai mươi mấy năm trời nay, tôi gặp rất nhiều mảnh vỡ từ đời sống những di dân, những người tìm đến xứ sở này, nơi có dư đầy dưỡng khí để nuôi dưỡng ngọn nến đời. [...] Những ngọn nến họ mang theo ném ra toàn những tia sáng ốm o, héo hắt. Những ngọn nến tàn từ khắp nơi trên thế giới. Afghanistan, Nam Tư, Trung Quốc, El Salvador, Somalia, Iraq, Pakistan, Việt Nam. [...] Từ những mảnh đời ấy, tôi nhặt ra những miếng cũng có độc giả nam vỗ đùi cái đét mà la: Ông nhà dzăng nầy hổng dziết về người di dân thì còn mần chi hơn thế!

Giới tính là định mệnh

Đề tài phụ nữ, nữ quyền… trong tập *Cái vú thừa* đập vào mắt dính tới tim độc giả ngay từ tên sách, rồi lần lượt qua các truyện *Lời nguyện nửa khuya; Cái vú thừa; Chín mươi giây; Bữa tiệc gà tây; Đêm hoang mạc; Chuyến hành trình sau chót; Linh hồn tôi đâu; Người tình ký ức.* Các truyện trước đó cùng thể tài từng được dư luận ngưỡng mộ là Lông ngỗng trắng [ ]; T*rên nền tuyết trắng xóa [ ]; Mùi thiên đàng.*

Việt Nam. Những mảnh vỡ tình cờ trông thấy quanh tôi. Những mảnh vỡ có thật. Tôi chọn những mảnh vỡ nói tiếng Việt, những mảnh vỡ thở than bằng chim quyên ăn trái nhãn lồng... bởi những tiếng than khóc dẫu có thấm vào lòng mình, khuấy lên cái trắc ẩn rất người thì rất nhiều khi phải dừng lại ở vạch phấn văn hóa. Câu hát nỉ non của người đàn bà Afghanistan sống sót sau khi bị chồng đánh đến

https://tieulun.hopto.org

bại liệt nghe thấm thía vì âm hưởng não nùng nhưng không làm tôi ứa nước mắt bằng câu thở than ai ngờ đâu giếng cạn, tui tiếc hoài sợi dây." ("Trong chiêm bao tôi nói tiếng Việt"; Phong Điệp phỏng vấn, Văn Nghệ Trẻ, tonvinhvanhoadoc.vn, 12/1/2013).

15 Thảo luận dưới truyện tại damau.org 3/7/2009. Các trích lọc dưới đây và ở các chú thích khác do người viết thực hiện:
- "Một truyện ngắn khá hay! [...] Ở miền Nam trước 1975, chúng ta "bị bắt học" học về công dân giáo dục, nên may mắn còn biết thẹn khi đọc *Lông ngỗng trắng này!* Đây không là Bản chất Việt (như tác giả viết - mà tôi cho là sơ sót!) Nó là bản chất xã hội đương thời tạo nên! Bản chất Việt có nền tảng vững chắc hơn khi đã có hơn 4000 năm văn hiến, thì không đến nỗi nào tồi." - *Nhất Diệp*
- "Câu chuyện được trình bày rất mạch lạc, bố cục chặt chẽ, mạch văn trôi chảy. Hiếm thấy. Tuy nhiên nội dung câu chuyện có một chút gì khiến người đọc vấn vương. Hình như cái nhìn của nhân vật Tôi khá nghiêm khắc thì phải? Dưới cái nhìn đạo đức. [...] Nhưng hãy gác qua sự trừng phạt người nói dối, trở về với nhân vật nữ Hằng; cô đã bị sốc, khóc lóc hối hận lỗi lầm "nói dối" mà cô đã phạm. [...] Tiếc cho nhân vật Tôi đã không tha thứ cho người có lòng hối hận ăn năn. Nhân vật Tôi đã để những "lông ngỗng" bay bay trong tâm tưởng, để rồi đánh mất tình yêu thương. [...] Và xin giới văn sĩ hiểu cho: Một tác phẩm lưu lại ấn tượng trong lòng độc giả khiến người đọc phải gõ máy lên tiếng thì đã là sự thành công lớn của người viết (đừng nghĩ đây là lời phê bình, tội nghiệp tui lắm.) Rất mong được đọc nhiều tác phẩm khác cua Nguyen Thi Tu."; "Lông ngỗng trắng là tác phẩm hay [...] Tôi còn cho nó vào loại hiếm quý nữa đó…" - My Khanh
- " Tôi nghĩ rằng nhân vật Tôi chỉ là cái tường trắng để dán cô Hằng lên đó, thật sự chỉ là nhân vật phụ, rất phụ. Ít có bài viết hay truyện ngắn nào về Việt Nam đương đại lại súc tích như thế này, mô tả một thực thể nhân cách, dù nó là sản phẩm của sự tha hoá (tôi cũng tin thế) thì cũng rất đáng mô tả lắm chứ." - *Trần Đăng Khoa*

16 Tên khác *Máu trên tuyết.*

Chúng tôi chẳng thể nghĩ nữ tác giả gốc Việt của chúng ta nghiêm nhặt tuân lệnh "chủ soái" đồng hương Canada Margaret Atwood trong các chuyện giới tính và bản sắc quốc gia, huyền thoại và tôn giáo, thậm chí quyền động vật. Còn điểm này thì dám lắm... Mọi người đều biết, Atwood dẫu được giới phê bình văn học nữ quyền thế giới đã và đang tôn vinh cao vời, song không phải lúc nào "lão nữ tướng" cũng sẵn lòng áp đặt ý đồ nữ quyền vào ngót trăm tác phẩm đủ thể loại của mình. Hãy dùng tự đánh giá của bà về chính cuốn tiểu thuyết đầu tay *Người phụ nữ ăn được* - "Tôi không coi đó là nữ quyền; tôi chỉ coi đó là chủ nghĩa hiện thực xã hội" [ ] - làm nền cho những gì chúng ta đang bàn thảo.

https://tieulun.hopto.org

Bằng cảm hứng và thái độ nữ giới, McAmmond Nguyen Thi Tu đã chọn bất kỳ đối tượng nào để thực thi ý đồ viết văn. Chưa tính ở 2 tập trước, chỉ trong 8 truyện nêu trên của Cái vú thừa, có tới 6 truyện với nhân vật chính là người nam và mèo cũng... nam luôn! Trên 6 "cái thớt" nữ văn sĩ mổ xẻ thật điệu nghệ hàng tá "con cá" của mình. Khác nhiều người viết cùng giới, chị giang thẳng tay, mạnh và sắc vào những mặt trái, thói tật ở đồng hương nữ, bình đẳng trong tư thế một con người với các đồng hương nam - những kẻ đương nhiên phải bị xử lý đích đáng khi cần. Của đáng tội, ở những chi tiết, hoàn cảnh trong đôi ba truyện chưa thật thành công, cái sự "giận cá chép thớt" cũng được thực thi. Cho qua...

Với đề tài này, nhà văn cũng vẫn chọn các thân phận bé mọn, tầm thường không ham đại sự. Cái ham duy nhất ở họ là hạnh phúc cá nhân rồi hạnh phúc gia đình; tức là tiền, là tình, là danh phận bình thường, là sự sống còn trong phận đàn bà con gái. Dưới cây bút Việt ấy họ quả là "trở thành phụ nữ" như định nghĩa bất tử của Simone de Beauvoir. Dưới cây bút nữ ấy, tất cả họ, dù trăm phần trăm bạc phận nhưng cũng ngàn phần ngàn "tội nghiệp đáng thương. Mình chẳng thấy ai là đáng ghét cả" - như lời bình từ một bạn học cũ của tác giả.

Ở nhiều sáng tác, người viết nữ McAmmond Nguyen Thi Tu đã minh họa điều các nhà lý luận từng đúc kết, rằng trong nữ quyền luận cuối cùng thì mệnh đề "sinh học là định mệnh" được thay bằng mệnh đề "giới tính là định mệnh".
vừa mềm mại và căn nguyên cho vấn đề từng gây sóng gió văn đàn Pháp - Mỹ nửa thế kỷ trước của nhị vị thủ lĩnh nữ quyền Cixous và Gilbert [ ]. Rằng người nữ phải viết "văn chương nữ"/"l'écriture feminine";

---

17 Mục từ Margaret Atwood, vi.wikipedia.org.

Sẽ bàn riêng (xem Phần V) cho truyện Cái vú thừa, xin mạnh dạn khẳng định luôn: Riêng về khái niệm rất quan trọng trong nữ quyền là ý thức giới [ ], McAmmond Nguyen Thi Tu, có lẽ là nhà văn đầu tiên, đã tái sáng tạo một tri thức biện biệt về sinh học giữa đàn ông và đàn bà, trái ngược với nguồn gốc xương sườn trong thủy tổ loài người: Adam chỉ là từ một cái-vú-thừa của Eva mà Chúa Trời xẻo ra. Như thế, Thượng đế của nữ văn sĩ này đã coi phụ nữ không phải

https://tieulun.hopto.org

là "thuộc hạ" đàn ông, mà ngược lại - "nguồn gốc" đàn ông! Chúng tôi tự thấy đã không quá lời khi dùng các từ "nhà văn đầu tiên"/"tái sáng tạo". Đành rằng, qua trao đổi được tác giả cho biết ý tưởng "cái vú thứ ba" là vốn của dân gian, trong các chuyện hài hước tiếng Anh sau cao trào giải phóng phụ nữ hồi giữa thế kỷ trước; khi đó cánh đờn bà quá khích thường thích "làm nhục" phe đờn ông, ví họ như cái vú thừa - đồ vô dụng trong cuộc đời người nữ.

Chưa hết, còn cần phải xem bộ đôi truyện Cái vú thừa và bt là một thể hiện (có thể vô tình với chính tác giả) vừa mạnh mẽ và hiển lộ, vừa mềm mại và căn nguyên cho vấn đề từng gây sóng gió văn đàn Pháp - Mỹ nửa thế kỷ trước của nhị vị thủ lĩnh nữ quyền Cixous và Gilbert [ ]. Rằng người nữ phải viết "văn chương nữ"/"l'écriture feminine";

"Ý thức giới (Gender awareness) là khái niệm chỉ mức độ kiến thức và sự hiểu biết về khác biệt trong vai trò và mối quan hệ giữa nam giới và nữ giới, đặc biệt ở nơi làm việc chung." (dictionary.cambridge.org; Xem thêm: Thái Phan Vàng Anh; "Văn xuôi thế hệ các nhà văn nữ sau 1975 - từ diễn ngôn giới", phebinhvanhoc.com.vn 4/5/2016).

Xem thêm:

Klages, Mary; "Helene Cixous: Tiếng cười nàng Medusa", Hồ Như chuyển ngữ, damau.org 20/1/2007;

Đỗ Quyên (Ct 46);

Nguyễn Việt Phương: "Cixous viết: "Phallogocentrism [hệ thống quan niệm với ngôn từ dương vật làm trung tâm] là kẻ thù. Của mọi người… Và đã đến lúc phải cần phải biến đổi để tạo ra một lịch sử khác."; "Chừng nào nam giới còn chú tâm vào chuyện viết lách bằng tượng trưng dương vật của họ, thì họ vẫn chưa khám phá ra được mối liên hệ giữa tính dục và sáng tạo ngôn ngữ một cách đầy đủ, bởi lẽ "nam giới" xét như một từ biểu thị trong Tượng trưng, về cơ bản, không có đặc quyền hơn so với từ biểu thị "nữ giới"; "Cá nhân người phụ nữ phải viết ra chính mình, phải tự mình khám phá những gì thân xác cảm nhận được, và cách thức để diễn tả thân xác ấy bằng ngôn ngữ. Cụ thể hơn, nữ giới phải tìm thấy được tính dục nữ khởi nguồn từ trong thân xác của mình..." ("Giới và ngôn ngữ trong tư tưởng của Hélène Cixous", phebinhvanhoc.com.vn 16/12/2012) - ĐQ nhấn mạnh và mách thêm: Hai "bà chằn lửa" đối chọi văn học nam quyền Tây thời ấy và "kỳ nữ" văn chương, văn hóa, xã hội Canada đương đại là cùng trang lứa với "tứ hổ tướng" của văn chương hiện sinh chủ nghĩa trong giới nữ văn sĩ miền Nam ta trước 1975. Ơn giời, giờ này cả 7 bà - Tây cũng như ta - vẫn tại thế cùng nhân gian và con chữ của cả 2 giới đàn ông lẫn đàn bà: Sandra Gilbert (1936), Hélène Cixous (1937), và Margaret Atwood (1939); Nguyễn Thị Thụy Vũ (1937), Túy Hồng

https://tieulun.hopto.org

(1939), Nguyễn Thị Hoàng (1939), và Nhã Ca (1939).

rằng văn hóa Tây phương vốn đậm màu nam quyền; và rằng sự viết văn xưa nay - thông qua biểu tượng cây bút (pen) - mang nguồn gốc đàn ông từ việc có dương vật (penis). Câu hỏi lớn mà 2 nhà tư tưởng và thực hành nữ quyền nêu ra: Cánh phụ nữ phe ta tạo ra văn bản bằng cái gì? Bằng cặp vú (Cái vú thừa), và bằng âm hộ (bt)! Đó, lời đáp muộn màng mà quyến rũ vô vàn từ một nữ văn sĩ người Canada gốc Việt đang hưởng ứng cùng hàng trăm ngàn con cháu Eva suốt nửa thế kỷ qua.

Bản ngã là văn hóa

Chủ thể nghệ thuật ở dòng truyện này là con-người-văn-hóa, xuống cấp nữa là con-người-tâm-linh. Dẫn tới xung đột truyện, xét cho cùng, cũng là xung đột văn hóa; chứ không là xung đột tâm lý/cá tính với phần lớn tay bút truyện ngắn khác. Trong khi người đọc tiếp nhận văn học như sản phẩm hư cấu về thế giới người cụ thể, thì đấy lại là con dao 2 lưỡi (xem tiếp Phần III).

Đề tài bản ngã/cái Tôi của con người trong tập Cái vú thừa nằm ở các truyện *Lời nguyện nửa khuya*; *Đường đến cõi Sa-ma-đi*; *Không ai yêu thương tôi*; *Cái vú thừa*; *Chín mươi giây [ ]*; *Cuộc đời bắt nạt*; *Người tình ký ức*. Trước và sau đó là 2 thiên truyện độc đáo

---

20 Hình thức mới của cấu tứ truyện trong một nội dung bản ngã, nhân sinh đã gây nên thảo luận trên mạng damau.org 4/11/2009:

- "Câu chuyện khá thú vị về thông điệp cũng như phương tiện truyền đạt. Tuy nhiên tôi vẫn băn khoăn không biết tác giả có ý đồ chính trị gì qua câu chuyện này không?" - Diane Nguyen
- "Tôi cho rằng người viết đã hình tượng hóa khả năng tâm linh của con người, và phê phán thuyết duy lý. Có gì là "ý đồ chính trị" ở đây? Xin bạn Diane Nguyen vui lòng giải thích thêm. Chẳng lẽ "Bộ chỉ huy" (hắn và hai tên thuộc hạ xuất sắc) mà cô chủ thường đến họp xin ý kiến là tượng trưng cho "Đảng Cộng sản Việt Nam"? Tôi hy vọng tác giả sẽ không bị "chụp mũ" bởi những chi tiết như vậy." - Vũ Tưởng Lan
- "Quả thực khác giữa tôi và hắn/ gỡ làm sao vách chắn mỏng kia/ tình cảm lý trí lúc xung đột/ chín mươi giây stop hay play". Rất cảm phục tài năng sáng tạo của McAmmond Nguyen Thi Tu." - Bắc Phong
- "Một truyện ngắn tôi rất ưng ý. Đọc thêm mấy truyện khác đăng trên Da Màu của tác giả, tôi vẫn thích truyện này nhất. Có lẽ chẳng ngụ ý chính trị gì đâu bạn Diane ơi. Đây là về não, về hai bán cầu não của con người (trái và phải) với chức năng và cá tính khác nhau. Tôi thích cái máy với chương trình 90 giây. (Có lẽ mỗi

https://tieulun.hopto.org

chúng ta đều có cài sẵn mà không biết). Buồn cười, hôm qua sau khi đọc truyện này xong, tôi thử nghiệm liền. Cô vợ của tôi thường hay nhè bữa ăn đem chuyện này chuyện kia ra complain, hôm qua cũng vậy; đang ăn ngon miệng cô ấy giở bài ca cẩm, thường là tôi nóng mặt sửng cồ lên rồi, thế mà tôi thản nhiên uống hết một ly nước lạnh, chờ "90 giây", bấm nút "stop", vậy là xong. Tôi tiếp tục ăn uống chuyện trò vui vẻ như không có gì

chan chứa thân phận loài vật, loài người theo 2 lối viết khác hẳn nhau: Kiếp chó, và bt. Nước mắt rồi cũng chẳng còn biết chảy về đâu?!

Mang hành trang như một nền văn hóa, phong tục mà bản ngã cá nhân ngàn năm bị đánh đồng vào bản ngã cộng đồng - dân tộc, các nhân vật từ McAmmond Nguyen Thi Tu chất đầy mình Việt tính, đủ cả hay (chính diện) lẫn dở (phản diện). Do thiếu cái Tôi cá nhân, họ vô thức hoặc ý thức khi sử dụng cái Tôi dân tộc để "chiến đấu", để sống còn khi bị/được bứng cái rụp tới một xứ sở mới hình thành vài trăm năm từ dòng văn hóa Tây Âu vượt biển song vẫn giữ cái Tôi làm nền tảng trong sự pha trộn (cũng lắm khi nháo nhào!) với hàng chục nền văn hóa chính khác của gần trăm sắc dân. Và nhà văn đã cố công cô nén các Việt tính tốt xuống thành bệ để phóng lên những Việt tính xấu trong không gian nghệ thuật và thời gian văn chương của mình. Dù muốn dù không, các trang viết như thế được hân hưởng (hoặc ngược lại bị khống chế) bởi tính tải đạo - "bài học cổ điển" (L. Fisk; bđd, x. Ct 1) - ngay từ trong máu, ở những đoạn mở đầu, nhất là ở câu ý kết thúc. Và thể thức ngụ ngôn trở nên đắc dụng mà "khắc nghiệt" (như S. Rushdie đã cảnh giới).

Rất dễ làm phép so sánh: từ bộ truyện ngắn này rút ra nhiều nhân vật, mẩu chuyện, tình tiết để minh họa khá tương xứng cho loạt chuyên đề từng làm nóng báo chí Việt Nam nhiều chục năm qua, kiểu như "Các thói xấu tật hư của người Việt" được nhiều nhà nghiên cứu văn hóa như Nguyễn Gia Kiểng, Vương Trí Nhàn, Lê Thị Huệ… tìm hiểu, trong khi theo bước các tiền nhân khả kính từ đầu thế kỷ trước như Nguyễn Văn Vĩnh, Trần Trọng Kim, Đào Duy Anh… Nhà văn nữ của các bạn hiếm khi bỏ qua những cái liếc xéo mỗi lúc các nhân vật Việt, nam cũng như nữ, sinh sự. [Cho chết! Ai bảo không tu thân tích đức làm người công dân Ca Na Điên gốc (tre) Việt ngon lành đi, cho lũ văn sĩ chúng tui hết việc!] Của đáng tội, những nhân vật ở các sắc dân khác, da trắng cùng nhôm nhôm,

https://tieulun.hopto.org

cũng bị xơi lườm nhéo từ tác giả, nhưng có thể bạn sẽ không nhận ra đâu. Là do bị lái chuyển, đưa đẩy theo giọng văn thoang thoảng u hài với ngữ điệu ôn hòa, chừng mực được đến từ một cái tâm lành. Những khi đó bạn không thấy nhột: Mình đâu còn là đồng hương An Nam da vàng với kẻ phản diện?

---

xảy ra. Vợ tôi kinh ngạc, nghe tôi giải thích, cô ấy cười bảo phải viết thư đa tạ tác giả và Da Màu." - Henry

Chúng tôi dùng lại cách đánh giá như với tiểu thuyết Quyên của Nguyễn Văn Thọ về người di dân thợ khách ở Đức [ ]: Theo cái nhìn văn hóa, bộ truyện ngắn McAmmond Nguyen Thi Tu là một sáng tác văn nghệ vô tình chứa nhiều thông tin xã hội học về bản sắc dân tộc Việt. Thiển nghĩ, mức độ thể hiện nhân tính Việt, bản chất Việt có thể được xem là một biến số ảnh hưởng lớn tới sự thành bại ở các sáng tác văn xuôi Việt hải ngoại. Tuy nhiên, từ một chứng chỉ văn học trong xã hội người Việt đến giấy thông hành văn chương Việt ra quốc tế không phải là một bước tới trời.

Tương quan giữa cọ sát văn hóa và hoàn thiện bản ngã cá nhân trong bản ngã dân tộc đã khiến nữ văn sĩ đẩy tiếp chữ nghĩa ra ngoài thể loại truyện ngắn; mà tới nay mới cho ra 2 sáng tác "đẻ khó" (cách nhau 8 năm!) cũng đã có thể tạo 2 hướng đi nhiều hấp dẫn.

Đó là bài ký Bí ẩn Ấn Độ [ ], mười năm trước từng tạo nên chuỗi thảo luận sôi nổi và giá trị trên Da Màu - diễn đàn văn học có uy tín hàng đầu hải ngoại.

Và tùy bút chân dung văn nghệ sĩ Con cua ngoài miệng giỏ [ ], về danh họa huyền thoại tài mệnh tương đố Frida Kahlo. Bàn nhanh về của quý: Một sáng tác thể hiện nhãn lực

---

Đỗ Quyên; "Đọc Quyên ở ngoài nước Đức", vanchuongviet.org 15/5/2009.

Phần thảo luận trên damau.org 21/8/2009:

- "Wow! Tôi thật sự sốc khi đọc Bí ẩn Ấn Độ. Unbelievable! Cái nhìn của tác giả rất mới, hơi khe khắt, nhưng khá kỳ thú. Đây là một đất nước nói chung được tôn thờ, kính nể, coi như một trong những cái nôi văn minh của loài người. Trước giờ ít có bài viết phê phán và chỉ trích nó như McAmmond Nguyen Thi Tu. Tác giả hơi tham lam, đưa vào quá nhiều thông tin, chi tiết, nhưng tôi nghĩ cũng không sao, vì đó là những kiến thức bổ ích cho bạn đọc ham thích học hỏi như tôi." - Trần Văn Thọ

https://tieulun.hopto.org

- "Nói chung đồng ý với Trần Văn Thọ, nhưng tôi không cho rằng người viết "phê phán và chỉ trích" Ấn Độ. Chẳng qua mượn chuyện Ấn Độ để nói chuyện đời, chuyện con người thôi. Cám ơn một bút ký rất kỳ công, không dễ dãi. Có điều đọc xong thấy buồn quá. (Tôi là một người thực hành yoga, và bài ký khiến tôi thấm lắm). - Vũ Tưởng
- "Ấn Độ có thật vậy không? Tôi cứ tự hỏi, vì bài ghi chép có nhiều tình tiết ghê rợn quá. [...] Mấy câu chuyện trong lớp và ngoài lớp ý nghĩa lắm. Một bài bút ký thể hiện trách nhiệm người cầm bút. Chi tiết dồn dập. Văn phong giản dị, nhưng gợi." - Ngọc Mỹ
- "Rất thích thú khi đọc bài viết của chị. Chị đã đến Pune và ở đây năm tuần và rồi cống hiến cho độc giả những dòng viết thú vị. Ông Trần Văn Thọ bảo rằng chị "nhìn hơi khắt khe" về xã hội Ấn và tôi thấy rằng điều ấy có phần đúng. Thú thực, tôi hiện đang học tại Pune." - Hải Đăng
- "Với tôi, bài viết này chẳng có gì là "khắt khe" cả, nếu không muốn nói là tác giả dũng cảm phản ánh những điều chúng ta không thường nghe về Ấn Độ. Có lẽ còn ối chuyện "bí ẩn" khác ở đất nước ấy mà tôi tin rằng tác giả còn chưa nhìn thấy hết nữa." - Trần Hồng Tâm
- "Bài viết Bí ẩn Ấn Độ hay quá, xin cảm ơn tác giả rất nhiều." - Yumi

thâm hậu và bình đẳng của tác giả khi nhìn các siêu nhân vật ở nền văn hóa khác; Chất liệu bài viết = 1/3 hiện thực + 1/3 văn học + 1/3 lịch sử; Giọng văn = 1/3 báo chí + 1/3 hài hước + 1/3 lãng mạn; Nữ viết về nữ thì… chạy đâu cho thoát; Độ ngụ ngôn tiết ra qua chuyện cổ tích Mexico, được chọn làm nhan đề đã làm lộ rõ suy tưởng từ một nữ văn sĩ Việt Nam đánh giá nữ danh họa Mexico; Thể loại tùy bút chân dung văn học dân Tây rất ham, mà phe ta ít chuộng và thường các tác giả ta sắm 2 vai cực đoan: hoặc là sếp hoặc là osin cho nhân vật.

Gọi "đẩy tiếp" là nói ngược; đúng ra, nhà văn đã trở về nghề cũ trước khi làm người lưu xứ: nhà báo chuyên nghiệp.

Triết lý đạo đức căn bản của McAmmond Nguyen Thi Tu là tinh thần Thiên Chúa giáo thấm đượm nơi nhiều trang viết. Khi hiển lộ dày, đậm qua từng câu chữ trích, kể Kinh thánh, lúc bàng bạc trong không khí truyện; điểm thành công là người đọc không thấy nặng nề (không bị Chúa... vẫy dụ!) trong các bài học đạo đức rõ như ban ngày. Nhờ ý đồ văn học vô thần sâu xa của tác giả. Nhờ rải rưới tinh thần Kitô trong văn hóa tư tưởng Việt, nơi gặp gỡ ngàn đời của tam giáo Nho-Khổng-Đạo đồng nguyên. Và, nhờ giọng điệu với "một chút trào phúng đáng yêu lấp lánh chỗ này hay chỗ khác trong những chuyện bịa hạng nhất đó." (L. Fisk, nt).

https://tieulun.hopto.org

Đến với tập sách song ngữ Cái vú thừa, bạn sẽ được/bị nhắc gọi "Chúa/God" bằng 2 thứ tiếng Việt-Anh mỗi thứ tiếng 51 lần, bằng nhau. Với bạn nào xài giỏi cả hai ngôn ngữ thì vị chi là 102 lần bên Người. Trong đó được/phải 8 lần "lạy Chúa/My God" trong mỗi ngôn ngữ. Ấy là theo thống kê riêng của chúng tôi...

Hầu hết các truyện ở đề tài tâm linh, tôn giáo là với tinh thần Công giáo, còn lại về Phật giáo, Tin lành, Hồi giáo và Yoga: Lời nguyện nửa khuya (Yoga); Đường đến cõi Sa-ma-đi (Phật giáo); Không ai yêu thương tôi (Tin lành); Cái vú thừa (Thiên Chúa giáo); Cuộc đời bắt nạt (Thiên Chúa giáo); Linh hồn tôi đâu (Hồi giáo, Kitô); Người tình ký ức (Thiên Chúa giáo).

---

23 X. damau.org 24/5/2018.

Tác giả có 2 truyện (cũng ở 2 trường phái sáng tác) rất xứng trong một tuyển tập truyện ngắn nào đó về thể tài tôn giáo. Thiên truyện ngắn *Cái vú thừa, n*hư đã nhắc qua, hiển nhiên là con đẻ của Chúa Trời - một đứa con khôi ngô và ngỗ ngược hiếm có trong văn học nói chung, không chỉ văn học Việt Nam, mà chúng tôi được đọc (x. Phần V). *Và Linh hồn tôi đâu* từng tạo chuỗi thảo luận lý thú cùng trên diễn đàn Da Màu [ ].

---

24 Phần thảo luận tại 2 bản tiếng Việt (damau.org 3/9/2009) và tiếng Anh (Where's my soul):

- "Truyện không lạ, không mới. Có thể đọc được. Nhưng, sẽ hay hơn nếu tác giả không "lên gân" quá." - Trịnh Sơn
- "[...] công bằng mà nói bản dịch [tiếng Anh] khá tốt, không có gì phải phàn nàn. Và tôi tin rằng nó cũng được sự kiểm duyệt và biên tập của BBT Da Màu."; "[...] với tác giả McAmmond Nguyen Thi Tu: Tôi rất yêu mến tác phẩm của chị. Những truyện in trên Da Màu của chị đều đề cập những vấn đề nhân sinh, những đề tài khá gai góc. Và chị đã bày tỏ quan điểm/thông điệp của mình cho độc giả một cách khéo léo, nhuần nhị. Điều này không dễ. Câu chuyện này gợi tôi nhớ một người bạn gái Ấn (đạo Sikh) cũng bị cha cô đâm chết vì cô quan hệ với một người bạn trai da trắng." - Vũ Tưởng
- "Truyện Linh hồn tôi đâu nói về cuộc tình dị chủng, dị giáo và một kết cục bi thương. Trời! Chỉ một vấn đề Dị chủng cũng đã gai góc cho đôi tình nhân trong việc thuyết phục gia đình mình. Còn thêm Dị giáo nữa thì biết chắc truyện tình này đẫm nước mắt. Tôi háo hức, nhưng thú thật, tôi không thấy cảm động cho lắm khi đọc truyện này. Phải nói, tác giả đã đưa ra quá nhiều xung đột. Có lẽ vì vậy mà câu chuyện kể lại trong mức độ bề mặt, nhiều vấn đề được đưa ra nhưng

https://tieulun.hopto.org

chỉ thoáng lướt dưới cái nhìn của nhân vật Tôi (nào là Chúa phạt, nào là luật lệ kết hôn của Hồi giáo, câu nói của Đức Lạt Ma, lịch sử phát triển văn hóa Canada…), rồi góc nhìn của nhân vật bị trộn lẫn với góc nhìn của tác giả, khiến tôi vừa đọc vừa hoang mang, điều gì là điều chính yếu mà nhân vật hoặc tác giả quan tâm. Tất nhiên, giới hạn của một truyện ngắn không thể chuyên chở được nhiều vấn đề mà tác giả đưa ra, đọc cho biết như đã từng đọc những bản tin trên báo về vấn nạn Giết người vì lý do danh dự. Thế thôi." - My Khanh

- "Đụng đến đề tài tôn giáo không phải đơn giản. Tác giả phải rất thận trọng, "cao tay", mới chọn viết về lĩnh vực này. Nhóm bạn chúng tôi uống cà phê sáng nay, nhắc đến Da Màu và truyện ngắn này. Phải công nhận nữ sĩ này khá táo bạo, như dũng sĩ xông vào trận địa. Câu chuyện tình khá bất thường và cái kết thúc bi thảm giữa một chàng trai Việt Nam đạo Công giáo và một cô gái Pakistan đạo Hồi phản ảnh sự xung khắc, như tác giả nói, "không thể nào xóa nổi" trong thế giới loài người. Những đoạn viết táo tợn về tôn giáo! Tôi mong tác giả sẽ không bị "tấn công" bởi những người mộ đạo. Tôi thích lối kể chuyện của tác giả. Truyện nhiều tình tiết. Xung đột dồn dập. Và đoạn kết làm người đọc suy nghĩ. Thêm một truyện ngắn đáng đọc." - Việt Hương

- "Đây là một câu chuyện tương đối có sức nặng. Nó để lại nỗi nhức nhối nơi người đọc về ý hướng sáng tạo trong việc ai sẽ giết ai và tại sao cần phải đóng góp để làm cho cân bằng hơn thay vì những cuộc tranh cãi nóng bỏng, và về những xung đột giữa các dòng văn hóa - tín ngưỡng hiện nay. Bạn đang giẫm đạp lên "Thánh địa" theo nghĩa bạn không sợ phải đối diện với các rắc rối chính trị và tôn giáo tiềm ẩn có thể bùng nổ (ở dạng sâu sắc hơn), và chính thế tôi không thể còn có gì hơn là sự tôn trọng cao độ và lời khen ngợi lớn nhất cho tác phẩm của bạn. Đừng bao giờ xa nó nhé! Bạn có rất nhiều điều đáng tự hào." - Larry J. Fisk (Người viết chuyển dịch từ tiếng Anh).

- "Một câu chuyện buồn và đẹp. Nó mang chức năng giáo dục của văn học." - Misa Gillis (Như trên).

Như một đề tài "ăn theo" (kinh tế học gọi là *side business*/ kinh doanh phụ), nữ văn sĩ còn là cây bút có nhiều truyện độc lập hoặc các trang truyện cũng mới lạ và lôi cuốn về súc vật, thú… Đó là *Kiếp chó* (chó, mèo); *Đường đến cõi Sa-ma-đi* (mèo) [ ]; Chuyến hành trình sau chót (sói); *Bóng ma quá khứ* (chó)... Cũng phải thôi, khi nhà văn dùng ngụ ngôn như là máu nuôi cơ thể văn chương nhân tính của mình. Giữa các tác giả Việt trong và ngoài nước hiện nay, đâu thấy nhiều vị chịu khó cưng quý "bạn của loài người" như McAmmond Nguyen Thi Tu?

---

https://tieulun.hopto.org

Chúng tôi mạn phép nối dài chủ đề "gai góc", "có sức nặng" này ra ngoài trang văn qua một sự kiện và một quan điểm ngẫu nhiên đến trong khi viết, tuy không mới về bản chất nhưng là thời sự nung nóng thế giới hiện nay và có thể trong tương lai gần.

- Sự kiện: Vụ thảm sát đẫm máu giết hại 50 người cùng 48 người bị thương tại 2 nhà thờ Hồi giáo ở New Zealand hôm 15/3 vừa qua của Brenton Tarrant, người Úc. Đây còn là vụ khủng bố tôn giáo có độ tuyên truyền sâu sắc, trong âm mưu kỹ càng, với thái độ trắng trợn và đạt kết quả "hoàn hảo": Sát thủ dùng camera gắn theo người phát trực tiếp vụ xả súng do hắn thực hiện trong đoạn video dài 17 phút được đăng trên FB; Trước đó 24 giờ còn gửi đăng bản "tuyên ngôn" dài tới 74 trang trên mạng xã hội, tự mô tả có tổ tiên người Anh-Ailen, là người đàn ông da trắng bình thường, ít học, mang tư tưởng cổ súy chủ nghĩa phát xít và sự căm hận người Hồi giáo; Và 9 phút trước khi bấm cò súng, cũng gửi email tới văn phòng Thủ tướng New Zealand cùng nhiều tờ báo nêu lý do tấn công.

- Quan điểm: "Hồi giáo, một tôn giáo - nhờ sự tự nhiên cao độ của những người sùng đạo và xa hơn nữa hướng tới ý chí quyền lực to lớn - trong nửa thế kỷ qua đã tạo nên nếp nhăn lo lắng không chỉ cho các nước phương Tây. Xu hướng này sẽ còn tiếp tục tác động. [...] Tác giả đưa ra tầm nhìn về một thế giới nơi mà chính Trung Quốc sẽ đảm nhận vai trò hiến binh, sen đầm thế giới sau Hoa Kỳ, gồm cả cuộc chiến với Hồi giáo cực đoan. Trong khi đó Hồi giáo cực đoan không chỉ "thống trị" châu Âu mà còn lan truyền một cách nguy hiểm khắp thế giới với tham vọng lâu đời đưa toàn bộ nhân loại trở lại vòng tay Thánh Allah." (Trích bản thảo tiểu thuyết Hiểm họa da vàng - Žluté nebezpečí của Vlastimil Podracký; Đỗ Ngọc Việt Dũng & Nhóm biên dịch thực hiện từ nguyên bản tiếng Séc, Nxb Hội Nhà văn sẽ phát hành trong năm 2019).

"Một câu chuyện xứng đáng dành thời gian đọc. Cách dẫn thông minh, đưa người đọc từ bất ngờ này đến bất ngờ khác. Nhân vật chính ("Tôi") thật thú vị. Mới đầu tưởng là một gã cao ngạo nào đó bị một ả tiện nhân lẳng lơ giăng bẫy, đến khi chuyển đoạn mới nhận ra: Ồ, mình đã quá sai. Gã chỉ là lão mèo già đã bị tước đi chức năng duy trì nòi giống. Ngôn ngữ chân thực sinh động đến từng chân tơ kẽ tóc. Mỗi con chữ được chọn lọc mài dũa tỉ mỉ khiến người đọc cảm giác đang chung sống cùng nhân vật. Nội dung mang tính nhân văn sâu sắc, tiếng nói chân lý đã lên tiếng: hạnh phúc khi được sống là chính mình, được sống cuộc sống của mình. Hạnh phúc không phụ thuộc vật chất hay cái thứ yêu thương rẻ tiền nào đó. Tác giả ắt hẳn là người mang triết lý sống sâu sắc, có tâm hồn phong phú và cách quan sát cuộc sống rất tinh tế. Đã lâu lắm rồi không được đọc tác phẩm nào hay như thế. Chỉ có thể kết luận bằng hai từ "hoàn hảo". Yêu cô! Cảm ơn đã dành tặng độc giả tác phẩm rất giá trị, đánh thức cái bản năng, cái khát vọng rất thật trong mỗi con người. Con đã tìm lại được chính mình." (Email trao đổi của bạn đọc - Thúy Phạm, 18/2/2019).

ĐỖ QUYÊN ***(tiếp theo kỳ 2 trong VHM số 6)***

(Xin cáo lỗi cùng quí độc giả vì bài quá dài, chúng tôi bắt buộc phải đi hai kỳ!)

https://tieulun.hopto.org

TRẦN HOÀNG VY

CHIẾC LÁ THUỘC BÀI

Chiếc lá thuộc bài xưa em hái
Làm quà bí mật tuổi mười hai
Vô tư anh ép vào trang vở
Mê mải rong chơi chẳng thuộc bài!

Phù thủy là em nhiều... phép lạ
Chép những trang thơ mực tím màu
Chiếc lá thơm qua từng dòng chữ
Hít hà, anh quên chiếc roi... đau!

Chiếc lá thuộc bài lên... đệ tứ
Áo dài thuở ấy chiều mây bay
Một hôm lén viết tình thư ngỏ...
Ép lá thuộc bài để lấy may!

Tình thư không thuộc, lá héo úa
Tuổi mười lăm quên lá thuộc bài
Để chết khô rồi trong hộc tủ
Cùng mộng ban đầu tuổi mười hai!...

MÙA THU BÊN VÁCH ĐÁ

cây mùa thu bên vách đá vàng
óng ả, mượt mà nắng quái
chiều rưng rưng con gió
chạm khẻ.

https://tieulun.hopto.org

không có chùm hoa thạch thảo
vách đá mùa thu ngân ngấn
vệt rêu bích xanh quằn quại
em vương vấn chút ráng chiều
bịn rịn

bên vách đá làm thơ yêu em
con chim nhỏ nghiêng mỏ
ngậm chiếc lá vàng
thu bay đi hớn hở
ta đề thơ trên vách đá vàng
thu vương nhè nhẹ…
tặng em!

CÀ PHÊ TẢN MẠN…

1.
Hốt nhiên giọt nhỏ rùng mình
Cà phê đen tóc em nghìn trùng xa!

2.
Lặng thầm. Giữa quán ba hoa
Hương cà phê hít da ngà thuở thơm?

3.
Cà phê no vẫn đói cơm
Thèm đêm đông giá lửa rơm tâm tình.

4.
Quán nghiêng. Nghiêng cả bóng hình
Ly cà phê đắng môi mình môi em.

5.
Ta xòe diêm đốt đêm đen
Cà phê bàng bạc mùi quen bay vòng!...

TRẦN HOÀNG VY

https://tieulun.hopto.org

MÃ LAM

ĐÊM ĐÔNG NHẬU VỚI BÓNG DÀI

1. Rộng dài tiết tấu ban mai
Hang chân múa bước thiên thai đội đèn
Cành hoa đỏ má vì men
Mắt nhìn sưởi trái tim chèn đớn đau

2.Nụ hôn trái chín tình yêu
Cây kim tính nết sầu thêu ẩn tàng
Bùi ngùi tình ái ngày sang
Dấu đi hạt khổ đa mang sắc nhòe

3.Ngày lên tim cũng lên mừng
Sương mềm tắm cỏ xanh lừng màu reo
Tiễn người về tới chân đèo
Mà sao cô độc đã trèo ngàn cao

https://tieulun.hopto.org

4.Tiếng chim reo xuống núi rừng
Véo von hốc đá cháy mừng lá xanh
Tiếng chim rớt xuống vai anh
Như nụ hôn đốt cho thành nhớ nhung

5. Niềm vui xua đuổi nỗi đau
Buồn phiền gặm nhấm lòng nhau cuộc tình
Lữ hành rách nát bình minh
Hai vai lướt ván bóng hình vực sâu

6.Dù tình như lửa bốc lên
Tháng năm cũng nguội như tên tuổi người
Môi ta lửa vói tìm lời
Cuồng như sóng đứng dựng trời tình yêu

7.Hoàng hôn ta chống vào đêm
Chèo cay chống đắng buộc thêm từ buồn
Bầy thơ ra mạn bán buôn
Vần bay vung vãi gió luồn chữ rơi

8.Cạn hương môi sữa con thơ
Núi cao đá lở giấc mơ dốc đè
Bóng ru trong mắt cay sè
Tình yêu muôn thuở màu mè khó ưa

9.Đêm thâu nhậu với bóng dài
Thiếu mồi hái tạm một vài sao thêu
Mái nghèo nghe thạch thùng kêu
Trong mơ cảm được buồn khều con tim

MÃ LAM

https://tieulun.hopto.org

TRẦN THOẠI NGUYÊN

ĐÊM NẰM NGỦ
BÊN MẸ TRONG BỆNH VIỆN.
(THƯƠNG QUÁ MẸ TÔI ƠI!)

Cầu xin giọt nắng ban mai
Cho mẹ tôi ấm đôi bàn tay
Tôi xin quỳ lạy đất trời
Trên môi mẹ nở nụ cười tươi...

Mẹ tôi đang còn minh mẫn
Mẹ đọc ca dao cho cháu chắt nghe
Dẫu bi kịch cuộc đời, mẹ vẫn
Chân cứng đá mềm, mẹ đi!

Tóc trắng mẹ tôi như bà tiên
Mà đời mẹ bao ưu phiền
Mẹ thường chép miệng thương con cháu
Mẹ đâu mong con cháu đáp đền.

Ôi mẹ tôi! Mẹ tôi ơi!
Tuổi 98 gần đất xa trời!
Tôi chẳng thể thở bằng ngực mẹ
Từng khi mẹ rên ngực ngạt hơi!

BV Mộ Đức 6/10/2019

https://tieulun.hopto.org

ĐÊM HUYỀN THOẠI

Ly rượu nồng mình tôi uống đêm nay
Mình tôi uống đêm say
Cây cỏ vườn trời mãi xanh tươi hương ngát
Yến tiệc trăng sao lấp lánh một mâm đầy.

Đêm Cô Đơn tĩnh lặng ôi đêm diệu kỳ !
Đêm huyền thoại ngọt ngào tiếng hót họa mi
Tôi uống giọt nồng thơm lừng trong từng hơi thở
Trong từng khoảnh khắc môi chạm vành ly !

Sự sống như hoa báu nở trần gian
Mặt đất thánh đường lộng lẫy hào quang
Tôi nâng ly,Tôi hiện hữu
Đêm trắng mênh mông sương trắng lau ngàn.

Mặt trời ngủ đêm trong đóa hoa quỳ
Đêm huyền thoại ngọt ngào tiếng hót họa mi họa mi
Ly rượu nồng ngất ngây hồn cô độc
Ngoài song khuya vườn tinh tú thầm thì

Muôn tiếng côn trùng như mền dạ nhung êm
Tôi một mình tôi cùng tường vách lặng im
Xương máu tôi đâu chỉ là thân tứ đại
Một tiếng đàn nghe cũng rụng con tim !

Đêm Một Mình Tôi ôi đêm mê ly!
Đêm huyền thoại ngọt ngào tiếng hót họa mi
Ly rượu nồng cuộc đời tôi nâng lên uống cạn
Dưỡng chất trần gian muôn thuở vẫn xuân thì!

TRẦN THOẠI NGUYÊN

https://tieulun.hopto.org

TRẦN VAN GIÃ

CHÚC THƯ TÌNH
BỎ QUÊN TRÊN ĐỒI SƯƠNG

Ngọn gió đang quất ngược vào chương cuối Thi Thiên
Đã vỡ bóng thời gian
Từ thẳm sâu khúc hát Nghê Thường
Có dụ ngôn cũ kỷ thời tình yêu đã là nắm tro tàn
Có dấu tàn phai bên lưu vực mùa đông
Và dáng xưa phất phơ áo dài màu tím
Bay.Bay.Bay ngất ngây trong thơ

Ngọn gió đang quất ngược vào chương cuối Thi Thiên
Đó là lúc em không về
Và tôi ảo thanh trên đồi sương hạnh ngộ
Tất cả sẽ không còn lập lại
Cây ngô đồng lá chết
Hắt hiu tiếng độc huyền cầm bên thành quách rêu phong
Mông mênh.Mênh mông
Đêm giao mùa chạm bóng đồi sương
Nơi anh bỏ quên chúc thư tình
Theo khói quê nhà
Theo chim sáo gọi về dưới bóng hàng cau đầu ngõ
Đứng trầm tư bên thềm nhà xới tìm cổ tích
Mà thương mẹ nhớ cha
Mà tiếp nhận nguồn mạch tổ tiên
Chảy dài trong quá khứ
Bình an là trái mật rơi vào những dấu vết khó tàn phai

https://tieulun.hopto.org

Nước từ long mạch xứ sở
Tưới lên ngọn tóc bạc chúng ta ru lời cỏ lá
Hy vọng
Xanh lại mùa vui
Ngọn gió đang quất ngược vào trang cuối Thi Thiên
Anh đã nhai trái cấm nhầm lẩn
Thời nét xuân thì
Thời trinh nguyên
Có lẻ sắc màu đồng trinh như nam châm cuốn hít mùa trai trẻ
Có lẻ tuyên ngôn của một thời để yêu và một thời để chết
Đã bốc cháy
Và dự báo có tro tàn trên trang cuối Thi Thiên năm em hai mươi hai tuổi

Ngàn khuya trên đồi sương
Tiếng mõ nơi chùa xa
Cốc.Cốc.Cốc chạm âm thanh trong sương kỳ diệu
Linh cảm có bóng thiền
Bay trên mặt đất vô minh
Bay trên chuyện tình của chúng mình đang nói lời đừng bao giờ mạt pháp
Và đừng bao giờ vỡ nát chiếc hôn lần cuối trong cõi hư không
Bởi chim xa rừng còn thương cây nhớ cội
Người xa người tội lắm người ơi
Hãy cấy lên trong hơi ấm chúng ta làn điệu dân ca Nam Ai Nam
Bình xa cũ
Nhưng cái lưỡi không xương của em trên trần gian này
Lắt léo
Đã chuyển dịch
Sớm nắng chiều mưa
Anh trở về lên lại đồi sương nơi chúng ta có một thời trai trẻ yêu nhau
Nhưng môi miệng thời gian đã bạc
Viên đá cuội ngẩn ngơ bên bờ sương khói
Và lật lại trang cuối Thi Thiên chỉ còn chiếc lược ngà đã gãy
Anh đành botay.com
Và
Trời lặng im và đất cũng lặng thinh .

TRẦN VẠN GIÃ

https://tieulun.hopto.org

TRẦN VIỆT HẢI

THỬ BÀN VỀ KHÍA CẠNH NGHỆ THUẬT QUA BÀI CỦA NGỌC CƯỜNG.

"Cali phố xá đông người,
Bolsa Brookhust một trời sao quên"

Hình như đất Cali vốn mở ngõ cho nhiều thân hữu, bạn bè đến đây rồi ít nhiều họ đã bỏ quên con tim đầy ắp kỷ niệm với chốn đất thiêng Bolsa, bằng chứng khi đọc văn của tác giả Hệ Lụy tôi yên tâm ý nghĩ mình đúng. Mời xem link bài tham khảo đính kèm dưới đây qua link sau:.
https://www.nguoi-viet.com/van-hoc-nghe-thuat/Doi-dong-ve-nghe-thuat-3940/

Bài viết "Đôi dòng về nghệ thuật" của nhà văn Ngọc Cường đã cho tôi nguồn cảm hứng dâng ngòi bút góp ý cùng anh. Trong tác phẩm Bâng Khuâng mới nhất của anh, sau văn tập Hệ Lụy, nơi trang 1 giáo đầu là đề tài mang tính bàn luận, những trang giấy mở hàng bắt mắt tôi nhiều lắm. Ngọc Cường viết:"Một điều căn bản khi nói đến nghệ thuật, là xem nó là gì, thường nghệ thuật gồm 6 bộ môn chính như văn học, múa, kiến trúc, hội họa, sân khấu và âm nhạc, và gần đây thêm nghệ thuật thứ 7: ngành điện ảnh. Theo các cuốn từ điển thông dụng, từ nghệ thuật được định nghĩa rất vắn tắt và giản dị là ... thực hiện hay diễn tả vẻ đẹp, thực tế ... là sản phẩm trí thức và không là khoa học..."

https://tieulun.hopto.org

Trong 7 đề mục của phạm vi nghệ thuật mà anh liệt kê bên trên thì 2 mục văn học và hội họa được tác giả ghi nhận qua sách mới Bâng Khuâng. Đây cũng là 2 tiêu đề tôi xin chú trọng trong bài này. Khi nói về nghệ thuật (art) ta sẽ hiểu nó ra sao. Và nghệ thuật thường đi song hành với vẻ đẹp (beauty), trong cung cách nào đó ta cho là nét đẹp của mỹ thuật. Thế thì nghệ thuật là gì ?

Nghệ thuật theo quan điểm của triết gia J.J. Rousseau (1712-1778) cho là “Nghệ thuật không phải là sự mô tả hay sao chép thế giới ta nhìn thấy, mà là cả một sự trào dâng của nguồn cảm xúc và của niềm đam mê”. Những tư tưởng khác như họa sĩ trường phái lập thể Pablo Picasso ghi nhận: "Nghệ thuật là tất cả mọi thứ bạn có thể tưởng tượng ra là có thật". Còn theo họa sĩ Edgar Degas thuộc trường phái ấn tượng đồng thời với những vị như Vincent Van Gogh và Edouard Manet thì cho là "Nghệ thuật không phải là những gì bạn nhìn thấy, mà là những gì bạn làm cho người khác thấy được". Với thi sĩ Oscar Wilde cho là: "Nghệ thuật là điều nghiêm túc duy nhất trên thế giới. Và nghệ sĩ là người duy nhất không bao giờ nghiêm túc". Trong quan điểm của nhạc sĩ Amy Lowe suy nghĩ như: "Nghệ thuật là ước muốn của con người nói lên bản ngã của mình, ghi lại những phản ứng của ý nghĩ mình với thế giới xung quanh." Riêng với danh họa Ý Agostino Carracci thuộc thời kỳ phục hưng của thế kỷ 16 nhìn vấn đề nghệ thuật là: "Một cái bóng mờ của những gì người nghệ sĩ đang nghĩ về một cái góc nhỏ qua những gì ông ta giữ bên trong tâm hồn". Chung quy thì quan điểm nghệ thuật xuất phát từ sự suy nghĩ từ tâm hồn khiến nảy sinh ra tác phẩm.

Nói đến Ngọc Cường hẳn nhiên không thể bỏ qua phạm trù chữ nghĩa hay sách vở, tổng quát hơn thì là khía cạnh văn học. Anh viết về nét văn hóa quanh chữ nghĩa như sau:

"Sách được bày bán nhiều quá, đầy trên kệ, còn la liệt trên bàn nữa. Không biết lựa chọn cuốn nào, dở trang đầu, đọc lướt qua mục “Lời Tựa”, tôi nhận thấy ở nhiều tác giả (thường là họ mới có tác phẩm đầu tay), hay nói về lý do cầm bút. Họ giải thích “tôi viết để mà viết ...” , hoặc“tôi không dám tự nhận là một nhà văn ...”Những câu tâm sự như vậy trở nên như một thông lệ ở phần đầu cuốn sách. Có thể do sự khiêm nhường hay dè dặt của họ, như để “rào trước đón sau”, phòng trường hợp có bị chê thì... vì tôi đâu phải một nhà

https://tieulun.hopto.org

văn? ...Điều này theo tôi đáng tiếc, vì lẽ ít ra họ phải có chút tự tin, và cần được khích lệ vì một khi tác phẩm được xuất bản, hiển nhiên họ là một nhà văn (theo định nghĩa), không nên tự phủ nhận một tất yếu như vậy; Và một khi bỏ công ra viết là cố gắng hơn nhiều người, là điều đáng được khuyến khích, nếu không nên được khen thưởng? Người cầm bút không nên có mặc cảm. Mong độc giả rộng lượng, lên tiếng khuyến khích. Còn nếu nói viết chỉ để viết thì cũng không trọn nghĩa, vì một khi đã ra mắt, sách là để người khác đọc, nếu không, nên bỏ ở xó nhà chỉ là đống giấy lộn. J. P. Sartre trong bài tiểu luận "Văn Học Là Gì" đã khẳng định là một tác giả chỉ thành một nhà văn khi có người đọc. Thật vậy, tác giả nào chả mong có nhiều độc giả, còn nếu không thì đừng mang tác phẩm ra xuất bản - Sách bày ra tất sẽ có người mua đọc. Và như vậy, động lực cầm bút (của một nhà văn), đầu tiên có thể chỉ là viết để mà viết, nhưng thật ra nó đã chứa đựng tiềm ẩn nhiều nguyên nhân: giải bày một tâm sự, chia sẻ một kỷ niệm .v.v..., và lý do khác như muốn thỏa mãn tự ái, kiếm chút danh vị... Nên, không thể nói : viết chỉ để viết đơn thuần, mà phải là viết cho người khác thưởng thức. Tất nhiên, cũng có nhiều cuốn hồi ký chỉ nhằm vào số nhóm độc giả chọn lọc nào đó ...

Một tác phẩm không xuất bản, để quên vùi một xó, không ai biết thì vốn không là một tác phẩm nghệ thuật. Theo Tolstoy: sự thông tin, giao cảm giữa tác giả và người đón nhận tạo thành tác phẩm nghệ thuật. Nhật ký Ann Frank nếu không được ông bố cô bé đem ra in sau khi cô qua đời, thì cũng sẽ chỉ là một sản phẩm riêng tư, nó trở thành tác phẩm nghệ thuật khi được chia sẻ, có người thưởng thức. Sở dĩ nêu lên khía cạnh này, vì tôi muốn nhấn mạnh đến vai trò của độc giả. Theo tôi, dù tác giả có công sáng tạo, nhưng chính người đọc mới là sở hữu chủ của tác phẩm, ít ra thì đó là dưới quan điểm kinh tế của một cuốn sách. Còn về giá trị, hay hoặc dở là do chủ quan thưởng thức của người đọc quyết định. Một khi cuốn sách được xuất bản, nhiệm vụ nhà văn chấm dứt, như đứa con (tinh thần) đã trưởng thành."

Đoản văn trên dùng ý tưởng của JP Sartre. Thật vậy, Jean Paul Sartre viết trong tác phẩm "Văn học là gì?" (Qu'est-ce que la littérature ?) về vai trò của văn học hay của nhà văn cần hai yếu tố: Tự Do và Dấn Thân, được tự do viết, dấn thân yêu và trung thành

https://tieulun.hopto.org

với ngòi bút, đam mê với văn chương.

Văn học vốn được hiểu như một loại hình thức sáng tạo để nói lên những vấn đề của đời sống xã hội và con người. Cách thức sáng tác của văn học có thể được tạo thành do yếu tố thực sự hay hư cấu, cách thức trình bày nội dung của đề tài được biểu hiện qua ngôn ngữ. Khái niệm văn học đôi khi có nghĩa tương tự như khái niệm văn chương và thường bị dùng lẫn lộn. Tuy nhiên, về mặt tổng quát, khái niệm văn học thường có nghĩa rộng hơn khái niệm văn chương, văn chương thường chỉ nhấn mạnh về vẻ đẹp, hoặc tính thẩm mỹ, sự sáng tạo của văn học về phương diện ngôn ngữ, nghệ thuật ngôn từ. Văn chương dùng ngôn từ làm chất liệu để xây dựng tác phẩm, sự hình thành kết quả qua sự biểu hiện cho đời sống thăng hoa hơn. Vì vậy văn học nói chung gồm có những thể loại khác nhau như: tiểu thuyết, truyện ngắn, thi ca, kịch bản, bình luận biên khảo.

Chủ điểm quan trọng như nhà văn Ngọc Cường đề cập điều kiện để được gọi là nhà văn hay để được gọi là tác phẩm là vẫn theo Sartre thì tự do tư tưởng, hay như bên trên sự tự do trong văn học là những khái niệm chính của nhà văn, nhà văn phải có hai yếu tố tự do và dấn thân (cam kết, éléments fondamentaux comme la liberté et de l'engagement) cho mục tiêu sáng tạo của nhà văn. Trong sự tự do sáng tạo nhà văn có tinh thần chấp thuận sự lựa chọn và phải ý thức trách nhiệm đối với sự lựa chọn đó. Đây là ý nghĩa của việc chịu trách nhiệm về quyết định của mình. Tự do tức là dấn thân viết, hay dấn thân trong tự do viết,.. Và nếu nhà văn là người có tự do khi sáng tác, thì người đọc cũng phải là người tự do khi đọc tác phẩm. Và nhà văn là người tự do nói với những người tự do, mà phải có chính đề tự do cần thiết mà thôi. Thế thì tác phẩm nghệ thuật là do giá trị bởi nó là tiếng gọi của nhà văn. Ngọc Cường nói đến yếu tố phê bình văn phẩm. Tác giả rào đón trong bút pháp chân chất, khiêm nhu theo ý tôi...

"Thường khi cầm bút viết về một đề tài gì, tác giả nếu không qua sự tìm tòi, nghiên cứu thì cũng phải được đào tạo chuyên môn về đề tài đó. Tác giả hẳn có đủ hiểu biết, nắm vững những gì viết ra. Đó là điều kiện tối thiểu, để tôn trọng chính mình và cả độc giả. Độc giả không dễ bị lừa: Bởi qua đôi dòng đầu sách, có thể họ tin

https://tieulun.hopto.org

vào tác giả mà không cần suy xét sâu xa; nhưng khi càng đọc họ càng thêm khám phá ra những điều sai hay phi lý của toàn bài... Như vậy điều kiện tiên khởi của một tác giả là biết về điều mình viết.

Xét riêng về cá nhân, tôi đang viết về đề tài văn chương, cống hiến và mua vui quý vị mà tôi chẳng có khả năng chuyên môn gì về văn học nghệ thuật cả! Tại sao tôi lại dám liều mạng, cả gan đến vậy? Câu trả lời thực sự nằm trong nội dung bài này. Hy vọng rằng khi đọc xong lời bạt , quý vị có được sự thông cảm... và đồng ý với tôi là : riêng nghệ thuật, điều kiện đó là một ngoại lệ, ai cũng có thẩm quyền nêu ý kiến, không riêng gì các nhà nghiên cứu hay văn nghệ sĩ mà thôi."

Đọc văn Ngọc Cường như trên, tôi suy nghĩ về tư tưởng sau để góp lời với anh. Lão Tử nói với nhà văn Ngọc Cường rằng: "Bởi vì một người tin vào chính mình, một người không cố gắng thuyết phục được người khác. Bởi vì một người hạnh phúc với chính mình, một người không cần người khác. Bởi vì một người chấp nhận ra chính mình, cả thế giới chấp nhận anh hoặc cô ấy nhá.", Lão Tử ngôn (“Because one believes in oneself, one doesn't try to convince others. Because one is content with oneself, one doesn't need others' approval. Because one accepts oneself, the whole world accepts him or her.”, Lao Tzu).

Nhà văn Katherine Mansfield góp ý với nhà văn Ngọc Cường: "Hãy liều mạng đi nhé! Đừng quan tâm đến ý kiến của những ai khác,... Hãy làm điều khó nhất trên đời này vì ta. Hãy hành động vì chính mình. Hãy đối mặt với sự thật." (Risk anything! Care no more for the opinion of others ... Do the hardest thing on earth for you. Act for yourself. Face the truth.)

Nhà văn kiêm bác sĩ giải phẫu mắt (eye surgeon) Dr. Roopleen cho lời thật lòng đến nhà văn Ngọc Cường: “Nếu bạn có một giấc mơ, đừng chỉ ngồi đó mà mơ. Hãy gồng hết can đảm để tin chắc rằng bạn có thể thành công và hãy vượt qua bất kỳ trở ngại nào để biến nó thành hiện thực!” (If you have a dream, don’t just sit there. Gather courage to believe that you can succeed and leave no stone unturned to make it a reality!), Dr. Roopleen.

Thêm nữa nhé. Vị Tổng thống thứ 26 của nước Mỹ Theodore Roosevelt cho ý kiến đến với tác giả Bâng Khuâng: “Hãy tin tưởng

https://tieulun.hopto.org

rằng bạn có thể dư sức qua cầu và bạn đang ở giữa chừng rồi." (Believe you can and you're halfway there.), Theodore Roosevelt.

Trong tác phẩm Bâng Khuâng tác giả nhà văn Ngọc Cường dùng cả hai lối văn độc thoại (monologue) như bài "Đôi dòng về nghệ thuật", và lối văn đối thọai (dialogue), anh dùng khá chuẩn và thành công, ví dụ nhưng trong các bài: Yêu và Hận, Long và Thủy, Dưới Ánh Đèn Màu, Anh em cột chèo,...

Ngọc Cường nói về văn học, viết văn chương, rồi tản mạn bàn về lý luận và phê bình qua bài tham luận về nghệ thuật. Anh nói văn học dùng phương pháp khoa học nghiên cứu văn chương, trong khi văn chương thuần túy là sáng tạo do diễn đạt xúc cảm, như định nghĩa của nó. Anh dùng lối hành văn đàm thoại. Khi vận dụng lý thuyết đối thoại, tức theo lý thuyết văn học của Bakhtin. Lý thuyết đối thoại theo Mikhail Bakhtin và những nhà nghiên cứu văn học hậu nhân chịu ảnh hưởng trực tiếp hay gián tiếp như Julia Kristeva, Tzvetan Todorov, Roland Bathes, Michel Foucault, Jacques Derrida, … là đã dùng điểm tựa vào lý thuyết đối thoại, để rồi sau này đối thoại thực sự trở thành nguyên lý chi phối toàn bộ văn học ở các nơi, trong đó có chúng ta. Hành văn lối tiểu thuyết là thể loại in đậm dấu ấn của nguyên lý này.

Nguyên lý của lý thuyết đối thoại Mikhail Bakhtin xuất phát từ những đặc điểm thi pháp học của thể loại tiểu thuyết. Ngoài ra, trong quá trình phát triển lọai văn này, các nhà phê bình văn học có dịp đào sâu nó trong cung cách sử dụng của các nhà văn hậu bối, cũng để vận dụng lý thuyết Bakhtin qua các trường học, các lớp hậu hiện đại để nghiên cứu về lịch sử văn học.

Đối thoại là lối văn tiêu biểu những phong cách tân văn kể từ hậu phong trào tiểu thuyết Dostoievski. Vượt qua phạm vi tác giả tiên khởi Dostoievski, văn chương đã đổi mới. Trong ngôn ngữ đối thoại vốn mang tính đa thanh, đa âm giữa các nhân vật trong truyện, điều Bakhtin chú trọng nhất là lời nói. Chính lời nói là đặc trưng tạo nên tính đối thoại rõ nét nhất của tiểu thuyết. Tác phẩm được tạo ra do công trình sáng tạo văn chương với tính đa thanh, đối thoại của nó diễn ra trong nội dung tư tưởng trong văn bản nói chung ở thể loại thơ (thi ca), hay truyện ngắn ví dụ ngày xưa của nhóm Tự Lực Văn Đoàn và nhiều tác giả khác, hoặc tiểu thuyết qua

https://tieulun.hopto.org

các phương diện: ngôn ngữ, giọng điệu, cách nhìn vào bố cục văn phong, tương ứng về thể loại văn chương. Ngày nay khi nhìn lại phong trào tiểu thuyết Dostoievski, hay lý thuyết đối thoại Bakhtin là cả một sự tiến bộ cho thế giới văn học nói chung.

Nói về trường phái ngôn ngữ học xuyên qua lý thuyết Bakhtin được cấu trúc tân tiến như hiện nay, song song ta xét tiếp về văn học do Roland Barthes nói về văn bản, khi ta đi từ tác phẩm văn học sang văn bản (literal texts, literal works hay textes littéraux, œuvres littérales) có thể nói Barthes là người thành công nhất trong việc thực hiện nhiệm vụ chính yếu nói trên. Xem xét lại khái niệm liên văn bản của nhà vặn Julia Kristeva, chính nhờ Barthes đã tạo cho nó một cái tên gọi mới ngắn gọn và mạnh mẽ hơn, đó là "Văn Bản", mà ý muốn của Barthes cần nhấn mạnh về mặt thuật ngữ. Từ ngữ "văn bản" có nghĩa là "tấm dệt", "mạng lưới", "tấm vải", và nếu vào những năm 1970, nguyên mẫu "văn bản" của Barthes thường là "Thiên Hà của Gutenberg" (Gutenberg's Galaxy), hoặc dưới tên "Thư viện của Borges" (Borges's Library) thì ngày nay, hình ảnh thích hợp nhất với nó là "siêu văn bản" qua hình thức các máy vi tính hay điện toán chứa dữ liệu (datafiles) như một "tấm dệt", hay là "mạng lưới toàn cầu" (world wide web) truyền đi toàn thế giới".

Xem tiếp Ngọc Cường qua đoạn văn kế...

"Văn học bao gồm cả văn chương nhưng cộng thêm về lý luận và phê bình. Có thể nói văn học dùng phương pháp khoa học nghiên cứu văn chương, trong khi văn chương thuần túy là sáng tạo do diễn đạt xúc cảm, như định nghĩa của nó. Văn chương (thơ và văn xuôi) là nghệ thuật dùng chữ để diễn tả tư tưởng và cảm xúc. Như vậy, trước khi nói đến văn chương, ta thử tìm hiểu rõ thêm xem nghệ thuật là gì?

Từ lâu, cách đây trên hai ngàn năm, Plato đã tìm về ý nghĩa của nghệ thuật; và từ đó đến nay, nhiều người cũng đã làm công việc này nhưng vẫn chưa ai hoàn thành vì nó phức tạp và khó khăn cho định nghĩa nghệ thuật. Văn hào Tolstoy nước Nga đã viết một cuốn sách nhỏ (Nghệ Thuật Là Gì, Tolstoy, 1896), chỉ nhằm định nghĩa hai từ nghệ thuật! Dù vậy, định nghĩa của Tolstoy vẫn chưa toàn hảo, chính xác. Một tiêu chuẩn Tolstoy nêu ra (ngoài rất nhiều chi tiết khác) là : nghệ thuật không phải để giải trí ,mua vui mà là phương

https://tieulun.hopto.org

tiện giao cảm giữa tác giả và người khác... Điều này ... có vẻ trái với ý của cụ Nguyễn Du nước ta , khi cụ viết :

"*Lời quê chắp nhặt dông dài , Mua vui cũng được một vài trống canh.*"(câu kết của Truyện Kiều)".

Ngọc Cường ghi nhận về văn học hay văn chương qua lăng kính lý luận và phê bình. Khi nói về ý niệm nghệ thuật ta có thể xét qua quan điểm của triết gia Kant cho là "Nghệ thuật vị nghệ thuật" (L'art pour L'art, Art for Art's Sake, French slogan from the early 19th century, "l'art pour l'art", and expresses a philosophy that the intrinsic value of art, and the only "true" art, is divorced from any didactic, moral, or utilitarian function), còn được gọi là nghệ thuật thuần túy. Đây là một nguyên lý mỹ học duy tâm, chủ trương nghệ thuật độc lập với đời sống xã hội và chính trị, khước từ sứ mệnh của nghệ sĩ trong sứ mạng đấu tranh xã hội, thường dùng nền tảng lý luận cho các trường phái và khuynh hướng văn học có thái độ bất hòa với những vấn đề hiện thực, tìm lối thoát qua hình thức chủ nghĩa (Formalism). Lý luận này bắt nguồn từ những luận điểm mỹ học của triết gia Immanuel Kant (1724 – 1804), nhà triết học duy tâm cổ điển Đức, cho rằng cái đẹp của nghệ thuật là tự nhiên phát sinh ra, không thể tính toán, vụ lợi trong bất cứ mục tiêu nào khác ngoài chính bản thân nghệ thuật mà thôi. Đến thế kỷ XIX, nhiều nhà lý luận, nhà văn, nhà thơ ở Đức và Pháp đã phát triển tư tưởng này nhằm tách rời văn học nghệ thuật ra khỏi đời sống xã hội, phủ nhận ý nghĩa nhận thức và giáo dục tư tưởng, phủ nhận sự phụ thuộc của nghệ thuật vào những yêu cầu thực tiễn của thời đại. Và từ đó, trước sau sẽ dẫn đến chỗ khẳng định nghệ sĩ phải được "tự do" khai phá, hay sáng tác, không có trách nhiệm với xã hội, tức là đến chủ nghĩa cực đoan. Đó là mầm mống của các trường phái văn học ở cuối thế kỷ XX như chủ nghĩa tượng trưng, chủ nghĩa ấn tượng, chủ nghĩa đa đa (Multiplism), chủ nghĩa số nhiều (Pluralism), chủ nghĩa vị lai (Futurism, Prospectivism),.. Ta thấy có quan điểm của JP Sartre (Existentialism), Nhất Linh (Tự Lực Văn Đoàn) trong đề tài.

"Nói chung, nghệ thuật phản ảnh cuộc sống nên cũng mơ hồ, phức tạp như thế; và giá trị của nghệ thuật mang tính chủ quan, không thể chỉ do các nhà phê bình đơn thuần cho là hay hoặc dở, đẹp hay xấu, mà chỉ có nhận định chủ quan của người thưởng ngoạn

https://tieulun.hopto.org

quyết định. Nếu khai triển thêm ra, nghệ thuật là sáng tạo có tính hấp dẫn: khen chê là do quyết định của người nhận, độc giả, thính giả hay người xem tranh ... Trước kia, khi mới được khai sanh, trường phái họa "ấn tượng"ở Pháp đã bị chê bai gắt gao, ngay cả danh hiệu của họ (impressionism, môn phái ấn tượng) xuất phát từ bức tranh "Ấn tượng, một buổi bình minh" của Claude Monet bị nhà phê bình Louis Leroy gắn cho cái tên "Bọn Ấn Tượng" một cách mỉa mai qua bài đăng trên báo Le Charivari. Không ngờ từ đó Ấn Tượng lại trở thành môn phái quan trọng trong nền hội họa: và gần đây, ở nước ta thấy xuất hiện một văn phái, họ viết rất hấp dẫn, dùng nhiều từ khó hiểu, ra vẻ cao siêu, đầy triết lý mà độc giả bình thường không hiểu nổi. Xin thí dụ một đoạn như sau "... tiểu thuyết Việt-Nam hiện nay, không phải là xác nhận một trở thành đã hoàn tất, mà là theo dõi những chặng đường của một vận động đang tuần tự hình thành. Vận động đó là một vận động của ý thức, một vận động của nghệ thuật..." (Mai Thảo,1965) : Những luận điểm như trên khó hiểu và dễ làm lẫn lộn, hoang mang người đọc. Họ tự nhận là nhóm sáng tạo, gay gắt với trào lưu văn nghệ tiền chiến, nhưng hình như họ muốn đồng nghĩa khó hiểu với sâu sắc, tối nghĩa với triết lý. Sự thật, chuyện bình thường và giản dị trên đời như tình yêu, gia đình, vui, buồn ... là những vấn đề sâu xa nhất của con người. Nhóm sáng tạo là môn phái lập dị thì đúng hơn (Lê Huy Oanh, Về thơ tự do, 195). Dù sao, chỉ có thời gian mới là quan tòa, mới có lời phê phán cuối cùng cho nghệ thuật: Tác phẩm có giá trị khi nó vượt được thử thách của thời gian và không gian (Nhất Linh, Viết và đọc tiểu thuyết, 1958).

Nếu đồng ý như vậy, ta có thể nói rằng không có tác phẩm nào tuyệt hảo cả: Nói cho cùng thì dù chỉ được một độc giả yêu thích cũng đem niềm vui cho tác giả. Nghệ thuật rõ rệt là chủ quan và phi thời trang nhưng lại mang tính dân chủ (số đông quyết định giá trị). Như trường hợp của Van Gogh, cả một đời vẽ tranh (rất nghèo lại vắn số, chết sớm) chỉ bán lèo tèo vài bức(dù người em là môi giới hội họa đã cố gắng giúp anh). Thế mà ngày nay, bức "Hoa Diên Vỹ"(Irises,1889) được bán với giá mấy chục triệu đô! Cùng số phận hẩm hiu với Van Gogh là nữ văn hào Emily Bronte, tác giả cuốn "Đỉnh Gió Hú"(Wuthering Heights,1847) khi xuất bản đã không được độc

https://tieulun.hopto.org

giả hưởng ứng mà phải chờ đến cả trăm năm sau mới có lời khen. Ngày nay, tác phẩm duy nhất này của bà trở thành một tuyệt tác của thế giới, được mọi người, mọi nơi công nhận! Sự kiện tương tự sẽ là niềm an ủi cho nhiều nghệ sĩ không thành công ngày hôm nay (trong đó có tôi, nói một cách tự an ủi), và hy vọng rằng có thể sau này, vài chục năm nữa, sẽ có người yêu thích? Phải chăng con người bao giờ cũng bám víu và sống với chút hy vọng vào ngày mai tươi sáng hơn hôm nay?Thẩm mỹ , hay cái đẹp, - đối tượng chính của nghệ thuật- hiển nhiên là do nhận định chủ quan mỗi người, nhưng liệu ta có thể tìm thấy một tiêu chuẩn, hay mẫu số chung, dựa vào đó, mọi người cùng đồng ý hoặc chấp nhận, dù họ ở đâu và sống ở bất cứ thời đại nào? Lúc trước, khi xem hình ảnh bên Phi Châu chụp mọi cà răng căng tai, ít ai coi đó là thẩm mỹ, mà còn cho là man di mọi rợ, nhưng đâu ngờ, gần đây, ngay ở Bolsa bên Mỹ, lại xuất hiện người đi căng tai, chà răng và đeo vòng ở lưỡi ! Theo tôi, vẻ đẹp (có lẽ) phát xuất từ ấn tượng người tiền sử cảm nhận qua thiên nhiên (tranh vẽ, khắc trên đá, mô tả thú vật ở hang Lascaux, Pháp, khoảng 20,000 ngàn năm trước) và sau này, khi loài người đã hợp quần thành xã hội), thì từ tình yêu, trước tiên là tình mẫu tử, đôi lứa, vợ chồng ... rồi nâng cao, biến dạng trở thành lòng trắc ẩn, thương yêu đồng loại. Không khác gì các giống vật hợp quần (con kiến, loài ong...) để duy trì giống nòi, con người phải hy sinh; và khi sống cho tha nhân, cảm thấy thỏa mãn vì đó là bản tánh chân thật của mình (Nhân chi sơ tính bản thiện, Khổng Tử, 500 năm trước Công Nguyên). Thâm tâm con người, không một ai muốn gây đau đớn sầu khổ cho người khác. Phải chăng, tội ác do hoàn cảnh gây ra, vì mà có ai thực sự làm chủ được vận mệnh của mình đâu, nếu như vậy: ý chí tự do (free-will) chỉ là một ảo tưởng, như người ta thường ví: cuộc đời là một vở kịch hay canh bạc, trong đó, con người đóng một vai hay tùy thuộc vào may mắn ! Vậy tôi là ai ?

Nếu một tác phẩm là đứa con tinh thần của người sáng tác, thì sự liên hệ giữa tác giả và tác phẩm rất mật thiết, như chuyện của một gia đình: Vì lẽ đó, muốn hiểu thấu đáo bức tranh, hoặc cuốn tiểu thuyết, sự hiểu biết về tác giả giúp ta tận hưởng rõ hơn tác phẩm của họ. Nhưng ta cũng tránh có quan điểm quá khích: như ghét tác giả (vì lý do gì đó, chính trị chẳng hạn) rồi vơ đũa chê tác

https://tieulun.hopto.org

phẩm của họ luôn! Ngược lại, cũng đừng tôn thờ tác giả như là một fan của họ (nguyên ngữ từ fanatic ra, nghĩa quá khích).

Nghệ thuật không là bản sao chép thiên nhiên mà là cách diễn tả cuộc đời qua nhận thức của tác giả- Phải chăng con người nhìn mọi thứ trên đời qua nhận thức chủ quan của mình- Nhưng chính nhờ đó mà tác phẩm trở nên sống động, như được tái sinh, có cuộc sống thứ hai, vì vậy đã đem lại sự thích thú cho người thưởng ngoạn: thu hút họ, làm như chính họ được sống như một nhân vật trong truyện dù câu chuyện đã xảy ra cả trăm năm trước; hay chính mình, như họa sĩ, đang đứng trước cảnh của bức tranh, dù ở một nơi ta chưa hề đặt chân tới. Đó là sự kỳ diệu của nghệ thuật, chứ không phải vấn đề triết lý cao siêu. Câu hỏi nên đặt ra, không phải là "con người, cuộc sống là gì?" mà trở thành "Cái gì có thật trên cõi đời này?" (Rainer Rilke, 1912); và đối với người nghệ sĩ thì cảm giác phải là thật (Bạn cứ thử đá chân vào hòn đá thì biết!). Để kết luận, có thể nói, nghệ thuật có rất nhiều mục đích, tùy quan niệm của tác giả: như giúp ta trở nên cao thượng, tận hưởng cuộc sống hơn (như nhận xét của Thạch Lam, Nhất Linh), giải bày vấn đề triết lý (như Sartre, Camus) .v.v.. nhưng theo tôi, tất cả những mục đích ấy chỉ là phụ, đến sau, không chủ tâm, nhưng xuất hiện như mấy phản ứng phụ của thuốc tây (side effect) mà có thể lại mãnh liệt hơn cả mục đích chính là mua vui dù là một thú đau thương! Nghệ thuật phải có tính hấp dẫn trước nhất, để giải trí thiên hạ (Nguyễn Du), một món ăn tinh thần cho công chúng. Nếu không có tính hấp dẫn thì nghệ thuật không tồn tại và sẽ không truyền đạt các mục đích khác nữa được. Phải chăng, với chủ quan và hiểu biết hạn hẹp, tôi đã vừa liều lĩnh trả lời về điều kiện tối thiểu của người viết nêu ra ở phần đầu : đó là ai cũng có thẩm quyền bàn về nghệ thuật cả ?
Xin cảm tạ quý độc giả. Ngọc Cường.".

oOo

Sau cùng nhà văn Ngọc Cường còn có thú thưởng ngoạn bộ môn hội họa. Ở bìa sách Bâng Khuâng và phần Phụ lục anh trình bày bức họa nổi danh "La Nuit Etoilée aux Carrières de Lumières" (à Saint-Rémy-de-Provence) của họa sĩ Van Gogh. Với những vòng

https://tieulun.hopto.org

xoáy quyến rũ, bố cục tranh cho vẻ say đắm và màu sắc đầy mê hoặc, Đêm đầy sao ("La Nuit Etoilée") của Vincent Van Gogh là một trong những tác phẩm nghệ thuật được yêu thích và nổi tiếng nhất thế giới. Trong sự sáng tạo và thành công cuối cùng này như nội dung câu truyện có nhiều điều lý thú về Đêm đầy sao này mà khách thưởng ngoạn có thể biết.Ôn sơ qua về tiểu sử của Van Gogh, ông sinh ngày 30 tháng 3 năm 1853 – 29 tháng 7 năm 1890, là một danh hoạ Hòa Lan thuộc trường phái hậu ấn tượng (Post-Impressionism). Nhiều bức tranh của ông nằm trong số những tác phẩm nổi tiếng nhất, được yêu thích nhất và giá đắt nhất trên thế giới. Van Gogh là nghệ sĩ tiên phong của trường phái biểu hiện (Expressionism) và có ảnh hưởng rất lớn tới mỹ thuật hiện đại, đặc biệt là tới trường phái dã thú (Fauvism) và trường phái biểu hiện tại Đức.Tranh La Nuit Etoilée mô tả quan điểm của Van Gogh từ một trại tị nạn. Sau khi trải qua một lần ông bị suy sụp tinh thần vào mùa đông năm 1888, Van Gogh đã tự mình đến nhà tị nạn Saint-Paul-de-Mausole gần Saint-Rémy-de-Provence. Quan điểm nghệ thuật đã trở thành nền tảng của tác phẩm mang tính biểu tượng nhất của ông. Từ cảm hứng của mình, van Gogh đã viết trong một trong nhiều lá thư của mình cho em trai Theo, “Sáng nay anh thấy đất nước mình từ cửa sổ rất lâu trước khi mặt trời mọc, không có gì ngoài ngôi sao buổi sáng, trông thật to lớn.”Các nhà sử học nghệ thuật đã xác định rằng Van Gogh có một số quyền tự do với góc nhìn từ cửa sổ phòng ngủ tầng hai của ông, một lý thuyết được hỗ trợ bởi thực tế là studio vẽ mà ông vẽ ở tầng một của tòa nhà. Ông viết: “Qua cửa sổ có rào chắn bằng sắt. Tôi có thể thấy một quảng trường lúa mì kèm theo trên đó, vào buổi sáng, tôi nhìn thấy mặt trời mọc trong tất cả nét vinh quang của nó.”

Ngôi làng từ hướng cửa sổ của mình, Van Gogh sẽ không thể nhìn thấy vùng Saint-Rémy. Tuy nhiên, các nhà sử học nghệ thuật có những nhận xét khác nhau về việc ngôi làng được trình bày trong bức The Starry Night được lấy từ một trong những bản phác thảo than của thị trấn Pháp hay nếu nó thực sự thì có thể được lấy cảm hứng từ quê hương Hòa Lan. Đêm đầy sao cho thấy tỷ lệ tử vong, khi nhìn các ngọn tháp tối ở phía trước là cây bách, loại cây thường liên quan đến nghĩa trang và cái chết. Mối liên hệ này mang một ý

https://tieulun.hopto.org

nghĩa đặc biệt đối với câu nói của Van Gogh này, "Nhìn những ngôi sao luôn khiến tôi mơ ước. Tại sao, tôi tự hỏi mình, không nên cho những chấm sáng trên bầu trời có thể thêm vào như những chấm đen trên bản đồ nước Pháp? Ngay khi chúng tôi đi tàu để đến Tarascon hoặc Rouen, chúng tôi sẽ chết để đến được một ngôi sao.", ông viết. Tranh Đêm đầy sao nổi tiếng thế giới được vẽ vào năm 1889. Nhưng năm trước, Van Gogh đã tạo ra Đêm đầy sao ban đầu của mình, đôi khi được gọi là Starry Night Over The Rhone. Sau khi đến Arles, Pháp vào năm 1888, Van Gogh đã bị ám ảnh một chút với việc chụp ánh sáng của bầu trời đêm. Ông đã tìm hiểu mô tả nó trang tranh Café Terrace trên Diễn đàn Place du, trước khi dám thực hiện bản phác thảo Starry Night đầu tiên của mình với tầm nhìn ra sông Rhone. Xem thêm các tác phẩm ta biết đến tranh như là bức Saint-Paul Asylum, loạt tranh vẽ ở Saint-Remy, ông viết cho người em Theo: "Tất cả trong tất cả những điều duy nhất anh xem là tốt mà trong đó là các bức Wheatfield, Mountain, the Orchard, the Olive những cái cây với những ngọn đồi xanh và Chân dung và Lối vào mỏ đá, và phần còn lại không nói gì theo ý em." Van Gogh vô tình vẽ Venus. Vào năm 1985, nhà sử học nghệ thuật thuộc trường UCLA Albert Boime đã so sánh Starry Night với một trò giải trí trên hành tinh về cách bầu trời đêm sẽ xuất hiện vào ngày 19 tháng 6 năm 1889. Sự tương đồng rất đáng chú ý và đã chứng minh rằng "ngôi sao buổi sáng" của Van Gogh như được đề cập trong bức thư của ông gửi em trai của ông, thực tế là hành tinh Venus. Buồn thay cho số nghèo Van Gogh chỉ bán một hoặc hai bức tranh trong cuộc đời của mình và cũng không phải là bức Đêm đầy sao. Một trong những người được biết chắc chắn đã được bán là bức The Red Vineyard tại Arles, ít được biết đến hơn, được hoàn thành vào tháng 11 năm 1888, trước khi sự cố khiến ông phải đi tị nạn. Nghệ sĩ và nhà sưu tập người Bỉ Anna Boch đã mua nó với giá 400 franc tại triển lãm Les XX năm 1890. Ngày nay, bức tranh lịch sử này được trưng bày tại Bảo tàng Mỹ thuật Pushkin ở Moscow. Nhưng có bằng chứng cho thấy Van Gogh đã bán bức tranh thứ hai. Trong tiểu sử của mình về nghệ sĩ, nhà sử học Marc Edo Tralbaut đã nói về một lá thư của Theo nói rằng một trong những bức chân dung tự họa của Van Gogh đã tìm đến một đại lý nghệ thuật ở London. Bức tranh

https://tieulun.hopto.org

Đêm đầy sao được hai lần sở hữu bởi góa phụ Theo. Sau cái chết của Van Gogh năm 1890, Theo được thừa hưởng tất cả các tác phẩm của anh trai của mình. Nhưng khi người em qua đời vào mùa thu năm 1891, vợ của ông là Johanna Gezina van Gogh-Bonger đã trở thành chủ nhân của Đêm đầy sao và những bức tranh khác. Đó là Van Gogh-Bonger, người đã thu thập và chỉnh sửa thư từ của anh em ông để xuất bản, và bà được ghi nhận với việc xây dựng danh tiếng sau khi chết của Van Gogh, nhờ vào sự quảng bá rộng rãi của Johanna về thành quả của công việc triển lãm.

Năm 1900, van Gogh-Bonger đã bán Starry Night cho nhà thơ người Pháp Julien Leclerq, người đã sớm bán nó cho nghệ sĩ hậu ấn tượng Émile Schuffenecker. Sáu năm sau, Johanna đã mua lại bức tranh từ Schuffenecker để bà có thể chuyển nó đến Phòng trưng bày Oldenzeel ở Rotterdam, Hòa Lan. Đó là bức tranh Van Gogh. Còn ở trang 11 sách Bâng Khuâng, Ngọc Cường cho trưng bức tranh Bữa trưa trên cỏ của họa sĩ Édouard Manet.

Ôn chút nét về Édouard Manet (1832 – 1883), là một danh họa người Pháp, nổi tiếng với phương pháp vẽ hiện đại trong hội họa. Manet luôn tự nhận mình đi theo trường phái hiện thực. Tuy nhiên, vào năm 1868, sau buổi gặp gỡ với các họa sĩ theo trường phái ấn tượng, Manet quyết định sẽ kết hợp cả hai trường phái lại. Kể từ đó, ông trở thành bậc thầy khi kết hợp 2 trường phái này tưởng chừng chẳng ăn nhập gì với nhau. Bữa Trưa Trên Cỏ là một trong những tác phẩm thành công nhất của Édouard Manet và hiện được trưng bày tại viện bảo tàng Louvre nước Pháp. Bữa Trưa Trên Cỏ đáng giá vì nó khác biệt với những bức tranh đương đại cùng thời về bố cục, kích thước và nhân vật trong tranh. Về bố cục tranh Bữa Trưa Trên Cỏ được lấy cảm hứng từ hai bức vẽ Italy vào thế kỷ 16 là Buổi Hòa Nhạc Đồng Quê (The Pastoral Concert, Le Concert Pastoral) và Phán Xét Của Paris (The Judgment Of Paris, Le Jugement de Paris).

oOo

Sau cùng, bài viết này được tản mạn lãng đãng từ những ý niệm trong đề tài "Đôi dòng về nghệ thuật" của nhà văn Ngọc Cường ghi nhận về nghệ thuật và những khía cạnh của nó.Nhà văn

https://tieulun.hopto.org

Ngọc Cường viết về những cảm nghĩ chung cuộc về nghệ thuật. Nghệ thuật dù bị áp lực chính trị chi phối hay bị trấn áp, khủng bố, nghệ thuật bị cám dỗ bởi duy tâm lãng mạn cũng hại chúng ta. Phải chăng nghệ thuật là on dao hai lưỡi. Người nghệ sĩ hãy chọn khuynh hướng sao cho thích hợp cho mình. Đoạn văn dưới đây là phấn kết thúc bài viết chung của hai chúng tôi."Có lẽ phải đợi một trăm năm sau vấn đề chính trị mới không còn ảnh hưởng đến nghệ thuật nữa chăng. Mục đích của nghệ thuật là mua vui, và đôi khi sự hiểu biết nhiều về tác giả hay tác phẩm cũng chỉ làm giảm thú thưởng ngoạn: Như khi còn trẻ, tình yêu bao giờ cũng đẹp hơn người yêu, có nhạc sĩ than thở: "làm sao giết được người trong mộng!" Là một "fan" hay bị lung lạc bởi tác giả là quan niệm ấu trĩ về nghệ thuật vì, như đã nêu ở trên, chính kẻ thưởng ngoạn làm chủ tác phẩm. Hãy trả lại chủ quyền cho khán thính giả, cho giới thưởng ngoạn. Bàn về nghệ thuật, có lẽ nếu đi sâu quá thì sẽ không cần thiết và lâm vào lãnh vực chuyên môn của mấy nhà khảo cứu triết học. Tuy nhiên, là một độc giả, khán thính giả bình thường, ta cũng nên có một xác định rõ rệt về sở thích của riêng mình. Cũng như khi cầm ly rượu lên uống, không cần biết nó đắt tiền, giá bao nhiêu mà chỉ cần biết là nó ngon với mình, như vậy là đủ rồi."

VIỆT HẢI VÀ NGỌC CƯỜNG

https://tieulun.hopto.org

HỒ XOA
MÙA THU ÁO NÂU

Áo người nâu mình nghe lòng rất tím
Trời vẫn xanh như thể đã lâu rồi
Phật ở trong lòng mà sao người xa xôi
Cúi lạy Tây phương mặt trời đã lặn

Câu thơ rách từ thuở hồn áo trắng
Cả một đời vá víu vẫn không xong
Lời cầu nguyện rơi bên chiều lặng lẽ
Bên vô vàn cát bụi lưu vong

Thì dâu biển nói lời dâu biển
Môi ai buồn từ bữa biết tô son
Hồn đã khóc từ nụ cười thứ nhất
Lời tình nào rụng giữa lưỡi môi cong

Còn ai đâu mà ngồi nghe lá rụng
Áo thu nâu màu mây trắng bay hoài
Mười hai bến cũng mơ màng cổ độ
Lời nam mô từ đó nhớ thương ai...

HỒ XOA

https://tieulun.hopto.org

HẠ DU

CHỚM ĐÔNG

Chiều mùa đông rồi nhé
Anh mặc đủ ấm không
Chỉ lo bị nhiễm lạnh
Làm sao em yên lòng

Nhớ về mùa đông trước
Lạnh lùng buổi chiều rơi
Cứ mỗi khi gió thổi
Rét cứa vào lòng tôi

Nhớ ngày anh giả biệt
Giờ biết ở nơi nao
Bặt tin anh từ ấy
Buồn mờ ánh trăng sao

Viết thêm dòng ly biệt
Thơ em thêm nghẹn ngào

TÌNH XUÂN

Xuân về rồi đó anh
Đào , hồng vừa hé nụ
Cả bầu trời trong xanh
Cánh én về quyến rũ

Một chút tình mong manh
Vương vào em nỗi nhớ
Dẫu biết rằng thiếu anh
Tình duyên mình trắc trở ?

Nắng xuân gieo trên phố
Hoa tươi tràn ngõ nhớ
Phố núi đẹp như mơ
Mùa anh đào nở rộ

Một chút buồn miên man
Trong ngăn tim nho nhỏ
Sương núi như mơ màng
Bóng anh về trước ngõ !

Trái tim mình nương nhau
Xin đừng như giấc mộng
Xuân đang rộn sắc màu
Cùng tin yêu hy vọng

HẠ DU

https://tieulun.hopto.org

HỒN QUÊ TÔI

Về từ gió núi , đồng xanh
Hồn hoa cây cỏ mà thành làng quê ...
Con diều no gió trên đê
Hương chanh , hương bưởi giữa quê nồng nàn

Đêm côn trùng lạnh vườn hoang
Cuốc kêu gọi bạn, tiếng đàn ai ...rung
Dấu chân mẹ lội khắp đồng
Trĩu bông lúa chín vàng cong nắng chiều

Lạc rừng nghe tiếng chim kêu
Hao gầy dáng mẹ liêu xiêu lưng còng
Xa quê là nhớ là mong
Từng con dốc nhỏ , bến sông hẹn hò

Quê gìn giữ cả tuổi thơ
Con ong , con kiến ước mơ ngọt ngào
Đêm trăng tiếng mẹ ngày nào
Lời ru từng khúc ca dao vọng về

Đi tìm bóng của làng quê
Đã phai cả ánh trăng khuya đầu cành
Quê nay đã hoá thị thành
Hồn xưa vẫn thấm ngọt lành sang tôi

HẠ DU

https://tieulun.hopto.org

TRẦN HẠ VI

NỤ HÔN MÙA THU

Em sẽ ngồi với anh thật lâu
Và hôn anh như trên đời không còn ai nữa

Những dòng người
tấp nập
vội vàng
lần lữa
Ở nơi này em mới thật bình yên

Cười đi anh
một nụ cười hiền
Tỏa nắng sáng ấm mùa thu giá buốt
Bao ngàn ngày duổi rong rét mướt
Về bên em dịu dàng nuốt sạn chai

Hôn em đi đừng nhớ đến ngày mai
Đừng bận lòng công việc còn dang dở
Một phút yêu díu dan một phút thở
Nhịp tim chờ nhịp tim níu vần thơ

Hờ mắt khép môi căng tròn thương nhớ
Đôi tình nhân
tìm cớ
để hôn nhau...

https://tieulun.hopto.org

HẠ THƯƠNG

Thu đến sớm đứng chờ ô cửa nhỏ
Phiến hạ gầy xanh xao
Cơn gió chở thơ cõng mùa thương nhớ
trốn vào rừng tùng xanh thẫm

Thơ đến từ đâu
nếu không phải từ chúng ta
Nhánh tường vi nhạt màu
thì thầm lời yêu quyển sách
'Em có cần thiết cho anh không?'
'Và anh sẽ yêu em bao lâu?'

'Anh sẽ yêu em thật lâu
ngay cả sau khi em chia tay anh
ngay cả sau khi em bỏ đi
lâu hơn em tưởng'

Nhánh tường vi mỉm cười
anh sẽ sống lâu hơn em
trong lòng người
trong lòng đời
chỉ cần cho em dựa vào lòng anh
vài giây phút thôi
một cái ôm cũng là đủ

Vầng trăng thở dài lẳng lặng
nghe câu chuyện tình hoa-sách năm xưa
Em tựa vào lòng anh
nước mắt lưa thưa
Se se gió dỗ chiều vào mộng

TRẦN HẠ VI
20.09.2019/THV

https://tieulun.hopto.org

PHAN TƯỞNG NIỆM

NẤM ĐẤT MẸ

Buổi ra đi - con mang nấm đất
Đất yêu thương - đất của quê nhà
Chiều mỏi mắt - từ phương trời lạ
Đất mẹ hiền - tình nghĩa - xót xa !

Nấm đất nhỏ - mà tình quê ấm
Con riêng mang - đến tận cuối trời
Chiều nhớ nhà - nhớ quá mẹ ơi !
Trời đất Việt - sương pha sắc tối !

Nấm đất nhỏ - tình quê dịu vợi
Trọn tình yêu - thuở mới vào đời
Trọn tình yêu - tiếng mẹ à ơi !
Đường đi học - đất mang hồn nước .

Nấm đất nhỏ - trong hình bóng mẹ
Chiều làng quê - quảy gánh đường về
Bước ngược xuôi - đất bám hương quê
Con nhớ mãi ! - tròn đời mẹ ạ !

https://tieulun.hopto.org

NHỮNG DẤU CHÂN ĐỜIi

Từng dấu chân in hằn vết tích
Chấm than buồn (!) nhớ mãi không nguôi
Trời tháng Tư ngồi nghe gió lạnh
Tiếc thương đời - thoáng chút ngậm ngùi .

Từng dấu chân in hằn chứng tích
Cuộc chiến tàn trong nỗi xót xa
Bè bạn ta phương trời vạn ngã
Vọng cố hương từng giọt lệ nhòa .

Từng dấu chân in trên lá đổ
Xạc xào đời rách nát tương lai
Ta chạy quanh sau cơn bão tố
Trốn Sài Gòn - tránh giọt mưa đêm .

Từng dấu chân loanh quanh xứ lạ
Đ áp con tàu cuối xuống sân ga
Chiều Bắc Mỹ mưa thành lệ đá
Cớt xuống đời . Nhớ quá Việt Nam !

PHAN TƯỞNG NIỆM

https://tieulun.hopto.org

NGUYỄN HÀN CHUNG

M Ặ T M Ộ C

Anh muốn được nhìn mặt mộc
của em dù chỉ một lần
để biết khi quên son phấn
có giống người anh yêu không!

Anh biết em ưa son phấn
nên mới mua về tặng em
lạ khi em không trang điểm
anh thấy yêu em nhiều hơn

Cái tánh của anh lạ thế
nên có nhiều cô bỏ đi
anh biết nhưng anh không thể
mách bảo trái tim điều gì

Anh không được nhìn mặt mộc
nên lòng rất đổi tự ti
anh giống như tên ma rốc
em thì như bậc vương phi

Một lần nhìn thôi em nhé
hay là ta chia tay đi
yêu nhau mà lòng không mộc
thì yêu nhau để làm gì...

W I T H O U T M A K E U P

I'd like to see you once
Without wearing makeup
Wonder without makeup
You resemble my love!

Cosmetics you like, I know
So I buy you a lot
But when you are without
Adore you more, no doubt

I own such odd nature
Many ladies would hurt
Aware but from my heart
Unable to decline

Can't see your own true face
My confidence get worst
I look like being cursed
Beside you - glamourously

Let me just see you, please
Or should we say depart
Cosmetic love at heart
Shouldn't be in our life

• *English version by*
Võ Như Mai - 18/9/2019

https://tieulun.hopto.org

TIẾNG KHÓC

Tôi lắng nghe tiếng khóc đâu
đó nấc lên ngày tháng tư lắng
nghe từng âm âm ức ức mà
phỏng đoán tiếng khóc
ấy là khóc mừng vui sum
họp hay tủi hờn chia ly
Tiếng khóc gào tru
tréo những cái miệng méo
xệch những bàn tay cấu vào
tấm ảnh tiếng gầm gừ ùng
ục trong cổ họng nước mắt trào
ra trộn với nước mũi chảy
xuống tận cằm dính vào những
ngấn cổ trắng nõn

Tiếng khóc ngằn ngặt của con
bé đòi bú tiếng khóc rấm
rức của bà mẹ già tiếng khóc xé
ruột của người vợ trẻ nhỏ xuống
vầng trán của đứa con thơ từ
nay không còn bố nữa

Tiếng khóc hức hức xen
lẫn tiếng cười hả hê giọng
Nam pha Bắc mùi thuốc
lào khét nghẹt phả lên từ những
điếu cày bằng trúc bóng loáng
gợi tôi nhớ câu thơ trong bài
cáo Bình Ngô chặt hết trúc Nam
sơn không ghi hết tội
Bốn mươi năm qua rồi những
tiếng khóc xuyên thấu màng
nhĩ tôi thời trai trẻ trong giấc
mơ đồng hiện tiếng khóc mù sương.

NGUYỄN HÀN CHUNG

https://tieulun.hopto.org

HUỲNH THỊ QUỲNH NGA

NGỒI ĐÓ VỚI ANH
NGHE PHÚ SA TRỔ NHÁNH MÊ HƯƠNG ...

Cứ muốn một lần làm đôi chân mê mãi
Bồi hồi chạm triền dốc sông anh
Ngẩn ngơ phía tiếng sóng pha lê
Ngân lên chiều
Xanh biếc những hạt long lanh

Sóng sánh nhớ
Sóng sánh những hợp âm
Phía anh.
Bản tình ca ban mai rộn ràng lên giai điệu.
Chờ ta lạc về phía nhau
Chạm miền suy tưởng
Cánh sóng em mềm như giấc mộng xanh

https://tieulun.hopto.org

Phía em cuộc hạnh ngộ bắt đầu
Đã nhú mầm về hướng :
Triền dốc sông anh
Em chợt hoá loài thủy ngư lạc vào mê cung bất tận
Từ phía cuối nguồn
Nơi tận cùng nỗi nhớ
Em nghe đoá linh lan nở mềm con sóng
Những nốt trầm phát sáng
Hoá hải đăng anh
Nồng nàn đêm

Em theo những cánh buồm nâu
Về phía miền nhớ thương anh
Em biết thời gian và không gian
Không đo bằng định lượng
Khi tình yêu tận hiến
Em trôi về phía anh
Đỏ lên mắt hoàng hôn
Những đóa bình minh nở muộn.
Sóng sánh mầu khói biếc
Ngồi đó với anh
Nghe phù sa trổ nhánh mê hương !

HUỲNH THỊ QUỲNH NGA

https://tieulun.hopto.org

MỘNG HOA VOTHI

AI VỀ CHO NHẮN TÌNH TA VỚI

Được tin người mai về phố cũ
Ta gửi lời ta với ngậm ngùi
Bây giờ thương nhớ như là nụ
Bung lại hồn nhau một cánh thôi

Tình đã tan như là mây khói
Lâu lắm rồi , không nhớ nguyên do
Chợt nghe tin người về phố núi
Nao nức lòng ta những đắn đo

Rồi cũng cầm như rung nhánh cây
Nghẹn hồn ta một đóa sầu mây
Ngước lên là lá lìa tan tác
Cùng những cành thu hiu hắt phai

https://tieulun.hopto.org

Lòng cũng phân vân một nỗi niềm
Nhìn nhau còn giấu lại tình riêng
Trời ơi đôi mắt buồn khôn tả
Một nỗi gì kia không thể quên

Ai về ta nhắn tình ta với
Ở một mùa xưa lá đã vàng
Giữa một ngày xưa tình đã gửi
Cho người trong một buổi thu sang

Áo em bay dạt như là mộng
Ta nhớ ngày xưa cũng đã từng
Giấc mơ vụng dại trong đời sống
Nên gãy làm đôi ở nửa chừng

Mai trở về phố xưa , đường cũ
Nhớ giùm , ta chờ , đã rất lâu
Mai về chắc hẳn trời mưa bụi
Ướt lòng ta từ thuở chiêm bao

MONGHOA VOTHI

https://tieulun.hopto.org

SA CHI LỆ

HIẾP DÂM BUỒN

Sao đất trời bỗng dưng đảo lộn trước mặt quay cuồng
Tiếng vỗ tay hoan hô dọc theo đường phố
vang dội bước chân rừng rú mưa hoang
Làm đau rát những nụ cười méo mó
hớ hãi kêu la tìm vợ con tản lạc…
Khi nhiều chim sắt bay lượn trên thành phố kinh ngạc
giã từ lần cuối bi thương

Sóng biển kêu gào thảm thiết
đứt ruột rời xa bóng hải âu nghìn trùng
Chứng tích xay nghiền nghiệt ngã
trầm luân xoáy sâu nguồn uất nghẹn
Vây quanh bóp cổ giấc mơ
siết họng tương lai tôi tớ
lời nguyền biến thành ác mộng thật rồi
giương dài móng vuốt ngạo mạn căm thù
kim nhọn vô hình đâm xuyên đôi môi run rẩy
chọc thủng lổ tai, móc luôn hai mắt cho mù

Xin đừng! Đừng tiến lại gần ta! Mi dễ sợ quá!
Mặt mày nanh vuốt hung tợn, khác nào ác quỷ?
Hành hạ, dày xéo thân xác ngọt lịm
của ta hơn bốn mươi năm qua
Mi vẫn chưa thỏa mãn thú tính man di
uống cạn nguồn trinh nguyên con gái bản mường

https://tieulun.hopto.org

Đem ta bán cho quỷ vương khát máu
mãi gầm thét thả trăm vòi bạch tuột
hung hăng quấn cổ khắp nơi
Biết bao mỹ nữ bị bầm dập sặc mùi bùa phép u mê
Mi là người hay ngợm mọc thêm hai chân
Múa may loạn tàn bạo nhất trần gian này
Tại sao mi mãi ghì siết bám theo
Hút máu ta từng bước tận cùng ngõ ngách tư duy
Khát thèm mùi hương yêu ma lượm giọng

Nhảy múa như đám mọi mọc đuôi kỳ lạ
Ám ảnh cuộn tròn giấc mơ rụng đầy ảo giác
Trời ơi! Mi giết ta bằng vuốt ve chiếc hôn nồng nàn
gậm nhấm cơn đau đay nghiến hỏa ngục
Buồn ơi! Sao mi tàn nhẫn thế?
Bầm nát tín điều hạnh phúc nhân gian
Ngoằm liếm quanh vành tai gai ốc chân lông bật khóc
Lan tỏa cuồng nhiệt đam mê cắn xé lương tri
Mi chọc thủng lớp sương lý trí mong manh chực vỡ trong ta.
Bốc mùi hôi tanh ghê tởm nghẹt mũi,
Phà vào hang sâu hẻm hóc hừng hực lửa bung cao

Âm thanh kêu gào thê thảm phấn khích ý đồ man rợ
đốt cháy yêu thương quỳ phục
bấu víu phao nào khi đôi tay chới với
giữa sự gầm thét phù thủy cực kỳ ác độc
Lừa ta bằng viên thuốc cô đơn thánh thiện
với điệu khiêu vũ trần trụi lạ thường xót xa
Khoe đường cong tuyệt vời ôm biển
Ta chết lịm giữa vòng tay thiết tha bạch ngọc
Buồn lên cơn hiếp dâm điên cuồng
triền miên không còn ai cứu ta ngu ngơ lưu đày biệt xứ…

SA CHI LỆ

TORONTO THANG 9 2019

https://tieulun.hopto.org

MỘNG YÊN HÀ

KHÔNG VỀ HIỆN THỰC

Mưa lất phất
Mưa bay chiều phố núi
Ta chờ em
Bên ly cà phê đen…
Em là ai
Vì sao đôi ta quen??
Em tiền kiếp
Có chăng là duyên nợ??

Bao nghi vấn
Mặc tình bao thương nhớ??
Ô kìa em đến!!
Ta như chao đò!?
Ly cà phê bốc khói
Chẳng thơm tho!!
Bởi có hương em
Ngạt ngào hoa bưởi…

Chỉ gặp đầu tiên
Mà ta đắm đuối!!
Tim ta ơi!
Lý lẽ tim là gì??

https://tieulun.hopto.org

Cớ sao người…
Mới gặp đã tình si??
Mưa gió nào kiêng
Bão bùng không ngại!!

Em là tiên
Hay phàm là con gái??
Cho chân ta
Theo bước lạc đào nguyên…
Đâu đường về
Trở lại chốn oan khiên??
Đâu sông núi
Đâu miền ta khôn lớn

Em nhan sắc
Ví bằng con sóng tợn!!
Cho ta như say
Buông lái mặc con tàu
Em đóa quỳnh
Ngào ngạt suốt đêm thâu…
Chàng Thi sĩ
Quên đuôi đầu niêm vận.!!

Đất bằng con tim
Bỗng như địa chấn.!!
Đêm đêm về
Em hiện giấc mơ ta…
Ới đời nay!!
Không một chút hiền hòa.!!
Ta muốn chết trong mơ ..
Không về hiện thực!!

MỘNG YÊN HÀ
(Để nhớ ngày gặp nhau ở cà phê Gia Nguyễn và cà phê Đường Lên Trăng)

https://tieulun.hopto.org

ĐỖ KH

1 PERFORMANCE

Thúy thì rất xinh. Cô có cái lạ tại Sàigòn trong thập niên 70. Khi nghĩ đến phụ nữ Việt vào ngày đó, người ta thường hình dung dáng gầy, điệu buồn, chân cò và vai vạc xanh xao. Hay tha thướt tà áo và và đeo nịt vú hình tam giác có 2 đầu nhọn nhô ra như chọc vào con mắt.

Thúy không có vậy. Thúy đầy đặn và tươi mát, tóc uốn ngang vai, có vẻ gì hiếu kỳ trẻ con và tự nhiên, chứ không kiêu sa hay là ngơ ngác. Nếu Thúy cầm 1 cái bông thì nó là hoa dâm bụt hay dã quỳ cuống quít chứ không phải 1 nụ hồng.

Thúy mặc áo đầm ngắn, đi guốc cao và tô son môi, có chút kẻ mắt. Đó là tôi đòi hỏi như vậy. "Em đi giày cao vào". Thường thì Thúy đi dép thấp. Ở Việt Nam, Thúy vào tạng cao hơn nhiều đàn ông, và vào thời đó, chân dài chưa phải là mô đen để phô trương. Với con gái, nó vẫn còn là 1 nhược điểm cần phải lấp liếm.

Thúy vuốt lại áo như sắp lên sân khấu. Cô đeo vào cổ cái bảng "Coi chừng chó dữ" , 2 tay cầm 2 sợi giây xích thú.

Mấy tiếng trước, khi hành lang thương xá mới vừa mở cửa, tôi và Hoàng đã có mặt tại khu rạp hát Eden. Sáng thứ 7, chúng tôi không biết làm gì, ngồi uống nước ở Garden Café bên hông Quốc Hội rồi đi bộ đến đây. Thì "Sàigòn thứ 7, ngàn hoa trên đường".

Tôi đầu to, so với khổ người, thì Hoàng đầu còn to hơn. Tôi cao, so với trung bình, thì Hoàng còn cao hơn, cỡ gì đó 1 mét 80. Hoàng gọi là Hoàng đầu bò, còn tôi đầu nghé thôi, nhưng ở cái tuổi này ham húc. Chẳng biết làm gì, thì đi ghẹo gái. Đây là thành phố chúng tôi lớn lên, 2 mùa khô ướt và 1 mùa hoa phượng, không làm mưa làm gió thì cũng chẳng sợ gì ai. Hoàng như tôi, cũng đều dễ coi tuy không hiền lành gì ra mặt, và cái hiền phải tìm hiểu kỹ. Nhưng chúng tôi

https://tieulun.hopto.org

khó đoán ra thân thế, thuộc tạng "thằng" hơn là tạng "cậu", nhìn loáng thoáng thấy có gì thất thểu. Ở 1 nơi mà xã hội gò bó và bảo thủ, đẳng cấp phải được thể hiện rạch ròi với những quy ước nhất định, từ dáng dấp đến phục sức, thì 2 thằng tôi là giang hồ vặt chứ không ra công tử lông bông chính hiệu con nhà nòi.

Passage Eden là 1 cái ngõ lắt léo bên trong tòa nhà của rạp hát nằm ngay ba mặt Tự Do- Nguyễn Huệ-Lê Thánh Tôn. Nó có độ mấy chục cửa hàng được coi là phồn hoa đô hội của thành phố. Hành lang này không lớn, 2 bên ngay lối vào bị chiếm đóng bởi 1 số quày lưu động bán hộp quẹt máy, sửa đồng hồ hay sạp thuốc lá, bao cao su. Các chị hàng rong quảy gánh vào bên trong tránh nắng, nằm ngủ trên sàn đá hoa cùng với trẻ em đánh giày kiêm đại lý phân phối ảnh con heo và bài Hong Kong 36 kiểu có hình sẩm tuột sường sám mà dạng 2 đùi. Đây là 1 nơi chung đụng và hỗn tạp, vào cái thời chưa có bảo vệ mặc đồng phục và cầm roi điện đuổi ăn mày hay bán vé số. Bên trong là hiệu giày hiệu dép, hiệu may nổi tiếng, gian hàng mỹ phẩm có nước lavande nhãn "Bien Être" nhập từ Pháp về.

Tôi và Hòang dừng lại. Sau cửa kính trong của cửa hàng mỹ phẩm này có 2 cô nhân viên đang sắp xếp và trưng bày hàng. Cô A và cô B đều dễ coi tuy chắc cũng không hiền lành gì, và hiền lành phải tìm hiểu kỹ. Họ mặt câng câng son phấn, thì lý do nghề nghiệp, coi thấy nửa dễ ghét nửa quyến rũ. Phụ nữ mà quyến rũ thì nhất dáng, nhì da, và hở hang là thứ 3. 2 cô này váy ngắn, 1 cô ngồi chồm hổm trên sàn xếp chai xếp lọ, còn cô kia lom khom người quay lưng lại chổng mông lên và cả 2 xem rất tự nhiên. Họ nói chuyện với nhau luôn miệng và không để ý gì đến bên ngoài cửa kính cho đến khi phát hiện chúng tôi đang đứng nhìn.

A bật dậy, gọi B. B quay lại và giờ trên mặt cả 2 nét dễ ghét chiếm tỷ lệ bằng số phiếu của tổng thống Thiệu vào bầu cử 1971, nghĩa là 94,36%. Họ không còn câng câng mà đanh hẳn nét mặt lại.

Tôi đẩy cửa đi vào, Hoàng vào theo. 2 bên trai gái mất 10 giây dò xét và quan sát. Quan sát là phần của các cô vì chúng tôi đã quan sát trước rồi, tuy đang quan sát chưa đủ chán chê thì đứng hình lom khom và đứt phim chồm hổm.

Cô A tiến đến tôi với nét 5,64% còn lại trên mặt là xưng xỉa.

-Các anh muốn mua gì?

https://tieulun.hopto.org

- Đây là cửa hàng mỹ phẩm của phụ nữ…

- Cửa hàng mỹ phẩm. Của phụ nữ, đúng rồi.

-Tụi tôi lại không có bạn gái để mua quà tặng họ.

-Vậy anh vô đây làm chi?

-Không có bạn gái nên mới vô đây chứ, không tôi ở nhà nằm ấp 2 đùi rồi! Vô đây là xin phép được làm quen. Tính hỏi mấy chị là chiều nay là làm xong ra có muốn đi chơi đâu không?

-Đi chơi là đi đâu?

- Đi ăn rồi đi nghe nhạc. Nhảy đầm. Mấy chị muốn đi đâu thì đi đó thôi. Đâu cũng được hết…

Cô khựng lại và nhìn chúng tôi thêm 1 bận để đánh giá.

-Ra Continental ăn nhà hàng Ý rồi đi ra Maxim's nghe hát ? tôi nói thêm.

Đây là đề nghị thành thật và tôi có khả năng 100% thực hiện. Tôi có người bạn của bố từng giới thiệu tôi cho ông quản lý của La Dolce Vita và nhìn tôi nháy nhó, cháu có muốn dẫn bạn đến ăn thì tự nhiên nhé, ghi sổ của bác. Tôi có người bạn khác của bố bảo với tôi là chú có bàn ở vũ trường Maxim's, khi nào đến thì nói tên của chú thôi và gọi rượu. Việc này tôi chưa từng làm lần nào, phần lớn là tôi ngồi xe hủ tíu uống trà đá và nghe cô hàng hát a capela chứ không có ca sĩ ban nhạc nào hết để xập xình. Nhưng mà tạng 2 cô bán hàng mỹ phẩm này, tôi nghĩ là dịp để ghi sổ các chú, các bác, cho chú bác vui. Chúng tôi cũng có thể đi với các cô ra Vũng Tàu và ghi sổ tiếp của phụ huynh. Hay rước các cô về đồn điền để tắm hồ bơi. « Em không có đồ tắm » Đã sao, đây là hồ bơi nhà, em mặc đồ lót cũng được, để vô phòng anh cởi ra mang phơi cho. Hay là nhà vườn Thủ Đức, chúng tôi đều có khả năng hết. Chúng tôi là thiếu gia của thành phố này 2 mùa nắng mưa.

Nhưng chúng tôi không có cái dáng đó mà chỉ có cái dáng đầu to. Tôi nói ăn cơm Ý, Lasagna al Forno, mà cô nhìn tôi như dạng cơm tấm bì, giỏi lắm là dám gọi thêm 1 cái hột gà chiên và 2 người ăn chung 1 dĩa.

-Tôi tên Khiêm...

Cô A suy nghĩ 1 giây và nói lớn

-Vậy mà tưởng tên là chó chứ! Ăn gì thì hổng biết !

Cô B khúc khích cười. Hoàng và tôi đi ra khỏi cửa hàng.

2 thằng tôi đeo vào vòng cổ chó trên vỉa hè Tự Do và Thúy lấy giây xích 2 đứa lại. Tới lối vào thương xá, chúng tôi quỳ xuống

https://tieulun.hopto.org

4 chân bò vào bên trong. Dân đi dạo, có lính và người yêu của lính cầm tay nhau, có sinh viên đeo kính tay cầm « Hố thẳm tư tưởng » của Phạm Công Thiện. Dân bán hàng trong Passage bắt đầu bu lại và đi theo, ông đổi tiền lậu và chị hàng chè đậu. Quần chúng nghệ thuật rủ nhau theo chúng tôi lên đến hai chục. Thúy đẩy cửa kính hàng mỹ phẩm để cho chúng tôi bò vào. Hoàng sủa ngay gầm gừ trong khi tôi nghếch 1 chân lên làm như tiểu vào quày nước hoa Bien Être. 2 cô nhân viên triệt thoái vào cuối tiệm.

Tôi nhào đến, dùng chân trước vơ luôn cẳng cô A. Cô bỏ chạy và vậy là thất sách. Bỏ chạy thì bao giờ chó cũng đuổi theo. Tôi nhắm đùi cô mà nhe nanh ra cắn, tớp hụt mấy cái. Ý tôi là nếu ngoặm trúng cái quần lót ở dưới váy, tôi sẽ kéo bằng răng cho rách được mới thôi. Cô leo lên đứng trên ghế ngồi rồi leo luôn lên trên cái quày tính tiền có mặt bằng kiếng, lắp bắp gì không ra tiếng. Tôi chồm lên thì bắt gặp ánh mắt điếng hồn. Đây không phải là 1 cái sợ bắn sợ giết, 1 cái sợ hãm sợ hiếp mà là sợ cái gì không hiểu, như là, thí dụ, sợ ma. Hiểu chết liền, 1 ánh mắt kinh hoàng trên khuôn mặt nhớn nhác và tái mét. Máu của cô dồn xuống đâu trong người thì tôi không biết, tôi không có kiểm tra được và tôi bỗng dưng tội nghiệp. Tôi sợ cô xỉu ngay và ngã xuống cái bịch.

Tôi bò ra ngoài mà không nhìn lại.

Chúng tôi rời tư thế chó để đứng dậy trở thành người khi ra đến đường. Thúy vẫn trang nghiêm 1 vẻ gì đài các rất là bà chủ chó. Khán giả giờ đông thêm và vây quanh kín, người đến sau hỏi người xem trước. Khi tôi cởi vòng đeo cổ ra thì 1 em đánh giày vỗ tay. Mắt em nhìn tôi đầy ngưỡng mộ như em được thấy tận mắt Nguyễn Chánh Tín. Ba anh lính đồ bông, đây là miền Nam vào thời chiến, vỗ tay theo cười hể hả hồn nhiên. Mọi người theo họ mà vỗ tiếp lộp độp khiến tôi và nghiêng người chào đáp lại tấm thịnh tình.

-Đây chắc chưa ai đọc Ionesco hay là Beckett cả, Hoàng nói.

-Đừng bao giờ xem thường khán giả nhé ! tôi bảo.

-Mình đi đi, đứng đây nó gọi xe bắt chó đến ! Hoàng bước luôn.

-Về đến nhà, em có muốn thì anh làm chó tiếp, tôi nói với Thúy.

-« Khổ dâm chủ nghĩa là sự tiêm chủng để ngăn ngừa cái chết », Hoàng trích dẫn Arthur Adamov bằng nguyên tác tiếng Pháp.

Thúy thì xinh lắm, mắt tròn ra chỉ có 1 chút hơn thường lệ.

ĐỖ KH

https://tieulun.hopto.org

LÊ HỮU

BẠN THẬT, BẠN GIẢ

Photo: Jose Luis Pelaez, Inc./Corbis

"Bạn giả như rượu giả,
nốc vào mới ngã ngửa ra."

Nhiều người vẫn cho rằng một trong những hạnh phúc trên đời này là tình bạn. Điều này thì ai cũng dễ dàng đồng ý thôi. Thế nhưng, để có tình bạn thực sự thì cần có những người bạn thực sự. Như thế nào gọi là một người bạn?

Liệu có phải những ai ta vẫn giao du đều là bạn cả? Không đâu, số người ấy gồm cả "bạn" lẫn "bè", và phần nhiều là bè hơn là bạn. "Bạn bè" không phải là lối nói cho xuôi tai, cũng không phải là "từ láy", "từ đệm" này nọ như nhiều người tưởng mà là "từ ghép" của hai chữ "bạn" và "bè". Bạn, nói đơn giản, là người đồng hành cùng chia vui sẻ buồn với ta trên những chặng đường đời. Bè là những kẻ tạt ngang qua đời ta trong chốc lát, rồi đường ai nấy đi mà không chút vấn vương.

https://tieulun.hopto.org

TÌNH BẠN VÀ TÌNH BÈ

Bè là một dạng "bạn qua loa". Bè trong những chữ "bè cánh", "bè lũ", "bè phái", "kết bè, kết đảng" gợi lên những ý tưởng chẳng lấy gì làm hay ho.

Kết bè luôn luôn dễ dàng hơn kết bạn, như ta dễ dàng "cụng ly" với người mới tiếp xúc lần đầu trong một bàn tiệc. Bạn nhậu là một trong những dạng "bè" khá phổ biến. Bàn nhậu và cuộc nhậu mở ra những cơ hội thuận tiện cho những ai có nhu cầu kết bè.

"Bè" dễ đến, dễ đi. Những khi ta có những gì họ muốn thì bè xăng xái "tấp" vào, những lúc ta chẳng còn gì cho họ thì bè lặng lẽ "trôi" đi. Những kẻ ở quanh ta trong những cuộc vui ồn ào mà ta tưởng là "bạn" thường chỉ là "bè". Như những cuộc vui chóng tàn, những người "bạn" dễ dãi ấy cũng nhanh chóng biến mất khỏi đời sống chúng ta. Những con người ta dễ lầm tưởng là "bạn" ấy nhiều lắm chỉ đi với ta một đoạn đường ngắn ngủi, cũng không khác mấy những anh chàng, những cô nàng vớ vẩn mà ta có lần "đụng" phải, có lần gặp gỡ phất phơ đâu đó trong đời này, nói dăm ba câu chuyện nắng mưa rồi chia tay đường ai nấy đi và chẳng bao giờ còn gặp lại lần thứ hai.

"Bè" cũng hay "đổi bè", khi thì hát "bè" này, lúc thì chơi "bè" khác. Tình bè khó mà bền chặt vì thiếu sự hiểu biết và tin cậy. Bè cũng có khi hóa thành bạn, tình bè cũng có khi đổi sang tình bạn nếu chung sống được với nhau lâu dài. Thường thì bè chỉ là bè.

"Có hoạn nạn mới biết bạn, bè" (có dấu phẩy ở giữa hai chữ "bạn" và "bè"), có nghĩa là đến khi hoạn nạn thì mới biết đâu là "bạn", đâu là "bè". Câu ấy không mới nhưng chẳng bao giờ cũ, chẳng bao giờ sai, và cũng cho thấy một trong những "đức tính" nổi bật của "bè" là những lúc "bạn" khốn đốn thì "bè" chẳng thấy mặt mũi đâu cả và thường viện dẫn những lý do chính đáng để không phải ra tay nghĩa hiệp với bạn mình.

Hầu như ai cũng có ít nhiều bè, là những người ta vẫn tiếp xúc vì nhu cầu giao tế hoặc cùng môi trường sinh hoạt (làm việc, giải trí, hội hè…), nhưng không kể là bạn nên họ phải là bè. Ngược lại, ta cũng là bè của nhiều người, những người không thực sự xem ta là bạn. Cuộc sống là vậy. Thường thì bè cũng vô thưởng vô phạt, nếu ta chẳng trông cậy gì ở bè thì cũng không phải thất vọng vì bè.

https://tieulun.hopto.org

Bạn cũng có bạn thân, bạn sơ. "Bạn sơ" có điểm giống "bè" là ta không biết gì nhiều về họ nên không đủ độ tin cậy. Bạn thân thường là bạn quen biết và gắn bó lâu năm, là người biết rõ cả tính tốt lẫn thói hư tật xấu của ta. Bạn thân là người từng chia sớt cùng ta những vui buồn, sướng khổ, và là người ta tin cậy được để chia sẻ những nỗi niềm. Bạn thân không hẳn là tương đắc, tri kỷ hoặc gần nhau về tính cách, sở thích, quan niệm. Bạn thân cũng không hẳn là người thật tốt. Có những người thật tốt với ta, có khi tốt hơn cả những bạn thân, nhưng ta vẫn không cảm thấy gần gũi, thân mật, vì thế không gọi là bạn thân.

Tình bạn thường "tĩnh" hơn là "động", lắng đọng hơn là sôi nổi. Ở giữa hai người bạn thân là sự đồng cảm. Tận cùng của đồng cảm là thinh lặng.

Tình bạn cần có một bề dày của sự gắn bó, hiểu biết, cảm thông và tin cậy. Đến một tuổi nào đó người ta thật khó mà có thêm được những người bạn mới, trong lúc những người bạn cũ thì cứ mất đi lần lần. Càng lớn tuổi người ta càng cảm thấy cô đơn là vì vậy, và chẳng còn cách nào hơn là cố mà giữ lấy và yêu lấy những tình bạn cũ kỹ, hiếm hoi còn sót lại.

Những người tưởng rằng mình có nhiều bạn, thực ra là những người không có hoặc có rất ít bạn, và không biết phân biệt đâu là bạn, đâu là bè; hơn thế nữa, đâu là bạn thật, đâu là bạn giả.

BẠN THẬT TÌNH, BẠN GIẢ TÌNH GIẢ

Photo: Maring Photography/Getty Images

https://tieulun.hopto.org

Bạn lại có "bạn thật" và "bạn giả". Bạn thật là khuôn mặt thật, không điểm phấn tô son. Bạn giả là chiếc mặt nạ, với nhiều lớp phấn dày. Như cuộc sống có hai mặt, con người vừa có bạn thật lại vừa có bạn giả. Rủi thay, bạn giả lúc nào cũng nhiều hơn bạn thật. Bạn giả thì tình cũng giả, đến với ta vì cái gì đó khác hơn là tình thật.

Bạn giả là người đóng giả vai người bạn, ngoài mặt tỏ ra thân thiết nhưng có thể bất ngờ tặng cho ta những nhát dao trí mạng lúc ta vừa quay lưng, hoặc phun ra những nọc độc của lòng đố kỵ ở sau lưng ta. Đôi lúc có kẻ thù còn dễ chịu hơn là có những người bạn giả. Bạn giả cũng tựa như bạc giả vậy, đã không xài được mà để trong túi có khi mang họa.

Bạn giả cải trang rất khéo, luôn ra vẻ tình nghĩa thắm thiết, nói năng toàn những lời hay lẽ phải, nhân nghĩa lễ trí tín đầy đủ cả. Thường thì người ta nhận diện được bạn giả khá muộn màng, đành tự an ủi là học được bài học quý giá (với chút vị đắng cay) về những tình bạn… giả.

Bạn giả như rượu giả, nốc vào mới ngã ngửa ra.

Bạn thật và bạn giả đều là những "bạn" ta quen biết khá lâu. Làm sao mà biết được bạn nào là thật, bạn nào là giả?

Bạn thật là người thực tâm mong muốn những điều tốt lành cho người bạn mình, là người vui sướng thấy bạn mình hạnh phúc, may mắn và thành công trong cuộc sống như là hạnh phúc, may mắn và thành công của chính mình vậy (dẫu có "qua mặt" mình đi nữa). Bạn thật không bỏ qua cơ hội nào giúp bạn mình thăng tiến trên đường đời. Bạn thật không ngại tán thưởng về tài năng hoặc thành công của bạn mình để giúp bạn thêm tự tin mà tiến bước, và cũng không ngại nói thẳng nói thật về những sai quấy của bạn mình để giúp bạn cải thiện bản thân. Bạn thật không ngại nói tốt về bạn mình sau lưng bạn, và cũng không ngại bẻ gãy những điều tiếng xấu nhắm vào bạn mình. Bạn thật là bàn tay chìa ra cho bạn mình nắm lấy lúc sa cơ thất thế, là đôi nạng cho bạn mình tựa vào lúc chông chênh, nghiêng ngả giữa dòng đời xuôi ngược. Bạn thật là người ở bên ta những lúc ta điêu đứng, trần trụi, là người đến với ta trong những thời kỳ đen tối nhất

https://tieulun.hopto.org

của đời ta, và cũng là người ta có thể đến gõ cửa mà không cảm thấy ngại ngùng khi cần sự giúp đỡ.
Bạn giả là người có những "đức tính" trái ngược hoặc không giống như trên.

Những người bạn thật như thế làm sao mà có nhiều được, thường chỉ đếm được trên những đầu ngón tay của một bàn tay (và ít khi đếm hết được). Con số này lại hao hụt dần và không kiếm đâu ra được để mà thay thế khi ta bước vào buổi hoàng hôn của đời người. Những con người ta gặp gỡ vào tuổi xế chiều, khi mà quỹ thời gian đã gần cạn, làm sao mà có đủ bề dày của một tình bạn.
Chẳng ai có hứng thú gì để đánh bạn với những người bạn giả, trừ khi ta cũng là… bạn giả.

Làm sao để có được những người bạn thật và những tình bạn thật? Tôi chắc câu trả lời được nhiều người tán đồng là: "Trước hết, bạn hãy tỏ ra là người bạn thật."

Lúc nào rảnh rỗi, bạn thử làm việc này: với cây bút và tờ giấy, vẽ ra hai cột dọc "Bạn" và "Bè", và ghi xuống tên các "thân hữu" mà ta vẫn giao du vào mỗi cột tương ứng. Từ cột "Bạn", có thể di chuyển một ít tên sang cột thứ ba là cột "Bạn Giả" khi "phát hiện" những biểu hiện là lạ cần phải đặt dấu hỏi và xem xét lại cẩn thận ở những "bạn" này. "Bảng Phân Loại" này giúp ta có được cách xử sự phù hợp với từng đối tượng và tránh được, hoặc ít ra cũng hạn chế được, những rủi ro đáng tiếc trong mối giao du bè bạn.

Với những ai tôi thực lòng quý mến, tôi vẫn nói: "Tôi mong cho anh/chị không có bạn hơn là có những người 'bạn giả'. Có được chừng vài ba người 'bạn thật' trong đời mình thì anh/chị là người may mắn và hạnh phúc."

LÊ HỮU

https://tieulun.hopto.org

HUỲNH LIỄU NGẠN

THƠ XUÂN GỞI
MẸ Ở QUÊ NHÀ

đã bốn mùa xuân đến rồi mẹ
bên nhà tháng này cũng sắp hết mùa lạnh
rồi Tết đến rồi ra giêng
những cơn mưa rả rích sau chái
chắc đã làm mẹ se lòng

đã bốn mùa xuân con không có ở nhà
bóng tối rồi cũng phủ đầy
những rong rêu nỗi trôi ngoài hàng dậu
mắt mẹ mờ mưa bụi rải chúng quanh
con lại nghe như có tiếng hò ơi
thuở thiếu thời vọng lên tức tưởi
nhớ thương tràn đầy nơi bếp lửa đêm khuya
và con nhớ mái lá nhà mình
đã dột mấy mùa qua

tháng này giàn mướp sau hè
chắc đã rủ lá
cây sầu đông trơ nhánh đợi mùa sang
ở đây con khô mòn theo ngọn gió Thu Đông
mỗi ngày trôi qua
dòng đời đen bạc lắm

https://tieulun.hopto.org

thưa mẹ
nhưng dòng sông trôi đi là chia về trăm ngã
con lận đận phương này
nhớ ngọn nguồn sông lạch thuở quê xa
đã bốn mùa trôi qua
con chẳng được tin nhà
chiều nay con nhìn lên khoảng trời mây mù đen phủ
mưa dầm dề buốt lạnh
đất khách quê người tội quá mẹ ơi
và con đếm từng tháng từng ngày
rồi năm này năm khác
tóc mẹ chắc đã rụng nhiều theo với tháng với năm
con vẫn đợi vẫn chờ
vẫn nghe như có ánh sao rơi
xuyên qua hồn con lạnh
như ánh mắt mẹ về
hiển hiện với sao khuya

nơi đây có những buổi chiều con lê thê góc phố
băng qua những con đường hiu quạnh không cây
mặc cho ngọn gió thổi sầu se thắt lại
những ngọn gió buồn muôn thuở
làm bạn đường qua phố xá thênh thang
con bơ vơ nghe được lòng mình
xôn xao mùa xuân năm cũ
như nối lại được mảnh vườn xưa
để nghe mùi đất ẩm bốc lên
buổi trưa hè nắng đổ
con ươm lại giàn hoa giấy trắng
để che nắng che mưa
che nỗi sầu nhân thế
mà mỗi chiều lắng nghe tiếng chim hót ngoài hiên
con hình dung lại được dòng sông trôi êm đềm ngoài cửa
thấy quê hương trong mắt mẹ con nối được ngày về.

HUỲNH LIỄU NGẠN

https://tieulun.hopto.org

NP PHAN

TÌNH KHÚC THÁNG MƯỜI MỘT

Cho dẫu muộn, cũng phải về em ạ
kẻo những cơn mưa ngăn lối ta về
dẫu có tiếc một ngày trong như ngọc
có nắng vàng hanh và bóng cây che

có tiếng hát đượm buồn nơi góc phố
như thể lời ru năm tháng tình phai
dẫu biết rằng dư âm không vọng mãi
mảng trời xanh kia bất chợt u hoài

rồi bất chợt mưa buồn như bóng núi
những cơn mưa trắng cả đất trời
lòng cũng lạnh như mùa đông bất chợt
ướt đẫm lòng người, xao xác mùa vui

tháng mười một cầm tay vương chút lệ
bão giông nào rồi cũng sẽ tan
chút lòng đau rồi nguôi ngoai lặng lẽ
như vẫn ngàn năm mưa gió vô thường

https://tieulun.hopto.org

NGÀY BUỒN CỦA NÚI

gió bước chậm qua khung cửa hẹp
mùa đã chuyển dời
ngày gấp gáp
tháp tùng đôi cánh tự do
vẫy vùng trên tầng cao
khiến núi phải ngước nhìn
hân hoan ca tụng

đêm đã rỗng
chỉ còn lời nịnh nọt trần trụi
buốt lạnh
thổi qua ngực trần của núi
nhen nhóm nỗi buồn tang chế

đợi đến bao giờ
một cơn mưa cầu may
sẽ rơi trong miền yên lặng
trên bờ vực tử sinh
ngày núi được giãi bày

rừng cây đang héo khô xơ xác
vàng võ lời cầu xin
núi bỗng thảng thốt cựa mình
nhưng tất cả đều đã muộn
chỉ còn lại những áng mây cứu rỗi
mang hình bóng thiên thu

NP phan

https://tieulun.hopto.org

TRANG LUÂN

GÓC TRỜI THIÊN THU

Cho một người nằm xuống:
Bác sĩ PHẠM ĐỨC DỤ

Thấp thoáng mà đã hai mươi sáu năm trôi qua. Hai mươi sáu năm tính từ ngày ba mươi tháng tư năm bảy mươi lăm làm tiêu mốc thời gian. Hai mươi sáu năm, vào buổi sáng ngày chủ nhật, với những tảng mây màu chì đậu thật thấp, tôi xuống phố, tình cờ gặp lại tên anh trên trang báo Người Việt. Tên anh được in bằng khổ chữ thật lớn, thật nắn nót và được đóng khung lại một cách thật trang trọng. Chính anh! Phải! Chính anh! Đích thật tên anh được tô đậm ở trên đấy. Tôi sợ mình bị hoa mắt, hay bị lầm lẫn, hoặc đôi khi có sự trùng hợp về tên tuổi chăng! Tôi dơ tay lên dụi mắt, cố mở to, rồi chăm chú đọc lại thêm một lần nữa! Dưới tên anh còn ghi chú rõ ràng về địa danh cùng đơn vị mà anh đã từng phục vụ trước kia. Châu Đốc. Bệnh Viện Quân Dân Y Phối Hợp. Tôi có nghe anh nói rất nhiều về cái bệnh viện này. Đấy là đơn vị cuối cùng của đời anh trong quân ngũ. Thì ra là chính anh. Mà tại sao lại là chính

https://tieulun.hopto.org

anh! Bao nhiêu câu hỏi cứ lần lượt đổ về chất vấn nơi tâm tư tôi. Choáng váng, tôi ngẩn người, thừ ra nghe lòng mình tê điếng. Anh đã ra đi! Thật sự ra đi khi tuổi đời vừa tròn ở con số sáu mươi. Sáu mươi năm, anh xuôi tay giã từ tất cả. Sáu mươi năm, anh bỏ lại biết bao nhiêu người thân yêu cùng bạn bè thương tiếc anh. Bỏ lại cái quê hương tạm bợ, phù phiếm này, để bước sang cuộc hành trình lạ lẫm, mới mẻ khác! Cuộc hành trình đi về với thế giới huyền ảo, xa xăm. Cái thế giới của an hòa, của vĩnh phúc. Cái thế giới chẳng bao giờ có hận thù, chiến tranh! Chẳng bao giờ có ngục tù, xiềng xích! Chẳng khi nào nghe tiếng đại bác ru đêm! Cái thế giới với đầy đủ mọi ý nghĩa thiêng liêng và nhiệm mầu về hai chữ hạnh phúc cao cả, đích thật và vinh hiển ở trên đấy.

Đọc tên anh trong thoáng giây quá đột ngột, quá bất ngờ, khiến cho tôi không khỏi giật mình rồi đi đến bàng hoàng, sửng sốt. Tôi xúc động vô ngần. Tờ báo trên tay tôi tự động rơi xuống từ lúc nào mà tôi chẳng hề hay biết! Tôi sững sờ gục đầu vào tay lái, tưởng nhớ về anh, về chuỗi ngày tháng đọa đầy, khốn cùng tại xó trời dĩ vãng. Cái dĩ vãng tủi nhục của người lính tản hàng sau thảm họa tháng tư đen. Cái dĩ vãng ấy chẳng khi nào xóa nhòa nơi tâm khảm ở trong anh, tôi, cùng nhiều người khác nữa!

Thì ra, giữa tôi cùng anh chỉ cách nhau chưa đầy nửa gang tấc. Anh sinh sống ở quận Cam. Tôi cũng nằm trong diện tích ấy. Bao nhiêu lần xuôi ngược mà vẫn chẳng có một lần gặp mặt! Phải chăng, giữa chúng ta cùng chạy trên hai đường thẳng, mà hai đường thẳng song song với nhau thì đâu có khi nào gặp nhau ở trong toán học! Nhưng! Có một điều, cho dù ở đâu! Cho dù bất cứ lúc nào! Tôi vẫn hằng nhớ đến anh, đến anh Kiệt, anh Khoan, anh Thao, cùng nhiều người bạn tù khác nữa! Làm sao tôi có thể quên được chuỗi ngày tháng lầm than, đầy ải đó! Chuỗi ngày tháng khổ sai, nhục nhằn trong khu rừng chàm U Minh tối tăm, ẩm thấp. Chuỗi ngày tháng mà chúng ta phải trầm mình dưới con kinh đục ngàu giống như màu nước vối, để kéo từng khối mạ về nông trường. Những buổi trưa nắng nhễ nhại, lem luốc mà chúng mình phải đứng thành hàng ngang, để chuyền đất, đắp nền, đào kinh, làm đường, cùng vô số việc nặng nhọc linh tinh khác! Chưa bao giờ tôi quên! Chưa bao giờ! Tôi có thể quả quyết với anh là như thế. Bao nhiêu mồ hôi

https://tieulun.hopto.org

nhục nhằn, cay đắng, mà chúng mình đã từng nhỏ xuống mảnh đất cằn cỗi, già nua ấy. Giữa lúc chúng ta đang phải vật vã, quần quật với công việc nặng nhọc, nhễ nhại, thì ở gần đấy, mấy họng súng AK đen ngòm vẫn hờm sẵn, ghì chặt, chĩa thẳng về phía chúng ta, kéo theo những cặp mắt nẩy lửa, căm hờn của mấy tên cảnh vệ còn non choẹt. Bỗng nhiêntôi liên tưởng đến các buổi trưa ủ rũ, cay nghiệt. Những buổi trưa mà chúng mình được nghỉ giải lao ở ngoài trời, trong bữa cơm tẻ nhạt, ảm đạm, ngao ngán. Trong khi đó, những sợi mưa nghiệt ngã cứ bình thản, lạnh lùng trút xuống, cuốn theo những giọt nước mắt đang tự động trào ra nơi tâm tư của mỗi người chúng ta. Thoáng chợt, tôi bắt gặp cái nhìn của anh đang hướng về phía tôi. Qua cặp kính trắng dầy cộm, tôi thấy sao mà nặng trĩu, buồn vô hạn! Tôi hiểu cái nhìn ấy. Cái nhìn như biểu lộ nỗi chua chát, u uất đang đè nặng, chất đống, ray rứt triền miên ở trong anh.

"Bao giờ thì chúng ta mới thoát ra khỏi cái cảnh này hở Phúc!"

Anh vẫn thường hỏi tôi như vậy. Tôi nói với anh:

"Có thể là năm năm. Mười năm. Hai mươi năm hoặc không chừng còn kéo dài đến hết của đời người. Điều đó cũng có thể xảy ra. Điển hình cho chúng ta thấy, có rất nhiều người đã phải giam mình cả hằng mấy chuc năm trời trong các nhà tù ở Liên Xô, cũng như ở Trung Quốc. Chúng ta chẳng cần nói ở đâu xa xôi làm gì! Ngay ở tại Việt Nam mình cũng thế. Sau năm một nghìn chín trăm năm mươi tư, có biết bao nhiêu người đã bị ngược đãi dã man, rồi chết thê thảm trong các trại tù khổ sai lao động ở miền Bắc. Nhưng có một điều tôi tin chắc rằng: Thể nào rồi cũng có một ngày chúng ta ra khỏi chốn này. Sinh thì ắt phải có tử. Mà vào thì tất nhiên phải có ra. Tuy nhiên, một khúc quanh lịch sử đâu có thể thu hẹp trong vòng đôi ba năm, mà còn phải kéo dài đến cả hằng mấy chục năm nữa cũng không biết chừng!"

Anh đồng ý với tôi về điểm này. Anh gật gù:

"Phúc nói đúng! Ở đời chẳng có điều gì gọi là tồn tại, bất diệt. Tất cả đều phải nằm trong cái mẫu số chung của định luật đào thải."

Tôi biết anh kể từ khi chúng tôi được tập trung về hậu cứ của Trung Đoàn 33 thuộc Sư Đoàn 21 Bộ Binh. Căn cứ này nằm sát với kho bom Trà Nóc và cách đó vào khoảng vài trăm thước là Trung

https://tieulun.hopto.org

Tâm 4 Hồi Lực. Ở đấy được chia ra làm bốn khu. Mỗi khu được ngăn ra bởi các hàng rào giây kẽm gai chằng chịt, kiên cố. Mọi quan hệ, giao dịch đều bị ngăn cấm tuyệt đối và còn cho đó là những quan hệ bất chánh, có tác hại đến vấn đề cải tạo của người khác.

Đối với Cộng Sản thì bất cứ chuyện gì cũng gọi là học tập. Tự khai lý lịch cũng là hình thức học tập, là sự khởi đầu, là bài học nhập môn để mở cửa đi vào giai đoạn học tập chính trị. Bài học này được diễn đi diễn lại nhiều lần. Cán bộ lúc nào cũng lải nhải bằng những câu học thuộc lòng:

"Các anh phải nhìn nhận tội lỗi của các anh trong quá khứ. Bởi vì! Tất cả mọi người trong các anh đều có tội với tổ quốc và nhân dân. Chính vì thế, các anh phải soi rọi lại bản thân và phải thành thật khai báo với Cách Mạng. Phải ra sức đấu tranh tư tưởng. Đây là cuộc đấu tranh quyết liệt và gay go. Phải đả thông tư tưởng, đồng thời hăng say, tích cực trong mọi công tác lao động, ngõ hầu sửa đổi lại bản thân để trở thành người hữu dụng cho đất nươc sau này. Có như vậy, các anh mới mong sớm được trở về hòa nhập với cộng đồng chung của dân tộc."

Nói thì nói như thế, nhưng thực tế thì khác hẳn.

"Chánh sách khoan hồng của đảng và nhà nước bao giờ cũng trước sau như một. Đảng nói mười ngày lại dãn ra thành mười năm. Đảng là cái thước để đo lòng người. Đảng bao giờ cũng giơ cao đánh khẽ. Đảng chủ trương giáo dục, uốn nắn cho các anh để trở về với nẻo đường chính nghĩa của dân tộc. Vì vậy, công cuộc cải tạo không thể đơn giản một sớm một chiều có thể gội rửa hết được mọi tội lỗi của các anh trong quá khứ, mà còn phải đòi hỏi cả một thời gian dài mới mong tẩy xóa hết được mọi lỗi lầm kể trên. Các anh phải ra sức phấn đấu. Phải đấu tranh với bản thân."

Láo! Láo khoét! Tất cả đều rập khuôn như nhau. Tên nào cũng nói giống nhau y hệt, cùng một sách vở mà đảng đã ấn hành. Ai nấy đều bắt đầu chán nản. Năm tháng trôi qua. Rồi sáu tháng cũng thế. Chuỗi ngày tháng điềm đạm, âm thầm, lặng lẽ đi qua, cuốn theo biết bao nhiêu nỗi ngậm ngùi, xót xa quyện chặt ở trong đấy. Nhiều anh tụ lại xầm xì, bàn tán:

"Sao mười ngày lại dãn ra đến sáu tháng mà vẫn chưa thấy được ngày về!"

https://tieulun.hopto.org

Có tiếng khác nói xen vào:
"Bây giờ thì họ lại đổi ý nói khác! Chẳng biết đâu mà tin vào mấy ông này!"
"Sao lại cứ tin vào cái điều ấy làm gì cho mệt!"
"Như vậy thì hóa ra mình bị lừa à."
"Thì lừa chứ còn gì nữa!"

Hôm sau tất cả đều bị gọi lên làm việc. Thì ra bị báo cáo. Tất cả đều bị cách ly, nhốt trong cũi sắt. Khẩu phần ăn bị cắt xén, chỉ còn lại có phân nửa.
"Đấy là hình phạt nhẹ tay đối với các anh đó. Làm sao mà các anh có thể về sớm được! Các anh không tin tưởng vào đường lối và chánh sách của Cách Mạng. Các anh phải nỗ lực ra sức học tập. Đế quốc Mỹ là kẻ thù xâm lược của nhân dân ta" là bài học mở màn để bước vào giai đoạn học tập chính trị. Chán ngấy. Mọi người đều nhìn nhau thầm hiểu.
"Sự trở về còn tùy thuộc vào thái độ thành khẩn của mỗi người trong các anh."

Bây giờ thì thấy rõ lắm rồi. Đáp số của ngày về đâu có đơn giản như mọi người từng suy nghĩ trước đây. Thất vọng! Bao nhiêu hy vọng đều tan loãng theo mây khói. Nhiều nguồn tin bịa đặt được tung ra. Tin về lực lượng quân đội thường xuyên xuất hiện ở vùng đồi núi Thất Sơn. Tin về đơn vị Nhảy Dù đụng độ với bộ đội Cộng Sản tại vùng rừng già Long Khánh. Ngày nào cũng có tin. Tin chẳng biết xuất xứ từ đâu đến! Tin được rỉ tai, thì thầm, xuất phát từ ngã tư quốc tế, bên cạnh các hố rác hôi hám, cùng mấy nhà vệ sinh tập thể sơ sài, nồng nặc xông lên mùi hôi thối. Chiều nào chúng tôi cũng phải ra đấy. Ra đấy là có tin. Có lần anh nói với tôi về chuyện này. Tôi nghiêm nghị:
"Anh nên thận trọng. Nhiều khi đấy là cái bẫy của mấy ông này đặt ra cũng không biết chừng!"

Anh đăm chiêu trả lời:
"Tôi cũng nghi lắm. Làm sao mà mình có thể tin vào các nguồn tin ấy được!"
"Ấy vậy mà có rất nhiều người tin như tin kinh tin kính. Dù sao đi chăng nữa, thì đấy cũng là cứu cánh, là nguồn hy vọng để mà sống."

Vào tù, tôi lại đâm ra thích hát. Tôi cho đó là phương pháp

https://tieulun.hopto.org

tốt nhất, làm giảm bớt đi được phần nào sự căng thẳng, trước những ngột ngạt, bế tắc, đè nặng, dồn nén trong cuộc sống. Tôi thích hát nhạc tình. Loại nhạc mà người Cộng Sản lên án, cho đó là nhạc vàng, nhạc ru ngủ, và đôi khi còn được gán ghép cho một cái tên khá buồn cười, đó là nhạc phản động. Tôi hát say mê. Hát vào những buổi chiều khi mặt trời xuống thấp. Hát với mấy người bạn quen thuộc với tôi. Với Cang, với Phước, với Lạc, với Phong, với Thanh cùng vài người bạn khác, mà cho tới giờ này, tôi không còn nhớ rõ tên! Chúng tôi hội tụ nhau lại thành một ban nhạc để hát cho bạn bè chúng tôi nghe. Mọi nhạc cụ đều do chính bàn tay của chúng tôi tự làm lấy. Nó được thành hình bằng dao, bằng cưa và được đánh bóng, chau chuốt bằng các mảnh chai, hoặc khom người mài từ ngày này sang ngày khác! Tất cả đều đầy đủ chẳng khác nào như một ban nhạc sống ở ngoài đời. Từ tây ban cầm, vĩ cầm, đại hồ cầm, cho đến bộ trống, chúng tôi cũng cố gắng thực hiện cho bằng được. Tôi vẫn còn nhớ cái Tết đầu tiên ở trong tù. Một cái Tết được mô tả là ảm đạm, đau buồn và xót xa nhất. Cái Tết của đau thương, của khắc khoải, của nỗi nhớ nhung chồng chất, tích lũy, thai nghén ở tâm thức. Cái Tết mà hai chữ *tự do* bị khóa chặt, cách ngăn bởi các hàng rào giây kẽm gai lầm lì, oan nghiệt, chôn dí cuộc đời chúng tôi ở trong đó.

Năm ấy, chúng tôi được thong thả qua lại, thăm hỏi nhau trong ba ngày Tết. Chúng tôi tổ chức múa lân và lưu diễn văn nghệ cho toàn thể bốn khu. Dẫn đầu đoàn lưu diễn là ông bầu Phước. Anh trước kia nguyên là sĩ quan tâm lý chiến của Trung Đoàn 16 thuộc Sư Đoàn 9 Bộ Binh, đồn trú ở tại ngã tư Long Hồ thuộc tỉnh Vĩnh Long. Anh với tôi là bạn cùng chung một đơn vị. Anh có nhiệm vụ điều hợp và giới thiệu chương trình. Chúng tôi đi đến đâu cũng đều được đón tiếp niềm nở và được tán thưởng nhiệt liệt. Bạn bè ngồi kín mít ở chung quanh để nghe chúng tôi hát. Tôi nhớ mãi nhạc phẩm "*Xuân này con không về*" của tác giả Nhật Ngân. Ca khúc này đã thấm sâu vào huyết quản, vào tim não, vào từng thớ thịt của anh em chúng tôi lúc bấy giờ. Bằng những từ ngữ thật nhẹ nhàng, giản dị, ông đã lột tả hết được cái tâm trạng ray rứt, u uẩn của những đứa con sau khi tàn cuộc chiến. Những đứa con trong thân phận tủi nhục của người lính bại trận. Những người lính bị lưu đầy, biệt

https://tieulun.hopto.org

xứ. Những người lính trong mùa xuân tha hương, khao khát nhìn về quê cũ, về gia đình với nỗi xót xa, chia lìa, ngăn cách. Cuộc đời bị vây hãm, bao bọc bởi những lớp kẽm gai dày đặc giăng kín ở chung quanh. Những tháp canh đứng sừng sững, uy nghi cùng chuỗi ngày tháng mù mịt, đen tối giăng kín ở trước mặt. Đảo mắt nhìn sang hai bên, tôi thấy những khuôn mặt hốc hác, ảo não, buồn rũ rượi. Những khuôn mặt nhăn nhúm, đờ đẫn, cùng những giọt nước mắt đang tuần tự lăn ra, long lanh ở trên khóe. Để phá tan bầu không khí nặng nề, u ám đó, chúng tôi quên bẵng đi thân phận tù đầy, đồng thanh, dõng dạc cất lên: "Cờ bay, cờ bay trên thành phố thân yêu vừa lấy lại đêm qua bằng máu…" Mọi người đều nhịp nhàng vỗ tay rồi đồng thanh cất cao giọng hát. Dứt bản nhạc, ai nấy mới giật mình, nhìn nhau, rồi chùng xuống trong niềm sợ sệt tê điếng. Có tiếng anh nói vọng lên như nhắc nhở:

"Hát nhạc tình đi."

Tôi hướng về phía anh:

"Anh thích bản nào!"

"Em hiền như ma soeur được không!"

Tôi gật đầu. Tiếng nhạc đệm bắt đầu trổi lên. Tôi cất cao giọng hát. Qua tiếng thơ trữ tình của thi sĩ Nguyễn tất Nhiên, được chau chuốt bởi kỹ thuật tài tình, điêu luyện của người nhạc sĩ tên tuổi Phạm Duy, đã đưa bản nhạc đến giá trị tuyệt vời của nó. Dứt bản nhạc. Tiếng vỗ tay lại nổ ran. Hứng khởi, tôi hát lên liên tiếp. *Nghìn trùng xa cách. Nha Trang ngày về. Đưa em tìm động hoa vàng. Em đến thăm anh một chiều mưa.* Tôi hát không mệt mỏi. Tôi hát lên bằng sự rung động của chình mình. Hát trong buổi đầu xuân tràn đầy nắng mới. Hát trong nỗi tủi nhục, căm hờn. Hát cho tất cả bạn bè của tôi nghe. Những người bạn tù giống tôi. Những người bạn đang ngồi đấy. Những người bạn gầy guộc, héo mòn, đương thả hồn vương vấn về chân trời kỷ niệm xa xôi nào đó. Mọi người đều im lặng phăng phắc. Tôi cố cất cao giọng hát, rồi nhỏ dần để châm dứt bản nhạc cuối cùng. Tiếng vỗ tay lại rộn ràng vang lên. Kết thúc. Chúng tôi ngồi lại, quây quần với nhau, bên chiếc ca cà phê đặc quánh, cùng đống bánh mứt được gửi vào từ gia đình. Anh ngồi sát bên tôi, kề tai nói nhỏ:

"Cậu nên cẩn thận. Sau Tết thể nào cũng có chuyện rắc rối xảy ra."

https://tieulun.hopto.org

Tôi quay sang nói với anh:
"Cảm ơn anh. Chuyện đó thì đương nhiên phải có rồi. Tôi sẽ có cách xoay sở."

Thật vậy! Đúng y như lời anh nói. Vừa bước sang mồng ba Tết, chúng tôi lần lượt được gọi lên làm việc. Người đầu tiên là ông bầu Phước. Tiếp đến là Thanh, Phong, Lạc, Cang và đến lượt tôi là người sau chót. Vừa thấy tôi bước vào, gã cán bộ liền trợn mắt tỏ vẻ giận dữ:
"Cách Mạng đã mở lượng khoan hồng cho các anh vào đây để cải tạo, rèn luyện lại bản thân. Nào ngờ các anh lại tỏ ra ngoan cố, đồng thời có những tư tưởng chống lại với chánh sách của đảng và nhà nước."

Tôi điềm đạm ngồi xuống:
"Cán bộ bảo chúng tôi chống đối. Vậy chúng tôi chống đối ở chỗ nào!"

Gã cán bộ đập mạnh tay xuống mặt bàn:
"Còn không chống đối à! Nếu không chống đối, thì tại sao các anh lại hát nhạc vàng trong ba ngày Tết. Còn cờ bay, cờ bay gì nữa đấy."

Tôi nhỏ nhẹ:
"À! Thì ra cán bộ bảo chúng tôi hát nhạc vàng. Chuyện đấy thì có. Chúng tôi không hề chối cãi! Chúng tôi có hát loại nhạc này. Bởi vì, điều dễ hiểu, chúng tôi lớn lên ở miền Nam, nên loại nhạc này đã thấm sâu vào huyết quản của chúng tôi kể từ lâu lắm rồi. Ngược lại, như cán bộ sinh sông ở miền Bắc thì cũng thế. Hơn nữa, nhạc Cách Mạng lại quá mới mẻ đối với chúng tôi. Chúng tôi cần phải có thời gian để làm quen và phải có sự hướng dẫn từ ở phía Cách Mạng. Cả như chúng tôi thì ai nấy cũng đều bỡ ngỡ như nhau thì làm sao mà lột tả hết được mọi ý nghĩa thầm kín của nó!"

Gã cán bộ khựng lại. Vài phút sau, gã mới nhìn tôi cười gằn:
"Còn anh! Tôi nghe nói rất nhiều về anh. Người ta phản ảnh với tôi, nào là anh thường hay có tư tưởng bài xích Cách Mạng. Nào là anh chưa có thái độ tích cực trong học tập cải tạo. Ngay trong bản tự khai, anh vẫn còn cố tình dấu diếm, chưa dứt khoát và không có sự thành khẩn ở trong đó!"

Tôi hạ thấp giọng rồi chậm rãi:
"Cán bộ bảo có người phản ảnh về tôi. Vậy! Cán bộ có thể cho tôi biết họ là ai được không! Họ nói như vậy là không đúng! Là trái với

https://tieulun.hopto.org

sự thật. Lúc nào tôi cũng phấn đấu. Lúc nào tôi cũng thành thật. Lúc nào tôi cũng tin tưởng vô biên vào chánh sách khoan hồng của đảng và nhà nước đề ra. Còn cán bộ bảo tôi không thành thật khai báo, thì điều đó cán bộ nên xét lại. Cuộc đời tôi gói ghém chỉ có bằng đấy, thì thử hỏi, tôi lấy đâu ra mà khai thêm được nữa! Chính cán bộ quản giáo cũng từng nói với chúng tôi rằng: Không được thêm hoặc bớt bất cứ điều gì ở trong bản tự khai! Điều quan trọng hơn hết là phải nói lên sự thật. Tôi nghĩ rằng: Tất cả những gì tôi đã khai ở trong đó, đều làm đúng theo yêu cầu của Cách Mạng hằng mong muốn."

Gã cán bộ ngồi lầm lì giây lát. Mãi sau, hắn mới mở lời hăm dọa:

"Các anh phải ráng cải tạo cho tốt, rồi sau này còn phải cải tạo về mặt lao động nữa. Đừng có bắt chước theo anh Trương văn Tến và anh Toản thì chỉ có thiệt thân."

Tôi nhỏ nhẹ, dằn từng tiếng:

"Lúc nào anh em chúng tôi cũng ra sức học tập. Chúng tôi biết rằng, đảng lúc nào cũng trước sau như một. Lúc nào đảng cũng bao dung. Đảng là cái thước để đo lòng người. Đảng lúc nào cũng dơ cao đánh khẽ. Bao giờ đảng cũng sáng suốt. Nhờ vào sáng suốt nên anh Tến mới bị đưa ra tòa án nhân dân, rồi bị kết án tử hình, cũng chỉ vì anh ấy dại dột trốn trại. Còn anh Toản thì bị nhốt trong cũi sắt cho đến chết, cũng chỉ vì anh ấy có tư tưởng chống lại Cách Mạng. Trước hai cái chết đó, anh em chúng tôi mới sáng mắt ra, đồng thời nhận thấy rằng: Chỉ có mỗi con đường duy nhất là cải tạo thì mới thấy rõ được ngày về."

Gã cán bộ cau mặt, bực tức rồi chỉ tay ra ngoài:

"Thôi! Anh về dưới lán đi. Chỉ nói vớ vẩn."

Ngay buổi chiều hôm ấy, gặp anh, tôi liền kể lại cho anh nghe. Anh ra chiều lo lắng:

"Cậu trả lời khôn khéo lắm đấy. Nhưng tôi sợ bọn nó đang để ý đến cậu. Cậu nên cẩn thận thì hay hơn!"

Tôi nói với anh vừa đủ nghe:

"Trước sau gì tôi cũng sẽ trốn. Dù nguy hiểm đến thế nào đi chăng nữa, tôi cũng sẽ trốn khỏi nơi này. Tôi chỉ chờ có cơ hội thôi anh ạ."

Tôi kể cho anh nghe, vào một đêm tối trời, tôi cùng hai người

https://tieulun.hopto.org

bạn đang chuẩn bị cắt rào để bò ra, thì giữa lúc ấy, toán cảnh vệ đột ngộ, bất thần đi xuống, làm cho chúng tôi đành phải hủy bỏ kế hoạch ngay trong đêm đó.

Anh trố mắt nhìn tôi khuyên:

"Cậu gan thật! Đừng dại dột! Không nên! Trốn ra bây giờ thì chỉ có con đường chết. Tốt hơn hết là phải nhẫn nại và phải chờ cho đến khi ra lao động."

Nếu tôi nhớ không lầm, thì vào khoảng tháng bảy năm một nghìn chin trăm bảy mươi sáu, chúng tôi được lệnh thu xếp đồ đạc cá nhân, đồng thời chuẩn bị sẵn sàng ở tại chỗ. Lại có tiếng xầm xì, bàn tán nổi lên:

"Chắc lại di chuyển đi nơi khác chứ gì!"

"Mà di chuyển đi đâu chứ!"

"Làm sao mà biết được!"

Ai nấy đều thở dài ngao ngán. Lát sau mọi người mới thầm hiểu. Thì ra là thanh lọc lại hàng ngũ. Thành phần nguy hiểm như ban hai, tình báo, an ninh quân đội, chiến tranh chính trị được tách rời ra, tập trung vào một khu riêng biệt. Tôi đem ý nghĩ về họ. Tôi có linh cảm, hình như họ sắp sửa bị đưa đến một nơi thật xa xôi nào đó. Tôi mường tượng ra vùng cao nguyên hẻo lánh mà tôi đã từng đồn trú ở trên đấy trước đây. Nào ngờ, mãi cho đến sau này, khi tôi ra tù, tình cờ gặp lại anh bạn cũ, tôi mới biết, họ bị đưa ra lao động khổ sai tại vùng Hoàng Liên Sơn ở ngoài Bắc. Hắn kể cho tôi nghe về trận mưa đá đầu tiên, ngay sau khi họ vừa đặt chân xuống mảnh đất thành đồng của xã hội chủ nghĩa. Họ căm thù chế độ miền Nam. Miền Nam là ung nhọt, là quái thai, là tay sai của đế quốc. Miền Nam là biểu tượng của tội ác. Miền Nam đồi trụy. Miền Nam là cả một sự giả tạo phồn vinh. Bao nhiêu căm phẫn đều trút xuống tấm lưng gầy của người tù từ miền Nam đưa ra. Họ bị xỉ vả. Bị nhiếc mắng bằng đủ mọi thứ ngôn từ xấu xa, thô tục nhất. Họ ví người lính miền Nam là thứ hung tàn, bạo ngược. Thật ra, họ không hiểu! Họ bị đầu độc, nhồi sọ ngay từ khi còn ngồi ở ghế học đường. Chánh sách giáo dục thâm độc của nhà nước, đã làm cho người dân có cái nhìn sai lệch về lịch sử. Đảng muốn gieo vào tâm tư trẻ thơ bằng hạt giống oán hờn. Họ dạy trẻ thơ bằng đủ mọi hình thức. Ngay trong những bài toán đố cũng vậy. Anh bộ đội bắn được ba

https://tieulun.hopto.org

tên đế quốc Mỹ mỗi ngày. Hỏi, trong vòng một tuần lễ, anh ấy bắn được bao nhiêu kẻ thù! Vì thế, họ chỉ biết có căm thù. Họ chỉ biết có đảng. Đảng là tuyệt đối. Đảng là ngọn đuốc soi sáng, dẫn lối cho họ tiến bước. Mãi cho đến sau này, nhân dân miền Bắc mới thấy rõ được đời sống của người dân ở miền Nam. Từ đó, họ mới nhận thức được sự chênh lệch quá xa giữa miền Nam với miền Bắc. Xã hội chủ nghĩa chỉ là cái nôi của sự nghèo đói. Hòa bình có, nhưng tự do, no ấm thì không! Xã hội càng ngày càng sa đọa, càng thối nát, tồi tệ đi xuống. Từ đó, họ bắt đầu thay đổi cái nhìn đối với người tù từ miền Nam đưa ra. Hắn còn kể cho tôi nghe, có rất nhiều mối tình nở ra ngay trên mảnh đất thành đồng của Xã Hội Chủ Nghĩa ở miền Bắc, giữa cô y tá ở trạm xá với một anh tù người miền Nam, được đưa ra nằm điều trị ở tại đấy.

Thành phần còn lại, chúng tôi được biến chế thành đội ngũ để chuẩn bị đi lao động. Trong dịp này, tôi may mắn được ở chung với anh cùng một tổ. Anh là mẫu người biểu tượng cho hai chữ tư cách. Lúc nào anh cũng tỏ ra cởi mở, vui tính, hoa nhã với tất cả mọi người ở chung quanh. Chưa khi nào anh tỏ ra khiếp nhược trước thái độ hung hăng của mấy tên cán bộ ngổ ngáo. Với anh, lúc nào cũng nhã nhặn. Lúc nào cũng trầm tĩnh. Lúc nào cũng điểm nhẹ nụ cười ở trên môi, như để che đậy mọi suy tư thầm kín đang tiềm ẩn, tích lũy ở trong đấy. Gần anh, tôi cảm thấy mến anh nhiều hơn. Ngay từ buổi đầu tiên, anh đã thầm thì nói với tôi, về cái bản chất nhỏ mọn, xấu xa của tên đội trưởng. Trước kia, gã cùng ở chung với anh một đơn vị. Gã thuộc thành phần không tốt. Gã muốn lập công để về sớm. Gã luôn luôn tỏ vẻ o bế, ve vãn các tên cán bộ.
Anh dặn tôi:
"Anh nên đề phòng tên này. Có nó thì đừng có hát."

Tôi biết! Bao giờ tôi cũng cảnh giác! Bao giờ tôi cũng để ý đến từng lời nói cùng mọi cử chỉ đen tối của tên đội trưởng xấu xa, gian ác này. Tôi hát cho các anh nghe về dòng nhạc tiền chiến. Anh thích êm dịu. Thích Đoàn Chuẩn, Từ Linh. Thích Lá Đổ Muôn Chiều. Thích Thu Quyến Rũ. Thích Gửi Gió Cho Mây Ngàn Bay của Đoàn Chuẩn. Thích Gợi Giấc Mơ Xưa của nhạc sĩ Lê Hoàng Long. Chuỗi âm thanh lãng đãng, quyện xoắn vào không khí hoang lạnh của buổi hoàng hôn, bên chiếc ca cà phê còn nóng hổi, đắng ngắt. Tự nhiên

https://tieulun.hopto.org

chúng tôi cảm thấy ấm lại. Anh hỏi tôi về hoàn cảnh gia đình. Tôi nói với anh:
"Tôi có ba cháu. Hiện giờ nhà tôi cùng các cháu đang sinh sống ở Sài Gòn. Còn anh!?"

Anh cho tôi biết, anh vẫn còn nằm trong tình trạng độc thân. Anh còn bà mẹ già và bà vẫn thường lặn lội đi thăm nuôi anh. Tôi đem ý nghĩ về các bà mẹ Việt Nam. Những bà mẹ bao la như biển cả mông mênh. Những bà mẹ nuôi con bằng giòng sữa ngọt ngào của chính mình. Những bà mẹ mớm cho con từng miếng cơm, chuyền cho con từng hơi ấm nồng nàn và chắt chiu, tận tụy, chăm bón cho con đến ngày trưởng thành, khôn lớn. Công lao ấy, làm sao tôi có thể diễn đạt được hết thẩy mọi ý nghĩa cao quí, sâu sắc của nó! Nghĩ đến đấy, tự nhiên tôi cảm thấy tâm tư mình se thắt buồn vô hạn.

Sống gần gũi với anh chỉ trong khoảng thời gian quá ngắn ngủi. Trên chuyến tàu đổ xuôi xuống vùng cực Nam của đất nước. Ghé Chương Thiện, ngồi giữa nhà lồng chợ, bên ly cà phê đen đậm như chính cuộc đời của chúng tôi lúc bấy giờ. Chung quanh tôi, hiện ra những người đàn bà tảo tần, lam lũ. Những người đàn bà trong chiếc áo sốc sếch, cũ mèm, nhàu nát, ngả màu theo mưa nắng. Những chiếc áo đã phản ảnh được phần nào đời sống trung thực ở bên ngoài, mà trong đó có vợ con tôi cùng người thân yêu của anh đương ngược xuôi, bươn trải ở Sài Gòn.

Tàu cặp bến Đá Bạc. Biển động. Chúng tôi phải nghỉ lại một đêm tại xóm chài nghèo nàn, hiu quạnh, rồi hôm sau thức dậy, lầm lũi, trực chỉ tiến thẳng vào nông trường. Nông trường chưa thành hình. Nông trường còn là vùng lau sậy bạt ngàn, kín mít. Bao nhiêu sức lực cùng mồ hôi của chúng tôi đã đổ đầy ở trên đấy. Trên từng các nền nhà. Từng con đường mà chúng tôi đã ra sức đắp từ ngày này sang ngày khác. Từng ao cá cho đến từng ngôi nhà mà chúng tôi đã tạo dựng nên. Rồi, nông trường được thành hình, bắt đầu đi vào sản xuất. Anh ở lại, còn tôi cùng số anh em khác, được lệnh chuẩn bị lên đường đến một nơi khác! Đêm hôm ấy, tôi uống với các anh đến giọt cà phê giảo cuối cùng. Anh đề nghị tôi hát. Tôi hát lên nho nhỏ "Các anh đi ngày ấy đã lâu rồi…" để riêng tặng các anh. Kể từ ngày ấy cho tới nay, hầu như tôi chẳng còn quan tâm gì đến việc ca hát nữa! Lâu lâu, tôi lại chợt nhớ đến anh. Đến khuôn mặt

https://tieulun.hopto.org

trầm buồn mà tôi không thể nào quên được! Khuôn mặt ấy đã cuộn xoắn, vo tròn vào toa tàu kỷ niệm ở trong tôi.

Sáng hôm sau, tôi cùng bạn bè lại lên đường đi đến một phương trời khác. Rồi! Tôi trốn trại, tìm đường sang biên giới. Anh bạn đi theo tôi bị trúng đạn, bỏ xác nằm sõng soài ngay trên bờ của con kinh Vĩnh Tế. Từng bá súng giáng túi bụi xuống người tôi. Từng cú đá thô bạo thúc mạnh vào cạnh sườn, làm cho tôi ngất lịm đi lúc nào mà tôi chẳng hề hay biết! Bao nhiêu trận đòn thê thảm, kéo dài từ tuần này sang đến tuần khác và cánh cửa nhà tù lại lần lượt mở ra, nặng nề đóng chặt lại, chôn nhốt đời tôi ở trong đó.

Tôi viết những giòng chữ này cho anh. Những giòng chữ quá muộn màng, thô thiển. Những giòng chữ mộc mạc, chất chứa, thể hiện ở trong đấy cả một chuỗi giây tình cảm chân thật mà tôi hằng ấp ủ từ lâu. Đọc tin anh, tôi bồi hồi, chua xót. Tôi chẳng có thì giờ để đến viếng xác anh! Tôi cũng chẳng có thì giờ để tiễn đưa anh về với căn nhà mới! Căn nhà tĩnh mịch, êm đềm của một đời kế tiếp, bất tận. Đêm đêm, tôi hằng nguyện với lòng mình: Thể nào rồi cũng có một ngày tôi sẽ ra thăm anh! Cuộc đời là biển dâu, là tro bụi, là phù du. Có phải đúng như vậy không anh!

Từ khi biết tin anh trên báo, tôi liền xin lễ cho anh và tối đến tôi hằng cầu nguyện cho linh hồn anh sớm được về với miền vĩnh phúc. Anh sẽ về! Tôi biết rằng: Anh sẽ về. Nhiều đêm tôi nằm mơ thấy anh đang lơ lửng trên các từng mây. Các từng mây bồng bềnh đưa anh về với vùng trời quê hương mới. Quê hương của vĩnh cửu, của an bình. Quê hương với đầy đủ mọi ý nghĩa cao cả về hai chữ hạnh phúc thiêng liêng và đích thật của nó.

Hãy ngủ yên nghe anh!

Vĩnh biệt anh!

TRANG LUÂN

https://tieulun.hopto.org

TRÀM CÀ MAU

GỐI TAY NGỦ TRÊN CÁT

Nằm nghe sóng vỗ hao mòn đá,
Thả nhớ lên trời theo gió bay
Dốc núi rừng thu vàng úa lá,
Dưới lưng cát ẩm, gối vòng tay.

Qua tóc mây luồn căng hơi muối,
Thế gian khuất nẻo, ta nằm đây.
Lâng lâng hạnh phúc không tên tuổi,
Thể xác linh hồn ngây ngây say.

Quá khứ - tương lai - không chắp nối.
Can chi thế tục, trả cùng vay.
Thoảng ru nhạc gió ven sườn núi ...
Trĩu mắt mơ hồ, ngủ lưng mây.

Đến cõi thiên tiên hồn lạc lối.
Nẽo về trần thế, mù khuất vây.
Giật mình tỉnh giấc. Chim thúc hối,
Chân trời rực lửa, cháy phương tây.

Hoàng hôn thấp cánh che đồi núi,
Vài khối u hoài vướng trên cây,
Thì thầm biển nhắc lời đau cuối.
Gọi nhớ về hồn trong gió bay....

https://tieulun.hopto.org

TRÀM CÀ MAU

VÁC CÁI NGÀ VOI

Ông Huy đã tám mươi lăm tuổi, dáng dấp còn khỏe mạnh, lanh lẹ như thanh niên. Lưng thẳng, bụng chưa xệ, bắp thịt tay cứng, bước chân vững vàng, nụ cười toe toét luôn đơm trên môi. Chuyên nghiệp 'ăn cơm nhà vác ngà voi' cho thiên hạ. Bạn bè, bà con, ai có việc gì không tự làm được, hoặc làm biếng, ngại khó, hay tiếc tiền thuê thợ, cứ réo ông để nhờ vả. Cả chín mươi chín gia đình trong cái cư xá người già nầy, hầu như ai cũng biết ông, và đã nhờ, hoặc toan tính nhờ ông làm một việc gì đó.

Nhiều người bảo trời bắt ông, tháo vát, khỏe mạnh, giỏi, để cho thiên hạ cậy nhờ vả sai khiến. Ông hớn hở giúp đỡ mọi người, hăng hái còn hơn làm chuyện nhà, không màng được trả công. Nếu có ai đem quà cáp biếu xén để đền ơn sau khi được giúp đỡ, ông nhăn mặt bực mình, không nhận, và buồn trong lòng, vì nghĩ rằng họ xúc phạm đến cái lòng tốt của ông. Đâu phải ông giúp đỡ để làm ơn, hầu mong được đền đáp. Làm như thế, chẳng khác nào xem ông như một người thợ đi làm kiếm tiền, trả công sòng phẳng, phủi tay, huề. Ông có mong chi thiên hạ mang ơn đâu, cứ làm được việc gì tốt cho ai, trong lòng ông vui sướng, hân hoan. Đó là phần thưởng

https://tieulun.hopto.org

tinh thần quý báu nhất nhận được, thế là đủ. Những người muốn đền bù công lao, phải chờ cho đến nhiều tháng sau, để chuyện nhờ vả cũ dường như đã quên, rồi tình cờ, đem món quà nhỏ tặng ông. Ông hớn hở tiếp nhận, vì cứ nghĩ do lòng tốt, do tình thân, niềm thương mến đặc biệt họ dành cho ông. Ông sung sướng. vui vì đã được bà con bạn bè quý mến thương yêu.

Hàng tháng vợ chồng ông tổ chức sinh nhật chung cho những ông bà có ngày sinh trong tháng đó. Ông Huy kêu điện thoại, gõ cửa mời, lập danh sách thực phẩm sẽ được bà con hứa đem đến, mua thiệp chúc mừng, đặt bánh sinh nhật. Cả hai vợ chồng đều lăng xăng. Tiền mua bánh, mua thiệp, mua đèn cầy, đã được bà con hứa hẹn đóng góp bồi hoàn. Nhưng rất nhiều khi họ bận rộn, quên luôn. Ông phải ghi vào danh sách, để kỳ sau truy thu một lần luôn. Thế nhưng vẫn có người kỳ kèo, nói họ nhớ đã đóng rồi, có lẽ họ nhớ đóng vào kỳ nào trước đó. Bà vợ ông tế nhị hơn, nhờ bà nầy nhắc bà kia, để họ khỏi quên. Tuy mỗi người chẳng bao nhiêu, nhưng không lẽ để ông bà phải chịu một mình. Nhiều khi, ông bà vui vẻ lờ việc thu tiền cho vài ba người. Không sao cả, để còn giữ được cái tình. Có người thấy ông bà Huy vất vả, bực mình gắt: " Sinh nhật của ai, hãy để cho họ lo lấy. Việc chi ông bà Huy phải tất bật lo lắng, có khi còn bị mắng cho. Đáng đời!" Ông Huy cười hiền: "Tổ chức vui chung, mua một chút hạnh phúc đơn sơ cho bà con trong tuổi già."

Chuyện đóng tiền đăng báo chia buồn, mua vòng hoa tang ma phúng điếu, cũng khó để thu lại tiền cho đầy đủ. Bà con lại còn trách móc nầy nọ, thiếu tên người nầy, người kia. Thiên hạ cứ đẩy việc cho ông Huy, xem như bổn phận, nhiệm vụ của ông. Có lần ông đi xa, không ai lo phúng điếu thăm viếng, khi trở về, tang chủ lại giận và trách ông vô tình, mà không trách ai khác.

Mỗi khi đi viếng tang, đưa người quá cố ra huyệt mộ, các bà trong cư xá đều đến níu áo ông Huy, đòi được ông cho đi cùng, xe ông chỉ chở thêm được ba người thôi. Ông phải kêu người nầy, gọi người kia, để gởi gắm các bà. Đáng ra họ phải tự làm lấy, nhưng vì ngại ngùng, nhờ ông Huy dàn xếp dễ hơn.

Tấm lòng tốt của ông đã được đền bù xứng đáng: bà vợ đã bỏ ông về ở với gia đình người con gái. Vợ ông đâu phải là một người đàn bà hẹp hòi xấu bụng. Nhưng bà không muốn ông chồng tất bật

https://tieulun.hopto.org

bôn ba lo việc 'trời ơi' cho thiên hạ, mất thì giờ, mất sức, hao tốn tiền bạc. Bà cho rằng, ông đã bị lợi dụng quá đáng. Khi giận, bà mĩa mai rằng tử vi của ông có cung 'nô bộc' nên ưa đi làm tôi tớ cho mọi người. Bà hỏi tại sao ông cứ hạ mình đi làm mọi không công cho người ta, lại còn có kẻ chê ngu. Bà không muốn có ông chồng ngu, nên xa nhau, bà bỏ đi, cho khỏi xấu mặt và bực mình.

Tuy ông bao đồng lo việc thiên hạ, nhưng chưa bao giờ thiếu bổn phận đối với gia đình. Bà vợ thường mắng, nếu không có việc chi làm để tiêu phí thời gian, cứ nằm phè ra cho sướng cái thân già, tội chi nhọc nhằn, đổ mồ hôi lo toan, chạy ngược chạy xuôi!

Bà đã cảnh cáo ông nhiều lần trước khi dứt áo ra đi. Nhưng cứ chứng nào tật đó, ông hăm hở đi làm việc giúp người. Khi chẳng được công khai giúp thiên hạ vì bà vợ không vui, ông cứ bí mật lén lút làm. Mỗi khi thấy có ai thì thầm với ông, và mắt ông liếc xéo e dè nhìn quanh, bà vợ đoán chắc ông đang hứa hẹn giúp ai việc gì đó. Lần cuối cùng, ông đón giúp người hàng xóm từ phi trường về nhà, gặp thời tiết xấu, máy bay đến trễ, mưa như xối, đường kẹt xe, tai nạn dính chùm. Xe ông chỉ bị móp méo thôi, nhưng phải chờ cho biên bản tai nạn lập xong mới được đi, về đến nhà, đã hơn chín giờ đêm. Lúc ra đi, ông dự định về nhà trước giờ cơm chiều, và bà vợ sẽ không biết, không thắc mắc. Bà vợ chờ cơm, đói, nổi cơn tam bành, và chuyện nhỏ thành to.

Bà cằn nhằn dằn vặt mãi, hỏi rằng tại sao người ta có tiền, không đùng xe công cọng, phải nhờ ông, đã mất công, mệt nhọc, tốn tiền xăng, hư xe, ai trả cho chi phí nầy? Ông biết lỗi, ban đầu im lặng, nhưng càng lúc bà càng nói nhiều lời sỗ sàng, thô lổ, xúc phạm. Khi hết chịu đựng nỗi, ông cũng gào lên như người điên. Sau một hồi lời qua tiếng lại, không ai nghe ai, nói cho sướng miệng và tự nghe thôi. Bà vào phòng đóng sầm cửa và nói: "Tôi sẽ bỏ nhà đi, để cho ông mặc sức đem thân làm tôi mọi không công cho thiên hạ." Ông tưởng bà dọa lẫy như nhiều lần trước, nhưng bà đi thật.

Sau khi vợ bỏ về ở với con gái, ông Huy đã ngày đêm tự do lu bù gánh vác việc thiên hạ. Những ông bà quen biết có máy vi tính trục trặc, không mở máy được, hoặc chạy chậm, đến cầu cứu ông Huy. Ông đã cần mẫn kiên nhẫn, ngồi hàng ba bốn giờ liền, để tìm hiểu nguyên nhân, loại bỏ 'virus', cập nhật các chương trình cần

https://tieulun.hopto.org

khi ông say sưa ngồi tìm hiểu nguyên nhân, đọc hướng dẫn cách chữa bệnh, thử nghiệm cái máy vi tính cho đến hai ba giờ sáng. Khi đã vào giường, cái đầu cứ nóng bừng bừng, tiếp tục suy nghĩ mãi, làm sao cho máy vi tính hết bệnh. Chưa hết, có bà nhờ sửa, để máy vi tính lấy lại tốc độ cũ, vì máy đang chạy quá chậm. Khi tạm sửa xong, bà bắt đền, vì có những hồ sơ, bài viết bị biến mất, tìm không ra. Thế rồi ông Huy phải mất thì giờ lục lạo, kiếm tìm, điên đầu. Có khi tìm không được, bị mắng rằng: "Nếu không biết sửa, đừng có mó tay vào, bây giờ mất tài liệu, hình ảnh quý, biết tìm đâu ra?" Ông Huy tự bảo, lần sau bà nầy đừng hòng được ông sửa giúp máy vi tính. Thế nhưng sau đó không lâu, bà nầy cầm cái máy vi tính xách tay đến nhờ sửa, ông Huy quên mất chuyện hôm trước, vội vã nhận lời. Khi bà nhắc ông đừng có làm mất hồ sơ của bà như lần trước nữa nhé. Ông giật mình, ngần ngại thoái thác rằng dạo nầy bận việc quá, vả lại không được khỏe, xin bà đem máy về, nhờ ai khác sửa giúp, hoặc để chừng vài tháng sau, khi có thì giờ, ông sẽ đến nhà sửa giúp. Bà giận ông, bảo 'nhờ một tí, cũng không giúp, và gán cho ông ích kỷ, thế mà lâu nay bà tưởng ông tử tế lắm. Lại có vài người khác, kêu réo trên điện thoại nói: "Bác làm sao mà hôm qua, tôi mở vi thư mãi không ra? Mấy hôm trước vẫn bình thường kia mà!"

Rồi cũng có người đổ cho ông làm lây 'vi-rut' qua máy họ, và bắt đền.

Ông Huy không buồn, bởi ông đã bị trách móc như thế nhiều lần rồi, vì người ta kém hiểu biết về cách sử dụng máy vi tính. Ông không cãi, không chống chế. Có giải thích họ cũng không chịu nghe đâu! Phải, lỗi tại ông, 'lỗi tại ông mọi đàng'.

Những trắc trở nhỏ nhặt của máy tính bảng, hoặc của điện thoại thông minh, không ngày nào thiếu người đến ông nhờ điều chỉnh. Chỉ trong vài ba phút, ông giải quyết xong ngay vấn đề giúp họ. Người ta đồn thổi cái tài ba thông thái của ông, làm ông phát ngượng. Ông phải ghi danh học các lớp dạy về máy vi tính, mỗi tuần hai buổi chiều tối. Ông học chăm chỉ, về nhà ôn bài và thực tập ngay sau mỗi buổi học. Ông còn tự học thêm trên mạng Google, cách giải quyết các vấn đề phức tạp khác.

Ông Huy còn cái thú sửa những hình đã chụp, cho rõ ràng,

https://tieulun.hopto.org

đẹp hơn, cân đối và cắt ráp cảnh đẹp, đổi màu, ghép người. Công việc nầy làm ông tiêu phí mất nhiều thì giờ. Các bà nhờ ông sửa hình, như xóa các vết nhăn tuổi tác, mở banh con mắt cho lớn hơn, kéo cho mắt dài thêm một chút, tô lông mày cong và cao hơn, và xóa dấu chân chim ở đuôi mắt, thu thon lại cái mặt bạnh mỡ, kéo cho dài thêm cái cằm lẹm, xóa cái bìu da cổ nhăn nheo. Những tấm hình ông sửa xong, làm các bà mê tơi, họ cứ tự ngắm nghía mãi không chán mắt và cười sung sướng. Có bà ngạc nhiên, và tự khâm phục, không ngờ bà đẹp đến thế nầy. Thấy họ rạng rỡ mừng, ông cũng vui theo, vì đã đem lại nguồn vui, một chút hạnh phúc nho nhỏ cho bà con thiên hạ. Đêm nào ông cũng cặm cụi sửa hình trên máy vi tính, cứ nghĩ đến những nụ cười thỏa mãn sung sướng của các bà, ông quên cả mệt nhọc trong tuổi già. Bàn tay ông trẻ trung hóa các ông bà già, trẻ lại cả chục tuổi. Cũng có nhiều bà nghĩ quàng rằng, ông Huy có chút tình cảm bí mật riêng tư dành riêng cho bà. Vì ngay cả chồng bà cũng chưa dễ sai bảo và chịu khó mất thì giờ cho bà như ông nầy. Lâu lâu, ông Huy cũng bắt gặp những ánh mắt âu yếm, thiện cảm dành cho ông.

Rồi có bà Lam trong cư xá, đến năn nỉ, nhờ ông sửa cái vòi phòng tắm bị rỉ nước tong tong nghe nhức đầu suốt đêm không ngủ được. Ông mau mắn đến, vặn tới, vặn lui, lắc lắc cái ống, cái vòi rồi không hiệu quả. Ông bảo bà kêu thợ sửa tiện hơn, vì ông không rành nghề ống nước, vả lại, không có đồ nghề chuyên môn. Bà nhờ ông kêu thợ giúp. Thợ hẹn hai ngày sau sẽ đến, và đòi trả công sáu chục đô cho việc đến nhà, chưa kể tiền công sửa chữa tính theo giờ, và vật dụng cần thiết. Ông Huy tức mình, về nhà mở máy vi tính, xem cách trị cái bệnh vòi bị rỉ nước. Xem đi xem lại hai ba lần của từng trường hợp khác nhau, ông thấy quá dễ đàng, ai cũng có thể làm được. Ông mở cái nút vặn khóa nước, đem ra tiệm, mua cái vòng cao su mới, thay cho cái vòng cũ bị mục cứng, chỉ tốn vài đồng bạc. Xong ngay, và kêu ông thợ ống nước hủy bỏ buổi hẹn. Thế rồi ông Huy mang thêm cái khổ vào thân, vì bà Lam đi rêu rao cái tài trị vòi nước bị rò rỉ của ông. Từ đó, cả mấy chục căn nhà trong cư xá, ai có vòi nước bị nhỏ giọt, đều kêu réo nhờ ông giúp. Ông không từ chối được ai, nên càng bận rộn thêm, Ông chỉ dẫn cho các bạn già để họ tự sửa lấy, khỏi phải nhờ vả, nhưng các người nầy không chịu

https://tieulun.hopto.org

tự làm lấy. Những ông bạn nầy, vài người còn trẻ hơn ông Huy cả chục tuổi, có thể họ làm biếng, cũng có thể họ vụng về chăng. Ông Huy thường nói rằng, tay tôi yếu hơn, mắt tôi mờ hơn mắt anh, cũng còn làm được, thì anh dư sức, làm một lần cho quen tay, sau khỏi nhờ vả ai. Nhưng họ cứ bảo, bác đã làm quen tay, làm giúp cho mau. Nghe thế, ông Huy hơi bất bình, nhưng rồi cũng không từ chối được.

Lần khác, khách của nhà bên cạnh, vặn cái chốt khóa cửa bên trong phòng ngủ, rồi để lạc chìa đâu đó, không tìm ra, không vô lại phòng được. Đêm đã muộn, họ kêu thợ, ông thợ đến loay hoay mở mãi không xong, chịu thua, và trước khi ra về, còn xin phí tổn tiền xăng, vì nhà ở xa. Cả nhà xúm lại bàn cách mở cửa phòng, người đề nghị khoan và phá cái ống khóa, người đề nghị cưa một lỗ trên cửa để luồn tay vào vặn chốt mở khóa, người đề nghị tung mạnh cho cửa bể bung ra. Có nhiều đề nghị, nhưngdụng cụ như cưa, và khoan không ai có. Bà chủ nhà chạy qua gõ cửa nhờ ông Huy. Sau khi nghe kể lể, ông Huy lắc đầu bảo, thợ khóa đã đầu hàng, ông làm sao giải quyết được. Chủ nhà cứ năn nỉ, nói bác cứ thử xem, xưa nay bác tài lắm mà, việc chi cũng hay, biết đâu bác còn giỏi hơn thợ. Ông Huy nghe mà phổng mũi, nói vài câu vớt vát cho đỡ ngượng rồi từ chối. Nhưng khi biết bà khách là vợ của một người bạn cũ, ông hăng hái mở máy vi tính lùng tìm cách giải quyết trong trường hợp nầy. Ông thấy có cách giải quyết khá giản dị: dùng một tấm thẻ tín dụng bằng nhựa, hơ nóng, uốn cong, len dần vào khe cửa, nơi có chốt khóa. Chỉ nháy mắt, ông mở được cửa như đã làm ảo thuật. Cả nhà reo vang, vỗ tay tấm tắc khen ngợi và khâm phục. Ông bảo, việc nầy ai cũng tự làm lấy được, nếu chịu khó tìm tòi một chút. Bà khách nói nếu không có bác giúp, thì tối nay không có áo quần ngủ, và phải nằm tạm ngoài phòng khách. Ông dặn chủ nhà đừng có rao báo với ai về việc mở khóa nầy, người ta tưởng ông có nghề, rồi nhờ vả. Không giúp họ buồn, nếu giúp nhưng làm không được, họ trách không hết lòng, phần ông lại phí thì giờ vô ích. Nhưng sau đó, trong cư xá, trong bạn bè, có ai kẹt ống khóa, người ta mách nhau đến nhờ ông, không quên dặn dò nhau: "Đừng nói với ông Huy biết tôi xúi bà đến nhờ ông ấy nhé!" Có lẽ ông 'mát tay' nên đã mở khóa giúp cho rất nhiều ông bà già

https://tieulun.hopto.org

khi quên hoặc mất chìa. Ông học được ba mươi lăm cách mở khóa trên máy vi tính, và càng thực hành càng quen tay, ông Huy thành thạo như một thợ khóa chính cống. Bạn ông nói đùa rằng, mai mốt chết, khi về trời thì tự mở khóa thiên đàng mà vô, khỏi nhờ đến ông thánh Phê Rô. Có người dọa ông, cứ làm ơn mở cửa cho thiên hạ, đến khi họ mất đồ, họ có thể nghi ngờ oan cho ông.

Nhiều ông nhà văn, nhà thơ từ các tiểu bang xa về thành phố nầy để ra mắt hồi ký, tập truyện, tập thơ, họ lại níu kéo ông Huy. Nhờ ông liên lạc thuê mướn hội trường, nhờ đăng quảng cáo, thông báo, đưa tin cho các hội đoàn. Mệt nhất là việc gởi thư mời bạn bè, bà con, văn nghệ sĩ đến tham dự. Ông Huy phải năn nỉ những người quen biết, mỗi người lãnh cho ông chừng năm bảy thiệp mời, và chính ông, phải ghi địa chỉ bạn bè, dán tem và ra bưu điện gởi thư đi. Khi gần đến ngày hội, lại phải điện thoại, điện thư nhắc từng người, nếu không, họ cũng quên phứt. Cũng chưa xong, ông phải chở nhiều thùng sách đến nơi hội họp, bày ra bàn, nhờ người ngồi bán sách. Việc nầy thì đối với ông quá dễ dàng, vì có rất nhiều bà trong cư xá rảnh rỗi, muốn ăn mặc đẹp, ra ngồi tiếp khách văn chương, giao tiếp với đám 'tao nhân mặc khách', chụp hình chung làm kỷ niệm có tham gia sinh hoạt văn chương nghệ thuật. Rồi ông phải chở tác giả chạy lui chạy tới ngược xuôi trong thành phố để thăm ông nầy, bà kia. Chạy xe mịt mù trời đất, mà cái tuổi già nặng trên vai, đôi khi cũng làm ông mệt phờ và muốn bỏ cuộc. Cả ngày bận rộn mệt nhọc, đêm về nằm lăn ra giường, ông thấy khoan khoái, hạnh phúc, nhàn nhã. Nhưng ông cảm thấy vui trong lòng, vì đã giúp đỡ cho bạn bè những việc họ cần làm cho xong.

Có khi về nhà chưa kịp thở, điện thoại lại reo, bà ở lẩu trệt nhắc ông, ngày mai lúc chín giờ đưa bà đến sở xã hội như ông đã hứa. Ông cám ơn bà đã nhắc, nếu không thì có lẽ cũng quên. Nhưng có lẽ ông sẽ không quên đâu, vì mỗi tối trước khi đi ngủ, ông xem lại tờ lịch ghi các công việc cần làm ngày hôm sau, để chuẩn bị. Đến sở xã hội, còn phải thông dịch, giải thích và bênh vực cho các bà mù mờ thủ tục.

Thấy ông hăng hái nồng nhiệt, làm nhiều bà nghi ông có tình cảm chi đặc biệt với riêng bà, nên ỏng ẻo, nhỏng nhẻo, và làm bộ tịch. Ông Huy cũng lờ mờ biết các bà hiểu lầm, nhưng không tỏ

https://tieulun.hopto.org

thái độ phản đối hay đồng tình, để cho các bà vui, ông không mất chi cả.

Mỗi tháng hai lần, ông Huy chở các ông bà tình nguyện vô những viện dưỡng lão thăm viếng người già mà thân nhân ít lui tới. Những ông bà già nầy cô đơn, cảm thấy bị gia đình bỏ rơi, tủi thân, và xuống tinh thần. Nhóm ông đem thức ăn đặc biệt của Việt Nam đến, dọn ra cùng ăn, chuyện trò, nghe họ kể chuyện cũ, an ủi, và hướng họ suy nghĩ tích cực. Cho họ biết rằng, họ cũng đang có phước hạnh và vô cùng sung sướng khi đem so với các cụ đồng cảnh ngộ đang ở tại Việt Nam, phải dầm mưa dãi nắng, đi bán vé số, ăn xin, không thuốc thang, không ai chăm sóc và đói thường trực. Làm chi được như các cụ ở đây, có giường êm, nệm ấm, có máy sưởi mùa đông, máy lạnh mùa hè, có cơm bưng nước rót ngày ba bữa, có bác sĩ, y tá chăm sóc ngày đêm ngày. Thế thì nên đổi buồn tủi làm vui, hãy nhìn vào mặt tích cực phước hạnh, quên đi những chán nản tiêu cực. Thỉnh thoảng, ông mời các ban nhạc tài tử đến ca hát giúp vui cho các cụ già cô đơn nầy.

Ông cũng Huy tham gia hoạt động trong nhóm tổ chức những bữa ăn tình thương cho các người lang thang không nhà. Các nhóm thiện nguyện chia nhau tổ chức. Nhóm ông trách nhiệm vài tháng một lần. Ông không kêu gọi bà con đóng góp tiền bạc, bởi những người quen ông ai cũng chỉ đủ ăn thôi. Ông yêu cầu họ góp công, cùng quấn chả giò, chiên đùi gà, làm bánh, cơm chiên, xào rau đậu, trộn rau xà lách. Mỗi lần phục vụ cả vài trăm người. Xem như trả lại chút ân tình của dất nước nầy đã cưu mang cộng đồng tị nạn.

Cứ xả thân gánh vác việc cho bà con, riết rồi nhiều người xem ông Huy như kẻ có trách nhiệm và bổn phận phải giúp đỡ họ. Họ kêu réo ông như ra mệnh lệnh, như bắt đền, đòi hỏi, chứ không phải đang nhờ vả:

"Ông Huy, cái bồn rửa chén nhà tôi bị nghẹt nước, hôm nay ông đến thông nhé!"

"Ông Huy, chốc nữa tôi đem cái máy tính bảng qua, cái màn ảnh tự nhiên đông cứng, không mở được, ông sửa nhé!"

"Bác Huy, nhớ ngày mai mười giờ tôi có hẹn bác sĩ, bác đừng quên!"

"Bác Huy đã điền cái đơn của sở xã hội giúp tôi chưa?"

https://tieulun.hopto.org

"Ông Huy, nhớ đưa tôi ra phi trường ngày thứ tư, đi trước bảy giờ sáng!

"Vân vân và vân vân. Ông Huy cười, không dám từ chối ai.

Năm sau, bà vợ ông Huy bị bệnh nặng, dâu rể không đủ sức chăm sóc mẹ già, ông bay qua Florida đẩy bà về trên xe lăn. Bây giờ ông dành toàn thời gian chăm sóc cơm nước, vệ sinh, tắm rửa cho bà. Ngày ngày ngồi bên bà, ông kể chuyện vui, ca hát, đánh đàn cho bà nghe, mở truyền hình, chiếu cho bà xem những phim ảnh mà bà ưa thích.

Hàng ngày bà con trong cư xá rần rần ghé thăm, an ủi, nói chuyện cho vợ chồng ông vui. Họ không tiếc thời gian ngồi bên bà hàng giờ thủ thỉ chuyện trò, phụ giúp đi chợ, mua các thứ cần thiết, đem tặng thức ăn, đồ dùng và phụ giúp ông nhiều chuyện khác. Ai cũng thân thiết, tận tình như anh chị em trong gia đình. Bà vợ ông cảm động và nhận ra cái thành quả việc vác ngà voi của chồng, tuy không mong đền đáp, mà được trả lại bội phần. Ông Huy cứ thản nhiên, tưởng như cái tử tế của bà con là điều đương nhiên mà mọi người phải cư xử với nhau, chứ không phải chỉ đặc biệt dành riêng cho ông bà./.

TRÀM CÀ MAU

Tháng 9/2019

https://tieulun.hopto.org

TRẦN ĐỨC TÍN

TRUNG THU ĐẦU CHO CON

Trung thu này con đón với ông trăng
xa cha mẹ nên trăng không có tuổi
trăng vành vạnh như cái nôi con ngủ
cũng vàng ươm giấc mộng lời ru bà
con bé xíu chưa biết chơi lồng đèn
chưa chạy nhảy hò reo cùng xóm nhỏ
đêm trung thu
tắt đèn
trăng mờ tỏ
trăng quê mình hồng ánh giọt phù sa
mau lớn nhé, con yêu quí của cha
con tập nói, tập đi vin nhành trăng mà đứng
cha mẹ ở bên cùng mặn mòi châu thổ
khua mái chèo đưa con đến cung trăng
con rước trăng
cha mẹ lại rước con
ông trăng tròn in bàn chân bé xíu
thu vàng óng chúm chím cười nắc nẻ
trăng và con
bi ba bô phụng phịu!

https://tieulun.hopto.org

SAO EM KHÔNG VỀ VÁ LẠI MÀN ĐÊM

sao em không về vá lại màn đêm ?
để rách rưới phủ mềm lên thân thể
anh trốn trong đêm bằng đôi mắt
sợ hãi
đêm, hắn hay chính mình
sao em không về vá lại màn đêm ?
đôi mắt hắn xuyên thủng anh
bằng những nham nhở, cuồng điên và xảo trá
vàng trăng rơi vào mắt anh rồi
anh co người núp trong trăng chạy khỏi hắn
bằng tất cả sự hốt hoảng trên từng mô máu
đang chảy tìm em
anh yếu hèn
đêm hoang dại mênh mông
chỉ còn hai chỗ rách sâu vòm mắt
sao em không về vá lại đêm trăng ?
để mộng mình trắng giữa thinh không người...

TRẦN ĐỨC TÍN

https://tieulun.hopto.org

TRẦN YÊN HÒA

TIẾNG NÓI

Ngày Thước bước ra, nàng không mang theo bất cứ thứ gì nàng đã sắm trong tám năm. Nhớ nàng, Thụy có ê hề những thứ nàng để lại, nào bàn, ghế, sô pha. Những TV nhỏ, lớn. Những hình, ảnh, những giỏ hoa, nàng thường để trên bàn trang điểm, vẫn còn.

Cái bàn trang điểm để lại trong phòng ngủ. Thụy nói với Ngà. Em xài cái bàn này đi, em hãy ngồi ít nhất, mỗi sáng, cũng từ ba mươi phút tới một tiếng đồng hồ trước gương, soi mặt, rồi lựa chọn màu son nào tươi nhất, màu kem nào tốt nhất, thoa lên mặt, rồi đánh phấn hồng lên cho da mặt em thật mịn, thật nhuyễn. Anh định nói thêm, như Thước ngày xưa ấy. Nhưng Thụy chợt tỉnh lại và ngưng ngay.

Ở trên chiếc bàn này, Thước đã ngồi hàng giờ, thong thả tỉa từng sợi lông mi, tỉa thật kỹ, chà xát gương mặt để rồi quay lại hỏi anh. Đẹp hôn? Đẹp há! Anh nói. Đẹp lắm. Giọng cô gái miền sông nước, miền tây, ngọt ngào như mía. Lúc đó nàng mới thu dọn đồ nghề, thay quần áo đi làm.

Bây giờ không còn Thước nữa, mà là Ngà. Ngà đã bước vào đời anh, thế chỗ Thước vừa bước ra.

Chuyện xảy ra hàng ngày trên cái bàn trang điểm, làm sao anh quên, nên bây giờ Ngà ngồi lên, anh lại tưởng Thước. Tưởng thôi. Thước đã nổi trôi, đã lềnh bềnh, dập dềnh, mọi lúc, mọi nơi, trong trí nhớ Thụy, trong giấc ngủ Thụy, kể cả trong giấc mơ của Thụy nữa.

https://tieulun.hopto.org

Anh nói tiếp với Ngà, chiếc bàn này đẹp chứ em, của vợ người bạn, gia đình nó dọn đi xa, định cho Good Will, anh thấy đẹp nên mang về.

Ngà ngồi lên cái ghế có lót tấm vải nâu mềm. Nàng có vẻ sung sướng, hạnh phúc, hí hửng. Nàng nói, cái ghế ngồi êm lắm. Em thích.

Ngà đến với anh là sự tiếp nối, như một chương tiếp theo trong cuốn tiểu thuyết đời...Khi mất Thước rồi, anh thấy đàn bà sao mà quý giá. Mất nàng như mất hết. Kiếm một người khác bằng hay thấp hơn một chút, cũng khó khăn quá.

Đàn bà thật dễ tìm, mà cũng thật khó. Anh đã đứng hàng giờ trong những cái chợ, nhìn người. Trong quày bán trái cây, nhiều cô, bà, mặt hoa da phấn, áo quần bảnh bao, "mốt miết" không thể tả. Họ đang đứng bên quày trái cây. Những bịch nho tươi, trái lớn. Các bà (cô) đẹp đẽ ấy, mở bọc nhựa ra, rồi vừa bốc từng nhúm bỏ vào miệng nhai (ngồm ngoàm), rồi tìm trong đó những nhành nho to nhất, chắc nhất, và ngọt nhất, có lẽ thế, bỏ vào một bọc khác để sẳn. Xong, cầm lên lắc lắc. Sau khi đã chắc ăn một trăm phần trăm là bịch nho mình lựa mua là ngon hết sẩy, mới đi qua quày khác. Tiếp tục đến hàng trái bơ. Cô (bà) đứng lại, lục tìm trong đống bơ tươi vừa đổ xuống, lúc lạo, tìm tận dưới đáy, cầm một trái lên, lại bấm, lại lắc lắc, đưa vào tai nghe có đặc hay rỗng. Lại nhấc lên, để xuống, rồi cầm lên trái khác. Xong, mới bỏ vào bọc ni lông của mình. Chỉ nội mua bịch bơ khoảng 5, 7 trái, thế mà cũng mất cả chục phút. Thụy nhìn và nghĩ. Các cô, (bà) này mà về với anh, anh sẽ mệt lắm vì sự quá kỷ tính.

Hay vào trong các Mall, nhìn các cô lựa quần áo, giày giép, son phấn, nữ trang...hay vào các nhà ăn uống, các cô (bà) ngồi ăn uống (nhồm nhoàng), nói năng cười cợt to tiếng, như chỗ không người, anh lại lắc đầu ngao ngán. Lại tưởng tiếc tình yêu đã qua, tưởng tiếc Thước đã xa bay...

Cho nên, chuyện tưởng dễ mà khó. Anh chỉ cần có tiếng nói trong căn nhà này, tiếng nói con người, chứ không từ radio, cd hay cassette. Mà con người. Anh nghĩ đến những người đàn bà chỉ biết có mình. Ăn, uống, nói, luôn miệng ca tụng mình, gia đình mình, anh chị em mình...và nổ, nổ văng miễng, như từng ở bên kho đạn

https://tieulun.hopto.org

Long Bình, Thành Tuy Hạ ngày nào...thì chán mớ đời...

Cái anh cần là một-người-con-gái-khác.

Khi Thước bước ra, cái khoảng trống trong anh sâu hun hút. Anh tưởng sẽ suốt đời trống, trống hoát, như cái mạch nước đã vỡ, tràn nước ra, khó tìm một cái nút gì để đậy lại, cho nước ngưng tràn. Thế mà em đã đến, đã xuất hiện, phủ chụp lên anh. Đó là Ngà.

oOo

Chị Hân bên tiểu bang lạnh trong một buổi họp mặt thân hữu, đến gần Thụy và ôm chầm lấy anh:

- Thụy phải không, phải không, phải không?

Thụy đáp lại với vẻ ngơ ngác:

- Xin lỗi.

- Chị là chị Hân, vợ anh Phòng đây, ở miền bắc về dự.

Thụy ôm chầm lấy chị:

- Ô! chị Hân, chị còn trẻ quá, em nhìn không ra, cũng mấy mươi năm rồi.

Thế là hai chị em nhìn lại nhau sau gần ba mươi năm biệt xứ. Cũng may có những cuộc hội ngộ như thế này.

Chị Hân cầm tay Thụy lắc lắc:

- Thụy cũng vậy. Em cũng còn quá trẻ mà. Vợ con đâu mà đi xo lô một mình?

- Hết rồi chị ơi! Hiện em sống một mình.

Chị Hân ngẩn người. Thụy là em bà con xa với chị, hồi nhỏ hai chị em chơi thân với nhau, cùng một làng quê, cùng một xóm quê, chơi ô ăn quan, cò cò, u mọi. Rồi thời gian, rồi chiến tranh, rồi biển dâu...Đủ mọi thứ...Mấy mươi năm cho một đời người.

- Sao tội vậy em, ở xứ này mà sống một mình chịu sao nổi, để chị giới thiệu cho.

oOo

Ngà ở một tiểu bang xa, rất xa, nếu đi bằng máy bay nội địa giá rẻ, thì có thể hơn 5 giờ bay. Nhưng Thụy không đến đó. Anh chỉ nói chuyện qua phôn.

Anh như con gà trống, bới đất, xù lông xù cánh, rồi gáy lên o o:

"Em à. Anh độc thân, sống một mình từ mấy mươi năm nay. Bây giờ

https://tieulun.hopto.org

nhìn lại đời sao thấy vô vị quá. Sao mình lại thui thủi thế này. Có ai biết nỗi cô đơn của anh không? Sống? Đồng nghĩa với vui vẻ, hạnh phúc, mà sao anh chưa có được những ngày vui. Em đến với anh đi. Hai tâm hồn, hai cuộc đời, cô đơn, nhập vào nhau làm một, đi em, như người ta vẫn thường nói. Hãy tìm một nửa của nhau. Đã lâu rồi, anh tìm mãi tim hoài...mà không ra, bỗng dưng, dây tơ hồng nào đưa em đến với anh. Đúng em là một nửa của anh rồi."

Rồi anh gởi nàng qua phôn, hàng chục bản nhạc tình, trong đó có những bản như, Bài tango cho em, của Lam Phương, *Từ ngày có em về, nhà mình toàn ánh trăng thề. Giòng nhạc tình đang tắt lâu, tuôn trào ngọt ngào như giòng suối.* Lời bản nhạc tự tình, rộn ràng, hy vọng, lạc quan, yêu đời. Hay bản *Tôi còn yêu, tôi cứ yêu* của Phạm Duy, *tôi còn yêu, tôi cứ yêu! tôi còn yêu, tôi cứ yêu! tôi còn yêu mãi mãi mãi, tôi còn yêu đời, tôi còn yêu người, tôi còn yêu tôi!*

Ngà nhận tới tấp những lời phủ dụ đó, nàng chấp chới, nửa tin nửa ngờ. Tình đâu từ trên trời rơi xuống vậy cà? Nhưng niềm tin là một sự lặp đi lặp lại, nhứt cự ly, nhì tốc độ. Anh thì quấn lấy, vơ vào. Nàng thì lần đầu tiên gặp "người đâu lì như con chi chi", cứ hai, ba tiếng đồng hồ là điện thoại reo, và khi nàng áp tai vào điện thoại, thì tiếng chàng trầm xuống, em yêu, anh nhớ em quá. Tiếng nói chàng đã đánh động tâm hồn nàng, tâm hồn đã nằm im tiếng suốt bốn mươi năm. Trước đây, tình yêu với nàng, nàng thấy thật mơ hồ, nào công việc, nào chăm lo sức khỏe cho cha mẹ, nào những đứa em. Nó đã chiếm hết ở nàng một phần đời...Bây giờ cha mẹ đã mất, nàng bơ vơ thấy rõ, con bơ vơ trên cõi đời này quá! anh em, chị em làm sao bù đắp được khoảng trống của lòng con. Bỗng dưng chị Hân gọi điện thoại. Ngà ơi! Em đón nghe điện thoại của chàng trai này nghe. Chị nghĩ em sẽ vui. Và chuyện gì tới đã tới.

Tuyết và gió ở một tiểu bang lạnh đã làm nàng sợ. Sợ cái lạnh đến thấu xương. Chàng hằng ngày vẫn phủ dụ nàng "như con gà trống bới đất rồi gáy o o", em qua đây, miền này ấm áp như quê mình, như đà lạt, như nha trang...Qua đi em, qua với anh đi em. Anh thề sẽ yêu em mãi, mãi mãi.

Thế là nàng qua...

oOo

https://tieulun.hopto.org

Mỗi khi ôm Ngà trong tay, mắt Thụy lim dim như tận hưởng một hạnh phúc. Mùi thơm từ da thịt, từ lotion, từ nước hoa tỏa ra ngào ngạt. Mà thật lạ lùng, sao Ngà lại hao hao giống Thước ngày xưa nhỉ, mái tóc dài, gương mặt trái soan, nụ cười hiền hòa...Nhiều lúc như vậy, anh cứ ngỡ ngàng gọi Thước, nhưng anh dừng lại. Hai hình bóng cứ chập chùng, thay qua đổi lại. Ngà nói, áo anh dính cà phê rồi nè, để em đem vào rest room giặt cho, để lâu giặt không ra đâu anh. Anh này hiệt tình. Rồi Ngà ngồi vụt dậy, ra khỏi vòng tay Thụy, đem giặt ngay chiếc áo.

Những buổi sáng trong veo, gió lạnh, anh ôm choàng qua bên, thấy trống vắng một khoảng giường nằm. Thụy biết Ngà đã dậy, đã xuống bếp chế cà phê, nấu cháo, nấu "ốt miu", giặt sách chiếc khăn lau mặt bằng nước nóng, sửa soạn kem đánh răng để sẳn trên sink. Lúc Thụy trở dậy, tiếng Ngà nhè nhẹ bên tai, anh dậy rồi hả, ngồi chút trên giường rồi hãy đi, cẩn thận nhe anh. Nhiều lúc nàng vào dìu anh đứng lên, hơi ấm tỏa lan, mùi hương tóc, hương da thịt. Anh trầm mình vào trong niềm yên vui nhẹ nhàng khó tả đó.

Những điều đó đã đi quá những ước mơ chàng. Ước mơ chỉ cần tiếng nói, tiếng người, trong căn nhà nhỏ này. Nhiều buổi sáng dậy sớm, nghe tiếng ho của ai đó ở nhà hàng xóm, một bà Mỹ già hay bà VN già? anh chợt thấy mình đắm chìm trong niềm vui. Anh nghĩ như mình đang như đang ở một xóm nhỏ ở phường 6, Tân Bình ngày xưa cũ, hay ở Xóm Mới, Gò Vấp...Hay xa hơn, như tuổi thơ anh, trong căn nhà cha mẹ ở chợ Quán Rường, sáng ngủ dậy, đã nghe lao xao tiếng người. Người mẹ tất bật đi làm đồng, vào trong giường lay gọi, cu em, dậy chuẩn bị rữa mặt, ăn uống, rồi đi học, con. Sáng rồi đó. Mấy củ khoai lang mẹ để ở chạn bếp lấy ăn nghe. Dậy đi con, trưa trờ, trưa trật rồi...

Rồi những buổi trưa nơi xóm quê kia, trên đường đầy nắng, nắng chạy loanh quanh trong những khu vườn, bay tít lên những ngọn cây cao, trên đó có những con chim đứng im tránh cái nắng, nao1ng mắt lim dim như ngủ, những con chim cu cất tiếng gù gù nhau. Tiếng chim se sẻ bay vòng quanh mái nhà, những con chim chiền chiện, ơi chao!

Anh chợt nhớ câu thơ:

Một buổi trưa không biết ở thời nào,
Như buổi trưa nhè nhẹ trong ca dao,

https://tieulun.hopto.org

Có cu gáy, có bướm vàng nữa chứ,
Mà đôi lứa đứng bên vườn tình tự.
(Huy Cận)

Anh lại nghĩ, Ngà đã đem lại cho anh không những là tiếng người, mà đem lại cả một vùng quê tuổi nhỏ, khu Đồng Cát, chợ Quán Rường, con đường tỉnh lộ, những người nông dân chân lấm tay bùn... những bà Đương, bà Sử, bà Trà. Các chú Tham, chú Yên, chú Đàn, những thầy giáo Sam, thầy Khánh...Cả một vùng quê tuổi thơ bát ngát trong lòng anh...Sống dậy trong anh...bát ngát.

Tiếng nói làm vui cả một căn nhà, nó ríu rít trong từng ngõ ngách... trên từng bữa ăn, có món rau muống luộc, có gỏi gà trộn bắp chuối, tiếng nói, tiếng nói em, tiếng nòi quê kiểng anh ngày xưa.

Thước chỉ còn về trong những giấc mơ, thoáng qua trong trí tưởng, tim anh không còn bị nhói đau như trước nữa. Như ngày trước, mỗi khi nhớ Thước, anh đã nhói đau có có trăm ngàn mũi kim đâm vào da thịt, ánh mắt đó, nụ cười đó bây giờ đã thay bằng đôi mắt Ngà, trong veo.

Thụy nghe như vang trong hồn âm thanh nhỏ nhẹ:

- Mai anh thích ăn gì, em nấu, nhe anh.

TRẦN YÊN HÒA

https://tieulun.hopto.org

NGUYỄN ĐÌNH TỪ LAM

LƯU MẶC NGÀY XƯA

Gởi: P. Ph. và P. Ng. , để nhớ thời tiểu học Phước Mỹ Tiên Phước vàtrung học Trần Cao Vân Tam Kỳ, Quãng Tín.

Chuyến về Việt Nam vừa rồi, Huân có ghé thăm Huỳnh thị Phi Hạc và Huỳnh thị Phi Yến. Hai người học cùng lớp với Huân thời tiểu học Phước Mỹ, Tiên Phước và cùng lớp thời trung học đệ nhị cấp trường Trần Cao Vân, Tam Kỳ. Thăm lại Hạc và Yến khiến Huân chạnh lòng nhớ đến Lưu thị Mặc, cũng học với Huân thời Phước Mỹ. Bạn bè thuở ấy thường gọi Lưu thị Mặc là Lưu Mặc để phân biệt với Trần thị Mặc cùng lớp. Hạc, Yến và Lưu Mặc kết làm bộ ba, thường thường khi thấy một người là đoán biết hai người kia ở đâu, và ngược lại. Lưu Mặc học hết bậc tiểu học, mấy năm sau thì chết. Kiếp nhân sinh của hai bạn Hạc và Yến thì suông sẻ; xong học hành, có công ăn việc làm, có chồng con, gia đình đầm ấm hạnh phúc; giờ thì hai bạn đang an hưởng tuổi già. Riêng Lưu Mặc chết sớm gây nên nổi nhớ cho những ai quen biết nàng.

https://tieulun.hopto.org

Thời tiểu học Phước Mỹ, nhiều học sinh lớp Huân là trẻ con nhà nghèo. Còn Hạc và Yến là con nhà có của ăn của để, hai ông Huỳnh Ca và Huỳnh Thông cha của Hạc và Yến, thời Việt Minh liệt vào hàng phú nông địa chủ không chừng, đến thời Quốc Gia lại càng khấm khá hơn. Thường ngày đi học Hạc,Yến bận quần lảnh áo sơ mi thẳng thớm; trưa thứ bảy về nhà nghỉ cuối tuần ở Phước Tân (Tiên Phong), họ diện đồ bộ, mang san đanh, xách cặp da; riêng Lưu Mặc cùng về một lượt nhưng bận quần áo vải ú đen thô sột soạt, vở vài ba quyển ràng rịt bằng mấy sợi dây su, ôm cặp kè bên hông; Lưu Mặc lẽo đẽo theo Hạc và Yến, ngó thấy mà thương hại cho Lưu Mặc quá chừng.

Năm ấy, đầu mùa hè, bọn Huân đã học xong lớp nhì, ở quận Huân giặc giã nổi lên bề bộn, đã có những trận đánh giữa binh lính quốc gia miền Nam với bộ đội chủ lực cọng sản miền Bắc. Xã Phước Tân (Tiên Phong) cũng theo đà chiến tranh leo thang, chộn rộn dữ; thế nên mấy tháng hè, nghỉ học, ba bạn Hạc, Yến và Lưu Mặc ít khi dám về thăm nhà, phải ở trọ lại nhà người quen ở thôn 3 xã Phước Mỹ.

Một hôm vào dịp hè, Huân và ba bạn cùng lớp, Khiêm, Đào và Lưu Mặc, rủ nhau đi xem bà con làng Tú An giẫy lưới bắt cá ở sông Tiên. Cả bọn ngồi sắp hàng ngang trên ghềnh đá bằng, dưới bóng mát mấy lùm tre là ngà sát bờ vực. Bốn đứa thích thú vổ tay cười la hò hét, khi thấy từng đợt cá đua nhau nhảy giạy trắng cả sông... Lưu Mặc đang vui bỗng nhiên sa sầm nét mặt, cuối đầu, chẳng nói chẳng rằng.

-” Trò Lưu Mặc sao thế này? Huân vội hỏi.

-” Các trò nhìn kìa...” Lưu Mặc ngập ngừng nói, mắt rưng rưng, miệng mếu máo. Ba đứa nhìn theo tay Lưu Mặc chỉ xuống vực sông; chẳng có chi khác lạ. Làm sao có cọp beo, ma cỏ... xuất hiện lúc nầy, nên Khiêm nói để trấn an bạn:

-” Có gì đâu. Bà con giẫy lưới đang lúc trúng, họ bắt được nhiều cá quá chừng, mừng cho họ.”

Lưu Mặc lắc đầu tỏ ra không đồng ý lời của Khiêm; lấy tay quệt nước mắt chảy dài xuống má rồi nhỏ nhẹ nói:

-” Cá cũng là sinh vật, biết sống chết, biết đau đớn...” Nói đến đây Lưu Mặc nghẹn lời. Ba đứa Khiêm, Đào và Huân ngồi im lặng. Một

https://tieulun.hopto.org

lúc lâu sau Mặc ấp úng nói như kể lể, " Lúc nãy, các bác các chú đua nhau bắt cá mắc lưới, ai nấy miệng ngậm cắn đầu một con cá, hai tay nẹn hai con nữa. Cá vùng vẫy cố vuột khỏi miệng, khỏi tay họ để thoát nhưng không được, đành chụi chết. Thấy tội nghiệp quá mấy trò ơi."

Lưu Mặc nhìn cảnh bà con bắt cá, lòng dạ buồn bả, khiến cho ba đứa Khiêm, Đào và Huân chẳng còn vui thú mà lại buồn lây, nên đành, nữa chừng bỏ xem giẫy lưới, rũ nhau đi dạo chơi dọc theo bờ sông, ngược dòng lên hướng vực Dài, Nà Cờ. Giòng sông Tiên, đối với Huân, quá quen thuộc, Huân xăng xái chạy hết bờ nầy sang bụi khác tìm ngắt mấy nhánh hoa mua, trèo bẻ mấy cành hoa bằng lăng tím, ít cành hoa gạo đỏ, Huân lấy giây cơm nguội cột thành bó hoa tím đỏ đem đến cho Lưu Mặc.

-" Hãy cầm mấy bông hoa nầy đây." Huân e dè nói với bạn. " Tui hái tặng trò, mong trò vui vẻ trở lại."

Lưu Mặc nhẹ nhàng đưa tay nhận lấy hoa. Mặt mày tươi tỉnh, miệng mỉm cười.

-" Cảm ơn trò Huân." Lưu Mặc nói. " Lần đầu tiên tui được một người cho hoa. Tui sẽ nhớ mãi."

Nhìn thấy Lưu Mặc hớn hở và nghe mấy lời Mặc bày tỏ. Huân cứ ngỡ mình đã làm được một việc lớn lao lắm và hãnh diện sung sướng đã đem niềm vui đến cho bạn. Sực nhớ đến Khiêm và Đào, Huân ngó quanh quất chẳng thấy hai bạn đâu cả, nên Huân và Lưu Mặc đi tìm; té ra họ lẫn khuất trong mấy bụi sim, mấy cây ổi sẻ. Huân và Lưu Mặc chạy tới nhập bọn, cùng nhau tìm lựa hái những trái cây chín. Bốn đứa vừa ăn sim, ổi vừa nói cười thân mật.

Lúc nầy, trời đã chiều tà, bóng núi Hòn Đuốc ngã, che mờ gần khắp giòng nước sông Tiên huyền ảo. Đàn chim sáo cả trăm con từ phía đồng ruộng Nà tới tấp bay đến, đáp xuống bờ sông, đua nhau uống nước, ngụp tắm,xỉa lông, rồi đập cánh bay rầng về đậu trên ngọn cây sung cổ thụ cạnh rừng Cấm sát bờ Vực Tròn, chúng kêu hót một lúc rồi mới im bặt. Bây giờ mặt trời đã xuống sát đỉnh núi, chiều lắm, gần chạng vạng. Huân cùng ba bạn quay trở lại, đi men bờ, xuôi theo giòng sông, băng lên đến ngã ba Phó Tài để Khiêm, Đào và Lưu Mặc theo đường cái về Phước Mỹ, còn Huân trở gót về nhà. Trước khi chia tay, Huân rủ rê các bạn:

https://tieulun.hopto.org

-" Mời mấy trò, vài ba hôm nữa vào nhà tui ăn sim chín. Chắc, ngày mai tui mang giỏ vào rừng hái. Sim mùa, nhiều vô kể, chín đen cây."

Ba bạn của Huân, kẻ trước người sau, đều reo lên:

-" Chắc đó nghe, bọn nầy sẽ vô nhà trò. Nhớ để dành sim chín thật nhiều đấy."

Vừa ăn sáng xong, Huân sửa soạn đi vào rừng Rang hái sim thì trời nổi gió từng cơn, càng lúc càng mạnh, sấm chớp liên hồi. Không như thường lệ, chưa đến buổi trưa trời đã đổ cơn mưa giông, cơn mưa không ngớt lúc lớn lúc nhỏ, mưa mãi đến chiều gần tối mới tạnh. Huân đành bỏ buổi hái sim như đã hứa với mấy bạn Khiêm, Đào và Lưu Mặc.

Sáng hôm sau, Huân thức dậy sớm. Trong lúc chờ cho nắng lên một đổi làm khô ráo lá cây rừng là đi hái sim về đải bạn, Huân ra vườn quế hai bên ngỏ dạo tìm bắt mấy con dế than, cào cào, chuồn chuồn làm mồi cho hai chim sáo con, Huân nuôi đang nhốt trong lồng. Một lúc Huân ngó ra đầu ngõ, thấy, dưới giàn hoa giấy, thấp thoáng có dáng người đứng đó, nó ngỡ người đi chợ Huyện đứng tựa bóng mát nghỉ chân, chẳng để ý, Huân lại tiếp tục tìm mồi cho chim.

Thình lình con chó Mun sủa nột lên mấy tiếng, rồi liền chạy ra ngõ. Huân ngước lên thấy có người chạy nhanh về phía mình, nhìn kỉ thì nhận ra Lưu Mặc. Con Mun ví nạt sát chân bạn, vừa sủa, vừa nhe răng. Mặc sợ hoảng hồn, chạy nhào tới ôm chầm lấy Huân, miệng kêu cứu:

-" Đánh chó cho tui với, nó nhào tới cắn Mặc đây nè."

Huân dang hai tay ôm Lưu Mặc để bạn bớt sợ. Nó lấy chân đá đá về phía con Mun, miệng la đuổi: " Đi vô đừng sủa nữa." Con chó im phắc, cụp đuôi đi một nước, lên hè nhà trên nằm im, mắt lim dim như chẳng có điều gì xảy ra trước đó.

Khi qua khỏi hoạn nạn, bị chó đuổi, Lưu Mặc hoàn hồn hết sợ. Ngó lại thấy mình đang đứng ép vào người Huân, và Huân vẫn còn ôm Mặc. Cả hai ngượng ngập đỏ cả mặt mày. Lưu Mặc vội xô nhẹ Huân ra, tới đứng dựa vào gốc quế gần đó, đưa một tay vuốt ngược mái tóc đổ lòa xòa trước trán, tay kia cầm chiếc nón giả đò quạt quạt để che mặt; rồi đưa mắt lấm lét nhìn ra ngỏ, ngó vô nhà. Mọi nơi đều vắng tanh, chỉ riêng có hai đứa, Lưu Mặc mới

https://tieulun.hopto.org

yên lòng, bèn quay lại phía Huân, đầu cuối gằm, miệng mếu máo, nói như tủi như hờn:

- "Rủ tui vào nhà, sao không giữ chó cho người ta?"

- "Tôi lỡ không thấy trò đi vô ngõ." Huân nói. " Cho tôi xin lỗi được không?"

- "Lỗi phải chi mô." Mặc ngập ngừng nói.

Nghe vậy Huân vừa mừng lại vừa lo. Mừng là lúc nầy bạn không giận Huân, lo là khi vô nhà không có sim đải bạn như đã hứa. Nhưng khi Huân phân bua, vì hôm qua trời mưa gió cả ngày không vào đồi sim được. Nói xong Huân nhìn Lưu Mặc, thấy Mặc vẫn một mực điềm đạm dịu dàng.

-" Có chi mô." Mặc nói. " Có phải lỗi tại trò đâu. Tại trời mưa."

Huân thấy thương mến Lưu Mặc quá chừng. Bạn của Huân lúc nào cũng hiền lành chơn chất, dễ thông cảm cho những sơ sót của người khác.

Để chuộc lỗi, hôm ấy Huân bèn rủ Lưu Mặc cùng nhau đi hái sim. Lưu Mặc không chịu. Huân đoán biết đi chỉ có hai người, Mặc ngại ngùng, nên Huân nói để bạn yên lòng, hai đứa đi có chị Hai của tui đi cùng , trò đừng lo. Mặc nhìn ra ngoài, trời gần trưa, lại đòi về. Huân buồn, không rủ được bạn, bèn nghĩ cách, Huân lấy cái nón của Mặc để trên bàn đem giấu kỉ, rồi nói: " Có đi hái sim với chị em tui, về lại mới trả nón." Thế là Lưu Mặc đồng ý.

Đồi sim nằm trên lưng chừng rừng Rang, từ đây ngó xuống thấy giòng nước sông Tiên lững lờ chảy ngược về phía chợ Huyện. Còn không bao lâu nữa là đến giữa mùa hè, sim bắt đầu chín mùi đen cây. Chị Hai của Huân mang giỏ đi hái một mình. Mặc theo Huân, hai đứa tìm đến những cội sim sai trái, Huân nói Mặc ngửa vạt áo căng dưới gốc, rồi Huân cuối người hai tay cầm thân cây ra sức rung qua rung lại, khi sim chín mùi rụng đầy vạt áo, Lưu Mặc đem trút vào giỏ. Cứ thế, một lúc sim đã đầy. Hai đứa rủ nhau đến ngồi dưới bóng mát mấy cây hoa gạo giữa đồi, vừa ăn sim vừa nói ba điều bốn chuyện, và thổ lộ những ước mơ mai sau của hai đứa... Gió từ vực sông thổi lên mát rười rượi, Lưu Mặc và Huân cảm thấy thật dễ chịu và thích thú vô cùng. Khi chị Hai của Huân hái sim đầy giỏ, ba người cùng nhau xuống đồi, đi về.

Sim chín hái được, Huân nói với Lưu Mặc, phần của Mặc

https://tieulun.hopto.org

một giỏ, còn lại một giỏ phân làm hai, nhờ trò đem về gởi cho Khiêm và Đào làm quà.

Trên đây là vài chút kỷ niệm của Huân với ba người bạn học trò thời tiểu học Phước Mỹ, nhất là kỷ niệm khó quên với Lưu Mặc. Sau đó Huân còn gặp lại Mặc hai lần nữa rồi vĩnh biệt, xa bạn nghìn trùng.

Cuối năm lớp nhất, Huân và các bạn cùng lớp, đứa đáp xe đò ông Bảy Đây, đứa đi xe đạp, đứa nghèo hơn mang gạo gói cơm đi bộ bương bả, suốt hai mươi lăm cây số xuống Tam Kỳ để dự kỳ thi hết cấp. Hầu hết đều thi đậu, lấy được bằng tiểu học.

Quê Huân thuộc miền trung du nghèo khó, lại gặp thời buổi chiến tranh loạn lạc nên cuộc sống gia đình Huân thật eo hẹp túng bấn. Sau khi đậu bằng tiểu học Huân đành phải nghỉ học.

Một năm Huân làm vườn làm ruộng đỡ đần cha mẹ một tay. Công việc đồng áng nặng nhọc, Huân lại còn non nít yếu ốm nên sức khỏe sa sút thấy rõ. Cha mẹ Huân lấy làm lo lắng, bàn bạc, đưa Huân ra Đà Nẵng ở nhờ nhà cậu mợ Mười của Huân để tìm cách đi học tiếp.

Mỗi ngày cứ vào buổi chiều, sau khi bãi trường, Huân đi lần lượt đến vài nhà ở thành phố này kèm cho mấy đứa trẻ nhỏ đang học lớp một lớp hai... học bài, làm bài tập ở trường. Tiền công nhận được Huân đem trả tiền cơm hằng tháng và mua một ít sách vở để đi học trung học bình dân miễn phí ở trường Tây Hồ Đà Nẵng.

Một hôm, Huân đi kèm trẻ thì gặp Lưu Mặc trên đường Thống Nhất. Huân hỏi, trò đi đâu ở ngoài nầy? Mặc trả lời, tui ra thăm người bà con ở đây. Trò vẫn tiếp tục đi học đó chứ? Tiền của đâu mà học trung học, hơn nữa ở xã tui bây giờ chộn rộn lắm, họ đánh đấm nhau ngày một, mẹ tui nhiều lần nhắn tui về, chẳng biết tính sao đây, thiệt là khổ. Huân biết hoàn cảnh của bạn nên bàn:

- Tui cũng nghèo như trò phải ra thành phố nầy xoay xở, ban ngày đi làm kiếm tiền, ban đêm đi học thêm. Suy nghĩ một đỗi Huân nói tiếp:

- Hay là trò dàn xếp ở lại đây, tui sẽ nhường cho trò một chổ kèm trẻ , lấy tiền để ban đêm cùng đi học trung học bình dân với tui thì tiện biết mấy. Bấy giờ Huân thấy Lưu Mặc vui hẳn lên, nét mặt rạng rỡ thấy rõ, nhưng rồi đột nhiên lại sa sầm buồn thiu. Mặc cuối đầu im lặng. Thấy lâu, Huân lại giục Lưu Mặc trả lời. Mặc nói, Tui

https://tieulun.hopto.org

thích ra đây nhờ trò giúp đở và cùng nhau đi học ban đêm, còn gì may mắn cho bằng, Huân hãy để cho ít hôm Mặc về thăm mẹ rồi Mặc sẽ liệu...

Khi chia tay, Huân ghi địa chỉ chổ ở của mình để sau Mặc ra gặp Huân, rồi, hai đứa với hai cảnh nghèo nương nhau sống và học tập tạo dựng tương lai. Ước ao ngày mai đời tươi sáng sẽ mở rộng cho cả hai.

Rồi ngày qua tháng lại, Huân ngóng Lưu Mặc ra lại thành phố, nhưng Mặc vẫn biền biệt vắng bóng. Huân chờ mãi chờ mãi, chẳng thấy Mặc ra. Lâu quá, rồi Huân cũng nguôi ngoai, hết chờ hết trông.

Độ ba năm sau, từ ngày Huân ra Đà nẵng học bình dân, nó thi đậu bằng trung học. Sau đó thi đậu vô đệ tam trường trung học công lập Phan Chu Trinh của thành phố nầy. Để được gần nhà, Huân xin giấy chuyển trường, từ Phan Chu Trinh về học đệ tam trường Trần Cao Vân Tam Kỳ. Ở đây Huân được người bạn cùng lớp tên V. H. Chương, con ông bà chủ tiệm buôn Vĩnh An, nhờ Huân đến nhà kèm cho mấy đứa em của Chương học vào ban đêm. Thế là Huân lại gặp được may mắn, hằng tháng có ít tiền để tự túc ăn học.

Đường về quê Huân phải đi qua các xã Kỳ Long, Phước Tiên, Phước Tân(Tiên Phong). Những nơi nầy có lúc cán bộ cọng sản và du kích kiểm soát, chiếm giữ. Một hôm, vào trưa thứ bảy, nhân dịp nghỉ học cuối tuần, Huân đánh liều đạp xe về thăm nhà một chuyến. Đến đầu dốc Suối Đá, Huân rẽ sang đường cái Phước Tân (Tiên Phong), nó cố tránh đi ngã tĩnh lộ Phước Tiên vì đường nầy có mấy thằng bạn cũ hồi học lớp ba tiểu học, sau đi thoát ly làm du kích ở đây, nếu gặp chắc chi chúng để cho Huân yên, lại bị bắt đi không chừng. Nên Huân chọn đi đường tẽ Phước Tân(Tiên Phong) có phần ổn hơn. Nó cuối đầu ra sức đạp xe đi thẳng một nước, chẳng hề ngó trái ngó phải. Khi Huân sắp sửa đổ dốc An Rơm đến được địa đầu xã Phước Mỹ, là an toàn. Huân giựt mình khi thấy ba du kích mặc áo quần bà ba đen, đội nón tai bèo,chân mang dép su đứng ở đầu dốc. Họ bảo Huân dừng lại. Nhìn qua, nó nhận ra có Lưu Mặc trong toán. Mặc mang súng AK, đầu tóc hớt ngắn bum bê, hết để tóc thề như ngày trước. Nay, Huân thấy Lưu Mặc thay đổi hẳn, mặt lạnh như tiền..., chẳng hỏi nó một tiếng. Lưu Mặc im lặng nhìn

https://tieulun.hopto.org

Huân, đầu hơi cuối xuống. Huân nghe một tên du kích nói nhỏ với Lưu Mặc:

-" Tên nầy giả dạng học sinh, đến vùng tự do thám báo. Đồng chí nên giữ nó lại." Tiếp đó, Lưu Mặc lạnh lùng nói với Huân:

-" Anh đứng đây Chờ ! " Rồi Lưu Mặc đưa mắt ra hiệu cho hai du kích cùng ra xa cách chổ Huân, cả ba bàn nói với nhau. Khi trở lại nơi Huân đứng, một tên nói:

-" Cho đi. Nhớ không được báo cho địch, nghe chưa. Nếu chúng tao bị càn, bị pháo thì mạng sống mi không an toàn đâu đấy nhé. Nghe rõ chưa? "

Huân trả lời:

-" Tôi nghe rõ. "

Huân vội cởi xe, thả phanh dông xuống dốc; tới được xã Phước Mỹ, thoát nạn. Huân thở phào. Lúc nầy, trên đường đi, nó mãi bâng khuân tự hỏi, tại sao Lưu Mặc đi làm du kích mà chẳng ra Đà nẵng với Huân; tại sao chạm mặt Huân ở dốc An Rơm, Mặc để Huân đi, Không bắt giữ; có khi nào Mặc nghĩ đến những kỹ niệm khó quên với Huân ngày trước hay không?... Bấy nhiêu câu hỏi, nó chẳng tự tìm ra được những câu trả lời thỏa đáng. Lòng Huân bần thần buồn bả mãi đến lúc về đến nhà.

Khi cuộc chiến tranh tương tàn, giết hại lẫn nhau của người Việt Nam giữa hai miền Nam Bắc đất nước, đến hồi kết thúc; thì Lưu Mặc không còn nữa, Mặc chết trong một lần chỉ huy trung đội du kích có nhiệm vụ dẫn đường và hỗ trợ cho một đơn vị bộ đội chủ lực cọng sản miền Bắc đánh với một tiểu đoàn lính quốc gia miền Nam thuộc tiểu khu Quãng Tín.

Sau ngày đất nước hết chiến tranh, một hôm Huân có dịp đi Tam Kỳ theo ngã đường Tiên Phong (Phước Tân), đến đầu dốc An Rơm dừng lại nghỉ chân, Huân buồn nhớ đến Lưu Mặc, người bạn học trò thuở xưa.

Lưu Mặc ơi! Ở thế giới bên kia, Mặc có khi nào, nhớ bọn mình đã từng học chung lớp chung trường thời tiểu học, có nhớ Mặc đã khóc khi nhìn cảnh bà con bắt cá , nhớ chúng mình dạo chơi trên bờ sông Tiên... Nhất là, có nhớ hôm hai đứa ngồi trên đồi sim dưới bóng mấy cây gạo đang trổ hoa đỏ, chúng mình nói đủ

https://tieulun.hopto.org

thứ chuyện trên đời..., Lưu Mặc ao ước học lên trung học để sau trở thành cô giáo hoặc không nữa học làm y tá cứu người; lúc đó Huân có lỡ miệng hỏi Mặc, nếu ước mơ không thành sự thật thì sao? Mặc rưng rưng nước mắt trả lời, tui sẽ qui y đi tu theo Phật chớ sao. Vậy mà, cớ sự nào đưa đẩy Mặc đi làm du kích. Khẩu súng của Mặc đã bao nhiêu lần nhả đạn, bao nhiêu mạng người đã gục chết? " Cái gì " đã làm cho Mặc chuyển ngược đời mình một cách quay quắt như vậy . Ôi! Thuở trước, Lưu Mặc hiền như cục đất, thánh thiện như Bụt Phật. Và, thuở trước nếu Mặc trở lại thành phố Đà Nẵng với Huân thì đời Lưu Mặc sẽ đi về đâu nhỉ... ? Ôi thôi! giờ tiếc thương Lưu Mặc cũng bằng thừa, cũng đã muộn, chẳng được gì. Âu đây chỉ là vài mẩu chuyện đời của một người con gái lúc còn sống trên cỏi thế gian nầy nhằm vào thời buổi đất nước có cuộc nội chiến tàn khốc . Và như để an ủi mình, Huân đành gán ghép, rằng cuộc đời mỗi người chúng ta như đã có một định số an bài từ trước.

NGUYỄN ĐÌNH TỪ LAM

https://tieulun.hopto.org

Văn Học Press
22 Agostino, Irvine, CA 92614 USA • vmail: +1-949-981-3978
email: vanhocpress@gmail.com • Facebook: Van Hoc Press PR
09/10/2019 Trân trọng giới thiệu:

Ngôn Ngữ Xanh
Thơ @ Nguyễn Thị Khánh Minh
Tựa: Tô Đăng Khoa

Phụ lục, thơ văn của: Hồ Đình Nghiêm • Nguyễn Xuân Thiệp • Đinh Cường • Vũ Hoàng Thư • Đỗ Hồng Ngọc • Hoàng Xuân Sơn • Lê Giang Trần • Nguyễn Lương Vy • Đỗ Xuân Tê • Phan Tấn Hải • Trịnh Y Thư • Nguyễn Thị Thanh Lương

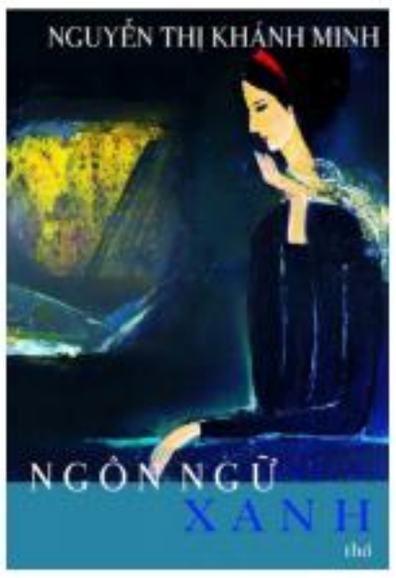

Tranh bìa @ Đinh Trường Chinh
Phụ bản @ Du Tử Lê
Thiết kế bìa: Đinh Trường Chinh
Văn Học Press xuất bản, 9/2019
206 trang, giá bán $18.00
Tìm mua trên:
Barns & Noble
Search Keywords: Ngon ngu xanh
Hoặc bấm vào đường dẫn sau:
https://www.barnesandnoble.com/w/ngon-ngu-xanh-nguyen-thi-khanh minh/1133413547?ean=9781078714891

Tôi không biết Nguyễn Thị Khánh Minh đã chọn thi ca như một con chim cô quạnh, chọn rừng sâu để phủ dụ những vết thương thời thế ngược ngạo sớm tìm đến cô? Hay, thi ca đã tìm đến cô, như tìm đến một người tình? (Một người tình có đủ những yếu tính mà nó hằng mòn mỏi, kiếm. Trông.) Tôi không biết. Có thể chính Nguyễn Thị Khánh Minh cũng không biết. Nhưng điều tôi biết được, cho đến ngày hôm nay thì, T*hi Ca và Nguyễn Thị Khánh Minh* chính là một hôn phối lý tưởng. Mỗi phía đã tìm được nửa phần trái tim thất lạc của mình. Tôi gọi đó là một hôn phối lý tưởng vì, khởi tự cuộc phối ngẫu này, những con chữ ngồn ngộn chân, thiết đã ra đời..

Những con chữ được sinh thành từ tình yêu *Thi Ca / Nguyễn Thị Khánh Minh*, khoác nơi tay những hình tượng mới mẻ. Hắt trên dặm trường nhân thế, những chiếc bóng lấp lánh thương yêu và, những nhịp chuyển, di đầy tách, thoát hôm qua.

Dù cho đôi lúc, nghỉ chân nơi dọc đường gập ghềnh trí tuệ cam go, đôi bạn tình *Thi Ca / Nguyễn Thị Khánh Min*h chợt thấy, *"Thương niềm đau từng mặc chữ long lanh…"*

… Chẳng những không vô tình trở lại con đường mình đã đi – Gặt, mót những vụ mùa đã cũ – Hoặc lai-tạo hoa, trái từ những đời cây đã được chỉ danh, Nguyễn

https://tieulun.hopto.org

Thị Khánh Minh còn đẩy thơ mình, tới những tình cờ mà, ở cõi đó, cô có thể "*Thản nhiên bóc ra từ tôi những giọt lệ.*" Vì nơi đó, "*Là tấm gương soi cảm xúc tôi từng lúc*" (mà), "*Chẳng phải bằng – con ruồi giả – như người ta câu cá.*"

… Cũng thế, "*Phút mong manh giữa những từ*" của Nguyễn Thị Khánh Minh, ... tôi nghĩ chúng sẽ "*mãi còn dư âm cái trườn mình của dòng chảy…*"

Một dòng chảy thơm ngát tài năng và trí tuệ.

Một dòng chảy mênh mang trên mọi bế tắc loay hoay kiếm tìm những giả hình. Tôi nghĩ. DU TỬ LÊ,

Thi tập *Ngôn Ngữ Xanh* của Nguyễn Thị Khánh Minh, mà theo cảm nhận riêng của tôi là một tập *Thơ về Thơ*, khởi sự nhân duyên có lẽ từ câu hỏi đó: "*Ở đâu một ánh mắt? Để có ngôn ngữ xanh*". TÔ ĐĂNG KHOA

Ngoài tiên cô, ở đời sống này, tôi đồ chừng thi sĩ cũng ít nhiều tạo ra "quyền lực", ở một chừng mực nào đó. Và thi sĩ nhắc nhở tới mầu xanh nhiều nhất, tôi e chỉ có một người nữ mang tên Nguyễn Thị Khánh Minh… HỒ ĐÌNH NGHIÊM…

...Tôi nghe niềm hy vọng xanh và lời thầm thì giữa đêm, thoại. Rất nhiều thoại. Độc thoại, giao thoại, đồng thoại với cái bóng của chính cô. Giữa đêm huyền tan chảy. VŨ HOÀNG THƯ

Tôi không tin *Tản Văn Thi* của Nguyễn Thị Khánh Minh là *giấc mơ, là huyền thoại, là chiêm bao.* Trái lại, nó rất hiện thực. Nó rất ở đây và bây giờ. "Đó là bức tranh sắc mầu cuộc sống": bức tranh của một gia đình hạnh phúc, thứ hạnh phúc đơn sơ như "Me tôi ngồi khâu áo bên cây đèn dầu hao/ Cha tôi ngồi xem báo... Tôi nghe tiếng còi tàu... " (Kỷ Niệm, Phạm Duy). ĐỖ HỒNG NGỌC

Nguyễn Thị Khánh Minh có biệt tài chuyển những ý tưởng thay vì phát biểu bình dị về một biểu cảm, thành ra một câu chữ văn chương mượt mà tươi đẹp đầy thơ mộng, chan chứa nét lãng mạn trong sáng, không riêng về tản văn mà cả thi phú; nhưng tôi không đặt thơ Nguyễn Thị Khánh Minh vào trường phái Lãng Mạn, mà, tôi thích gọi là trường phái Thơ Mộng, mặc dù xuyên qua lịch sử thi ca chưa có trường phái nào gọi là Chủ Nghĩa Thơ Mộng cả. LÊ GIANG TRẦN

… Đó là nhà thơ Nguyễn Thị Khánh Minh.

Đó là những dòng thơ, có khi đọc tới, và rồi có những lúc tôi đứng bật dậy, trân trọng đọc đi, đọc lại từng chữ, từng dòng.

Đó là những dòng thơ, từng chữ một, khi được đọc tới đã hiện ra như một thiếu nữ bước rời khỏi trang sách để len vào đời thường, và rồi các chữ còn lại trên giấy đã tự trở thành những ẩn ngữ thơ mộng.

Nơi đó, thực với mộng không hề cách biệt. PHAN TẤN HẢI

Thơ Nguyễn Thị Khánh Minh bao nhiêu năm rồi vẫn như thế, thi ngôn nền nã, sáng đẹp, thi tứ trữ tình, lãng mạn, đậm buồn, giàu thi ảnh, tràn đầy cảm xúc, và luôn luôn có những biến ảo lạ lùng trong ngôn ngữ khiến thơ như chắp cánh bay cao và bay xa trong những chiều kích khôn cùng. TRỊNH Y THƯ

Trong tập thơ Ngôn Ngữ Xanh, Khánh Minh đã cho tôi thấy người làm thơ chỉ cho mình là thi sĩ khi đang viết những câu thơ – như danh nhân nào đó đã nói. Chỉ trong khoảnh khắc đó thi sĩ mới thực sống với thơ, và cảm nhận trọn vẹn trong sự lắng đọng của lòng mình và của cuộc đời. NGUYỄN THỊ THANH LƯƠNG

https://tieulun.hopto.org

NGUYỄN AN BÌNH
CÒN XANH BÓNG NÚI

Thắm nhìn ra ngoài hiên, mặt trời đã đứng bóng từ lâu và đang chuyển dần về phía tây, xa xa có thể thấy bóng của những dãy núi vùng Thất Sơn chập chùng xanh thẫm, áng chừng cũng đã 2 giờ chiều rồi cũng nên mà vẫn không thấy bóng dáng Tư đâu, cô có vẻ sốt ruột ra mặt, lẽ nào Tư muốn tránh mặt cô. Không thể nào vì Thắm đâu có nói hôm nay mình lên đâu. Thông thường Thắm bắt xe từ Cần Thơ lên núi Cô Tô thăm cái gia đình nhỏ bé của Tư tuy nghèo khó nhưng đầy ắp tiếng cười của con nít nhằm ngày thứ bảy hay chủ nhật gì đó thường là những ngày bọn trẻ được nghỉ học ở nhà, mục đích là gặp được mấy đứa nhỏ, trò chuyện đùa vui rồi chia quà, sắp xếp quần áo, tắm rữa cho chúng, được nghe tiếng chúng gọi mẹ Thắm ơi mẹ Thắm à là cô thấy vui rồi. Mấy đứa trẻ ở với cha và bà nội nên hình như khát khao có được một người mẹ lắm để được săn sóc, chiều chuộng hoặc nhờ "Mẹ Thắm" phân xử coi đứa nào phải đứa nào trái rồi phân bua nũng nịu được mẹ Thắm thương đôi khi làm cho cô ứa nước mắt và tội nghiệp cho bọn trẻ thiếu bóng dáng người mẹ trong cuộc sống hằng ngày nhưng không biết làm thế nào cho phải. Thấy cô nhìn ra ngoài sân mãi thím Sáu cũng cảm thấy nóng ruột. Thắm nhìn thím Sáu chép miệng:

- Hôm nay sao anh Tư lâu về quá thím Sáu?

Thím Sáu nhìn cô như muốn trấn an:

- Chắc nó về trễ một chút thôi mà, sáng nó đưa bọn trẻ xuống núi đi học rồi ghé qua vạt rẫy của ông Hai Chơi tiếp hái bắp bán cho thương lái, sau đó mới qua rẫy nhà thu hoạch. Làm không hết việc

https://tieulun.hopto.org

Thắm có vẻ buồn:

- Không lẽ anh Tư muốn tránh mặt con phải không thím?

- Không phải vậy đâu cô đừng suy nghĩ lung tung, tánh thằng Tư tui biết mà.

Thắm nhìn thím Sáu rồi hỏi:

- Chuyện của con nhờ thím nói giúp với anh Tư chẳng biết thím có nói giùm chưa?

- Hôm kia tôi có nói với nó ý định của cô rồi.

Thắm có vẻ hồi hộp hấp tấp hỏi:

- Rồi anh Tư trả lời sao thím?

Thím Sáu nhìn cô ái ngại:

- Thằng Tư nín thinh hà, có vẻ nó suy nghĩ lung lắm nhưng không nói gì rồi bỏ ra sau nhà nằm.

Thắm nghe thím Sáu nói vậy cũng buồn, cô thầm trách Tư: được thì nói được, không được thì nói không được chứ có gì nín thinh không biết ai biết anh muốn gì mà lần, cô không biết tâm trạng của Tư thế nào nhưng cô thật lòng muốn chung vai góp sức cùng anh nuôi mấy đứa nhỏ mà. Chợt hai người dừng nói chuyện, từ xa nghe có bước chân lạo xạo trên nền đá sỏi càng lúc càng lớn dần, rồi tiếng lách cách va quẹt với cành cây lá cỏ hai bên đường, thím Sáu trông ra ngoài rồi quay sang cô gái, thím nói:

- Thằng Tư sắp về rồi đó nghe. Ngày nào nó cũng lên núi để chăm sóc rẫy, xem có cây trái nào thu hoạch được đem về để sáng mai đưa xuống núi bán, hôm nay lại tiếp rẩy bắp cho người ta nên về trễ một chút thôi mà. Cực nhọc là vậy nhưng nó vẫn không màng, cố gắng làm để có đồng ra đồng vô nuôi tụi nhỏ. Mấy đứa ngày một lớn lại còn lo chuyện học hành của chúng nữa chứ, cũng đâu thể để chúng sống trên núi nầy mãi được phải tìm cách dời xuống chân núi để tụi nhỏ dễ học hành phải không cô?

Cô gái tên Thắm nhỏ nhẹ:

- Con cũng biết thế nên con bàn với thím cho con tiếp một tay nuôi tụi nhỏ, con thấy tụi nhỏ đáng thương quá cô à.

Thím Sáu chép miệng:

- Ý cô thì tui hiểu, cô là người dưng còn biết thương mấy đứa trẻ côi cút, không biết cha mẹ ruột mình là ai, thuở đời nay tại sao có những bà mẹ nhẫn tâm bỏ rơi núm ruột của mình không biết,

https://tieulun.hopto.org

Thắm cúi mặt làm thinh, chẳng biết trong đầu cô nghĩ gì mà nét mặt rười rượi buồn không vui.

Tư đã vào đến nhà, Thắm vội đứng lên đỡ nhẹ quang gánh trĩu nặng trên vai Tư, anh cúi nghiêng mình thả đòn gánh xuống đất, ở hai đầu là những đồ rẫy mà anh mới thu hoạch được gánh về, cô thấy cả một buồng chuối xiêm lớn có mấy trái vàng lườm chín bói. Rồi bắp cải, su hào, rau núi mỗi thứ một ít.Tư lấy chiếc khăn rằn đang mắc trên móc, vừa lau mồ hôi nhễ nhại vừa nói với Thắm:

- Không biết cô Thắm lên chơi, nếu biết tôi đã tranh thủ về sớm rồi. Ờ! Mà sao lần nầy cô lên thăm bọn trẻ sớm dữ vậy, thường là ngày thứ bảy chủ nhật mà, hôm nay mới thứ năm thôi.

Thắm là một trong những người khách thường xuyên đến thăm cha con anh. Từ lúc báo chí đăng tin có một người đàn ông độc thân trên núi Cô Tô tự nguyện tha về nuôi tám đứa con mồ côi bị bỏ rơi, lo cho chúng ăn học không một chút phàn nàn dù hoàn cảnh thiếu thốn chật vật thì có nhiều người tìm đến. Có người đến thăm vì tò mò xem báo chí viết có phóng đại không, có người xúc động trước nghĩa cử tốt đẹp của anh tìm đến giúp đỡ. Họ đến rồi đi, chỉ có Thắm đến một lần, rồi lần sau, thêm lần nữa, lần nữa, khi thì đồ chơi, bánh kẹo, khi thì vật dụng cần thiết trong việc học tập như quần áo, sách vở giầy dép, sự hiện diện của cô ở cái gia đình lóc nhóc trẻ con trở nên quen thuộc đến độ mấy đứa trẻ trở nên thân quen và chúng thường gọi cô là mẹ Thắm một cách ngọt ngào như cô là mẹ ruột của chúng vậy.

Có lần vui miệngThắm hỏi Tư về hoàn cảnh gia đình của từng đứa trẻ anh nhận nuôi như thế nào. Đang vui tự nhiên mặt anh trầm tư lại, lời nói chất chứa nỗi buồn: Mấy đứa đang sống với tôi đều có một hoàn cảnh đặc biệt khác nhau: thằng lớn nhất là thằng Thành. Cách đây tám năm khi tôi đưa con bé gái con tôi mới 1 tuổi xuống bệnh viện Cần Thơ để chửa trị vì chứng viêm màng não. Tội nghiệp con bé từ ngày mẹ nó bỏ đi nó sống èo uột, tôi thì lo làm rẫy, làm thuê cho thiên hạ để mua sữa cho nó nên không gần gủi với nó nhiều, tới khi nó phát bệnh nặng đem xuống bệnh viện Long Xuyên rồi chuyển xuống bệnh viện Cần Thơ cũng không xong, nó chết tôi và mẹ tôi buồn lắm. Lúc đó trong bệnh viện tôi gặp hoàn cảnh đáng thương của một người phụ nữ: Cô ấy “vượt cạn” khi trong mình

https://tieulun.hopto.org

không có đồng xu dính túi, đứa bé ra đời là kết quả của một lần cô bị bọn côn đồ cưỡng bức khi đi làm ca khuya trở về nhà trọ. Mẹ con anh đã giúp đở cô trong mấy ngày sinh nở. Xấu hổ với mọi người, cô năn nỉ mẹ con anh nuôi giúp và anh đã trở thành người cha bất đắc dĩ như thế. Trường hợp con bé Đào cũng khá đặc biệt. Hôm đưa thằng Thành bị đau ruột ở BV ra, mẹ tôi đang đứng ngoài cổng bệnh viện chờ tôi làm thủ tục xuất viện xong rồi về, có một phụ nữ nhờ mẹ tôi ẳm giùm đứa con mới ra viện đi vệ sinh một chút rồi đi mất. Chờ mãi không thấy người phụ nữ trở lại nên mẹ con tôi đành đem đứa bé về nuôi. Còn thằng đứng kế con Đào là thằng Hà, mẹ nó là một cô gái nghèo đi mót lúa ở Cờ Đỏ, quen với một thanh niên ở địa phương rồi mang thai lúc nào không biết, sợ cha mẹ phát hiện nên dùng dây thun nịt bụng rồi trốn sang ở nhà bà ngoại ở. Khi đau bụng sanh đưa đến bệnh viện thì nghe nói nó bị đứt tim thai, phải mổ bỏ con để cứu mẹ. Nhưng không ngờ nó được cứu sống, Mẹ nó không dám mang nó về nhà, bệnh viện gọi tôi lại nhận về nuôi. Cứ thế mỗi lần bệnh viện gọi là tôi tha về một đứa, bây giờ là tám đứa hết thảy.

Ngần ngừ một chút, Thắm hỏi:

- Có người mẹ nào trong mấy đứa trẻ anh nhận về nuôi, anh và bác không hề biết mặt không?

- Có, là con nầy, nó tên Hường. Anh kêu con bé tên Hường lại, nó ngồi sà vào lòng anh, cười làm dáng với Thắm, anh nói;

- Lúc bệnh viện điện thoại báo tin có một phụ nữ mới sinh xong lại bỏ đi mất, gia đình muốn nuôi xuống làm thủ tục nhận. Chỉ biết đại khái là có một cô sinh viên đi làm thêm bị người chủ lừa gạt mang thai, xấu hổ nên bỏ đi chỉ viết lại tờ giấy nhờ bệnh viện tìm người tốt nuôi giúp đứa bé giùm. Tám đứa trẻ là tám câu chuyện khác nhau nhưng đều giống nhau ở chỗ: mẹ chúng đều là những phụ nữ đáng thương hơn đáng trách.

- Anh có nghĩ lúc nào đó cha mẹ của tụi nhỏ đến xin nhận lại con không? Hay là sau nầy chúng tìm được cha mẹ ruột thì sao hả anh?

- Có gì mà lo hả cô. Đi hay ở là tùy thuộc vào tình cảm của mấy đứa con thôi mà. Mình nuôi là vì thương bọn trẻ côi cút , bị bỏ rơi không ai nuôi dưỡng, nếu cha mẹ chúng tìm đến xin nhận lại con hay là lớn lên chúng tìm được cha mẹ ruột tôi còn vui nữa là có gì buồn đâu cô ơi. Những lúc ấy Thắm nhìn Tư mà rân rấn nước mắt thương cho anh quá.

https://tieulun.hopto.org

Đó là chuyện của mấy tháng trước.

Thắm trả lời:

- Tết trung thu gần tới nơi rồi nên em đem mấy cái lồng đèn và ít bánh trái để cho bọn trẻ vui vậy mà.

Tư nhìn sang mẹ có ý trách sao mẹ sao nhận đồ của Thắm hoài vậy, Thắm hiểu ý nói đở cho thím Sáu:

- Chỉ có mấy món đồ chơi và bánh trái cho bọn trẻ vui thôi mà anh, đó là tình cảm chân thành của em đối với bọn trẻ mà, anh đừng trách thím Sáu tội nghiệp.

Tư cười gượng:

- Cô Thắm đến chơi với bọn trẻ là vui lắm rồi, bày vẽ quà cáp bánh trái làm gì không biết.

Thím Sáu đứng lên nói:

- Cô Thắm nói chuyện với thằng Tư đi nhé, tui ra ngoài sau lo cơm nước cho bọn trẻ để chiều đi học về chúng có mà ăn.

Ở lại còn có hai người, không khí có vẻ trầm lắng ngột ngạt, Tư mở lời trước:

- Cô Thắm ở lại ăn cơm với cha con tôi rồi mới về nghe.

Làm như không nghe lời nói của Tư, Thắm hỏi anh:

- Em hỏi thật lòng, anh Tư cũng trả lời em thật lòng nghe. Em rất yêu mấy đứa trẻ xem chúng như con của mình, việc anh nuôi dưỡng mấy đứa nhỏ vất vả quá nên em muốn được cùng anh lo cho mấy đứa trẻ học hành đến nơi đến chốn anh nghĩ thế nào.

Tư không trả lời, đưa mắt nhìn ra ngoài sân, ánh nắng còn lấp lóa trước thềm, những giọt nắng lung linh nhẩy múa trước mặt làm cho anh có cảm giác khó chịu tuy không khí không còn oi nồng vì buổi sáng có một trận mưa núi đi qua. Có tiếng gà rừng đâu đó gáy vang, mấy con chim vụt bay, vài con sóc chuyền cành nhảy từ cành cây nầy qua cành cây khác tìm trái chín, cảnh rừng quá quen thuộc đối với Tư nhưng tự nhiên Tư thấy có gì lạ lẫm như mình mới chứng kiến lần đầu.

Từng là lính đi K ở biên giới Tây Nam, Tư giải ngũ về với bệnh sốt rét mãn tính, thời gian chiến đấu bên K rất ác liệt, nhiều đồng đội của Tư đã hy sinh nằm lại trên đất nước Chùa Tháp, chiến tranh kết thúc anh trở về với thân thể lành lặn đã là cái mừng cho người mẹ già. Tuy căn bệnh sốt rét quái ác đôi khi hành hạ anh những lúc trái gió trở trời nhưng không đến nỗi làm anh đau đớn bằng sự dứt

https://tieulun.hopto.org

áo ra đi của người vợ đầu ấp tay gối bỏ lại đứa con còn đỏ hỏn cho anh chăm sóc. Ngày giải ngũ về Tư lấy vợ, vợ anh là một cô thôn nữ hiền lành xóm trên, rồi đứa con gái cũng ra đời một năm sau đó. Đời sống tuy chật vật nhưng cũng không đến nỗi cãi vã nhau mỗi ngày. Thấy kinh tế gia đình khó khăn Tư bàn với mẹ và vợ bán nhà ở chợ Tri Tôn về mua đất nủi Cô Tô để làm rẫy, thời gian rỗi rảnh làm thuê cho các chủ rẫy khác hay mua cây trái xuống vựa bán cũng đủ ăn đắp đổi qua ngày.

Và đứa con gái ra đời trong hoàn cảnh ấy, cuộc sống càng khó khăn hơn, vợ chồng Tư kiếm tiền thêm bằng cách thu gom hàng rẫy trên núi của các chủ rẫy khác quảy gánh xuống chân núi bán cho vựa trái cây dưới chân núi để có thêm đồng ra đồng vào mua sữa cho con. Hai vợ chồng thay phiên gánh hàng bông xuống núi. Vợ Tư có dịp tiếp xúc với cánh tài xế chở hàng bông, thế rồi việc gì tới sẽ tới dù anh không muốn.

Tư còn nhớ hôm đó trời đã xế chiều, ánh mặt trời dần khuất sau những hàng cây cao sau nhà, bầu trời đã bắt đầu chuyển sang màu lam tím vẫn chưa thấy vợ về, hồi nào vợ anh chưa bao giờ về trễ đến vậy, anh giao con cho mẹ giữ rồi quày quả xuống núi. Hỏi thăm chị Bảy nhà gần vựa thu mua trái cây, chị nói thấy vợ anh lên ngồi trước cabin của thằng tài xế lái xe tải chở hàng bông của bà con chạy về hướng Long Xuyên rồi, chị tưởng con nhỏ quá giang xuống chợ mua đồ gì đó. Tư bần thần, mấy hôm nay thấy vợ có vài cử chỉ thái độ hơi lạ nhưng anh không tiện hỏi, biết vợ đã bỏ đi theo người ta rồi, lâu nay cô ấy hay than phiền đời sống ở cái vùng núi nầy sao buồn tẻ quá, cuộc sống nghèo túng đã làm cho người đàn bà tâm tính thay đổi. Tư biết mình sức khỏe không bằng người khác lại không nhanh nhẹn hay ma mãnh làm ăn không thể vực dậy đời sống bẩn chật đem lại cuộc sống no đủ cho vợ con đôi lúc cũng cảm thấy buồn, vợ hay cằn nhằn cử nhử anh cũng cắn răng chịu đựng, một phần sợ mẹ buồn một phần muốn gia đình trong ấm ngoài êm hơn nữa còn đứa con gái mới một năm tuổi, nó có tội tình gì chớ. Chú Bảy xe ôm ở bến biết chuyện xúi Tư đi tìm: Tao biết thằng tài xế đó ở đâu, tao chở mầy đi tìm lôi cổ con vợ mầy về, thứ đồ mất nết hư thân. Còn thằng tài xế tao sẽ đánh cho nó một trận cho nó chừa cái tội giựt vợ người khác. Tư chỉ cười buồn: Thôi chú đừng la

https://tieulun.hopto.org

cô ấy nữa, vợ con nghe được nó buồn. Cô ấy sống với con cực khổ quá nên cho cô ấy đi tìm hạnh phúc của riêng mình, níu kéo làm gì chú. Người ta chê mình nghèo bỏ đi, khi họ không còn yêu thương chồng con nữa bắt về cũng có ích gì đâu. Ở với mình xóm núi heo hút nầy mà tâm hồn luôn hướng về ánh đèn thành phố thì sống với nhau làm chi chỉ làm khổ nhau thôi. Tư nhất quyết không đi tìm, lo làm rẫy nuôi con, thế mà con bé cũng bỏ anh ra đi. Lòng anh đã nguội lạnh từ lâu về cái hạnh phúc riêng tư của đời mình bây giờ chỉ cố gắng lên rừng xuống rẫy tìm cái ăn cái mặc cho lũ trẻ cũng đã bở hơi tai rồi còn tính chi tới chuyện lâu dài nữa chớ. Cô Bảy bán cà phê nơi bến xe ôm có lần định giới thiệu người cháu gái ở Tri Tôn cho anh nhưng anh khéo léo từ chối: Thôi cô Bảy ơi. Đời mình đã lỡ làng rồi kéo theo con gái người ta làm gì cho thêm nợ. Còn mấy đứa nhỏ nữa cô ấy có kham nổi không, sau nầy mọi chuyện lỡ làng có phải làm khổ con người ta không. Cô Bảy cố thuyết phục anh: Con bé hiền hậu, biết yêu thương con nít, cùng hoàn cảnh nghèo khổ như nhau nên cũng dễ gần gũi thông cảm với nhau thôi, nhưng Tư vẫn nhất quyết từ chối. Mẹ anh cũng thế, thím cũng không vui khi thấy anh thui thủi một mình cực nhọc không màng đến chuyện lấy vợ lần nữa, mỗi lần thím nhắc đến việc đó là anh tảng lờ nói qua việc khác, có lẽ bà không hiểu hết nỗi đau của Tư khi cuộc hôn nhân đầu thất bại, Tư bây giờ không còn tin vào đàn bà nữa, tình yêu anh bây giờ là những đứa trẻ đáng thương bị bỏ rơi không ai thừa nhận. Có nhiều phụ nữ khi biết được hoàn cảnh của anh và lòng yêu thương của anh đối với bọn trẻ côi cút đã viết thư đến thăm hỏi gởi quà, thậm chí có một cô ở Cà Mau lặn lội lên núi Cô Tô với ý định muốn chung vai gánh vác cùng anh trách nhiệm nuôi mấy đứa trẻ nữa, đối với anh không là gì nhưng đối với bọn trẻ thì không thể chấp nhận được. Nay Thắm lại đề nghị anh điều đó làm anh thật vô cùng khó xử vì anh cũng quí Thắm, hiểu được tình cảm của Thắm đối với anh và bọn trẻ. Bây giờ với tám đứa con nuôi, mỗi đứa một hoàn cảnh đáng thương nên tất cả tình thương yêu anh đều dồn hết cho chúng, ngoài ra anh không còn nghĩ đến chuyện lập gia đình nữa.

Anh ngẫm nghĩ hồi lâu, nhìn Thắm thẳng thắn nói:

- Tôi rất cám ơn tấm lòng của Thắm đối với mấy đứa con tội nghiệp của tôi nhưng chúng tôi sống như thế quen rồi cô ạ. Nơi núi non hiu

https://tieulun.hopto.org

quạnh nầy hổ ở lâu còn buồn huống chi con người. Tôi chỉ sợ cô chịu đựng không nổi rồi cũng xuống núi bỏ cha con tui tôi về phố thôi.

Thắm nói một cách quả quyết:

- Em đã nghĩ kỹ rồi trước khi nói ra điều đó. Tất cả sự khổ sở em điều chịu đựng được anh đừng lo.

Nhưng Tư cũng quyết đoán không kém:

- Thôi! Chúng ta không bàn đến chuyện đó nữa. Nếu cô Thắm quí mến tụi nhỏ lâu lâu đến chơi với bọn trẻ tôi rất cám ơn, còn chuyện ở lại gắn bó với bọn trẻ, với nơi đìu hiu hút gió nầy là điều không thể.

Ngừng giây lát anh nói tiếp:

- Có lẽ cô nên về thôi trời sắp về chiều rồi. Để tôi đưa cô xuống núi sẵn chờ bọn trẻ tan học đón chúng về luôn thể. Mùa lũ nước ngập đường xa sẽ khó đi, cô về Long Xuyên rồi đón xe về Cần Thơ cũng tối mịt đó.

Anh dợm đứng dậy tiễn khách, bất chợt Thắm quỳ sụp xuống chân anh:

- Xin anh cho em ở lại để được gần gủi chăm sóc bọn trẻ.

- Cô buồn tôi chịu, nhưng chuyện đó không được đâu.

Thắm chợt òa khóc:

- Nhưng em không thể bỏ con em một lần nữa anh ơi, con Hường là con ruột của em đó anh Tư ơi.

Tư chưng hửng không hiểu, Thắm nói trong tiếng nức nở:

- Anh Tư ơi, đúng là Hường là con ruột của em đó anh. Năm đó em học năm cuối đại học, đi làm thêm bị chủ gạt lỡ có thai. Nên khi sinh con xong em bỏ trốn, bệnh viện đã gọi cho anh nhận đứa bé về nuôi. Ơn nghĩa nầy em không bao giờ quên. Sau nầy ra trường em cũng tìm được công ăn việc làm ổn định, lòng nhớ thương con làm cho em rất đau khổ, ray rứt không yên. Em tìm đến khoa phụ sản ngày ấy hỏi thăm mới biết thím Sáu và anh đã nhận Hường về nuôi, nên em lặn lội lên đây để tìm xem đứa trẻ anh nhận nuôi sống như thế nào, em thấy anh và thím Sáu chăm lo cho nó chu đáo như con ruột của mình làm em vô cùng cảm động và biết ơn anh biết bao nhiêu. Nhiều lần em muốn nói thật xin lại Hường về nuôi nhưng thấy tình yêu thương của thím Sáu và anh tràn đầy làm em không dám nói thật lòng mình. Em làm mẹ mà không chu toàn được bổn phận người mẹ làm em vô cùng hối hận đau khổ nên em xin anh được ở lại đây cùng anh lo cho tương lai của bọn trẻ, được gần gũi

https://tieulun.hopto.org

con em và chuộc lại những lỗi lầm mà em đã gây ra cho nó.

Thím Sáu tự nãy giờ đứng bên trong nghe thấy hết, thím muốn rơi nước mắt. Tiếp xúc với Thắm nhiều lần, nhìn cách Thắm lo lắng ân cần chăm sóc bọn trẻ thím thấy Thắm rất thật lòng, nhất là ánh mắt âu yếm dịu dàng khi nhìn con Hường thím đã thấy lạ và nghĩ thầm người phụ nữ nầy chắc có những u uẩn bất hạnh gì đó cũng nên. Giờ thì thím đã hiểu rõ mọi việc, thím liền bước ra nhưng chưa nói gì. Tư cũng bất ngờ với điều mà Thắm vừa nói ra, bản thân anh cũng cảm thấy bối rối cảm thương cho hoàn cảnh của Thắm, chắc mấy năm nay cô cũng khổ tâm lắm về việc bỏ rơi con trong bệnh viện. Anh đưa mắt nhìn mẹ như cầu cứu, thím Sáu khẽ gật đầu. Anh đứng dậy nói:

- Thôi! Tôi xuống núi đón bọn trẻ về đây. Cô tiếp mẹ tôi lo cơm nước cho bọn trẻ nghe.

Rồi hấp tấp bước ra sân sấp sải xuống núi nhưng cũng kịp nhận ra nét mặt hân hoan vui mừng của Thắm, lòng anh cảm thấy dịu lại. Trong ánh nắng chiều anh thấy cây cối trở nên tươi sáng rực rỡ hơn lúc nào hết. Phía trên Vồ Hội hình như có tiếng chim hót. Xa xa về phía đồi Tức Dụp cây rừng vươn lên một màu xanh thẫm như đuôi của con chim phượng đang xòe ra chuẩn bị bay. Chẳng thế mà người ta còn gọi núi Cô Tô là Phụng Hoàng Sơn, đầu là núi Tô còn đuôi của nó là đồi Tức Dụp đó sao?. Muôn đời cây rừng vẫn xanh, bóng núi vẫn xanh và lòng người vẫn luôn ươm lấy một màu xanh hy vọng.

Tư dừng lại hít một hơi thở dài rồi thanh thản xuống núi.

NGUYỄN AN BÌNH

https://tieulun.hopto.org

GIỚI THIỆU SÁCH

NGÃ PHƯƠNG HUYỀN phụ trách

TRÂN TRỌNG GIỚI THIỆU ĐẾN QUÍ ĐỘC GIẢ
SÁCH ÂN HÀNH TRONG NĂM 2018 & 2019 DO NHÀ XUẤT BẢN VĂN HỌC MỚI
MỌI SỰ CẦN IN ẤN HAY MUA SÁCH
XIN LIÊN LẠC :
hanguyendu@gmail.com
vanhocmoi68@gmail.com
Sách có bán trên hệ thống toàn cầu AMAZON
https://www.amazon.com/s?k=V%C4%82N+H%E1%BB%8CC+M%E1%BB%9AI&ref=nb_sb_noss

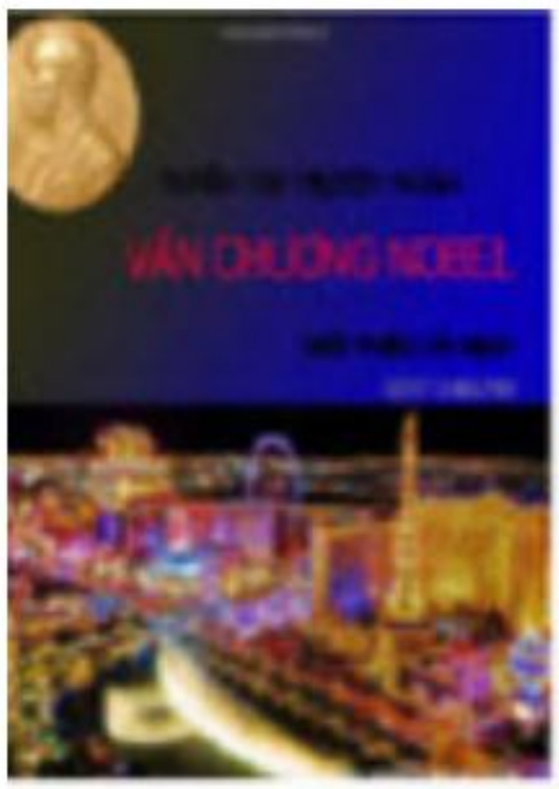

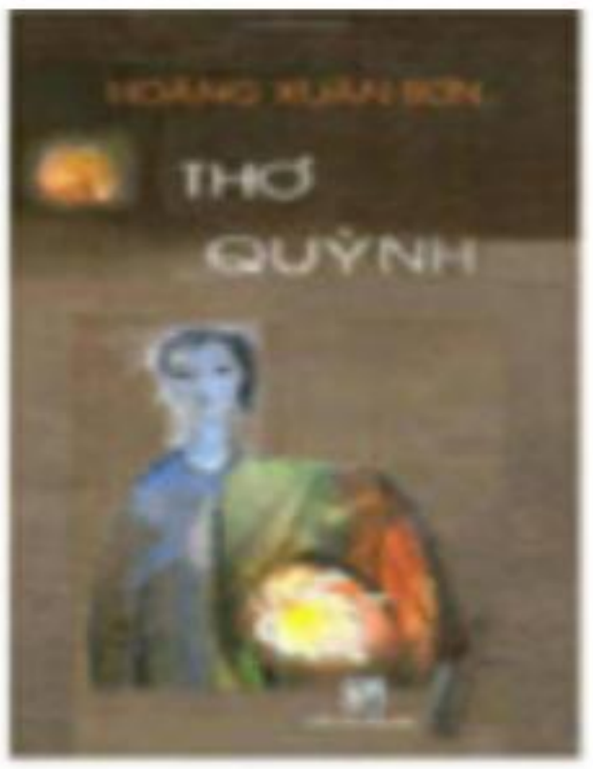

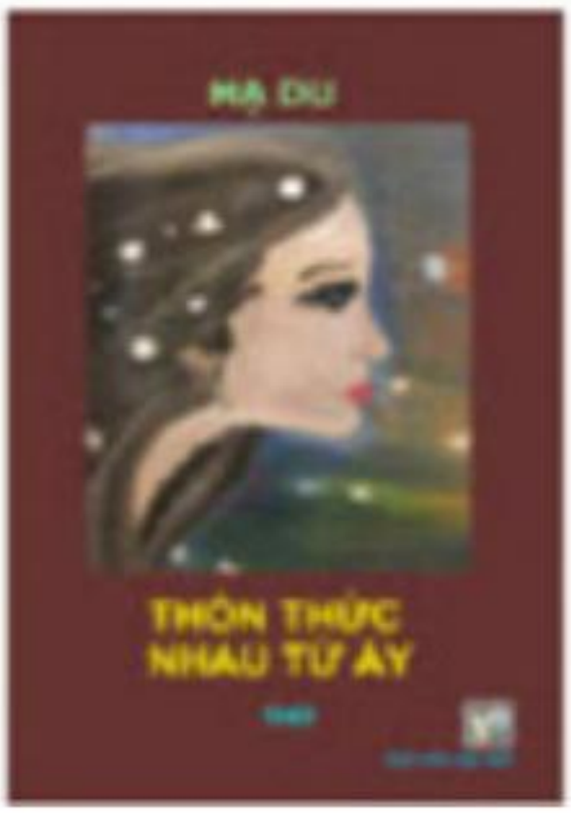

https://tieulun.hopto.org

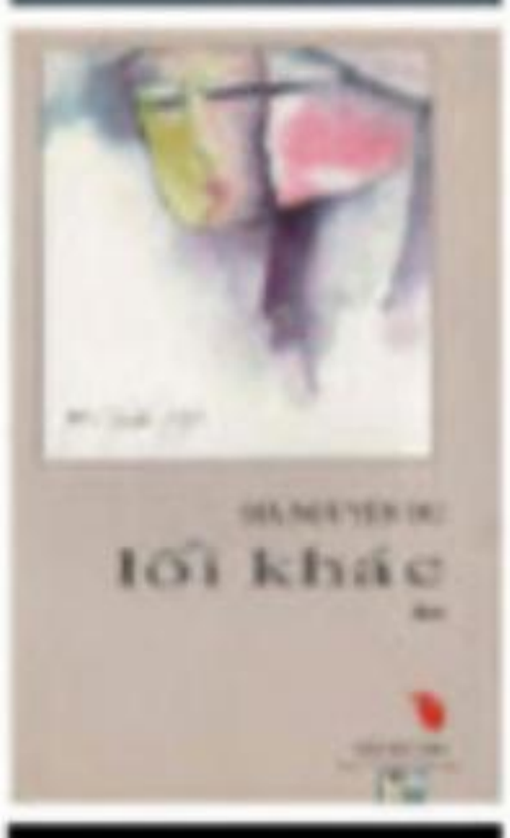

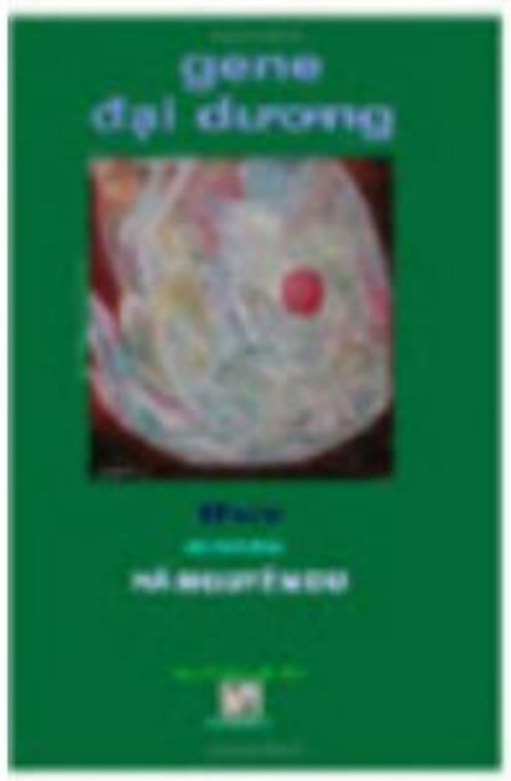

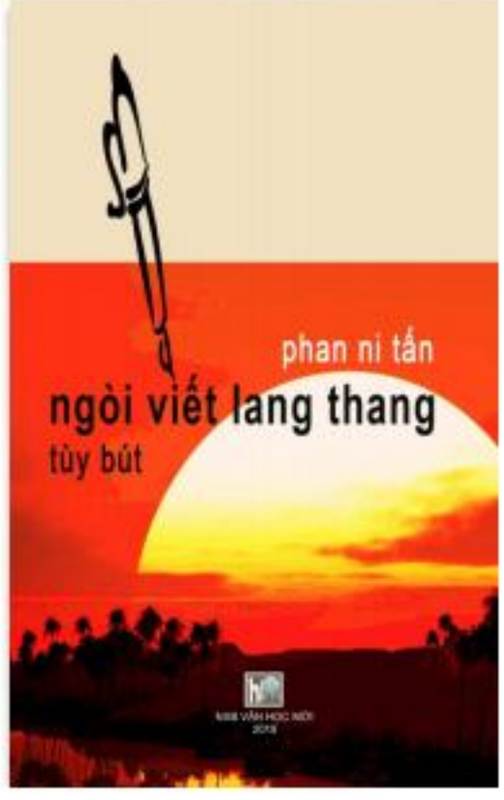

https://tieulun.hopto.org

NHÀ XUẤT BẢN VĂN HỌC MỚI
TỪ THÁNG 5 ĐẾN 7
ĐÃ XUẤT BẢN 4 CUỐN SÁCH RẤT HAY
DO GIÁO SƯ NGUYỄN TRUNG GIANG
DỊCH TỪ NHỮNG TÁC PHẨM THIỀN CỦA ĐẠO SƯ OSHO...
ĐÃ CÓ BÁN TRÊN AMAZON
NXB / VHM XIN TRÂN TRỌNG GIỚI THIỆU ĐẾN QUÍ ĐỘC GIẢ

https://tieulun.hopto.org

Trân trọng giới thiệu đến quí độc giả 4 tập thơ HÀ NGUYÊN DU
xuất bản những năm 1998 / 2001 / 2003 / 2018. Hiện có bán trên AMAZON

https://tieulun.hopto.org

CHUYÊN TRỊ:

- Bệnh Nội Khoa như bệnh tim mạch, cao áp huyết, cao mỡ, tiểu đường, gan, thận, phổi.
- Các bệnh thần kinh, đau nhức, phong thấp.
- Bệnh đường ruột, đường tiểu.
- Yếu sinh lý cùng bệnh nhòai da, nám da...
- Trị thẹo lồi, đốt mụn cóc, thịt dư...
- Có chích ngừa các loại...
- Có máy đo tim, theo dõi tim suốt 24 giờ.
- Máy thử thính lực và máy đo chức năng phổi.
- Có chích thuốc bổ, thuốc trụ sinh, truyền nước biển.
- Chữa trị đau nhức hiệu qủa bằng bấm huyệt, nắn xương, chỉnh gân và bắp thịt.
- Chích thuốc đau nhức, chích thuốc nhờn cho đầu gối.
- Có siêu âm gan, thận, mạch máu và các loại siêu âm khác tại phòng mạch.

Chúc Mừng Xuân Kỷ Hợi
An Khang Thịnh Vượng

Địa Chỉ 1:
1002 N. Fairview Street,
Santa Ana, CA 92703
Tel : (714) 332-1069
Fax : (714) 709-4205

Giờ làm việc:
Thứ Hai, Tư, Sáu:
8:30AM – 5:00PM
Thứ Bảy:
8:00AM – 1:00PM
Chủ Nhật: Đóng Cửa
Giờ Lunch:
1:30PM – 2:00PM

Địa Chỉ 2:
12666 Brookhurst Street, #130
Garden Grove, CA 92840
Tel : (714) 332-1069
Fax : (714)709-4205

Giờ làm việc :
Thứ Ba & Thứ Năm:
8:30AM – 5:00PM
Thứ Bảy:
8:00AM – 12:00PM
chỉ làm hẹn với Bác Sĩ
Kelvin Mai
Chủ Nhật: Đóng Cửa
Giờ Lunch:
1:30PM – 2:00PM

https://tieulun.hopto.org

TRÂN TRỌNG GIỚI THIỆU NHẠC THƠ TÂN HÌNH THỨC
DO HÀ NGUYÊN DU PHỔ 13 BÀI THƠ ...
Của các nhà thơ hải ngoại và cả trong nước...

https://tieulun.hopto.org

TRẢ LỜI THƯ TÍN

1/ Tòa soạn Văn Học Mới, xin chân thành cảm ơn quí thân hữu là Nhà thơ, Nhà văn, Nhà Phê Bình, Biên khảo đã hết lòng ủng hộ..

Rất cảm ơn quí vị đã vì quá yêu mến VHNT nên không chút lo ngại khi nhiệt tình mua báo dài hạn...

Và tòa soạn VHM cũng không quên cảm ơn quí vị mua tạp chí của chúng tôi trên Amazon, kể cả mua trong những nhà sách ...

2/ Văn Học Mới số 5 kỳ này rất vui có thêm sự cộng tác của hai nhà thơ trẻ là Trần Hạ Vi và Monghoa Vothi...

3/ Văn Học Mới số 5 kỳ này rất vui có sự cộng tác của một cây bút lão thành là Nhà thơ, từng là chủ nhiệm, chủ bút của báo chí thời trước 1975. Đắc biệt anh rất có tiếng vẽ ký họa cho nhiều AE/VNS với nét vẽ độc đáo , mặc dù anh không qua trường lớp hội họa nào... Đó là Nhà thơ Vũ Uyên Giang.

4/ Văn Học Mới số 5 kỳ này rất vui khi có sự ủng hộ mạnh mẽ của một cấy bút viết văn rất có tiếng tăm Nhà văn Lâm Chương...

5/ Văn Học Mới số 5 kỳ này rất vui khi có sự ủng hộ mạnh mẽ của Nhà thơ kỳ cựu Chu Vương Miện...

6/ Văn Học Mới số 5 kỳ này rất vui khi được có thêm được sự ủng hộ báo dài hạn của : Nguyễn Yến Ngọc, Hoanh Nguyễn, Hiệp Huỳnh, Truoc H. Nguyen, Tran Van Vien, Thuong Nguyen, Bui Quang Diêm Thu Nguyễn Lương Ba, Loc Huynh...

7/ Văn Học Mới số 5 kỳ này rất vui khi có sự cộng tác đắc lực của nhà thơ Chu Thụy Nguyên...

8/ Văn Học Mới số 5 kỳ này rất vui, khi có sự đồng cảm và ủng hộ mạnh mẽ của BS Xuân Nguyên, tức Đông Nghi, (người đang chăm sóc tạp chí Văn Học Việt.)

9/ Văn Học Mới số 6 (số Xuân, tháng 3 / 2020) sẽ là số báo đặc biệt..."Tri Ân" Nhà văn nhạc sĩ Nguyễn Đình Toàn ...

10/ Văn Học Mới số 7 (tháng 6 / 2020) có chủ đề về Mẹ...

11/ Văn Học Mới số 8 (tháng 9 / 2020) Tri ân Nhạc sĩ Nguyễn Hiền

Tạp chí Văn Học Mới

https://tieulun.hopto.org

Thể lệ gởi bài về Văn Học Mới

Gởi sáng tác, xin kèm theo địa chỉ, tên thật (có thể), số phone và email. *Gởi đến Văn Học Mới, xin vui lòng đừng gởi báo khác. Nếu tác phẩm đã từng dùng hay phổ biến dưới dạng thức nào, quí vị nên cho bổn báo hay biết. Nhất là không nhận đăng bài đã đăng trên Facebook và không nhận bài vở viết tay...*

Văn Học Mới: XIN ƯU TIÊN CHỌN ĐĂNG BÀI VỞ QUÍ TÁC GIẢ CÓ MUA BÁO DÀI HẠN... Đặc biệt báo biếu chỉ đến với các nhà biên khảo.

Và kể từ VHM số 4, bổn báo sẽ không gởi báo đến những tác giả không mua báo dài hạn dù có bài đăng. VHM rất mong quí tác giả cảm thông và chia sẻ... Trân trọng.

oOo

Bài vở, đánh máy một mặt giấy. Xin dùng Microsoft Word với công cụ Uni Code hay Unikey là tốt nhất. Cần theo font chữ Arial hay Time New Roman. *Bài không đăng không trả lại. Thời gian không đăng khoảng 2 số liên tiếp, quí vị có quyền gởi báo khác..*

Tạp chí Văn Học Mới :
Phát hành mỗi năm 4 số. (hay 3 tháng ra 1 số)
Chấm dứt không nhận bài vào ngày 15 của tháng thứ 2

Gởi bài vở cho Văn Học Mới, theo 2 email :

1/ hanguyendu@gmail.com
2/ vanhocmoi68@gmail.com

oOo

Ngân phiếu / chi phiếu xin đề:

HA NGUYEN (HA NGUYEN DU)

10291 Arundel Ave
Westminster, CA 92683 - 5821- USA

https://tieulun.hopto.org

GIÁ BIỂU BÁO DÀI HẠN

HOA KỲ / MỘT NĂM / **$70.00**. HAI NĂM **$I40.00**

CANADA / MỘT NĂM / **$80.00** / HAI NĂM **$160.00**

Á CHÂU, ÂU CHÂU, ÚC CHÂU / MỘT NĂM / **$80.00**

HAI NĂM **$160.00**

Giá bán tại các nhà sách US **$18.00** / Cuốn

GIÁ BIỂU BÁO DÀI HẠN

HOA KỲ / MỘT NĂM / **$70.00**. HAI NĂM **$I40.00**

CANADA / MỘT NĂM / **$80.00** / HAI NĂM **$160.00**

Á CHÂU, ÂU CHÂU, ÚC CHÂU / MỘT NĂM / **$80.00**

HAI NĂM **$160.00**

Giá bán tại các nhà sách US **$18.00** / Cuốn

https://tieulun.hopto.org

GIÁ BIỂU BÁO DÀI HẠN

HOA KỲ / MỘT NĂM / **$70.00**. HAI NĂM **$I40.00**

CANADA / MỘT NĂM / **$80.00** / HAI NĂM **$160.00**

Á CHÂU, ÂU CHÂU, ÚC CHÂU / MỘT NĂM / **$80.00**

HAI NĂM **$160.00**

Giá bán tại các nhà sách US **$18.00** / Cuốn

GIÁ BIỂU BÁO DÀI HẠN

HOA KỲ / MỘT NĂM / **$70.00**. HAI NĂM **$I40.00**

CANADA / MỘT NĂM / **$80.00** / HAI NĂM **$160.00**

Á CHÂU, ÂU CHÂU, ÚC CHÂU / MỘT NĂM / **$80.00**

HAI NĂM **$160.00**

Giá bán tại các nhà sách US **$18.00** / Cuốn

https://tieulun.hopto.org

Chúng tôi NHẬN in ấn tác phẩm thuộc VHNT

NHÀ XUẤT BẢN VĂN HỌC MỚI

Phát hành toàn cầu qua hệ thống Amazon.
Sẽ giao đến tận nhà quí vị. Trên
tinh thần ủng hộ quí Văn Nghệ Sĩ
và thân hữu trong giới sáng tác
Liên lạc Hà Nguyên Du

vanhocmoi68@gmail.com
hanguyendu@gmail.com

văn học mới magazine

Hình bìa: Tranh siêu thực "Sáu/Tám" - Họa Sĩ Ng Đình Thuần
Trình bày bìa: HÀ NGUYÊN DU
Dàn trang : HÀ NGUYÊN DU

Copyright © 2019.vanhocmoi magazine. All rights reserved

ISBN: 978-0-359- 98646-0

https://tieulun.hopto.org

https://tieulun.hopto.org

https://tieulun.hopto.org